

“ Təhsil, bilik, elm, iqtisadiyyatımızın elmi əsaslarla inkişafı bizim üçün ən vacib olan məsələlərdir və uğurumuzun səbəblərindən biridir... ”.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

A. F. Musayev, Ə. C. Məmmədov

ÜNVANLI VERGİ XİDMƏTLƏRİ

Vergi ödəyicilərinin məlumat kitabı

BAKİ - 2013

Məsləhətçi: **F. Ə. Məmmədov** –
Azərbaycan Respublikasının
Vergilər naziri

A. F. Musayev, Ə. C. Məmmədov

Ünvanlı vergi xidmətləri. Vergi ödəyicilərinin məlumat kitabı
Bakı: Çarşıoğlu, 2012. – 288 s.

Kitab “Vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi xidmətinin ünvanlığının təmin olunması” layihəsi çərçivəsində hazırlanmış və nəşr edilmişdir.

Kitabda vergi mədəniyyəti, vergi ödəyicilərinin hüquq və vəzifələri, məsuliyyəti, Vergilər Nazirliyinin “195” Çağrı Mərkəzi, taxes.gov.az internet saytı, vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlər, Vergi Apellyasiya Şurası, vergilərin hesablanması və ödənilməsi, vergi ödəyicilərinin dövlət qeydiyyatı və vergi uçotu haqqında məlumat verilmişdir.

ISBN

©

M Ü N D Ə R İ C A T

Giriş	9
Vergi mədəniyyəti	13
Ünsiyyət mədəniyyəti.....	15
Nitq və nitq mədəniyyəti	20
Vergi anlayışı.....	21
Vergitutma iqtisadi mədəniyyətin bir elementi kimi.....	22
Vergi ödənilməsindən yayınma və onun səbəbləri	23
Vergi mədəniyyətinin inkişafına təsir edən əsas amillər	25
Vergi mədəniyyətinin səviyyəsini müəyyən edən əlamətlər	26
Vergi ödənilməsində könüllü əmələtmə.....	27
Vergi ödəyicilərinin hüquqları və vəzifələri, məsuliyyəti	31
Vergi münasibətləri anlayışı və vergi ödəyicilərinin məsuliyyəti	33
Vergi ödəyicisinin hüquqları	37
Vergi hüquq münasibətlərinin obyektləri.....	39
Vergi hüquq münasibətlərinin subyektləri	40
Vergi ödəyicisinin vəzifələri	41
Vergi qanunvericiliyində vergi öhdəliyi	45
Vergilərin ödəyicilər tərəfindən vaxtında ödənilməsi üzrə tələblər.....	48
Vergi qanunvericiliyinin yerinə yetirilməsinin hüquqi tənzimlənməsi	50
Vergidən yayınmanın formaları və səbəbləri	51
Vergidən yayınmaya görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyət tədbirləri	54
Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzi - «195»	57
Çağrı Mərkəzi haqqında	59
Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin təşkili qaydaları	62

Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet saytı www.taxes.gov.az	65
Saytın strukturu və əsas bölmələri	67
Vergi münasibətlərini tənzimləyən qanunvericilik aktları.....	69
Vergilərin ödənilməsi və bəyannamələrin təqdim edilməsi ilə bağlı məlumatlar	69
Vergi ödəyicilərinin uçotu – “Bir pəncərə” sistemi	75
Vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyi ilə bağlı suallarının cavablandırılması	76
Vergi ödəyicilərinin vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı, onların fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları ilə bağlı rəhbərliyə elektron müraciət imkanları. Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət. Vətəndaşların qəbul qrafiki və videoqəbul qaydaları.....	77
“Sahibkarın vergi bələdçisi” səhifəsində sahibkarın vergi uçotu və vergi öhdəlikləri barədə zəruri məlumatların təqdim edilməsi	85
Vergi ödəyicilərinə vergi borclarının ödənilməsi məsələləri ilə bağlı məlumatların təqdim edilməsi	85
Elektron xidmətlər	87
Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsi portalı (“ www.e-taxes.gov.az ”)	89
Elektron bəyannamə	91
Vahid ƏDV depozit hesabı	91
Elektron müraciət (kargüzarlıq).....	92
Elektron vergi-hesab fakturaları	93
Banklarla elektron mübadilə	94
Yeni fərdi istifadəçi kodunun alınması.....	95
Vergi kalkulyatoru.....	96
Vergi Apellyasiya Şurası	97
Vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin məsuliyyəti	99
Vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından) və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət verilməsi	99
Vergi Apellyasiya Şurası haqqında ümumi məlumat	101
Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya	

Şurası haqqında Əsasnamə	103
Qeydiyyat: Vergi ödəyicilərinin dövlət qeydiyyatı və vergi uçotu	111
Vergi ödəyiciləri tərəfindən qeydiyyata dair ərizələrin təqdim edilməsi	113
Dövlət qeydiyyatına və vergi uçotuna alınma	115
Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin olduğu yer üzrə uçota alınması	119
Vergi ödəyicisinin dövlət qeydiyyatı və uçot məlumatlarında dəyişiklik edilməsi	120
Kommersiya hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliklərinin dövlət reyestrinə daxil edilməsi	121
Yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin elektron dövlət qeydiyyatı	121
Bank hesablarının açılması üçün şəhadətnamə-dublikatların verilməsi	123
Kommersiya hüquqi şəxsin, xarici hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliyinin ləğv edilməsi və dövlət reyestrindən çıxarılması	123
Qeyri-kommersiya qurumunun və fiziki şəxsin vergi uçotundan çıxarılması	126
Layihələr	129
“Vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi xidmətinin ünvanlığının təmin olunması” layihəsi	131
“Vergi Dostları” layihəsi	150
“Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – Məlumatlandırma, Maarifləndirmə və Təbliğat işində Sahibkarların İctimai Təşkilatlarının rolunun artırılması” layihəsi	153
“Avropa Birliyi ölkələrində vergi mühiti və investisiya imkanları” layihəsi	156
Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzi	161
Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzi barədə məlumat	163

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinin fəaliyyət qaydaları	164
Nağdsız hesablaşmaların üstünlükləri	169
Nağdsız ödəniş nədir?.....	171
Ödəniş kartları	171
Beynəlxalq ödəniş sistemləri	172
Ödəniş kartlarının üstünlükləri	173
POS-terminal	174
Vergilər haqqında	181
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	183
Mənfəət vergisi.....	191
Əlavə dəyər vergisi	199
Aksizlər	211
Əmlak vergisi.....	218
Torpaq vergisi	222
Yol vergisi	225
Mədən vergisi.....	228
Sadələşdirilmiş vergi.....	231
Avtonəqliyyat xidmətini həyata keçirən şəxslər üçün sadələşdirilmiş vergi	235
Bələdiyyə vergiləri	239
Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin inkişafı Konsepsiyası	259
Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi	279
Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi haqqında ümumi məlumat	281
Missiya və perspektivlər	282
Maddi və texniki resurslar	283

Giriş

Azərbaycan Respublikasının vergi orqanları qarşısında qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi, o cümlədən vergi ödəyiciləri arasında geniş məlumatlandırma, maarifləndirmə və təbliğat işlərinin aparılması ilə əlaqədar olaraq Vergilər Nazirliyinin strukturunun funksional əsasda yenidən təşkilinə başlanılmışdır.

Vergi ödəyiciləri ilə münasibətləri təşkil etmək, onlara lazımi xidmətlər göstərmək və bütün bu məsələləri əlaqələndirmək məqsədilə 2002-ci ildə yerli vergi orqanlarında Vergi ödəyicilərinə xidmət şöbələri, nazirliyin mərkəzi aparatında isə Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsi yaradılmışdır.

Vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının fəaliyyətinin səmərəli təşkili, mövcud metodiki bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədilə zəruri normativ sənədlər hazırlanmışdır.

Bu sənədlərdə vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin bütün spektri öz əksini tapmaqla bərabər bu sahədə vergi orqanlarının yaxın bir neçə ildə görəcəkləri işlərin aşağıdakı əsas istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir:

- Vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması
- Maarifləndirmə məqsədi daşıyan tədbirlərin həyata keçirilməsi
- Vergi təbliğatı, müraciət və elanların tətbiqi
- Vergiə aid müxtəlif nəşrlərin hazırlanması
- Vergi ödəyicilərinin bəyannamə formaları, müxtəlif normativ-hüquqi və digər məlumat xarakterli sənədlərlə təmin edilməsi.

Ötən müddət ərzində bu istiqamətlər üzrə tədbirlərin icrası ilə yanaşı sahibkarlığın inkişafına dəstək və vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsi üzrə yeni layihələr hazırlanaraq həyata keçirilmişdir.

2003-cü ilin dekabr ayında postsovet məkanında vergi administrasiyaları arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin 195 nömrəli Çağrı Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır. İlk mərhələdə xidmət yalnız Bakı şəhərini əhatə etməklə fəaliyyət göstərirdi.

2006-cı ilin may ayının 1-dən başlayaraq 195 nömrəli Çağrı Mərkəzinin bazasında respublikanın bütün regionlarını əhatə edən müasir Çağrı Mərkəzi fəaliyyətə başlamış, xidmətin funksiyaları və əhatə dairəsi genişləndirilərək vergi ödəyicilərinə respublikanın bütün regionlarından

195 nömrəli Çağrı Mərkəzinə birbaşa müraciət edə bilmələrinə şərait yaradılmışdır.

Vergilərin könüllü ödənilməsi sisteminin inkişaf etdirilməsi, regionlarda sahibkarlığın inkişafı və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədilə Vergilər Nazirliyi tərəfindən ilk növbədə Ərazi Vergi İdarələrinin inzibati binaları yerləşməyən şəhər və rayonlarda vergi ödəyiciləri üçün müasir avadanlıqlar və sürətli internet xətti ilə təchiz edilmiş 40 Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzi yaradılaraq vergi ödəyicilərinin istifadəsinə verilmişdir.

Vergilər Nazirliyinin hələ 2002-ci ildə yaradılmış www.taxes.gov.az internet saytının tərtibatı dəyişdirilmiş və yeni dizaynda istifadəçilərə təqdim edilmişdir. Saytın yeni versiyasında naviqasiya rahatlığı, yeni bölmələrin istifadəyə verilməsi, məlumatların sayta Azərbaycan, ingilis və rus dillərində yerləşdirilməsi təmin edilmişdir.

Vergi ödəyicilərinə Nazirliyin rəsmi internet saytı vasitəsilə yuxarı vergi orqanına (vəzifəli şəxsə) şikayət etmək, habelə vergi qanunvericiliyinin və inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi barədə təkliflər təqdim etmək imkanı yaradılmışdır.

Vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayətlərinə məhkəmədən kənar (məhkəməyə qədər) baxılması məqsədilə 2008-ci ilin 7 mart tarixində Vergilər Nazirliyində Vergi Apellyasiya Şurası yaradılmışdır.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin genişləndirilməsi istiqamətində atılan mühüm addımlardan biri də 2007-ci ilin əvvəlindən başlayaraq respublikamızda ilk dəfə elektron bəyannamələrinin tətbiqinə başlanılması və vergi bəyannamələrinin elektron formada təqdim edilməsini təmin etmək üçün e-taxes.gov.az – İnternet Vergi İdarəsinin yaradılması olmuşdur.

Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin qeydiyyatının «bir pəncərə» (vahid qeydiyyat orqanı) prinsipi ilə həyata keçirilməsinə isə 2008-ci ildən etibarən başlanmışdır.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin inkişafını və bununla bağlı 2011-2015-ci illərdə həyata keçiriləcək layihələrin hədəflərini müasir

tələblər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirən Konsepsiya hazırlanmışdır.

Konsepsiya yeni mərhələdə vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsinin inkişafını, vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsini və keyfiyyətinin yüksəldilməsini, bu sahədə funksional idarəetmənin yeni formalarının tətbiq olunmasını nəzərdə tutur. Məqsəd vergi ödəyiciləri ilə əlaqələri daha müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə yeni - partnyorluq və qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsipləri əsasında quraraq vergi qanunvericiliyinə könüllü əmələmə prosesinin inkişaf etdirilməsidir.

Azərbaycan Respublikasının vergi sistemində aparılan islahatların mühüm istiqamətlərindən biri vergi ödəyiciləri ilə münasibətlərin keyfiyyət baxımından yeni formada təşkilindən ibarətdir. Bununla əlaqədar olaraq, vergi ödəyicilərinə yönələn müxtəlif layihələr həyata keçirilmiş və bu iş davam etdirilməkdədir.

Bunlar aşağıdakılardır:

-“Vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi xidmətinin ünvanlığının təmin olunması” layihəsi;

-“Vergi Dostları” layihəsi;

-“Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – Məlumatlandırma, Maarifləndirmə və Təbliğat işində Sahibkarların İctimai Təşkilatlarının rolunun artırılması” layihəsi;

-“Avropa Birliyi ölkələrində vergi mühiti və investisiya imkanları” layihəsi.

Həmçinin nağdsız ödənişlərin genişləndirilməsi və əhali tərəfindən POS-terminallardan istifadə edilməsinin təbliği məqsədilə məlumatlandırma və maarifləndirmə sahəsində müvafiq işlər aparılır.

Ölkə Prezidenti Cənab İlham Əliyev tərəfindən dövlət strukturları qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası məqsədilə əmək münasibətlərinə vergi nəzarətinin gücləndirilməsi, muzzdlu işlə əlaqədar əmək haqqından tutulan gəlir vergisi üzrə vergitutma bazasının və qeyri-leqal məşğulluğun leqallaşdırılması istiqamətində Vergilər Nazirliyi tərəfindən kompleks tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Müasir informasiya və innovativ texnologiyaların üstünlüklərindən, həmçinin Nazirliyin internet resurslarından istifadə etməklə elektron sənəd

mübadiləsi üçün elektron qutu ilə təchiz edilmiş vəziyyəti aktiv olan vergi ödəyicilərinə qısa müddət ərzində əmək münasibətləri sahəsində qanunvericiliyin tələbləri məzmunlu məktublar, eyni zamanda mobil telefon nömrələri standartı uyğun olanlara işəgötürənlərlə işçilər arasında əmək müqavilələrinin bağlanması haqqında SMS-lər göndərilmişdir.

Həyata keçirilən davamlı tədbirlər nəticəsində işçilərlə əmək müqavilələrinin bağlanılmasının vacibliyi barədə reklamlar hazırlanmış, Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin, Abşeron rayonunun müxtəlif ünvanlarında reklam lövhəsi quraşdırılmış, nəqliyyat vasitələrində, o cümlədən avtobuslarda, London taksilərinin üzərində əmək müqavilələrinin bağlanılmasının məcburiliyi barədə reklamlar yerləşdirilmiş, taksilərin üzərində əmək müqavilələrinin bağlanması barədə elektron xəbərdarlıqların yazılması təmin edilmişdir. Bakı Metropoliteninin vestibüllərində, eləcə də vaqonların içərisində reklam lövhələri quraşdırılmış və Vergilər Nazirliyi tərəfindən metropolitenin müxtəlif stansiyalarında quraşdırılmış informasiya köşklərində “İşə qəbul olarkən əmək müqaviləsini tələb edin” reklamı yerləşdirilmişdir.

Yerli vergi orqanlarında da vergi ödəyiciləri ilə mütəmadi olaraq keçirilən görüşlərdə əmək münasibətlərinə vergi nəzarəti sahəsində qanunvericiliyin tələbləri və məsuliyyət tədbirləri barədə geniş məlumatlandırma, təbliğat işləri aparılır. Bir sıra şəhər və rayon televiziya kanallarında əmək münasibətləri sahəsində qanunvericiliyin tələbləri ilə bağlı çıxışlar təşkil olunmuş, əmək qanunvericiliyinə dair müxtəlif rolik və reklam çarxları yayımlanmış, yerli qəzet, jurnallarda elanlar və məqalələr dərc edilmişdir. Eyni zamanda Vergilər Nazirliyinin www.taxes.gov.az rəsmi internet sahifəsində, eləcə də “Facebook” və “Twitter” sosial şəbəkələrindəki Nazirliyinin rəsmi sahifələrində geniş maarifləndirmə və təbliğat işləri aparılır.

Vergilər Nazirliyi işəgötürənlər tərəfindən iş yerlərinin rəsmiləşdirilməməsi, yəni işçilərin əmək müqaviləsi olmadan işlərin görülməsinə cəlb edilməsi hallarının qarşısının alınması, əmək haqqından tutulan gəlir vergisi üzrə vergitutma bazasının genişləndirilməsi və qeyri-leqal məşğulluğun leqallaşdırılması istiqamətində tədbirləri davam etdirir.

VERGI MƏDƏNİYYƏTİ

Vergilər Nazirliyi tərəfindən aparılan vergi siyasətinin başlıca prinsiplərindən biri verginin məcburi yığılmasından könüllü əməl etməyə keçilməsidir. Bu baxımdan vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətin səviyyəsi daha da yüksəldilməli, vergi mədəniyyəti sahəsində maarifləndirmə işləri gücləndirilməlidir. Bunun həyata keçirilməsində vergi ödəyicilərinə xidmət prosesində ünsiyyət etikasının böyük rolu vardır. Bunun üçün biz ünsiyyətin və etikanın mahiyyətini bilməli, ünsiyyət və nitq mədəniyyətinə, etik davranış qaydalarına ciddi əməl etməliyik.

Ünsiyyət mədəniyyəti

İctimai münasibətlər kimi insanların qarşılıqlı şəxsiyyətlərarası münasibətləri də öz reallığını ünsiyyət prosesində tapır. Qarşılıqlı münasibətlər müxtəlifdir. Funksional baxımdan onların aşağıdakı növlərini fərqləndirirlər:

a) formal (və ya rəsmi)

b) qeyri-formal (və ya qeyri-rəsmi) qarşılıqlı münasibətlər.

Formal qarşılıqlı münasibətlər hər bir fərdin müvafiq qrupda onun rəsmi statusu (mövqeyi) ilə şərtlənən münasibətlərin məcmusundan ibarətdir. Onlar fəaliyyətin normativ cəhətlərini əks etdirir və müəyyən qaydalarla tənzimlənən işgüzar münasibətlərdə ifadə olunur.

Məktəbdə «direktor-müəllim» və «müəllim-müəllim», vergi orqanlarında «vergi müfəttişi-vergi ödəyicisi» tipli münasibətlər formal qarşılıqlı münasibətlərə misal ola bilər.

Qeyri-formal qarşılıqlı münasibətlər heç kəs tərəfindən müəyyən edilmir, psixoloji cəhətdən əlverişli şərait olduqda öz-özünə təşəkkül edir. Onlar yarandıqdan sonra mühüm psixoloji reallığa çevrilirlər: qeyri-formal qarşılıqlı münasibətlər simpatiya və antipatiyanın görünməz telləri ilə kollektivə nüfuz edərək istər hər bir işçinin, istərsə də bütövlükdə kollektivin fəaliyyətinə müəyyən təsir göstərir və müvafiq psixoloji iqlim yaradır. Qeyri-formal qarşılıqlı münasibətlərin məzmunu kollektivin inkişaf səviyyəsindən bilavasitə asılıdır.

Ünsiyyət mədəniyyətinin əhəmiyyətini xüsusi ilə qeyd etmək lazımdır. Ünsiyyət mədəniyyəti insan münasibətlərinin daxili gözəlliyində ifadəsini tapır. Nəzakətlilik, təmkinlilik, mehribanlıq, xeyirxahlıq, tərəf

müqabilini dinləmək bacarığı və başa düşmək arzusu, onun zövqünə, fikirlərinə, ovqatına hörmətlə yanaşmaq, sevinc və kədərini anlamaq, dərdinə şərik olmaq - bunlar ünsiyyət mədəniyyətinin əlifbasıdır. Hamı bu əlifbanı öyrənməli, mənimsəməlidir.

İşgüzar ünsiyyət etikasının məzmunu. İşgüzar ünsiyyət etikası - vergi işçisinin peşəkar davranışının və əxlaqının ən vacib tərəfidir.

Vergi işçilərinin işgüzar ünsiyyət etikasını bilməməkləri və ona riayət etməməkləri bir çox vergi ödəyicilərinin onlarla ünsiyyət qurmaqdan imtina etmələri ilə nəticələnir və vergi işçiləri xoşagəlməz tənqid obyektinə çevrilirlər. Özlərinə hörmət edən vergi ödəyiciləri vergi əməkdaşının qeyri-peşəkar ünsiyyət etikası ilə qarşılaşdığı hallarda müvafiq reaksiya nümayiş etdirirlər. Bütün bunlar vergi əməkdaşlarının ictimai nüfuzunun azalmasına gətirə bilər.

Bizim səsımız, davranışımız, düşüncəmiz, dinləməyimiz və hərəkətlərimiz ilkin müsbət rəy üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Vergi ödəyiciləri ilə ünsiyyət əsasən üç formada qurulur.

- Birbaşa (üz-üzə) əlaqə.
- Telefon əlaqəsi.
- Yazışma.

Vergi ödəyiciləri ilə bir başa ünsiyyət daha effektivdir. Biz vergi ödəyicisi ilə ünsiyyətdə müsbət rəy yaratmaq üçün peşəkarcasına salamlaşmalı, iş yerini və özümüzü təqdim etməli və ona necə kömək edə biləcəyimiz barədə soruşmalıyıq. Vergi ödəyiciləri özlərinə qarşı ədalətli və bərabər davranılmasını istəyirlər.

Vergi ödəyiciləri istəyirlər ki, ödədikləri vergidən yararlananlarda onlara qarşı müsbət rəy olsun. Vergi ödəyiciləri hiss etmək istəyirlər ki, xidmət göstərənlərə düzgün məlumatlara görə etibar etmək və güvənmək olar. Bütün bunları yekunlaşdırmaq üçün, vergi ödəyiciləri onlara dərhal, dəqiq və dolğun, əxlaq normalarına uyğun və canıyananlıqla xidmət göstəriləcəyini gözləyirlər.

Emosiyalarınıza nəzarət edin. Vergi ödəyicilərinin səsinin tonuna və nitqinin tərzinə qulaq asmaq və buna uyğun olaraq hərəkət etmək lazımdır.

Unutmayın ki, vergi ödəyiciləri ilə söhbət edərkən sizin jestləriniz

və səsinizin tonu istifadə edəcəyiniz sözlərdən daha vacibdir. Yadda saxlamaq lazımdır ki, vergi ödəyicisinin sizinlə əlaqə qurmasına baxmayaraq, vəziyyətə siz nəzarət edirsiniz.

Siz söhbəti vergi ödəyicisinin verdiyi sualın cavabına doğru yönəltməlisiniz. Bunu sualları verməklə, fəal şəkildə qulaq asmaqla və vergi ödəyicilərinin hisslərinə və digər şifahi replikalara fikir verməklə etmək lazımdır. Sonda sizin vergi ödəyicilərinin suallarına yaxud problemlərinə verdiyiniz cavab tam dəqiq olmalıdır.

Müasir işgüzar həyatı telefonsuz təsəvvür etmək mümkün deyil. İşgüzar telefon danışığının uğurlu aparılmasının əsası səriştə, taktiki davranış, mülayimlik, danışmaq aparma qaydalarını bilmə, problemi operativ və effektiv şəkildə həll edilməsinə kömək etməyə çalışmaqdır. İşgüzar xidməti telefon danışığı sakit və mülayim şəraitdə keçməli və müsbət emosiyalar doğurmalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, danışığın sakit və xeyirxah tonda aparmaq yaxşı sözləri düzgün qaydada istifadə etməkdən daha vacibdir. Telefon danışığı zamanı qarşılıqlı etibar atmosferinin yaradılması zəruridir.

Psixoloqların fikrincə müsbət emosiyalar beynin fəaliyyətini tənzimləyir və insanın aydın rəşional düşünməsinə səbəb olur. Mənfi emosiyalar sözlərdə, arqumentlərdə məntiqi əlaqənin pozulmasına gətirib çıxarır, təkliflərin səhv qiymətləndirilməsinə şərait yaradır. Buna görə də, bu nəticəyə gəlmək olar ki, işgüzar telefon danışığının effektivliyi insanın emosional vəziyyətindən və əhval-ruhiyyəsindən asılıdır.

Vergi ödəyicisi telefon danışığı apararkən haqqında danışılan problemlərin həll edilməsində maraqlı olmasını bildirməlidir. Danışmaq həmsöhbətlərdə öz işinə maraqlı olmalıdır. Burada inandırma və təsir etmə metodlarının düzgün istifadə edilməsi sizin yardımçınız ola bilər. Bunu necə, hansı vasitələrlə etməli? Səs, ton, tembr, intonasiya diqqətli dinləyiciyə bir çox şeydən məlumat verir və psixoloqların rəylərinə görə intonasiya 40%-ə qədər məlumat daşıyıcısı ola bilər. Sadəcə telefon danışığı zamanı belə “xırdalıqlara” fikir vermək lazımdır. Vergi işçisi özü isə sakit danışmalı və həmsöhbətin sözünü kəsməməlidir.

Telefonda xidmət bacarığı aşağıdakı qaydalara əməl olunmasını nəzərdə tutur:

-
1. Dəqiq olmayan məlumat verməyin və vəziyyəti olduğu kimi göstərin.
 2. Günahlandırmayın, intiqam almayın. Vergi ödəyicisi ilə danışıarkən elə cümlələr qurulmalıdır ki, o özünü günahkar hiss edib aqressivləşməsin.
 3. Müdafiəyə çəkilməyin, özünüzü borclu kimi göstərin, amma vergi orqanını da təmsil etməyi unutmayın.
 4. Müsbət ifadələrdən istifadə edin.
 5. Tələsməyin, amma danışıqı vaxtında yekunlaşdırın.
 6. İnanandırıcı və vəziyyətə uyğun danışın, artıq sözlərdən istifadə etməyin.
 7. Nəzakətli olun.
 8. İfadələri səlis və aydın deyin və səs tonunu düzgün seçin.

İşgüzar yazışma qaydaları. İşgüzar ünsiyyət etikasının digər əsas hissələrindən biri də “işgüzar yazışma” qaydalarıdır. Hər bir işgüzar məktub fərdi xarakterli olmalıdır. İşgüzar məktubun məzmun və formasına məktubu göndərən və alanın xüsusiyyətləri, konkret vəziyyət təsir göstərir. İşgüzar məktubun necə yazılması sualına yanaşma müəyyən yaradıcılıq elementlərini nəzərdə tutsa da belə məktublarnın hazırlanmasında da ümumi qaydalar mövcuddur.

Vergi ödəyicilərinin məktublarına qanunla müəyyən edilmiş müddətdə cavab verilməli, sorğusuna cavab yazarkən müfəttiş öz adını, vəzifəsini və yerini, telefon nömrəsini də yazmalıdır. Cavab məktubunu yazarkən məktuba vergi ödəyicisinə əlaqə saxlamasına görə minnətdarlıq sözləri ilə başlayın (məsələn: sizin sorğunuzla əlaqədar 2012-ci il 2 aprel tarixdə yazdığınız məktuba görə Sizə təşəkkür edirik).

Yazışma - miniatür ünsiyyət hesab olunur. Belə ünsiyyəti qurmaq bacarığı ağır zəhmət və böyük məharət tələb edir. Səlis işgüzar yazışma qarşılıqlı anlaşmanı və əlaqələri gücləndirir. İşgüzar məktubun tərtibinə qoyulan əsas tələblər:

1. İşgüzar məktub mümkün qədər yığcam olmalıdır. Əgər məktubunuzun oxunmasını istəyirsinizsə onu maksimum bir səhifəyə yerləşdirməyə çalışın.

2. Yaxşı məktub yaxşı nitq kimi dəqiq və aydın olmalıdır.

3. İşgüzar məktubda mürəkkəb və mənası çətin anlaşılan sözlərdən və ifadələrdən istifadə tövsiyə olunmur. Məktub qısa və aydın ifadəli cümlələrdən ibarət olmalıdır. Yığcam məktub müəllifin yaxşı həmsöhbət olmasını və ünsiyyət məharətini göstərir.

4. Məktubda “sifət” və “zərflik” sözlərindən istifadə zamanı ölçüləri gözləmək lazımdır. Şərq ölkələrində çox istifadə olunan tərifi sözləri qərb tərifi insanda anlaşılmaqlıq yaradır.

5. Məktub müəllifin, işlədiyi təşkilatın fərdi xüsusiyyətlərini göstərməlidir.

Vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli yardım nə deməkdir? Siz həmişə özünüzdən soruşmalısınız: “mən sadəcə olaraq qaydalara əməl etməliyəm, yoxsa problemləri həll etməliyəm”? Siz bir şeyi həmişə yadınızda saxlayın: dəqiq olmayan, yaxud tam şəkildə göstərilməmiş yardım, heç yardım göstərməməkdən daha pisdir. Tam, dəqiq, vaxtında olan kobud yardım keyfiyyətli demək deyildir.

Keyfiyyətli yardım sadəcə olaraq qaydalara əməl etmək və sonra isə dayanmaq demək deyildir. Bu vergi ödəyicilərinin ehtiyaclarını müəyyən etmək və onları ödəmək üçün (qanun çərçivəsində) yol tapmaq deməkdir.

Bildiyiniz kimi, vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarından pulsuz olaraq yazılı şəkildə qüvvədə olan vergiləri və ödəmə şərtlərini, vergi orqanının və onların əməkdaşlarının öhdəliklərini tənzimləyən normativ-hüquqi aktlara dair təlimatları və vergi sirlərinin qorunmasını tələb etmək hüququ var.

Vergi orqanları və onların vəzifəli şəxsləri xidməti vəzifələrini yerinə yetirərkən vergi ödəyiciləri haqqında əldə etdikləri və ya onlara etibar edilən hər hansı məlumatın məxfiliyini qorunmalıdırlar. Məxfilik vergi ödəyicilərinin hüququdur.

Çox vaxt xidmət göstərildikdə vergi ödəyiciləri bir-biri ilə yaxın məsafədə olurlar. Vergi ödəyicilərinin məlumatını müzakirə edərkən bunu yadda saxlamaq lazımdır ki, növbədə gözləyən yaxud yaxınlıqda duran şəxslər vergi ödəyicilərinin şəxsi maliyyə məsələlərini eşidə bilər. Belə hallara yol vermək olmaz. Ona görə də xidmət zamanı elə etmək lazımdır ki, vergi ödəyicilərinə aid məlumatları digər vergi ödəyicisi eşitməsin. Əgər göstərilənlərə həmişə əməl etsəniz vergi ödəyiciləri xidmətinizdən razı qalar və növbəti dəfə də problemini həll etmək üçün sizə müraciət edər.

Xidmət həyatın bir hissəsidir. Sizin xidmətiniz başqalarına olan hörmətinizin büruzə verilməsidir.

Könüllü əməl etmə vergi ödəyicilərinə bacarıqlı və ixtisaslı xidmət bölməsi olmadan mövcud ola bilməz. Vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli xidmətin göstərilməsində ən vacib element, müfəttiş tərəfindən göstərilən yardım olacaqdır. Vergi ödəyicilərinə yardım dedikdə bəyannamələrin doldurulması, vergi öhdəliklərinin tam və vaxtında yerinə yetirilməsi və digər sahələr üzrə kömək göstərilməsi başa düşülür. Əgər siz vergi ödəyicilərinin məlumata olan ehtiyacını peşəkar, dəqiq və vaxtı-vaxtında qarşılasanız, onda xidmətdə keyfiyyət əldə oluna bilər və son nəticədə vergilərin könüllü ödənilməsində artım baş verər.

Nitq və nitq mədəniyyəti

Nitq – ən mühüm ünsiyyət vasitəsi olan dilin şifahi və yazılı təzahür formasıdır. Nitqi formasına görə “yazılı” və “şifahi” nitqə ayırırlar. Nitq - şəxsin müəyyən kollektivin digər üzvləri ilə qarşılıqlı əlaqə saxlamaq məqsədilə dildən istifadə etmək fəaliyyətidir.

Nitq – insanların ünsiyyət qurmaq məqsədilə istifadə etdikləri prosesdir. Nitqin əsas məqsədi informasiya mübadiləsi yaratmaqla informasiyanın ötürülməsi, qəbul edilməsidir. Lakin bununla yanaşı, nitq informasiyanın qeydə alınması və saxlanması məqsədinə də xidmət edir. Nitq səmərəli ünsiyyəti formalaşdırır.

Nitq mədəniyyəti geniş anlayış olub insan mədəniyyətinin çox mühüm tərkib hissəsi kimi başa düşülür. Roma natiqlik məktəbinin parlaq simalarından biri olan Siseron natiqin qarşısında 3 tələb qoyurdu:

- Nitq öyrətməli, bilik verməlidir,
- Nitq dinləyiciyə güclü təsir göstərməlidir,
- Nitq söyləniləndə qulaq asana ləzzət verməlidir.

Müasir vergi işçisi qarşılıqlı dialoq zamanı psixoloji və emosional üsullardan geniş istifadə etməyi bacarmalıdır. Nitq qaydaları və qanunlarına riayət olunması ünsiyyətin səmərəliliyinə gətirir.

Nitq ünsiyyəti şüurlü nitq və qeyri-nitq davranışları sistemidir. Müasir şəraitdə nitqin təsirinin iki əsas növünü qeyd etmək olar: inandırma və təlqin etmə. Məlumdur ki, insanlar onlara maraqlı olan nitqi

(informasiyanı) dinləyirlər. Deməli nitqin səmərəliliyi onun qarşı tərəfdə oyatdığı marağın dərəcəsi ilə bilavasitə bağlıdır.

Nitq zamanı baş verən səhvlərin təhlili göstərir ki, bu zaman kommunikasiyanın (əks tərəflər arasında informasiya axınının) pozulması baş verir və nəticə etibarlı ilə kommunikatıv uğursuzluq yaranır. Deməli, insan həm davranışını, həm də nitqini daim nəzarət altında saxlamalıdır.

Peşəkar dinləmə üsulları. Dinləmək və duymaq natiqin əsas qabiliyyətlərindən hesab olunur. Vergi işçisi vergi ödəyicisini dinləməklə onun fikirlərini inkişaf etdirir və ona özünə hörmət hissini təlqin edə bilər. Hər bir insan dinləməyi bacaran həmsöhbətlə qarşılaşanda özünə inamı artır və onda əks tərəfə buna görə minnətdarlıq hissi yaranır. Dinləmə ünsiyyətində daha məhsuldar üsul hesab olunur.

Nitq bacarığı bəşəriyyətin unikal nailiyyətidir. Hesab olunur ki, insanı bütün canlılardan fərqləndirən əsas faktorlardan biri məhz dildir. Dil insan şüurunun və şəxsiyyətinin formalaşmasında çox mühüm rol oynayır.

Nitq insanlar arasında ünsiyyəti təmin edir. Dil vasitəsilə ötürülən məlumat təbii ki, söz şəklində olmalıdır. Sözlər vasitəsilə insan düşünür, öz fikrini, hissini, biliyini, gördüyünü ifadə edə bilər. Söz vasitəsilə insan digərinə böyük xoşbəxtlik bəxş edə bilər və yaxud onu sonsuz ümitsizliyə salar. Sözü köməyi ilə müəllim öz biliyini şagirdə ötürür, sözlə natiq auditoriyanı ələ alır, onun fikrini və qərarını müəyyənləşdirir. Söz emosiya yaradır və bütövlükdə o, bizim əlimizdə yaxınlarımıza təsir etmək vasitəsidir.

Vergi anlayışı

Vergi nədir? Vergilərin tarixi bəşəriyyətin tarixi qədər qədimdir. Vergilər dövlətin maliyyə ehtiyatlarının yaradılmasının əsas mənbəyi olmaqla min illərdir ki, mövcuddur. Onlar dövlətin təşəkkül tapdığı və cəmiyyətin siniflərə bölündüyü andan iqtisadi münasibətlərin zəruri elementinə çevrilmişlər.

İngilis iqtisadçısı S. Parkinsonun sözləri ilə desək, “Vergitutma dünyanın özü qədər qədimdir. Onun ilk forması hər hansı bir yerli hökmdarın çayın mənsəbinə, iki çayın qovuşduğu yerə və ya dağ keçidinə sədd çəkdiyi və tacir və səyyahlardan keçib getmək üçün haqq aldığı zaman yaranmışdır”.

Vergilər ictimai məhsulun bir hissəsinin məcburi ödəniş şəklində dövlətin maliyyə sisteminin formalaşmasının əsas mənbəyi kimi hələ çox qədim zamanlardan məlumdur.

Alman filosofu, sosioloq, iqtisadçı Karl Marksın sözləri ilə ifadə etsək, vergilərdə dövlətin mövcudluğunun iqtisadi ifadəsi təcəssüm olunmuşdur.

Şotland iqtisadçısı və filosofu Adam Smit demişdir ki, “Vergilər onları ödəyənlər üçün könlük deyil, azadlığın rəmzi olmalıdır”.

Vergitutma iqtisadi mədəniyyətin bir elementi kimi

Vergitutma iqtisadi mədəniyyətin bir elementi kimi təsərrüfatın bazar və ya qeyri-bazar tipindən asılı olmayaraq bütün dövlət sistemlərinə xasdır. Bununla əlaqədar olaraq vergitutma barədə bəşər sivilisasiyanın fenomeni, onun ayrılmaz hissəsi kimi danışmaq olar.

Vergi mədəniyyəti dövriyyəyə çıxan müasir iqtisadi anlayışlardandır. O, vergilərlə bağlı savadlılığı, davranışları və ümumilikdə vergi qanunvericiliyinə riayət etmənin bütün hüquqi və etik normalarını özündə birləşdirir.

Vergi mədəniyyəti fəaliyyətin uzunmüddətli, mürəkkəb, çoxşaxəli prosesi olaraq yalnız vergi ödəyicilərini deyil, həm də dövləti, elm və təhsili ehtiva edir. Məhz buna görə də, vergi mədəniyyətinin insanlarda hələ erkən yaşlarında formalaşmasına diqqət yetirilməlidir.

Beynəlxalq iqtisadi tədqiqatlar göstərir ki, hansı ölkədə vergi intizamı kiçik biçimlirdisə, orada dəyər səviyyəsi də aşağı ölçülüdür.

Kimdən soruşsalar ki, vətəndaşı olduğu ölkənin varlı olmasını istəyir, ya yox, mütləq cavab verəcək ki, əlbəttə istəyirəm. Lakin məsələ burasındadır ki, təkcə söz deməklə mətləb hasil olmur.

Ölkənin varlı olması üçün büdcəyə çoxlu vəsait daxil olmalıdır. Hər bir vətəndaş qazandığı pulun qanunla nəzərdə tutulmuş hissəsini, yəni vergini ödəməlidir. Lakin vergi intizamı, vergi mədəniyyəti olmayan ölkədə bunu etmək çox çətindir. Məsələn, respublikamızda son illər ərzində başa çatdırılan səyyar vergi yoxlamaları zamanı **yoxlanılan vergi ödəyicilərinin orta hesabla 99 faizində** qanun pozuntusu aşkar edilmişdir.

Son illərdə vergi borcları **vergi daxilolmalarının 30 faizi səviyyəsində**

olmuşdur. Bu faktlar ölkəmizdə vergi mədəniyyətinin səviyyəsinin aşağı olduğunu göstərir. Mədəni olmaq hər bir insana xas olan fərdi xüsusiyyətdir, lakin mədəniyyət bütövlükdə cəmiyyəti xarakterizə edir. Sivilizasiyanın hazırki səviyyəsinə adət etmiş şəxs ibtidai inkişaf mərhələsində olan icmaya qoşulsa, bir müddət keçdikdən sonra həmin mədəni insanın hansı vəziyyətə düşəcəyini anlamaq o qədər də çətin deyil.

Vergi mədəniyyəti də eynilə bu cürdür. Ən intizamlı vergi ödəyicisi də ağır vergi yükü altında hər addımda zorakılıqla, qanun pozuntuları ilə qarşılaşsa, onun intizamından əsər-ələmət qalmayacaqdır. Deməli, vergi mədəniyyəti əslində ayrı-ayrı fərdlərdən daha çox, cəmiyyətə aiddir. Yüksək vergi mədəniyyətinə o zaman nail olmaq mümkündür ki, ölkədə qanunlara ciddi riayət edilsin, əhalinin maddi rifah səviyyəsi yüksək olsun, vergilər mükəmməl vergi məcəlləsinə uyğun ödənilsin, sahibkarlıq fəaliyyətinə geniş imkanlar yaradılsın.

Əlbəttə, bu fikirlər ayrı-ayrı fərdlərin vergi mədəniyyətinin əhəmiyyətini azaltmır. Lakin inkişaf etmiş mədəni cəmiyyətdə vergidən yayınmaq istəyənlərin sayı çox olmur və onlar da qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada cəzalandırılırlar.

Vergi ödənilməsindən yayınma və onun səbəbləri

Ən qədim dövrlərdən bu günə qədər hökumətlər vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizə aparırlar. Vergi ödəyənlərlə vergi yığanlar arasında həmişə inamsızlıq olmuşdur və indi də var. Bütün ölkələrdə vergilərdən yayınma hallarının qarşısını almaq mümkün olmur. O yerdə ki, qanunlara ciddi riayət edilmir, nəzarət zəifdir, orada yayınma halları daha çoxdur.

Vergi yığımına inkişaf etmiş ölkələrdə daha ciddi yanaşılır və günahkarlar mütləq cəzalandırılır. Vergi ödəməkdən tək-cə sırası vətəndaşlar yayınmır, onların arasında həm də bütün dünyada tanınan incəsənət xadimləri də kifayət qədərdir.

Vergidən yayınma ölkənin iqtisadiyyatı üçün ağır nəticələrə gətirib çıxara bilər. Dövlət büdcəsi nəzərdə tutulan vəsaitlə təmin olunmadığına görə dövlət proqramlarının yerinə yetirilməsi ləngiyir, büdcə təşkilatlarında işləyənlərin maaşları vaxtında ödənilmir.

Vergi ödəyicilərinin vergilərdən yayınmaları iki cür baş verir. Bunlardan biri “vergidən yan keçmə” adlanır və bu halda fiziki və hüquqi şəxs özünün fəal, bəzən də qanuni hərəkətləri ilə hər hansı verginin ödəyiciləri sırasından çıxır.

Vergidən yan keçmə hərəkətləri aşağıdakılar ola bilər:

-vergi ödəyicisinin müəyyən əməli fəaliyyətdən imtina etməsi:

bu hərəkət o qədər də geniş yayılmayıb və əlverişli deyil, çünki hər hansı sahədə fəaliyyətsizlik sahibkarın və ya müəssisənin ümumi işinə ziyan vurur və bu işin qismən və ya tamamilə dayandırılmasına gətirib çıxarır;

-vergi ödəyicisinin öz işini gəlirlərindən vergi tutulmayan hüquqi və ya fiziki şəxs kimi qurması;

-vergi ödəyicisinin dövlət qeydiyyatına alınmadan fəaliyyət göstərməsi.

Sonuncu haldan başqa digər hallar qanuni hərəkətlər hesab edilir.

“Vergi planlaşdırması” və ya “vergi optimallaşdırması” adlanan vergilərdən yayınma vəziyyətində isə ödəyici elə fəaliyyət göstərməyə çalışır ki, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan bütün mümkün güzəştlərdən istifadə edə bilsin. Bu “vergidən yan keçmə”dən onunla fərqlənir ki, daha uzun müddət ərzində tətbiq olunur.

Vergidən yayınmanın səbəbləri müxtəlifdir. Bu səbəblər dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlərə qarşı mülkiyyətçinin öz əmlakını, gəlirlərini və kapitalını qorumaq cəhdi kimi meydana çıxır.

Vergidən yayınma səbəblərini dörd qrupa bölmək olar:

Mənəvi səbəblər. Bu səbəblər iki amillə əlaqədardır: bir tərəfdən tamahkarlıq, acgözlük, çoxlu varidat toplamaq cəhdi vergi ödənilməsindən yayınmaya gətirib çıxarırsa, digər tərəfdən vergi qanunlarının mahiyyətindən, xarakterindən, ümumilikdə vergi sisteminin qəbul edilmiş prinsiplərindən doğur.

Siyasi səbəblər. Dövlət vergilərdən təkcə xərclərinin ödənməsi üçün deyil, həm də sosial və iqtisadi siyasət aləti kimi istifadə etdikdə yaranan səbəblər siyasi səbəblərdir. Bu cür siyasət nəticəsində bəzi istehsal sahələrinin iqtisadiyyatda xüsusi çəkisi azalır və bu da narazılığa, vergidən yayınmaya səbəb olur.

İqtisadi səbəblər. Bu səbəblər üç cür ola bilər:

-vergi ödəyicisinin maliyyə vəziyyətindən asılı olan səbəblər;

-iqtisadi konyunkturanın doğurduğu səbəblər;

-ictimai nemətlərə fərdi tələbata uyğun vergi yükünün müəyyən edilə bilməməsindən yaranan səbəblər.

Hüquqi səbəblər. Bu səbəblər vergi sisteminin mürəkkəbliyi ilə bağlı olur; bu mürəkkəbliyə effektiv vergi nəzarətinə imkan vermir və nəticədə vergi ödəyicisi vergidən yayına bilir.

Hər bir ölkədə dövlət orqanları vergi ödəməkdən yayınma hallarına qarşı mübarizə aparır. Mübarizə üsulları aşağıdakılardır:

-vergi ödəyicisinin fəaliyyətində aşkara çıxarılan qanunsuzluqlar barədə məhkəməyə müraciət olunur;

-vergi qanunvericiliyindəki boşluqlar aradan qaldırılır; bunun üçün praktiki fəaliyyətin nəticələrindən asılı olaraq, vergi orqanları müvafiq təqdimat verir və qanunlarda dəyişiklik edilir;

-“vergitutma prezumpsiyası” adlanan prinsipləndən istifadə olunur; bu o deməkdir ki, qanunda birbaşa göstərilmiş hallar istisna olmaqla qalan bütün hallarda vergi tutulmalıdır; həm də vergi ödəyicisi günahsız olduğunu özü sübut etməlidir;

-bütün hallarda işin forması yox, mahiyyəti nəzərə alınır, yəni tərəflər arasında faktiki münasibətlər müqavilə şərtlərindən daha çox əhəmiyyət daşıyır;

- fəaliyyətin məqsədi daha önəmli hesab olunur; bu o deməkdir ki, fəaliyyət nəticəsində məqsədə çatmaq nəzərdə tutulmursa, belə vəziyyətin yaratdığı vergi üstünlüyü qanuni hesab edilmir.

Vergi mədəniyyətinin inkişafına təsir edən əsas amillər

Bəs vergi mədəniyyətinin inkişafına hansı amillər təsir edir? Bu amillər aşağıdakılardır:

İqtisadi vəziyyət. İqtisadi vəziyyətin ağırlığı həm vergi yığanlar, həm də vergi ödəyənlər üçün böyük problemlər yaradır. Ərzaq və qeyri-ərzaq məhsulları bahalaşır, əhali onsuz da cüzi olan gəlirlərini gizlətməyə, vergidən yayınmağa çalışır. Belə şəraitdə yüksək vergi mədəniyyətindən danışmaq mənasızdır.

Ölkədə iqtisadi vəziyyət yaxşılaşdıqca ayrı-ayrı fərdlərin qazancı artır, dolanışiq səviyyəsi yüksəlir, vergi ödəmək asanlaşır. Beləliklə, vergi mədəniyyəti inkişaf edir.

Bioloji kod. Bioloji kod şəxsiyyətin genetik xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirir və onun ümumi mədəni səviyyə, habelə vergi mədəniyyəti üçün əhəmiyyəti böyükdür. Əqli və fiziki cəhətdən normal insanlar mədəniyyətə daha tez yiyələnirlər. Onlar səmərəli fəaliyyət göstərir, gəlir əldə edir və qanuna uyğun olaraq, öhdələrinə düşən məsuliyyəti dərk edib vergi ödəyirlər.

Sosial mühit. Sosial mühit dedikdə ailə, kollektiv və cəmiyyət başa düşülür. Dövlətin siyasi sistemindən asılı olan bu mühit, ümumiyyətlə, həm mədəniyyətin, həm də xüsusi halda vergi mədəniyyətinin inkişafına güclü təsir göstərir.

Vergi sistemi. Hər bir ölkədə özəl vergi sistemi mövcuddur və müvafiq vergi qanunları qüvvədədir. Mükəmməl vergi sistemi yoxdursa, vergi mədəniyyəti də ola bilməz.

Tarixi şərait. Qeyd edək ki, tarixi şərait ölkənin iqtisadiyyatına və ümumi mədəniyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir. Vergi mədəniyyəti isə həm iqtisadi vəziyyətdən asılıdır, həm də ümumi mədəniyyətin tərkib hissəsidir. Ona görə tarixi şəraitin dəyişməsi vergi mədəniyyətinin səviyyəsini dəyişdirir.

Vergi mədəniyyətinin səviyyəsini müəyyən edən əlamətlər

İctimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, bütün cəmiyyətlərdə hər bir şəxsin vergi mədəniyyətinin səviyyəsi aşağıdakı əlamətlərlə müəyyən edilir:

Bilik. Hər bir şəxs bütün ömrü boyu öyrənməlidir. Ən qabiliyyətli adam da bilik qazanmağa tənbellik etsə, həmişə çətinliklərə düşər olur. Yüksək vergi mədəniyyətinə malik olan şəxs mütləq bilikli olmalıdır. Çünki vergilər barədə ən zəruri məlumatları, vergi qanunlarını, vergi güzəştlərini, qanunvericiliyin pozulmasına görə hansı məsuliyyəti daşdığını bilməyən vətəndaşın vergi mədəniyyətinin səviyyəsi yüksək ola bilməz.

Vergi sahəsində bilik də digər biliklərin bir hissəsidir və elmi, yaxşı təhsil almış mədəni şəxs həm də yüksək vergi mədəniyyətinə malik ola

bilər. Amma olmaya da bilər. Riyazi dildə desək, bu şərt, yəni bilikli olma şərti zəruridir, lakin kafi deyil. Biliyin səviyyəsi mədəniyyətin səviyyəsini göstərmir. Elmi və intellektual səviyyəsi ilə bütün dünyada tanınan adamların vergi ödəmək istəməməyi barədə kifayət qədər fakt məlumdur.

Mütəşəkkillik. Hər bir adamın vergi mədəniyyətinin səviyyəsi onun mütəşəkkillik səviyyəsindən də asılıdır. Mütəşəkkillik qayda-qanuna riayət, məsuliyyət, nizam-intizam tələb etdiyindən, vergi ödəyicisi bu xüsusiyyətlərə malik olmasa, onun öhdəsinə düşən hər hansı vəzifəni məsuliyyətlə yerinə yetirəcəyi, o cümlədən də vergi borclarını vaxtında təhvil verəcəyi demək olar ki, mümkün deyil.

Əxlaq. Kimdə yüksək vergi mədəniyyəti varsa, o həm də yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik olur. Vətənpərvərlik, doğruculuq, ədalətlik, xeyrxahlıq bu keyfiyyətlərin ən mühümləridir. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri həm də vergi ödəyicilərinin sirlərinin məxfiliyini qorumağı bacarmalıdırlar.

Vergi ödənilməsində könüllü əmələtmə

Vergi mədəniyyətinin səviyyəsi vergilərin ödənilməsində könüllü əmələtmə göstəricilərinin səviyyəsinə uyğun olur. Könüllü əmələtmə də ödəyicinin biliyindən, mütəşəkkilliyindən və əxlaqından asılıdır. Vergi ödənişində könüllü əmələtmə dedikdə ödəyicinin aşağıdakı işləri yerinə yetirməsi nəzərdə tutulur:

-ödəniləcək vergiləri könüllü olaraq, heç bir kənar təzyiq olmadan hesablamaq;

-vergi bəyannamələrini vaxtında doldurub vergi orqanlarına təqdim etmək;

-vergi ödəmələrini, habelə Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada hesablanmış faizləri, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarını və digər məcburi ödənişləri vaxtında yerinə yetirmək;

-vergi sistemində aparılan yeniliklərin, islahatların tələblərinə əməl etmək.

Hər bir vergi ödəyicisi bu və ya digər vergilərin ödənilməsində öz hüquq və vəzifələri barədə məlumata malik olmalıdır. O, vergi ödənməsinə könüllü əməl edərsə, məsuliyyəti daha da artır. Bütün vergi bəyannamələri-

ni heç bir kömək olmadan doldurub vergi orqanına təqdim edir. Lakin bu həm də onun işini asanlaşdırır, çünki bəyannamələri vaxtında təhvil verən şəxs həm də vaxta qənaət edir.

Vergi ödəyicilərini əmələtmə göstəricilərinə görə dörd yerə ayırmaq olar:

Yüksək səviyyəli əməl edənlər.

Bu vergi ödəyiciləri vaxtında qeydiyyatdan keçir və məlumatı düzgün təqdim edirlər;

bəyannamələri vaxtında təqdim edir və vergiləri ödəyirlər (əmələtmə 85 faizdən çox olur);

mühasibat qeydlərini və sənədləri səliqəli və dəqiq tərtib edirlər;

audit prosesində əməkdaşlıq edirlər;

vergi yoxlamaları zamanı verilən sorğuları cavablandırırlar.

Orta səviyyəli əməl edənlər.

Bu vergi ödəyiciləri qeydiyyatdan keçir və məlumat təqdim edirlər; əksər hallarda bəyannamələri vaxtında təqdim edir və vergiləri ödəyirlər (əmələtmə 50-85 faiz olur);

mühasibat qeydlərini və köməkçi sənədlərin əksəriyyətini dəqiq tərtib edirlər;

audit prosesində iştirak edirlər;

vergi yoxlamaları zamanı anlaşılmazlıqlara müəyyən səbəblər göstəriirlər.

Əməl etməyənlər.

Bu vergi ödəyiciləri qeydiyyatdan keçirlər, lakin məhdud və dəqiq olmayan məlumat təqdim edirlər;

bəyannamələrin təqdimatını gecikdirir və vergiləri vaxtında ödəmirlər (əmələtmə 50 faizə qədər olur);

mühasibat qeydlərini tam aparmır və köməkçi sənədlərin bəzilərini hazırlamırlar;

audit prosesində qismən əməkdaşlıq edirlər;

vergi yoxlamaları zamanı sorğularda faktlara və qanunlara əsaslanmırlar.

Vergidən yayınanlar.

Bu şəxslər qeydiyyatdan keçmirlər;
bəyannamələr təqdim etmir və vergiləri ödəmirlər;
mühasibat qeydlərini və köməkçi sənədləri tərtib etmirlər;
audit prosesində əməkdaşlıq etmirlər;
verginin ödənilməməsini əsaslandırmırlar.

Vergi ödənilməsində könüllü əmələtmə dərəcəsi bəzi Qərb ölkələrində 90 faizdən çoxdur, Amerika Birləşmiş Ştatlarında, təqribən, 85 faizdir. İnkişaf etməmiş ölkələrdə bu göstərici 50 faizdən aşağıdır.

Vergilərə könüllü əmələtmə səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün dünyanın bütün ölkələrində müvafiq tədbirlər görülür və bu işdə ədalətli və səriştəli vergi inzibatçılığı ilə yanaşı, vergi ödəyicilərinə kömək və onların təhsili də mühüm əhəmiyyət daşıyır.

**VERGİ ÖDƏYİCİLƏRİNİN
HÜQUQLARI VƏ
VƏZİFƏLƏRİ, MƏSULİYYƏTİ**

Vergi münasibətləri anlayışı və vergi ödəyicilərinin məsuliyyəti

Vergi sistemi vergi öhdəlikləri və məsuliyyət daşıma halları olmadan fəaliyyət göstərə bilməz.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 73-cü maddəsində göstərilmişdir: «Qanunla müəyyən edilmiş vergiləri və başqa dövlət ödənişləri tam həcmdə və vaxtında ödəmək hər kəsin borcudur». Burada «hər kəs» anlayışı vergi mükəlləfiyyətli anlayışını ifadə edir. Lakin, bu maddəyə görə vergi öhdəliyi yalnız vergi obyektı olduqda yaranır.

Vergi o halda qanuni müəyyən edilmiş sayılır ki, onun adı göstərilməklə vergi ödəyicisi və zəruri vergitutma elementləri müəyyən edilmiş olsun. Qeyd etmək lazımdır ki, Vergi Məcəlləsinin 12-ci maddəsində sadalanan vergitutma elementləri eyni zamanda vergi öhdəliyinin elementləri sayıla bilər. Çünki vergi öhdəliyinin icrasının mümkünlüyü bilavasitə həmin elementlərin müəyyən edilməsinə bağlıdır. Nəzəriyyədə vergi öhdəliyi elə münasibətdir ki, ona əsasən vergi ödəyicisi verginin hesablanması və ödənilməsi üzrə qanunla müəyyən edilmiş bütün tələbləri yerinə yetirməlidir, dövlətin isə, onun səlahiyyətli orqanlarının qismində, vergi ödəyicisindən bu öhdəliyini yerinə yetirməsini tələb etmək hüququ vardır.

Vergi ödəyiciləri tərəfindən öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi inzibati və cinayət məsuliyyəti, həmçinin maliyyə sanksiyaları tədbirləri ilə müşayiət olunur. Vergi məsuliyyətinin aşağıdakı özünəməxsus xüsusiyyətləri vardır:

- vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin tətbiqi vergi hüququ normaları ilə tənzimlənir;
- məsuliyyət üçün əsas vergi hüquq pozuntusu hesab olunur;
- bu məsuliyyət vergi qanunvericiliyini pozan şəxsə xüsusi maliyyə sanksiyalarının - cərimə və faizlərin tətbiqindən ibarətdir;
- maliyyə sanksiyalarının məbləği bu və ya digər dərəcədə büdcəyə vurulan zərərin məbləği ilə uzlaşdırılır;
- qanunvericilik məsuliyyətə cəlb etməyin xüsusi qaydasını nəzərdə tutur: fiziki şəxslər üçün məhkəmə qaydasında, hüquqi şəxslər üçün isə qeyri-şərtsiz cərimə;
- vergi məsuliyyətinin subyektləri vergi ödəyiciləri və vergilərin

ödənilməsinə köməklik edən şəxslərdir;

-mükəlləfiyyətli şəxsləri vergi məsuliyyətinə vergi orqanları cəlb edirlər.

Vergi məsuliyyəti aşağıdakı hüquq pozuntuları zamanı ortaya çıxır:

-gəlir və ya mənfəətin gizlədilməsi;

-gəlir və ya mənfəətin azaldılması;

-digər vergitutma obyektlərinin gizlədilməsi;

-vergitutma obyektinin uçota alınmaması;

-müəyyən edilmiş qaydaları pozmaqla vergitutma obyektinin uçotunun aparılması;

-vergilərin hesablanması və ödənilməsi ilə bağlı olan sənədlərin vergi orqanına verilməməsi;

-vergilərin müəyyən edilmiş müddətlərdə ödənilməməsi.

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin ümumi əsasları Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 53-cü maddəsində müəyyən edilmişdir. Bu maddəyə uyğun olaraq vergi ödəyiciləri, vergi agentləri və onların nümayəndələri, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə Vergi Məcəlləsi, İnzibati Xətalər Məcəlləsi, Cinayət Məcəlləsi və digər qanunları ilə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Vergi hüquq münasibətlərinin bütün iştirakçlarına vergi qanunvericiliyinin tələblərini yerinə yetirmədikləri halda müxtəlif məcburiyyət tədbirlərinin tətbiq edilməsi dövlətin fəaliyyəti və ümumiyyətlə cəmiyyətin yaşaması üçün həmin qanunvericiliyə dəqiq əməl olunması zəruriliyindən irəli gəlir. Bu tədbirlər istər vergi ödəyicilərinə və vergilərin ödənilməsi ilə əlaqəli şəxslərə, istərsə də dövlət və bələdiyyə orqanlarına və onların vəzifəli şəxslərinə tətbiq edilə bilər.

Vergi münasibətlərində əsas iştirakçılardan olan vergi ödəyiciləri öz fəaliyyətlərini qanunlara (Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının “İcra haqqında” Qanununa, Azərbaycan Respublikasının “Müflisləşmə və iflas haqqında” Qanununa, “Azərbaycan Respublikasında

dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin II Dövlət Proqramı”na, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 sentyabr 2003-cü il tarixli 919 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Özəlləşdirilməsi qadağan olunan dövlət əmlakının, habelə özəlləşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin qərarı ilə həyata keçirilən müəssisə və obyektlərin əmlakının siyahıya alınması Qaydaları”na və digər normativ hüquqi aktlara) uyğun - müvafiq olaraq düzgün qurmaları üçün vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını bilməlidirlər.

Vergi hüquq münasibətlərinin tənzimlənməsinin əsasını Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi təşkil edir. Bu Məcəllə Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin müəyyən edilməsi, ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

Göründüyü kimi, vergi hüquq münasibətləri müxtəlif şəxslər və orqanlar arasında münasibətləri daxil edilən ayrı-ayrı aspektləri əhatə edir.

Dövlət öz funksiya və vəzifələrini əsasən vergilər hesabına formalaşan dövlət büdcəsi vasitəsilə həyata keçirir. Fiziki və hüquqi şəxslər vergiləri ödəyərkən sosial təminat, müdafiə, təhsil və cəmiyyət üçün vacib olan digər məsələlərin həllini dövlətdən tələb etməyə haqlıdırlar. Lakin, dövlətin bu və ya digər vəzifəni lazımi qaydada yerinə yetirməməsi heç kəsi vergini ödəməkdən azad etmir.

Qanunla müəyyən edilən vergiləri ödəmək haqqında Konstitusiyanın müddəası məcburedici normalardandır, bu normada vergi ödəyicilərinin öhdəliyi və dövlətin onlara irəli sürdüyü mütləq tələb müəyyən edilir. Bu mənada, vergi öhdəliyi birtərəflidir və onun icrasına zəmanət dövlətin məcburiyyət tədbirlərini tətbiq etmək imkanından irəli gəlir. Deməli, vergi hüquq münasibətləri üçün bir tərəfin digərinə (vergi ödəyicisinin vergi

orqanına) tabe olması səciyyəvidir.

Dövlətin adından fəaliyyət göstərən vergi orqanlarına hakimiyyət səlahiyyətləri məxsusdur. Onların göstərişləri qanuna əsaslanırsa vergi ödəyiciləri üçün məcburidir. Eyni zamanda qanun vergi ödəyicisinin hüquqlarının vergi orqanlarının qeyri-qanuni hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) qorunmasına da zəmanət verir.

Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq vergi ödəyicisinin vergi orqanlarından özünə münasibətdə qanunvericiliyə riayət etməsini tələb etmək, qanunvericiliyə uyğun olmayan qərarlarını və tələblərini yerinə yetirməmək və nəhayət, vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) məhkəməyə şikayət etmək hüququ vardır.

Beləliklə, vergi hüquq münasibətlərinin mahiyyəti vergi ödəyicisinin vergi orqanına tabe olması ilə yanaşı hər iki tərəfin qanuna tabe olmasından ibarətdir. Vergi Məcəlləsi məhz bu mahiyyətdən irəli gələrək vergi ödəyicisinin və vergi orqanının hüquqları və vəzifələrini dəqiq müəyyən etməklə vergi orqanının hakimiyyət səlahiyyətlərini qanun çərçivəsi ilə məhdudlaşdırır. Vergi hüquq münasibətlərinin bu cür nizama salınması demokratik, hüquqi dövlətlərə xasdır.

Büdcə dövlət tənzimlənməsinin universal aləti olaraq dövlətin öz funksiyalarını yerinə yetirməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Əksər ölkələrdə dövlət büdcəsinin formalaşmasının ən vacib mənbəyi olan vergilərin payına bütün büdcə daxilolmalarının 70-80 faizi düşür.

Dövlət öz büdcə-vergi siyasətini yürüdərkən iqtisadiyyat subyektlərinin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti üçün əlverişli şərait yaratmağa, vergi ödəyicilərinin sərəncamında qalan və büdcə vasitəsilə bölüşdürülən pul vəsaitləri arasında optimal mütənasibliyə nail olmaqla iqtisadi artımı stimullaşdırmağa çalışır.

Büdcə-vergi və ya daha konkret, vergi siyasəti əsasən üç məqsədi güdür:

Fiskal - dövlət funksiyalarının yerinə yetirilməsini zəruri maliyyə ehtiyatları ilə təmin etmək üçün büdcəyə pul vəsaitinin yığılması;

Tənzimləmə (stimullaşdırma) - dövlətin iqtisadi inkişaf səviyyəsinin yüksəldilməsi, ölkədəki sahibkarlığın və xarici iqtisadi əlaqələrin fəallaşması, sosial problemlərin həlli;

Nəzarət - iqtisadiyyat subyektlərinin fəaliyyətinə nəzarət.

Vergi ödəyicisinin hüquqları

Vergi ödəyicisinin aşağıdakı hüquqları vardır:

- vergi orqanlarından qeydiyyat (uçot) yeri üzrə qüvvədə olan vergilər və onların ödənilməsi qaydasını və şərtlərini tənzimləyən normativ-hüquqi aktlar, vergi ödəyicilərinin hüquq və vəzifələri, vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin səlahiyyətləri haqqında əvəzsiz olaraq yazılı məlumat almaq;
- vergi orqanlarından vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsi məsələlərinə dair yazılı izahatlar almaq;
- vergi qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada vergi güzəştlərindən istifadə etmək;
- artıq ödənilmiş və ya artıq tutulmuş vergilərin vaxtında geri qaytarılmasını və ya əvəzləşdirilməsini tələb etmək;
- vergi münasibətlərində bilavasitə və ya öz nümayəndəsi vasitəsi ilə iştirak etmək;
- vergi yoxlaması ilə bağlı tərtib edilən aktların (protokolların) və vergi orqanlarının qərarlarının surətini almaq;
- vergi orqanlarından və onların vəzifəli şəxslərindən vergi ödəyicisinə münasibətdə vergilər haqqında qanunvericiliyə riayət olunmasını tələb etmək;
- vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin Vergi Məcəlləsinə və digər vergi normativ-hüquqi aktlarına uyğun olmayan aktlarını (qərarlarını) və tələblərini yerinə yetirməmək;
- müəyyən edilmiş qaydada vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət etmək;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada kommərsiya (vergi) sirrini qorunmasını tələb etmək;
- vergi orqanlarının və ya onların vəzifəli şəxslərinin qeyri-qanuni aktları (qərarları) və hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində dəymiş

zərərin tam ödənilməsini qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tələb etmək;

- vergi yoxlamalarının aktları və digər materialları ilə tanış olmaq, vergi orqanlarına və onların vəzifəli şəxslərinə vergilərin hesablanması və ödənilməsi, habelə keçirilən vergi yoxlamalarının aktları üzrə öz rəyini bildirmək;
- xronometraj metodu ilə aparılan sonuncu müşahidədən sonra bu Məcəllənin 50-1.2-ci maddəsində göstərilən müddətlərə riayət olunmaqla istehsal həcminin və ya satış dövriyyəsinin dəyişməsi ilə əlaqədar xronometraj metodu ilə yeni müşahidənin aparılmasını vergi orqanlarından tələb etmək;
- vergi orqanlarında müəyyən edilmiş qaydada qeydiyyatdan keçirilməsi üçün nəzarət-kassa aparatının müəyyən olunmuş modelini sifariş vermək;
- Vergi Məcəlləsinin 16.1.8-ci maddəsində göstərilən fəaliyyət növləri ilə məşğul olan vergi ödəyicisi tərəfindən nağd pul hesablaşmalarını nəzarət-kassa aparatları vasitəsilə həyata keçirmək;
- Vergi risklərinin minimallaşdırılması məqsədi ilə “Vergi partnyorluğu sazişi” bağlamaq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi formada ərizə ilə vergi orqanlarına müraciət etmək;
- Vergi Məcəlləsi və qanunlarla müəyyən edilmiş digər hüquqlardan istifadə etmək.

Vergi ödəyicisinin hüquqları və qanuni maraqları qanunvericilik normaları ilə təmin edilir. Vergi ödəyicisinin hüquqlarının və qanuni maraqlarının müdafiəsi qaydası Vergi Məcəlləsi və digər qanunlarla müəyyən edilir. Vergi ödəyicisinin hüquqları və qanuni maraqları vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin səlahiyyətləri ilə təmin edilir. Vergi ödəyicisinin hüquqlarının və qanuni maraqlarının təmin olunmamağı və ya lazımcına təmin olunmamağı qanunla müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur.

Vergi ödəyicisi vergi münasibətlərində bilavasitə və Vergi Məcəlləsində başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa öz qanuni və ya səlahiyyətli nümayəndəsi vasitəsi ilə iştirak edə bilər.

Vergi hüquq münasibətlərinin obyektləri

Vergi hüquq münasibətinin obyektı verginin özüdür. Dövlətin mənafeələrinin təmin edilməsi və funksiyalarının yerinə yetirilməsi üçün büdcəyə pul məbləği şəklində ödənilən vergilər əmlak dəyəri olan maddi nemətdir. Lakin bu maddi nemətə yönəldilmiş vergi hüquq münasibətinin subyektləri mülki hüquqdakından fərqli olaraq bərabər deyildirlər. Vergi - birtərəfli, əvəzsiz ödənişdir.

Dövlətin mənafeələrinin təmin edilməsi və funksiyalarını yerinə yetirilməsi üçün büdcəyə pul məbləği şəklində ödənilən vergilər əmlak dəyəri olan maddi nemətlərdir. Lakin bu maddi nemətlə yönəldilmiş vergi hüquq münasibətinin subyektləri mülki hüquqdakından fərqli olaraq bərabər deyildir. (vergi – birtərəfli, əvəzsiz ödənişdir)

Vergi hüquq münasibətinin obyektı verginin özüdür. Obyektin bu cür müəyyən edilməsi vergi tənzimlənməsinin əhatə etdiyi münasibətlərin dairəsini bilmək üçün zəruridir.

Vergi hüquq münasibəti vergi öhdəliyinin yaranması, dəyişməsi və ona xitam verilməsi ilə bağlıdır. Digər öhdəliklər kimi vergi öhdəliyi də müəyyən hüquqi faktla əlaqədar olaraq yaranır (şəxsi vergi tutulan gəliri əldə etməsi, mülkiyyətində torpaq sahəsi və ya digər əmlakın olması, təsərrüfat əməliyyatını keçirməsi). Gəlirin əmlak təsərrüfat əməliyyatı vergi öhdəliyinin yaranmasına səbəb olan vergitutma obyektidir. Şəxsin vergi ödəyicisi olması və ya vergi öhdəliyinin yaranması üçün başqa şərt məhz onun vergitutma obyektinə malik olmasıdır.

Vergi hüquq pozuntusunun ümumi obyektı ölkənin büdcə-vergi sahəsindəki qanunla qorunan ictimai münasibətlərinin məcmusudur, və ya başqa sözlə vergi hüquq münasibətləri iştirakçılarının subyektiv hüquqlarıdır. Burada nəzərə alınmalıdır ki, verginin özü maliyyə vəsaiti olaraq vergi hüquq obyektı deyil, onun predmetidir. Çünki hüquq pozuntularının maddi obyektləri olmur.

Büdcə – vergi sahəsində yaranan müxtəlif ictimai münasibətlər öz məzmununa görə bir-birindən fərqlidir. Onlar vergilərin müəyyən edilməsi, hesablanıb ödənilməsi, uçotun aparılması, nəzarətin həyata keçirilməsi və sair hallarla əlaqədar yarana bilər. Vergi hüquq pozuntusunun düzgün təsnif edilməsi və müvafiq məsuliyyət tədbirlərinin müəyyənləşdirilməsi üçün ümumi obyektin daxilində qəbil (növlər) obyektlərinin ayrılması

vacibdir. Vergi hüquq pozuntusunun qəbil obyektı məzmunca bir-birinə bağlı olan vergi hüquq münasibətlərinin qrupudur.

Vergi hüquq münasibətlərinin subyektləri

Subyektiv vergi hüquq və vəzifələri daşıyan şəxs vergi hüququnun subyektı olaraq, həmin hüquqları və vəzifələri həyata keçirərkən vergi hüquq münasibətlərinin subyektı (iştirakçısı) olur.

Vergi hüquq münasibətlərinin subyektlərini dörd qrupa ayırmaq olar

a) Vergi ödəyiciləri - təsərrüfat (iqtisadi) fəaliyyətinin subyektləri olan fiziki və hüququ şəxslər, hüququ şəxslər, o cümlədən xarici hüquqi şəxsin filialları və nümayəndəliyi, yeni qanunla həm dövlət vergilərinin, həm də yerli vergiləri ödəmək vəzifəsi qoyulan hər hansı şəxslərdir.

b) Dövlət orqanları - dövlət vergilərini müəyyən etmək, onların ödənilməsinə tələb etmək və ödənilməsinə nəzarəti həyata keçirmək, habelə vergi hüquq pozuntularının qarşısını almaq üzərində təhqiqat və istintaqı aparmaq səlahiyyəti olan dövlət hakimiyyəti orqanları.

c) Bələdiyyə orqanları - yerli vergiləri tətbiq etmək, onların yerli büdcəyə yığılmasını təşkil etmək və ödənilməsinə nəzarət etmək səlahiyyəti qanunla müəyyən edilmiş yerli özünüidarəetmə orqanları.

d) Vergilərin ödənilməsi ilə əlaqəli şəxslər - vergi ödəyiciləri olmayan, lakin qanuna əsasən vergilərin hesablanmasına və büdcəyə keçirilməsinə, vergi orqanlarına müvafiq məlumatın verilməsinə cavabdeh olan, habelə vergi yoxlaması zamanı kömək edən şəxslər – vergi agentləri, banklar və digər kredit təşkilatları, ekspertlər və sairə.

Biz artıq göstərmişik ki, vergi hüquq münasibətləri subyektlərinin dairəsi çox geniş ola bilər (ali dövlət orqanlarından tutmuş fərdi sahibkara qədər). Bunlardan hər biri vergilərlə bağlı fəaliyyət göstərərkən bu və ya digər hüquq pozuntusunu törədə bilər. Lakin bir sıra hallarda bu fəaliyyətlə əlaqədar törədilən hüquq pozuntularına vergi qanunvericiliyinin pozulması kimi baxmaq olmaz. Misal üçün, Vergilər Nazirliyi öz qərarı ilə yeni vergini müəyyən etsə, belə hərəkət vergi hüquq münasibətlərinə təsir göstərsə də, vergi qanunvericiliyinin deyil, ilk növbədə Konstitusiyaya qanunvericiliyinin pozulması sayılacaqdır.

Vergi ödəyicisinin vəzifələri

Vergi ödəyicisinin aşağıdakı vəzifələri vardır:

- qanunla müəyyən edilmiş vergiləri, habelə bu Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada hesablanmış faizləri, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarını və digər məcburi ödənişləri ödəmək;
- vergi orqanlarından vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini (VÖEN) almaq;
- qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada gəlirlərinin (xərclərinin) və vergitutma obyektlərinin uçotunu aparmaq;
- vergi orqanlarına qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada, auditor tərəfindən yoxlanılması nəzərdə tutulduğu hallarda isə, auditor rəyi əlavə edilməklə vergi hesabatını təqdim etmək;
- vergi orqanlarının vergi qanunvericiliyinin aşkar edilmiş pozuntularının aradan qaldırılması haqqında qanuni tələblərini icra etmək, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin qanuni fəaliyyətinin icra edilməsinə maneçilik törətməmək;
- Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada vergi orqanlarına və onların vəzifəli şəxslərinə zəruri olan məlumatları və sənədləri, habelə mühasibat uçotu elektron formatda aparıldığı halda, özünün və filiallarının elektron daşıyıcılarında olan məlumatlara birbaşa və ya məsafədən çıxış imkanı yaratmaqla, həmin məlumatları vergi orqanının tələbi ilə təqdim etmək;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə mühasibat sənədlərinin və vergilərin hesablanması və ödənilməsi üçün zəruri olan digər sənədlərin, habelə alınan gəliri (hüquqi şəxslər üçün çəkilən xərcləri də) və ödənilən (tutulmuş) vergiləri təsdiq edən sənədlərin saxlanılmasını təmin etmək;
- aşağıdakı fəaliyyət növləri istisna olmaqla, nağd pul hesablaşmalarını nəzarət-kassa aparatları vasitəsilə həyata keçirmək:
 - qəzet və jurnalların satışı (belə satış dövryyəsinin ümumi dövryyədəki payı 50 faizdən çox olduqda);

-
- qiymətli kağızların satışı;
 - lotereya biletlərinin satışı, idman mərc oyunları üzrə operator və satıcı tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyət;
 - sərnişin və yük daşıma (dəmir yolu, hava, su və avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə) fəaliyyəti (oturacaq yerlərinin sayı 6-dan az olan qanunvericiliyə uyğun olaraq taksometr tətbiq edilməli taksilərdən başqa);
 - kənd təsərrüfatı məhsullarının bazarlarda, yarmarkalarda və səyyar qaydada satışı;
 - şüşə qablar və dəmir tullantılarının qəbul məntəqələrinin fəaliyyəti;
 - rabitə xidməti (İnternet klubların fəaliyyəti istisna olmaqla);
 - reklam xidməti;
 - mənzil təsərrüfatı obyektlərinin fəaliyyəti;
 - yaşayış və qeyri-yaşayış obyektlərinin kirayəyə verilməsi;
 - mehmanxana, motel, kempinq və yataqxana xidmətləri;
 - elektrik enerjisi, qaz, su, isti su təchizatı və mərkəzi qızdırma sistemi obyektlərinin fəaliyyəti, lift və təhlükəsizlik xidməti;
 - kanalizasiya və sanitariya təmizləmə xidməti;
 - turizm-ekskursiya, sanatoriya-kurort və sağlamlaşdırma xidmətləri;
 - bədən tərbiyəsi və idman xidməti;
 - səhiyyə xidməti;
 - vəkillik, notariat və digər hüquq xidmətləri;
 - təhsil müəssisələrinin təhsillə bağlı olan fəaliyyəti və tədris kurslarının fəaliyyəti;
 - avtomobil dayanacaqlarının fəaliyyəti;
 - paltarların kimyəvi təmizlənməsi və boyanması, yuyulması;
 - mənzillərin təmiri və tikintisi;
 - stasionar olmayan məntəqələrdə mərasim xidmətləri və bununla əlaqədar kirayə;
 - lombard xidməti;
 - cildləmə xidməti;
 - səyyar, bazarlarda və digər kütləvi ticarət yerlərində piştaxtadan, avtomobildən və qoşqu vasitələrindən pərakəndə satış fəaliyyəti;
 - bank fəaliyyəti, həmçinin sığorta və sığorta vasitəçiliyi xidmətləri;
 - işçilərin sayı iki nəfərdən çox olmayaraq həyata keçirilən aşağıdakı

fəaliyyətlər:

- mebellərin təmiri və hazırlanması;
- foto, audio-video xidməti;
- ayaqqabıların, paltarların, trikotaj və gön-dəri məmulatlarının təmiri və fərdi tikilişi;
- saatların, televizor, soyuducu və digər məişət cihazlarının təmiri;
- nəqliyyat vasitələrinə texniki və digər xidmətlər;
- bərbər xidməti;
- zərgərlik və metal məmulatlarının təmiri və hazırlanması;
- naqqaşlıq və rəssamlıq emalatxanaları və təmiri məntəqələrinin fəaliyyəti.

- nağd pul hesablaşmaları aparılan zaman alıcıya çek, qəbz, bank çıxarışları və digər ciddi hesabat blanklarını təqdim etmək və həmin çek, bank çıxarışları və ya ciddi hesabat blanklarında qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məlumatların əks etdirilməsini təmin etmək;
- istismar zamanı nəzarət-kassa aparatının plombu pozulduqda və ya başqa nasazlıqlar yarandıqda vergi orqanlarına dərhal məlumat verməklə, nəzarət-kassa aparatından istifadəni müvəqqəti dayandırmaq və həmin müddətdə nağd pul hesablaşmalarının qeydiyyatının Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada aparılmasını təmin etmək;
- sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün qeyri-rezident bank idarələrində və digər qeyri-rezident kredit təşkilatlarında hesabların açılması üçün vergi orqanlarından alınmış şəhadətnamə-dublikatların bildiriş hissəsində müvafiq qeydlər etməklə bu hesablar üzrə əməliyyatlar aparıldığı tarixədək vergi orqanına təqdim etmək;
- “İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 17-ci maddəsinə uyğun olaraq nağdsız ödənişlərin aparılması üçün POS-terminalların quraşdırılmasını və istifadəsini təmin etmək;
- vergi orqanı tərəfindən kameral və səyyar vergi yoxlamaları

zamanı hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilər, faizlər, habelə tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarından verilmiş şikayətə məhkəmədə baxıldığı dövrdə və həmin şikayət üzrə məhkəmənin çıxardığı qərar qanuni qüvvəyə minənədək (vergi ödəyicisinin həmin vəsaitləri öz razılığı ilə ödədiyi hallar istisna olmaqla) əlavə hesablanmış məbləğin 105 faizi həcmində pul vəsaitinin milli və ya xarici valyutada cari və digər hesablarında məxaric əməliyyatları üzrə dondurulmasını təmin etmək;

- Vergi Məcəlləsi və qanunlarla müəyyən edilmiş digər vəzifələr.

Vergi ödəyicisinin hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti və ya digər vergi tutulan əməliyyatı olmadığı halda vergi orqanına vergi hesabatının əvəzinə, hesabatın təqdim edilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətdən gec olmayaraq arayış təqdim edilir.

Vergi ilində vergi ödəyicisi sahibkarlıq fəaliyyətini və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdıqda, həmin fəaliyyətin və ya əməliyyatların dayandırılması günündən gec olmayaraq vergi orqanına müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi formada arayış təqdim edilməlidir. Arayışda sahibkarlıq fəaliyyətinin və ya digər vergi tutulan əməliyyatların dayandırılmasının müddəti göstərilməlidir.

Vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətini və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdığı dövrdə faktiki olaraq fəaliyyət göstərməsi müəyyən edildikdə vergi ödəyicisinə bildiriş göndərilməklə sahibkarlıq fəaliyyətini və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdığı dövrlər üzrə vergi orqanına hesabatlar təqdim etməsi tələb olunur.

Vergi Məcəlləsinin 16.2-ci və 16.3-cü maddələrinə müvafiq olaraq arayış təqdim edən vergi ödəyicilərinin əmlakı və (və ya) torpağı olduqda əmlak və (və ya) torpaq vergisinin hesabatları Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən olunmuş qaydada və müddətlərdə vergi orqanına təqdim edilir.

Vergi Məcəlləsinin 16.2-ci və 16.3-cü maddələrində nəzərdə tutulan arayışlar vergi hesabatlarının verilməsi üzrə öhdəlik yarandığı gündən qüvvəsini itirir.

Vergi qanunvericiliyində vergi öhdəliyi

Vergi öhdəliyi anlayışı Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 77-ci maddəsində qanunvericilik qaydasında təsbit edilmişdir:

-Vergi ödəyicisinin Vergi Məcəlləsində göstərilən hallarda və qaydada müəyyən edilən vergini (o cümlədən cari vergi ödəmələrini) ödəmək vəzifəsi onun vergi öhdəliyi hesab olunur.

-Vergi öhdəliyinin yaranması, dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi üçün əsaslar, həmçinin vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi qayda və şərtləri yalnız bu Məcəllə ilə müəyyən edilir.

-Vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq verginin ödənilməsinə nəzərdə tutan şəraitin yarandığı andan vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün cavabdehdir.

Vergi ödəyicisinin öhdəlikləri qanunvericilik aktlarında verginin hüquqi tərkibinin aşağıdakı vergitutma elementləri dəqiq təsbit edilməklə müəyyənləşdirilir. Vergi obyektı və mənbəyi, vergi subyektı və vergitutma vahidi, vergi dərəcəsi, verginin ödənilmə müddəti, vergi hansı büdcəyə ödənilməlidir və s. Bəzən vergi öhdəliyi yalnız maddi öhdəlik kimi başa düşülür. Məsələn, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, Vergi Məcəlləsinin 77.1-ci maddəsinə əsasən vergi ödəyicisinin Məcəlləyə uyğun olaraq müəyyən edilən vergini ödəmək vəzifəsi onun vergi öhdəliyi hesab olunur. Əslində isə vergi öhdəliyi yalnız vergini ödəməklə bitmir. Belə ki, vergi qanunvericiliyi vergi ödəyicisindən vergini ödəməklə yanaşı bir sıra formal öhdəliklərin də yerinə yetirilməsini tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 16-cı maddəsində maddi öhdəliklərlə yanaşı formal öhdəliklərin də geniş siyahısı verilmişdir. Belə ki, həmin maddəyə əsasən vergi ödəyicisinin aşağıdakı vəzifələri verilmişdir:

- qanunla müəyyən edilmiş vergiləri, habelə bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş qaydada hesablanmış faizləri, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarını və digər məcburi ödənişləri ödəmək;

-vergi orqanlarından vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini (VÖEN) almaq;

-qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada gəlirlərinin (xərclərinin) və vergitutma obyektlərinin uçotunu aparmaq;

-vergi orqanlarına qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada, auditor tərəfindən yoxlanılması nəzərdə tutulduğu hallarda isə,

auditor rəyi əlavə edilməklə vergi hesabatını təqdim etmək;

-vergi orqanlarının vergi qanunvericiliyinin aşkar edilmiş pozuntularının aradan qaldırılması haqqında qanuni tələblərini icra etmək, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin qanuni fəaliyyətinin icra edilməsinə maneə törətməmək;

- Məcəllə ilə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada vergi orqanlarına və onların vəzifəli şəxslərinə zəruri olan məlumatları və sənədləri, habelə mühasibat uçotu elektron formatda aparıldığı halda, özünün və filiallarının elektron daşıyıcılarında olan məlumatlara birbaşa və ya məsafədən çıxış imkanı yaratmaqla, həmin məlumatları vergi orqanının tələbi ilə təqdim etmək;

-qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə mühasibat sənədlərinin və vergilərin hesablanması və ödənilməsi üçün zəruri olan digər sənədlərin, habelə alınan gəliri (hüquqi şəxslər üçün çəkilən xərcləri də) və ödənilən (tutulan) vergiləri təsdiq edən sənədlərin saxlanılmasını təmin etmək;

-Məcəllə və qanunlarla müəyyən edilmiş digər vəzifələr.

Göründüyü kimi, 16-cı maddədə maddi öhdəliklərlə yanaşı formal öhdəliklərin də geniş siyahısı göstərilmişdir. Bəzən maddi öhdəliyi olmayan hər hansı bir ödəyici formal öhdəlikləri də yerinə yetirməyə borcludur. Məsələn, zərərlə işləyən bir iş adamı (sahibkar) yalnız formal öhdəlikləri yerinə yetirməyə borclu olan vergi mükəlləfiyyətlisidir, yəni uçot aparmağa, bəyannamə əvəzinə arayış verməyə borcludur (maddə 16.2).

Vergi ödəyicisi kimi uçota alınmış hüquqi və fiziki şəxslərin hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti, əmlakı, torpağı və vergi tutulan əməliyyatı olmadığı halda, onlar bu barədə vergi orqanına vergi hesabatları əvəzinə arayış verirlər.

Vergi Məcəlləsinin 71-ci və 72-ci maddələri uçot sənədlərinin tərtib edilməsi və saxlanması, habelə vergi hesabatının verilməsi qaydaları haqqında vergi ödəyicilərinin öhdəliklərini konkretləşdirmişdir. Belə ki, qanunvericiliyə əsasən vergi ödəyicisi olan hər hansı şəxs:

-həmin şəxsin vergi öhdəliklərinin yaranmasına səbəb ola bilən;

-həmin şəxsdə vergi tutulmasına dair öhdəliklər yaranmasına səbəb ola bilən;

-həmin şəxsdə Vergi Məcəlləsinə müvafiq olaraq məlumat verməyə dair öhdəliklər yaranmasına səbəb ola bilən əməliyyatları sənədləşdirməyə borcludur;

-vergi ödəyiciləri Məcəllənin 71.1-ci maddəsində göstərilən uçot sənədlərini qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada aparmağa borcludurlar;

-vergi ödəyicisinin ayrı-ayrı uçot sənədləri xarici dildə tərtib edildikdə, vergi orqanları onların Azərbaycan dilinə rəsmi surətdə tərcümə olunmasını tələb edə bilər;

-mühasibat uçotu sənədləri, o cümlədən elektron və (və ya) kağız formatda məlumatlar tam oxunaqlı şəkildə 5 ildən az olmamaqla qanunla müəyyən edilmiş müddətdə saxlanmalıdır.

Məcəllədə vergi hesabatının verilməsi qaydası üzrə öhdəliklər aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir.

-Məcəllənin məqsədləri üçün vergi hesabatı vergi bəyannaməsindən ibarətdir.

-Vergi Məcəlləsinə və ona müvafiq olaraq qəbul edilmiş qanunlara uyğun olaraq vergi hesabatını verməyə borclu olan vergi ödəyiciləri vergi hesabatını bu Məcəllədə göstərilən müddətlərdə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin müəyyənləşdirdiyi formada və yerdə vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

- Vergi hesabatları vergi ödəyicisi tərəfindən şəxsən və ya hesabatın təqdim edilməsi təsdiq oluna bilən hər hansı digər üsulla (rabitə təşkilatına təhvil verilməsi və ya müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq elektron sənəd formasında göndərilməsi də daxil olmaqla) təqdim edilə bilər.

- Vergi hesabatının elektron sənəd formasında göndərilməsi Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi qaydada həyata keçirilir.

-Vergi hesabatı kağız daşıyıcısında təqdim etdikdə, həmin vergi hesabatını vergi ödəyicisi, yaxud onun müəyyən edilmiş qaydada vəkil edilmiş nümayəndəsi imzalamalıdır.

-Vergi ödəyicisinin kağız daşıyıcısında təqdim edilən vergi hesabatının tərtib edilməsində müstəqil auditor iştirak edirsə, o, vergi hesabatını imzalamalı, möhür vurmali və öz vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini göstərməlidir. Hesabatı bir nəfərdən çox tərtibatçı tərəfindən hazırlanmışda isə, onu ancaq baş tərtibatçı imzalayır.

- Vergi ödəyicisi tərəfindən dəqiqləşdirilmiş və ya vaxtında təqdim edilməmiş hesabatlar vergi ödəyicisində səyyar vergi yoxlamasının başlandıği günədək təqdim edilə bilər.

- Vergi orqanı tərəfindən vergi hesabatı yalnız aşağıdakı hallardan biri olduqda qəbul edilmir:

1) vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi göstərilmədikdə və ya səhv göstərildikdə;

2) vergi dövrü əks olunmadıqda;

3) vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxs tərəfindən kağız daşıyıcı vasitəsi ilə verilən vergi hesabatı imzalanmadıqda və möhürlə təsdiq olunmadıqda;

4) vergi ödəyicisi olan fiziki şəxs tərəfindən vergi hesabatı imzalanmadıqda;

5) vergi ödəyicisi olan hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən elektron sənəd formasında göndərilən vergi hesabatı müvafiq qanunvericiliyin və ya qaydaların tələblərinə uyğun olmadıqda.

- Vergi orqanına təqdim edilmiş vergi hesabatı yuxarıda qeyd edilən hallarda qəbul edilmədikdə, hesabatın vergi orqanına daxil olduğu gündən 3 iş günü ərzində vergi ödəyicisinə bu barədə, habelə aşkar edilmiş dəqiqsizliklər aradan qaldırılaraq, vergi orqanına təqdim edilməsi barədə bildiriş göndərilir.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 73-cü maddəsi isə müəyyən etmişdir ki, görülmüş işlərin və ya göstərilmiş xidmətlərin haqqını ödəyən, yaxud hər hansı digər ödəmələr aparan şəxs, qanunla müəyyən edilmiş hallarda və qaydada ödənilmiş məbləğlər haqqında vergi orqanına məlumat verir.

Vergilərin ödəyicilər tərəfindən vaxtında ödənilməsi üzrə tələblər

Vergi əməliyyatlarında verginin müstəqil ödənilməsinə yönəldilmiş tələblər olduqca vacibdir. Verginin ödənilməsi vergi ödəyicisi, yaxud vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının verginin faktiki olaraq büdcəyə ödənilməsi (köçürülməsi) üzrə hərəkətlərinin məcmusudur. Verginin ödənilməsi üsulları vergi məbləğinin büdcəyə köçürülməsi işində texniki hərəkətləri əks etdirir.

Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi məcburi olduğu halda, vergilərin ödənilməsi üsulları iradə əlamətinə görə könüllü və məcburi olmaqla iki qrupa bölünür.

Vergilərin könüllü ödənilməsi texniki əməliyyat kimi ödəyicinin ödəməni müstəqil olaraq büdcəyə köçürməsi və ya verməsidir. Belə ki, müəyyən edilmiş müddətlərdə ödənilməli olan verginin məbləği vergi ödəyicisi və ya qanunla müəyyən edilmiş hallarda digər şəxs tərəfindən ödənilir (köçürülür).

Burada məcburilik dedikdə isə vergi orqanlarının tələbi ilə, məsələn yaranmış borcların alınması başa düşülür. Bu zaman nəzərə almaq lazımdır ki, vergi orqanları yalnız borc yarandıqda məcburetme mexanizmindən istifadə edir.

Vergilər aşağıdakı yerlərdə ödənilir:

- bildirişdə göstərilən yerlərdə;

-verginin hesablanmasına dair bildiriş tələb edilmirsə, Vergi Məcəlləsində müəyyən edilən yerdə;

-Vergi Məcəlləsində verginin ödənilməsi yer müəyyən edilməmişdirsə, vergi ödəyicisi fiziki şəxsin yaşadığı yer üzrə, yaxud vergi ödəyicisi hüquqi şəxsin idarə olunduğu yer üzrə;

-Gömrük Məcəlləsinə əsasən (maddə 118) gömrük ödənişləri Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanına, beynəlxalq poçt göndərişləri ilə göndərilən mallar üçün isə dövlət rabitə müəssisələrinə ödənilir.

Vergilər büdcəyə bir qayda olaraq ödəmə tapşırığı əsasında nağdsız hesablaşma qaydasında ödənilir. Verginin nağd qaydada ödənilməsinə də icazə verilir. Verginin ödənilməsi üsullarından biri də aksiz markalarının satın alınmasıdır.

2012-ci ilin aprel ayından «Vergi və digər büdcə daxilolmalarının internet vasitəsi ilə ödənilməsi» xidməti istifadəyə verilmişdir ki, bu da öz növbəsində aşağıdakı üstünlükləri verir:

-Rahatlıq – vergi ödəyiciləri banka və ya digər ödəniş məntəqəsinə getmədən istənilən yerdən və istənilən vaxt vergiləri ödəyə bilər və ödəmənin gələcəkdə həyata keçirilməsi ilə bağlı göstəriş verə bilirlər.

-Etibarlı və təhlükəsiz ödəmə – vergi ödəyicisinin çoxlu sayda pul vəsaitlərini banka daşımağa ehtiyacı qalmır və nəticədə gözlənilməz risklərdən sığortalanmış olur. Eyni zamanda, vergi ödəyicisi ödənişin müvafiq xəzinədarlıq hesabatına köçürülməsini onlayn şəkildə izləyə bilər.

-Müştərilərin məmnunluq səviyyəsini xeyli yüksəldir – onlayn ödəmə vergi ödəyicisinin vaxtına qənaət edir və artıq xərclərinin qarşısını alır.

-
- Vergilərin yığılmasını sürətləndirir.
 - Ödənişin həyata keçirilməsi barədə dərhal bildiriş əldə etmə imkanı verir.
 - Bank xidmət haqqından aşağı olması.

Vergi qanunvericiliyinin yerinə yetirilməsinin hüquqi tənzimlənməsi

Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vergi ödəyiciləri, vergi agentləri və onların nümayəndələri, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə bu Məcəllə, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xəttələr Məcəlləsi, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi və Azərbaycan Respublikasının digər qanunları ilə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyət Vergi Məcəlləsinin aşağıdakı maddələrində təsbit edilmişdir:

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin ümumi əsasları (Maddə 53(53.1-53.8))

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb olunmanı istisna edən hallar (Maddə 54(54.0-54.0.4))

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasında şəxsin təqsirini istisna edən hallar (Maddə 55(55.1, 55.1.1-55.1.6 və 55.2))

Vergi qanunvericiliyi ilə bağlı hüquq pozuntusuna görə məsuliyyətə cəlb etmənin və maliyyə sanksiyalarının alınmasının müddəti (Maddə 56)

Vergi qanunvericiliyinin pozulması anından 3 il keçmişdirsə, şəxs həmin qanunvericiliklə bağlı hüquq pozuntusunun törədilməsinə görə məsuliyyətə cəlb edilə bilməz və vergi öhdəlikləri yarana bilməz (56.1) .

Hesabatın və digər məlumatın təqdim edilməsi ilə bağlı hüquqpozmalara görə maliyyə sanksiyaları (Maddə 57(57.1-57.3))

Vergi hesabatını və ya bu Məcəllənin 16.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş arayışı əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir (57.1).

Bu Məcəllənin 89.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş məlumatı əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən 100 manat

məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir (57.2).

Vergi Məcəlləsinin 23.1.2-ci maddəsində göstərilən sənədlərin (o cümlədən elektron formatda məlumatların) müəyyən edilmiş müddətlərdə təqdim edilməsinə və ya bilərəkdən təhrif olunmaqla təqdim edilməsinə, habelə sənədlərin və ya məlumatların bu Məcəllənin 71.4-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə üzrlü səbəb olmadan saxlanılmamasına görə vergi ödəyicisinə 100 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir(57.3).

Vergilərin azaldılmasına və digər vergi hüquqozmalarına görə maliyyə sanksiyaları (Maddə 58(58.1-58.7, 58.7.1-58.7.3, 58.8, 58.8.1, 58.8.2, 58.9, 58.10 və 58.11))

Ödənilmə vaxtı keçmiş və artıq ödənilmiş vergilər üzrə faizlər (Maddə 59(59.1-59.3))

Banklara və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən digər kredit təşkilatlarına tətbiq olunan maliyyə sanksiyaları (Maddə 60(60.1, 60.1.1-60.1.3, 60.2))

Vergidən yayınmanın formaları və səbəbləri

Vergidən yayınma ağır vergi yükünə bir reaksiya kimi hələ qədim zamanlardan məlumdur. O bir qanunauyğunluq şəkli alaraq vergitutma ilə bərabər inkişaf etmişdir. Bunu əsas tutaraq maliyyəçilər “vergiyə müqavimətin artması” qanununu ifadə etmişlər.

Vergidən yayınma dedikdə, vergi ödəyicisinin vergidən qaçmağa və ya vergi şəklində büdcəyə ödəməli olduğu məcburi ödənişlərin məbləğinin azaldılmasına yönəldilmiş məqsədyönlü fəaliyyəti başa düşülür. Bu hərəkətlər aşağıdakı əlamətlərlə xarakterizə olunur :

- əhalinin rəsmi və real gəlirləri arasında kəskin fərqin olması;
- ayrı-ayrı vətəndaşların istehlak xərcləri ilə onların bəyan etdikləri gəlirləri arasındakı fərqlər;
- əhalinin gizli, uçota alınmadan məşğulluğu;
- bank dövryyəsinədən kənar nağd pul kütləsinin həcmnin artması;
- dövlət büdcəsinə borcların səviyyəsinin artması;
- vergi ödəyicisinin aktiv fəaliyyəti;
- bu hərəkətlərin vergi ödənişlərinin məbləğinin azaldılmasına

yönəldilməsi.

Vergidən yayınmanın formaları hüquqi nöqtəyi-nəzərdən çox müxtəlifdir və kifayət qədər çoxsaylıdır. Ancaq vergi ödəyicilərinin bu istiqamətdə fəaliyyətlərinin xarakter və məzmunundan çıxış edərək onları qruplaşdırmaqla demək olar ki, vergidən yayınma aşağıdakı 3 əsas formada həyata keçirilir:

- vergidən bilavasitə yayınma;
- vergidən yan keçmə;
- qanunvericiliyi pozmadan vergidən yayınma.

Vergidən bilavasitə yayınma vergi ödənişlərinin məbləğinin azaldılmasının elə formasıdır ki, bu zaman vergi ödəyiciləri vergi öhdəliyinin məbləğini qəsdən və qeyri-qanuni yollarla azaldır.

Vergidən yayınmanın səbəblərini aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

- mənəvi səbəblər;
- siyasi səbəblər;
- iqtisadi səbəblər;
- texniki-hüquqi səbəblər.

Vergidən yayınmanın mənəvi səbəblərini, əsasən, vergi qanunlarının xarakteri doğurur. Əgər digər qanunlar hamı üçün ümumi, daimi və qərəzsiz olması ilə seçilsə, vergi qanunu nə ümumi, nə daimi, nə də qərəzsiz olur.

Qanunun hamı üçün ümumi olması elə vəziyyəti nəzərdə tutur ki, istisnasız olaraq qanunun normaları hamı üçün məcburidir. Ancaq ayrı-ayrı vergi ödəyicilərinə vergi güzəştlərinin verilməsi nöqtəyi-nəzərindən vergi qanunu ümumi deyildir. Bu isə ona gətirib çıxarır ki, vergi ödəyicilərinin müəyyən kateqoriyaları digərlərinə nəzərən daha əlverişli vəziyyətdə olurlar. Bu isə öz növbəsində vergi güzəştinə malik olmayan vergi ödəyicilərində ədalətsizlik hissi yaradır və bu hal digər vergi ödəyicilərini güzəştli vergi ödəyiciləri ilə bərabərləşdirməyə təhrik edir. Belə bərabərləşdirmənin aləti kimi isə vergidən yayınma çıxış edir.

Vergi qanunlarının qeyri daimiliyi, ümumi olmamağı və bəzi vergi ödəyicilərinin nöqtəyi-nəzərindən qərəzliliyi vətəndaşların ona münasibətinə təsir edir və bunun da nəticəsində vergidən yayınma halları baş verir.

Siyasi səbəblər vergi ödəyicisini vergidən yayınmağa o zaman sövq edir ki, dövlət vergilərdən yalnız öz xərclərini örtmək üçün deyil, həm də

iqtisadi siyasətin bir aləti kimi istifadə etmiş olsun. İqtisadi siyasətin bir aləti kimi vergilər özünü o zaman büruzə verir ki, dövlət xalq təsərrüfatında müəyyən sahələrin xüsusi çəkilərini azaltmaq üçün bu sahələrdə vergiləri yüksəldir, perspektivli hesab etdiyi sahələrin sürətlə inkişafına nail olmaq üçün isə həmin sahələrdə vergiləri azaldır.

Vergidən yayınmanın iqtisadi səbəblərini aşağıdakı kimi iki qrupa ayırmaq olar:

- müəssisənin maliyyə vəziyyətindən asılı olan səbəblər;
- ümumi iqtisadi konyunkturanın doğurduğu səbəblər.

Bəzən vergi ödəyicisinin maliyyə vəziyyəti onun vergidən yayınması üçün həlledici amil olur. Əgər vergi ödəyicisinin maliyyə vəziyyəti sabitdirsə, onda o, vergidən yayınma yolunu tutmayacaq. Vergi ödəyicisinin maliyyə vəziyyəti qeyri-sabitdirsə, o, iflas olmaq təhlükəsi ilə üzləşibsə və vergidən yayınmanın xilas olmaq üçün yeganə yol hesab edirsə, onda o bu yolu seçəcəkdir.

Ümumi iqtisadi konyunkturanın doğurduğu səbəblər əsasən, özünü iqtisadi böhran dövründə büruzə verir. İstənilən ölkənin rəhbərliyi iqtisadi böhranlar zamanı vəziyyəti sabitləşdirmək üçün uyğun tədbirləri həyata keçirmək məcburiyyəti qarşısında qalır. Əksər hallarda buna ayrı-ayrı məhsul növlərinə dövlət qiymətlərinin təyin edilməsi yolu ilə bazarın və bazar münasibətlərinin ciddi surətdə reqlamentləşdirilməsi ilə nail olunur. Belə dövrlərdə leqal bazarla paralel olaraq “qara” bazar da fəaliyyət göstərdiyindən vergidən yayınma halları çoxalmış olur. “Qara” bazarda həyata keçirilən əqdlərə dövlət nəzarət etmək iqtidarında olmadığından, onları vergiyə cəlb edə bilmir.

Vergidən yayınmanın texniki-hüquqi səbəblərini vergi sisteminin mürəkkəbliyi doğurur. Bu mürəkkəblik vergi nəzarətinin səmərəliliyinə maneçilik törədir və vergi ödəyicisi üçün vergidən yayınmaq imkanları yaradır. Bundan başqa, vergi qanunvericiliyinin özü də vergi ödəyicisinə vergi ödənişlərinin həcmi azaltmaq üçün yollar aramaq imkanı verir. Bunu aşağıdakılar şərtləndirir:

- vergi qanunvericiliyində güzəştlərin olması vergi ödəyicilərini bu güzəştlərdən istifadə etmək üçün yollar aramağa sövq edir;
- eyni bir vergi üçün müxtəlif dərəcələrin olması vergi ödəyicisini aşağı vergi dərəcəsini tətbiq etmək üçün yollar aramağa sövq edir;

-
- məsrəflərin, gəlirdən çıxılan xərclərin, maliyyə nəticələrinin, müəssisənin sərəncamında qalan mənfəətin və sair kimi müxtəlif mənbələrin tərkibinə daxil edilməsi imkanının olması. Belə bir vəziyyət vergitutma bazasının müəyyən edilməsinə və deməli, vergilərin həcminə bilavasitə öz təsirini göstərir;
 - qanunverici orqan tərəfindən bu və ya digər vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydaları işlənib hazırlanarkən bütün mümkün halların nəzərə alınmamağı səbəbindən vergi qanunlarında yaranan boşluqlar;
 - vergi qanunlarının dəqiq ifadə olunmamağı nəticəsində eyni bir hüquqi normanın müxtəlif cür şərh edilməsi.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən vergilər haqqında qanunvericiliyin bütün ziddiyyətləri və aydın olmayan məqamları vergi ödəyicisinin xeyrinə şərh edilir. Vergi ödəyicisi belə ziddiyyətli və aydın olmayan məqamlarla rastlaşdıqda o, özü üçün vergi normasının əlverişli olan şərhini seçə bilər.

Vergidən yayınmaya görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyət tədbirləri

Vergi sistemi məsuliyyət daşıma halları olmadan fəaliyyət göstərə bilməz. Vergi ödəyiciləri tərəfindən öz vəzifələrinin yerinə yetirilməməsi inzibati və cinayət məsuliyyəti, həmçinin maliyyə sanksiyaları tədbirləri ilə müşayiət olunur. Vergi məsuliyyətinin aşağıdakı özünəməxsus xüsusiyyətləri vardır:

- vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin tətbiqi vergi hüququ normaları ilə tənzimlənir;
- məsuliyyət üçün əsas vergi hüquq pozuntusu hesab olunur;
- bu məsuliyyət vergi qanunvericiliyini pozan şəxsə xüsusi maliyyə sanksiyalarının - cərimə və faizlərin tətbiqindən ibarətdir;
- maliyyə sanksiyalarının məbləği bu və ya digər dərəcədə büdcəyə vurulan zərərin məbləği ilə uzlaşdırılır;
- qanunvericilik məsuliyyətə cəlb etməyin xüsusi qaydasını nəzərdə tutur: fiziki şəxslər üçün məhkəmə qaydasında, hüquqi şəxslər üçün isə qeyri-şərtsiz cərimə;

- vergi məsuliyyətinin subyektləri vergi ödəyiciləri və vergilərin ödənilməsinə köməklik edən şəxslərdir;

- mükəlləfiyyətli şəxsləri vergi məsuliyyətinə vergi orqanları cəlb edirlər.

Hər bir hüquqi və fiziki şəxs vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb olunarkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

-Heç bir kəs vergi qanunvericiliyinin pozuntusu olan eyni hərəkətə (hərəkətsizliyə) görə təkrarən məsuliyyətə cəlb oluna bilməz;

-Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada və ya məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı ilə təqsiri təsdiq edilməyənədək hər bir vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin pozulmasında təqsirsiz hesab edilir;

-Vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin pozulmasında özünün təqsirsiz olmasını sübut etməyə borclu deyildir;

-Vergi qanunvericiliyinin pozulması faktını təsdiq edən halların və vergi ödəyicisinin təqsirinin sübut edilməsi vergi orqanlarının üzərinə qoyulur;

-Vergi qanunvericiliyinin pozulmasında vergi ödəyicisinin təqsirinin olmasına şübhələr olduqda, onlar vergi ödəyicisinin xeyrinə şərh olunur;

-Vergi ödəyicisinin vergitutma obyektinin uçotunda, vergilərin hesablanması və ödənilməsində yol verdiyi səhvləri müstəqil düzəltmək hüququ vardır;

-Vergi qanunvericiliyinin pozulması halları nəzərdən keçirildikdə, onun bilərəkdən və ya ehtiyatsızlıq nəticəsində törədilməsi, inzibati məsuliyyətin tətbiq edilməsi üçün təqsirkar şəxsin müəyyən yaşa çatması, yüngülləşdirici və ya ağırlaşdırıcı hallar, Vergi Məcəlləsi və İnzibati Xətalər haqqında Azərbaycan Respublikasının Məcəlləsinin müddəaları müəyyən edilməlidir;

-Vergi qanunvericiliyinin pozulması malların Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilməsi ilə bağlı olduqda, həmin işlərə Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada baxılır;

-Vergi ödəyicisi tərəfindən vergi qanunvericiliyinin bir neçə

pozuntusuna yol verildikdə, maliyyə sanksiyaları hər pozuntuya münasibətdə ayrıca tətbiq edilir;

-Vergi ödəyicisinin və ya vergi agentinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi, onları vergi öhdəliklərini və vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin qanuni tələblərinin yerinə yetirilməsindən azad etmir.

Vergi qanunvericiliyinin pozulması anından 3 il keçmişdirsə, şəxs həmin qanunvericiliklə bağlı hüquq pozuntusunun törədilməsinə görə məsuliyyətə cəlb edilə bilməz.

Aşağıdakı vergi hüquq pozuntusuna görə vergi ödəyicilərinə maliyyə sanksiyaları tətbiq edilir:

- Vergi hesabatını əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən 40 manat miqdarında;

- Vergi ödəyicisi vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borclarını Vergilər Məcəlləsinin 65.1-ci maddəsində qeyd olunan bildirişdə göstərilən müddətdə ödəmədikdə, vergi orqanının tələbi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş formada aktivləri barədə məlumatı vergi orqanına əsas olmadan təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən 100 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir;

- Verginin (o cümlədən ödəmə mənbəyində verginin) hesabatda göstərilən məbləği verginin hesabatda göstərməli olan məbləğinə nisbətən azaldıldıqda, habelə büdcəyə çatası vergi məbləği hesabat təqdim etməməklə yayındırıldıqda – azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin (kameral vergi yoxlaması nəticəsində hesablanmış əlavə vergi məbləği istisna olmaqla) 50 faizi miqdarında.

Verginin azaldılması dedikdə, həmin verginin Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq hesabatda göstərməli olan məbləğinin azaldılması başa düşülür.

Verginin yayındırılması dedikdə, büdcəyə çatası vergi məbləğinin hesabat təqdim etməməklə yayındırılması başa düşülür.

**VERGİLƏR NAZİRLİYİNİN
ÇAĞRI MƏRKƏZİ - «195»**

Çağrı Mərkəzi haqqında

Vergi ödəyicilərinin, ümumilikdə isə əhalinin vergi qanunvericiliyi və onun tətbiqi barədə mütəmadi şəkildə düzgün, vergi orqanlarına getmədən operativ məlumat almalarını təmin etmək məqsədilə Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının tərkib hissəsi olan müasir tipli Çağrı Mərkəzi yaradılmış və fəaliyyət göstərir.

Respublikanın hər bir regionundan, habelə mobil telefonlardan Çağrı Mərkəzinə müraciət etməklə vergi qanunvericiliyinin tətbiqi zamanı sual doğuran istənilən məsələyə aydınlıq gətirilməsi, vergi qanunvericiliyinin pozulması faktları, habelə vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-qanuni hərəkətləri və hərəkətsizliyi barədə məlumat verilməsi mümkündür.

Respublikanın istənilən regionundan stasionar (ev, iş) telefonlardan birbaşa «195» nömrəsinə edilən zəng və danışiq ödənişsizdir.

Çağrı Mərkəzinin formallaşmış funksiya və təcrübəsini nəzərə alaraq gələcəkdə mərkəzləşmiş şəkildə bütün aidiyyəti dövlət orqanlarının fəaliyyətini əhatə edən vahid “Çağrı Mərkəzi”nin yaradılması mümkündür.

Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzi 2011-ci ildə “Austrian Standards plus”un Sertifikatını almışdır. 2012-ci ildə sertifikatlaşma şərtlərinə uyğun olaraq keçirilmiş təkrar auditin hesabatına əsasən Standartlaşma üzrə Avropa Komissiyası Çağrı Mərkəzinə EN-15838 Standartlarına uyğunluq barədə yenilənmiş keyfiyyət Sertifikatı təqdim etmişdir ki, həmin sertifikat hər iki ildən bir müşahidə monitorinqinin keçirilməsi şərti ilə 08.11.2018-ci il tarixədək qüvvədədir. Həmin Sertifikat Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin ümumavropa standartlarına uyğunluğunu əks etdirir. Daha öncə Postsovet məkanında yalnız 2 sorğu mərkəzinə EN-15838 Standartlarına uyğunluq Sertifikatı verilmişdir ki, onlar da vergi sistemi ilə əlaqəsi olmayan qeyri-hökumət təşkilatıdır.

İş rejimi

Çağrı Mərkəzi canlı və avtomatik rejimdə olmaqla fasiləsiz fəaliyyət göstərir.

Canlı rejim həftənin iş günləri saat 09.00-dan 18.00-dək olan dövrü əhatə edir. Bu zaman birbaşa olaraq müfəttiş-operatorlar tərəfindən xidmət göstərilir.

Avtomatik iş rejimi isə bəzi menyular istisna olmaqla mütəmadi olaraq fəaliyyət göstərir. Bu rejimdə avtomatlaşdırılmış sistem tərəfindən vergi ödəyicilərinə məlumatların verilməsi xidməti göstərilir.

Çağrı Mərkəzi tərəfindən vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərə, o cümlədən müfəttiş-operatorla vergi ödəyicisi arasında telefon danışıqlarına nəzarət etmək, göstərilən xidmətin səviyyəsini müəyyən etmək məqsədi ilə burada tətbiq edilən xüsusi proqramdakı modul vasitəsi ilə bu xidmətlər və danışıqlar sistemin yaddaşına yazılır və arxivləşdirilir.

Hal-hazırda Çağrı Mərkəzi tərəfindən vergi ödəyicilərinə aşağıdakı xidmətlər göstərilir:

1. Canlı rejimdə fəaliyyət zamanı (iş günləri saat 09:00-dan saat 18:00-dək) müfəttiş-operatorlar tərəfindən göstərilən xidmətlər:

- *Vergi qanunvericiliyinə dair sualların cavablandırılması – vətəndaşların və vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyinin tətbiqi ilə bağlı yaranan sualların vergi orqanına getmədən əməkdaşlar tərəfindən operativ qaydada cavablandırılmasıdır. Eyni zamanda cavablandırılması dərhal mümkün olmayan suallarla bağlı sual vərəqəsi tərtib edilməklə müvafiq qaydada araşdırılaraq cavablandırılmasıdır.*

- *Elektron xidmətlərin tətbiqi ilə bağlı sualların cavablandırılması – Vergilər Nazirliyi tərəfindən vətəndaşlara və vergi ödəyicilərinə təqdim edilən elektron xidmətlərdən istifadə zamanı yaranan sualların cavablandırılması və yaranmış problemlərin aradan qaldırılmasıdır.*

- *Vergidən yayınma halları barədə müraciətlərin qəbulu və araşdırılmaya göndərilməsi – vergi qanunvericiliyinin pozulması ilə bağlı vətəndaşların və vergi ödəyicilərinin müraciətlərinin qəbulu və araşdırmaya göndərilməsidir.*

- *Vergi orqanının və onun vəzifəli şəxslərinin hərəkət və ya hərəkətsizliyi barədə müraciətlərin qəbulu və araşdırılmaya göndərilməsi – vergi qanunvericiliyinin tətbiqi zamanı vergi orqanının və onun vəzifəli şəxslərinin qanuna zidd hərəkətləri barədə müraciətlərin qəbulu və araşdırılmaya göndərilməsidir.*

- *Buraxılmış zənglərlə əks əlaqə yaradaraq müvafiq xidmətin göstərilməsi – Çağrı Mərkəzinə müraciət edən şəxslərin göstərilən xidmətdən tam yararlanması məqsədilə buraxılmış zənglərlə (xətdə gözləmə müddəti 10 və ya daha çox olan) əks əlaqənin yaradılmasıdır. Bu zaman yenidən müraciət etməklə məlumatlanmayan (xətdə gözləmə müddəti 10 saniyədən çox olan) zənglərlə gün ərzində əks əlaqə yaradılaraq məlumatlandırılır.*

- *Çağrı Mərkəzinə qeyri-iş saatlarında zəng etmiş şəxslərdən müfəttiş-operatorla sonradan onunla əks əlaqə yaradılması üçün müraciət etmiş şəxslərlə növbəti iş günü ərzində əks əlaqə yaradılır.*

2. Avtomatik rejimdə fəaliyyət zamanı göstərilən xidmətlər:

- *Qeyri-iş saatlarında vergi növləri barədə ümumi məlumatın verilməsi*
- *vergi ödəyicilərinə və vətəndaşlara səsli menyü vasitəsilə vergi növləri barədə ümumi məlumatın verilməsidir.*
- *Fasiləsiz olaraq vergi borcu barədə məlumatın verilməsi – vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə olan vergi borcları barədə məlumatın verilməsidir. Bu zaman müraciət edən şəxs öz VÖEN-ini daxil edərək dövlət büdcəsinə olan vergi borcu barədə məlumat ala bilər.*
- *Qeyri-iş saatlarında müraciət etmiş şəxslə sonradan əks əlaqə yaradılması - qeyri-iş saatlarında müraciət etmiş şəxs sonradan müfəttiş-operator tərəfindən onunla əks əlaqə yaradılmasını istəyirsə müvafiq məlumatı dinlədikdən sonra əks əlaqə yaradılacaq stasionar nömrəni daxil edərək əks əlaqə isətiyini bildirir.*

3. Mesaj xidməti vasitəsilə göstərilən xidmətlər:

- *Səsli mesaj xidməti vasitəsilə vergi ödəyicilərinin ünvanlı və kütləvi olaraq məlumatlandırılması. Bəyannamələrin təqdim etmə dövrlərində, vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə vergi borcu yarandıqda və digər kütləvi məlumatlandırma tələb olunduğu hallarda vergi ödəyicilərinin telefonlarına səsli mesajların göndərilməsidir.*
- *SMS xidməti vasitəsilə vergi ödəyicilərinin ünvanlı və kütləvi olaraq məlumatlandırılması. Bəyannamələrin təqdim etmə dövrlərində, vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə vergi borcu yarandıqda və digər kütləvi məlumatlandırma tələb olunduğu hallarda vergi ödəyicilərinin mobil telefonlarına qısa yazılı mesajların göndərilməsidir.*
- *İkitərəfli SMS xidməti vasitəsilə vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması. Abunə olmuş vergi ödəyicilərinin büdcəyə borcu yarandıqda, təqdim edilməli bəyannamələri olduqda, təqdim etdiyi bəyannaməsi üzrə uyğunsuzluq aşkarlandıqda, əlavə vergilər hesablandıqda, büdcəyə ödəniş edildikdə və digər bu kimi hallarda onlara avtomatik olaraq SMS vasitəsilə məlumatlar göndərilir. Bununla yanaşı vergi ödəyiciləri qeydiyyatdan keçirilmiş mobil telefon nömrəsindən 8195 nömrəsinə sorğu göndərməklə dövlət büdcəsinə olan borc barədə, təqdim etməli bəyannamələr barədə, fəaliyyətin aktiv və ya dayandırılmış olması barədə məlumat ala bilərlər.*

Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin təşkili qaydaları

Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin təşkili Qaydaları (bundan sonra – Qaydalar) Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi haqqında Əsasnaməyə, dövlət vergi orqanlarında vergi ödəyicilərinə xidmət işinin təşkilini müəyyən edən və tənzimləyən normativ aktların tələblərinə, rəbitə haqqında qanunvericiliyə uyğun hazırlanmışdır.

Qaydalar Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergi ödəyicilərinin, habelə digər şəxslərin (bundan sonra - vergi ödəyiciləri) telefon vasitəsi ilə vergi qanunvericiliyinə aid suallarının və müraciətlərinin qəbulu, baxılması və operativ cavablandırılması, onlara məlumatlandırma xidmətinin göstərilməsinin təşkili prosedurunu müəyyən edir.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən telefon məlumat xidməti Vergilər Nazirliyində təşkil olunan vahid Çağrı Mərkəzində (ÇM-də) həyata keçirilir.

ÇM - müasir texniki və sistemli proqram vasitələri ilə təchiz edilmiş, səmərəli informasiya metodlarından və alətlərindən istifadə edərək vergi ödəyicilərinə ölkə üzrə vergi qanunvericiliyi və onun tətbiqi barədə suallara cavabların, məlumat və izahların verilməsini həyata keçirir.

Qaydaların məqsədləri üçün xidmətlərin göstərilməsi dedikdə avtomatlaşdırılmış sistem və dövlət vergi orqanının əməkdaşı (bundan sonra – müfəttiş-operator) tərəfindən ÇM-yə zəng edən vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyi barədə suallarının cavablandırılması, aidiyyəti üzrə edilən şikayət və məlumatın qəbul edilməsi, ötürülməsi, məlumatların və xatırlamaların verilməsi, informasiya xidmətlərinin göstərilməsi nəzərdə tutulur.

Vergilər Nazirliyi sistemində vergi ödəyicilərinin telefonlarına avtomatlaşdırılmış qaydada kütləvi şəkildə məlumat, elan, xəbərdarlıq və bildirişlərin göndərilməsi yalnız ÇM tərəfindən bu Qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir.

ÇM-də xidmətin təşkili xüsusiyyətləri. ÇM-nin fəaliyyət xüsusiyyətlərinə uyğun ayrıca xidmət sahəsi, işçi heyəti, rəisi və iş qrafiki vardır. ÇM vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının tərkibinə daxildir.

ÇM-də xidmətin təşkili bu Qaydalara, Vergilər Nazirliyinin digər normativ aktlarına uyğun olaraq təşkil edilir.

ÇM-də xidmətlərin göstərilməsi üçün bu Qaydaların tələblərinə uyğun ümumi xidmət sahəsi vardır və sahə əsas və yardımçı hissələrə bölünür. Daha geniş olan hissə əsas xidmət zalı (Call-centre) adlanır və burada müfəttiş-

operatorlar tərəfindən sualların birbaşa cavablandırılması həyata keçirilir.

Vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli və fasiləsiz xidmət göstərilməsi üçün ÇM müasir informasiya texnologiyaları elementlərindən ibarət avadanlıqlarla təchiz edilir. Buradakı avadanlıqlar ÇM-nin funksiyalarına uyğun müxtəlif məlumat bazasını və proqram təminatının yerləşdirilməsini və inteqrasiya imkanını təmin edir.

ÇM-də vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmət proqram təminatı yüklənmiş informasiya texnologiyaları vasitəsilə avtomatik rejimdə, müfəttiş-operatorlar tərəfindən vergi ödəyicisi ilə birbaşa ünsiyyət rejimində və müfəttiş-operatorun yönəldici iştirakı ilə müvafiq proqram təminatı vasitəsilə aparılır.

ÇM-də quraşdırılan texniki sistem xidmət növləri üzrə menyu proqramların təklifi və müraciətlərin emalı, məlumat bazasında olan materialların təyinatı üzrə müəyyənləşdirilməsi və ötürülməsi proseduralarını təmin edir.

Anonim və qeyri senzur zənglərin qarşısının alınması üçün abonentin (ödəyicinin) nömrəsi sistem tərəfindən avtomatik təyin olunur.

ÇM-yə zəng edən vergi ödəyicisinə səsli menyu vasitəsilə telefon danışıqlarının yazılması və abonentin telefon nömrəsinin təyin edilməsi barədə məlumat verilir.

Telefon xidməti zamanı daxil olan zənglərin, edilən müraciət və cavabların, verilən məlumatların və göstərilən xidmətlərin qeydiyyatı aparılır.

Vergi ödəyicilərinin suallarının cavablandırılması. ÇM-də vergi ödəyicilərinin suallarının cavablandırılması müfəttiş-operator tərəfindən birbaşa əlaqə (canlı ünsiyyət) formasında qanunvericiliklə müəyyən edilmiş iş günlərində həyata keçirilir.

Vergi ödəyicilərinin sualına (müraciətinə) cavab verməli olan müfəttiş-operator müvafiq xidməti göstərərkən nəzakətli olmalı, verilən sualı (müraciəti) diqqətlə dinləməli, sadə və məntiqlə cavab verməli, sözləri və rəqəmləri düzgün və səlis tələffüz etməlidir.

Vergi ödəyicilərinə cavab qüvvədə olan normativ hüquqi aktlara uyğun olaraq, şəxsi mülahizələrə və sərbəst şərhlərə yol verilmədən, normativ sənədin mənbəyi göstərilməklə verilir.

Verilən suala cavab vergi qanunvericiliyinə aid sənədlər toplusundan, şəbəkəyə qoşulmuş kompüter məlumat bazasından da əldə edilə bilər.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən tətbiq edilən elektron xidmətlərdən istifadə ilə əlaqədar yaranan sualların cavablandırılması müfəttiş-operator tərəfindən birbaşa və ya Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sisteminin imkanlarından istifadə etməklə cavablandırılır.

Verilən cavablar qısa və yığcam olmaqla, məsələnin mahiyyəti tam aydınlığı ilə vergi ödəyicisinə çatdırılmalıdır. Müfəttiş-operator danışıq müddətinin 10 dəqiqədən artıq olmamağına çalışmalıdır. Danışığ qarşı tərəfin lüzumsuz mübahisələri səbəbindən uzandıqda, qarşı tərəfə xəbərdarlıq edilməklə əlaqə kəsilə bilər.

Vergi ödəyicisinin sualına göstərilən müddətdə tam əhatəli cavab vermək mümkün olmadığı halda onunla təkrar əlaqə yaradılması üçün müfəttiş-operator tərəfindən Sual vərəqəsi tərtib edilir.

Şikayət və məlumatların qəbulu. ÇM-də vergi qanunvericiliyinin pozulması halları, o cümlədən vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətləri (hərəkətsizliyi) barədə vergi ödəyicilərinin etdikləri şikayət, verdikləri məlumat qəbul olunur.

Birbaşa əlaqə zamanı edilən şikayət, ərizə (məlumat) (bundan sonra – şikayət) müfəttiş operator tərəfindən qəbul olunur və o, “Şikayət vərəqəsi”ni dolduraraq ÇM-nin rəisinə təqdim edir. “Şikayət vərəqəsi”nin tərtibatı və qeydiyyatı kağız və ya elektron formada aparılır.

Şikayət edən adını, atasının adını, soyadını, ünvanını və ya işlədiyi yeri bildirmədikdə, habelə şikayətdə qaldırılan məsələlərin həlli dövlət vergi orqanlarının səlahiyyətlərinə aid olmadıqda müfəttiş-operator qüvvədə olan qanunvericiliyə istinad edərək şikayətə baxılmasının mümkün olmadığını bildirir.

Şikayətdə qaldırılan məsələlərin həllinin dövlət vergi orqanlarının səlahiyyətlərinə aid olduğu müəyyənləşdirildikdən sonra “Şikayət vərəqəsi” müəyyən edilmiş qaydada AVİS kargüzarlıq altsistemində qeydiyyata alınır və baxılmaq üçün Vergilər Nazirliyinin Aparatının Dəftərxana və arxiv şöbəsinə təqdim edilir.

Ümumiyyətlə isə Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin fəaliyyətinin təşkili aşağıdakı metodiki sənədlər əsasında təşkil edilmişdir:

- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin təşkili qaydaları
- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin əməkdaşlarının canlı rejimdə fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və onlar barəsində həvəsləndirmə tədbirinin görülməsi meyarları
- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzində tətbiq edilən standartlar və onların tətbiqi mexanizmləri
- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin fəaliyyətinin davamlılığı planı
- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzi əməkdaşlarının illik bilik və peşə hazırlığı səviyyəsinin qiymətləndirilməsi qaydaları
- Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin Vəzifə Təlimatı

**VERGİLƏR NAZİRLİYİNİN
RƏSMİ İNTERNET SAYTI
WWW.TAXES.GOV.AZ**

Saytın strukturu və əsas bölmələri

Saytın əsas bölmələri aşağıdakılardan ibarətdir: “Nazirlik Haqqında”, “Qanunvericilik”, “Bəyannamə”, “E-Xidmətlər”, “Bir Pəncərə”, “Müraciətlər”, “Statistika” və “Faydalı”. Bundan əlavə saytda “195 Çağrı Mərkəzi”, “Sahibkarın vergi bələdçisi”, “Beynəlxalq vergi münasibətləri”, “Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri”, “Vergilər uşaqlar üçün”, “Vergi dostları şəbəkəsi” və digər bölmələr var.

“Nazirlik haqqında” bölməsində Vergilər Nazirliyinin tarixi, Vergilər Nazirliyinin vəzifə və funksiyaları, rəhbərliyi, strukturu, aparatı və onun qəbul qrafiki, kollegiyası haqqında əhatəli məlumat almaq olar. Bununla yanaşı bölmədə nazirlikdə hər bir rəhbər şəxsin nəzarətinə (kurasiyasına) daxil olan struktur bölmələri göstərilmiş, Vergilər Nazirliyinin və onun strukturuna daxil olan idarə və departamentlərin Əsasnamələri təqdim olunmuş və ictimaiyyətlə əlaqə üsulları verilmişdir.

“Qanunvericilik” bölməsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Vergi Məcəlləsi və digər Məcəllələr, Azərbaycan Respublikası Qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanları və Sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarları və Sərəncamları, Bələdiyyə, vergi münasibətlərini tənzimləyən digər qanunlar, Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərə dair Protokollar, Vergilər Nazirliyinin normativ sənədləri və vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülmüş işlər barədə məlumatlar yer tutur.

“Bəyannamə” bölməsində bəyannamə, hesabat və ərizə formaları, onların tərtib edilməsi qaydaları, hər bir vergi növü üzrə hesabat dövrləri və vergilərin dövlət büdcəsinə ödənmə müddətləri göstərilmiş, vergi ödəyicilərinin vergilərin vaxtında və düzgün ödənilməsinə, bəyannamələrin lazımi qaydada və vaxtında təqdim edilməsinə görə məsuliyyətləri barədə məlumatlar yerləşdirilmişdir.

“E-Xidmətlər” bölməsində E-Bəyannamənin qəbulu, Elektron Vergi Hesab Fakturasının qəbulu, Vahid depozit hesabı vasitəsilə ƏDV üzrə elektron ödənişlərin və əvəzləşmələrin aparılması, Elektron müraciət (kargüzərliq), Onlayn müraciətlər, Çağrı Mərkəzi üzrə xidmətlər, Vergi ödəyiciləri ilə “Sual-cavab”, Vergilər nazirinə onlayn müraciət və digər məlumatlar yerləşdirilmişdir. İstifadəçi təklif edilən elektron xidmətlərin

inzibati reqlamentlərindən yararlanıla bilər.

“Bir pəncərə” bölməsində vergi ödəyicilərinin təsis və qeydiyyat məsələləri ilə bağlı qarşılaşdıqları sənədləşmə və müraciət qaydaları, vergi uçotuna alınmış vergi ödəyiciləri üzrə axtarış bazası və kommersiya qurumlarının dövlət reyestr məlumatları barədə məlumatlar (kommersiya hüquqi şəxslərin təsisçiləri (iştirakçıları) və onların nizamnamə kapitalındakı payları barədə məlumatlar istisna olmaqla) təqdim olunmuşdur.

“Müraciətlər” bölməsində vergi ödəyicilərinin vergi münasibətlərinə dair suallarının cavablandırılması, vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı, onların fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları ilə bağlı rəhbərliyə elektron müraciət imkanları, vergilər nazirinə məktub yaz alt bölməsi, Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət qaydaları, vətəndaşların qəbul qrafiki və videoqəbul qaydaları barədə məlumatlar yerləşdirilmişdir.

“Statistika” bölməsində dövlət büdcəsinə vergi və digər ödəmələrin daxil olması haqqında, dövlət büdcəsindən ayrılmış və xərclənmiş vəsait barədə, Vergi orqanlarının büdcədən kənar fonduna ayrılmış və xərclənmiş vəsait barədə, Vergi dərəcələrinin dinamikası, Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzinin fəaliyyətinin nəticələri haqqında, işə yeni qəbul olunmuş işçilər üçün Tədris Mərkəzində təşkil olunmuş kurslar barədə və vergi orqanı əməkdaşlarının tədris kurslarında iştirakı barədə məlumatlar yerləşdirilir.

“Faydalı” bölməsində dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, iqtisadi terminlər lüğəti, ƏDV depoziti hesabı haqqında məlumat kitabçası, E-Bəyannamənin tətbiqi haqqında məlumat kitabçası, iqtisadi krossvord, digər dövlət saytlarına keçid, kommersiya (vergi) sirri, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri, “Vergi Dostları” şəbəkəsi, vergi ödəyiciləri üçün yaddaş kitabçası, vergi testi və digər alt bölmələr yer tutur.

Bundan başqa saytda 195 Çağrı Mərkəzinin iş rejimi və göstərdiyi xidmətlər barədə məlumatlar, “Vergilər uşaqlar üçün”, “Sahibkarın vergi bələdçisi”, “Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri”, “Beynəlxalq vergi münasibətləri”, “Mediya üçün”, “Vergi borcları üzrə kömək”, “İşə qəbul, Müsabiqələr”, “İnteraktiv xəritə”, “Vergi təqvim” və “Axtarış bazası” bölmələrində vergi mədəniyyətinin aşılınması və vergi ödəyicilərinin müvafiq problemlərinin həlli üçün faydalı ola biləcək məlumatlar əldə etmək olar.

Vergi münasibətlərini tənzimləyən qanunvericilik aktları

Vergi ödəyiciləri “Qanunvericilik” bölməsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanları və Sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarları və Sərəncamları, Vergi Məcəlləsi və Azərbaycan Respublikasının digər Məcəllələri, vergi münasibətlərini tənzimləyən digər qanunlar, Vergilər Nazirliyinin normativ sənədləri, vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülmüş işlər və bələdiyyələr barədə məlumatlar, Hasılata Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərə dair Protokollar və vergi sisteminin fəaliyyətini tənzimləyən digər normativ-hüquqi aktlarla tanış olmaq olar.

Vergilərin ödənilməsi və bəyannamələrin təqdim edilməsi ilə bağlı məlumatlar

Saytın “Bəyannamələr” bölməsinin “Vergi bəyannaməsini verən şəxslər” alt bölməsində hər bir vergi növü üzrə hesabat dövrləri, onların dövlət büdcəsinə ödənmə müddətləri və hesabatların (bəyannamələrin) təqdim edilmə dövrləri qeyd olunmuşdur. Vergi ödəyicisi səhifəyə daxil olaraq hər hansı bir vergi öhdəliyi üzrə məbləğlərin ödənmə dövrünün və müvafiq bəyannamələrin vergi orqanına təqdim edilmə müddətinin son tarixini öyrənə bilər.

Bu və ya digər vergi növü üzrə vergitutma obyektini olan vergi ödəyiciləri vergi öhdəliyini qanunvericilikdə göstərilən müddətdən gec olmayaraq vergi uçotunda olduqları vergi orqanına bəyan etməlidirlər. Bəyannamənin təqdim etmə (habelə verginin ödənilmə) müddətinin sonuncu günü qeyri iş gününə düşdüyü halda bəyannamə növbəti iş günü təqdim edilə bilər. Vergi ödəyicilərinin vergilərin vaxtında və düzgün ödənilməməsinə, bəyannamələrin lazımı qaydada və vaxtında təqdim edilməməsinə görə məsuliyyətləri barədə məlumatlar yerləşdirilmişdir.

Rubrikanın “Vergilərin ödənilməsi və bəyannamələrin verilmə müddətləri” səhifəsində hər bir vergi növü üzrə ödənilmə və bəyannamələrin verilməsinin son tarixi aşağıdakı cədvəl şəklində təqdim olunmuşdur.

Verginin adı	Verginin ödənilməsinin və bəyannamələrin verilməsinin son tarixi
1	2
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi: (1)-cari ödəmələr 1 - il üzrə yekun ödəmə və bəyannamənin təqdim edilməsi 1.1 - Xüsusi notariusların gəlir vergisi	15/IV, 15/VII, 15/X və 15/I. 31/III. Hesablanmış gəlir vergisi hesabat ayından sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq Bəyannamə isə hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq
Mənfəət vergisi: (2) - cari ödəmələr 2 - il üzrə yekun ödəmə və bəyannamənin təqdim edilməsi	15/IV, 15/VII, 15/X və 15/I. 31/ III.
3. Əlavə dəyər vergisi - verginin ödənilməsi və bəyannamənin təqdim edilməsi	20 /I – XII.
4. Aksiz vergisi: - verginin ödənilməsi və bəyannamənin təqdim edilməsi	20/ I – XII.
Əmlak vergisi: hüquqi şəxslər üçün (5) - cari ödəmələr 5. Hüquqi şəxslər üçün - il üzrə yekun ödəmə və bəyannamənin təqdim edilməsi Fiziki şəxslər üçün - il üzrə yekun ödəmələr	15/II, 15/V, 15/VIII və 15/XI. 31/III. 15/VIII və 15/XI.
6. Torpaq vergisi: Hüquqi şəxslər üçün - hesablamların təqdim olunması Hüquqi və fiziki şəxslər üçün - il üzrə yekun ödəmələr:	15/V. 15/VIII və 15/XI.
7. Yol vergisi Xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələrindən - verginin ödənilməsi	Xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələrindən yol vergisini həmin avtonəqliyyat vasitələri Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə daxil olan zaman gömrük orqanları tuturlar və bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürürlər.

1	2
<p>Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan hüquqi şəxslər, o cümlədən büdcə təşkilatları</p> <p>- bəyannamənin verilməsi və verginin ödənilməsi</p> <p>Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan fiziki şəxslər – verginin ödənilməsi</p>	<p>Hesabat ili üzrə növbəti ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq.</p> <p>Avtomobillər texniki baxışdan keçən zaman.</p> <p>İllik yol vergisinin ödənildiyini təsdiq edən sənəd təqdim edilmədikdə avtonəqliyyat vasitəsinin qeydiyyatı, yenidən qeydiyyatı və ya texniki baxışı keçirilmir.</p>
<p>8. Mədən vergisi</p> <p>-verginin ödənilməsi və bəyannamənin təqdim edilməsi</p>	<p>20/I –XII.</p>
<p>9. Sadələşdirilmiş vergi</p> <p>-verginin ödənilməsi və bəyannamənin təqdim edilməsi</p>	<p>20/IV, 20/VII, 20/X və 20/I.</p>
<p>10. Ödəmə mənbəyində, o cümlədən muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər</p> <p>Hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarlar- bəyannamənin verilməsi və verginin ödənilməsi</p>	<p>Fiziki şəxslərə muzdlu işlə əlaqədar gəlir, habelə sığorta haqları (sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə) ödənilərkən, hesablanmış aylıq gəlirdən gəlir vergisi hesablanır və hesablanmış vergi növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürülür. Qeyri-dövlət pensiyaları və digər ödəmələr (rezident müəssisələrə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliklərinə Azərbaycan Respublikasında ödənilən icarə haqqı və royalti istisna olmaqla) verilərkən bu gəlirdən vergi tutulur və tutulmuş vergi gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürülür. Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilir.</p>

1	2
11. Dövlət rüsumu	Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərək iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür və hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dək , yəni 20.IV, 20.VII, 20.X və 20.I tarixlərində hesabı vergi orqanına təqdim edilir.

Vergilərin vaxtında ödənilməsinə və bəyannamələrin vaxtında verilməsinə görə tətbiq olunan məsuliyyət tədbirləri

Maliyyə sanksiyası və faizlər	İnzibati cərimə
1	2
<p>1. Vergi Məcəlləsinin 57.1-ci maddəsinə uyğun olaraq vergi hesabatını, habelə hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti və ya digər vergi tutulan əməliyyat əməliyyatı olmadığı halda vergi orqanına vergi hesabatı əvəzinə arayışı əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinə vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) qərarına əsasən 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.</p> <p>2. Vergi Məcəlləsinin 59.1-ci və 59.2-ci maddələrində əsasən vergi və ya cari vergi ödəməsi Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün vergi ödəyicisindən və ya vergi agentindən ödənilməmiş vergi və ya cari vergi ödəməsi</p>	<p>1.İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 247-ci maddəsinə əsasən vergilərin və digər icbari ödənişlərin hesablanması və ödənilməsi ilə bağlı tərtib edilməsi qanunla müəyyən edilmiş başqa sənədlərin vergi orqanlarına təqdim edilməməsinə və ya vaxtında təqdim edilməməsinə görə - fiziki şəxslər 25 manatdan 30 manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər 40 manatdan 60 manatadək miqdarda cərimə edilir.</p> <p>2. İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 248-ci maddəsinə əsasən dövlət rüsumunu tutan səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri tərəfindən dövlət rüsumunun düzgün tutulmamasına və ya dövlət büdcəsinə vaxtında və tam ödənilməməsinə görə 70 manatdan 90 manatadək miqdarda cərimə edilir.</p>

1	2
<p>məbləğinin 0,1 faizi məbləğində faiz tutulur. Bu faiz vergi ödənişlərinə münasibətdə bütün ötmüş müddətə, ancaq bir ildən çox olmamaq şərti ilə tətbiq edilir.</p> <p>3. Vergi Məcəlləsinin 59.3-cü maddəsinə əsasən bu Məcəllənin 23.1.2-ci maddəsində göstərilən sənədlərin (o cümlədən elektron formada məlumatların) müəyyən edilmiş müddətlərdə təqdim edilməsinə və ya bilərəkdən təhrif olunmaqla təqdim edilməsinə, habelə sənədlərin və ya məlumatların bu Məcəllənin 71.4-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə üzrlü səbəb olmadan saxlanılmasına görə vergi ödəyicisinə 100 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.</p>	

											
01/2013	02/2013	03/2013	04/2013	05/2013	06/2013	07/2013	08/2013	09/2013	10/2013	11/2013	12/2013

MART						
B.e	Ç.a.	Ç.	C.a.	C.	Ş.	B.
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Rubrikanın “Bəyannamə formaları, hesabat və ərizə formaları” alt bölməsində vergi növləri üzrə bəyannamələrin və onların əlavələrinin, dövlət rüsumları və digər icbari ödənişlər üzrə hesabatların formalarını əldə

etmək olar. Vergi ödəyiciləri bu bölmədə vergitutma ilə bağlı müxtəlif ərizə və məlumatların formalarını, bəyannamə, hesabat və ərizə formalarının doldurulma qaydalarını (o cümlədən video-təlimat) da əldə edə bilərlər.

“Bəyannamə” bölməsinin “Vergi təqyimi” alt bölməsində ilin hər bir ayında vergi növləri üzrə ödənmə tarixləri və verilməli olan bəyannamələr göstərilmişdir. Vergi ödəyicisi bu alt bölməyə daxil olaraq ilin istənilən vaxtı üçün vergi öhdəliklərini müəyyən edə və öz fəaliyyətinin vergi planlaşdırılmasını tərtib edə bilər.

Bölmədə hər bir ay üçün xüsusi “pəncərə” tərtib olunmuşdur. Həmin “pəncərə”lərə daxil olmaqla müvafiq ay üzrə vergi öhdəlikləri və bu öhdəliklərin icra müddətləri barədə məlumat almaq olar. Əgər nümunə kimi 2012-ci ilin mart ayını seçsək 03/2012 nömrəli “pəncərə”yə daxil olmaqla aşağıdakı məlumatları əldə edə bilərik.

Qeyd: verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə dairə içərisinə alınmışdır. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüyü halda qeyd olunan əməliyyatlar növbəti iş gününə keçirilir.

Ödənilən vergi: 27 mart - «(1-1)», «3», «4», «8», «10.1», «10.2» və «10.3».

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübüdür. Xüsusi notariuslar tərəfindən hər bir ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablamalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidir.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün, hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - Aksiz vergisi: Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verirlər. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpic-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:

Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsi vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:

Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı olan digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənildiyi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə köçürməlidirlər.

Vergi ödəyicilərinin uçotu – “Bir pəncərə” sistemi

Vergi ödəyicisi saytın “Bir pəncərə” bölməsinin “Sənədlərin yoxlanması” alt bölməsinə daxil olmaqla təsis sənədlərinin (Nizamnamə) və digər sənədlərin ilkin yoxlanması və müvafiq düzəlişlərin aparılmasında köməklik göstərilməsi üçün Nazirliyin strukturunda fəaliyyət göstərən müvafiq şəxslərin elektron poçt ünvanlarını əldə edə bilərlər. Vergi ödəyicisi aidiyyəti suallarla həmin şəxslərlə əlaqə saxlaya və qeydiyyat məsələlərində rastlaşdıqları problemlərin həlli üçün tövsiyələr ala bilərlər.

“Bir pəncərə” bölməsinin “Kommersiya hüquqi şəxslərin reyestr məlumatları” alt bölməsində vergi ödəyicisi məlumat almaq istədiyi adı və ya VÖEN-i əlavə edərək dövlət qeydiyyatına alınmış kommersiya qurumlarının adı, qeydiyyat nömrəsi (VÖEN), təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, nizamnamə kapitalı, maliyyə ili, qanuni təmsilçisi və dövlət qeydiyyatına alındığı tarix barədə məlumatlarla tanış ola bilər.

“Lazimi sənədlər” alt bölməsində yerli investisiyalı kommersiya hüquqi şəxslərin, xarici kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və ya filiallarının, xarici investisiyalı kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyatı üçün ərizə formaları, arayışlar və formaların doldurulma qaydaları barədə ətraflı məlumatlar əldə etmək olar.

“*Lazimi sənədlər*” səhifəsinin “*nizamnamə və*

əsasnamə nümunələri” alt bölməsində vergi ödəyicilərinə nizamnamələrin tərtibi zamanı qarşılaşdıqları çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədilə fəaliyyət sahələri üzrə nümunəvi nizamnamələr təqdim olunmuşdur (məhdud məsuliyyətli cəmiyyət (əlavə məsuliyyətli cəmiyyət), kooperativ, səhmdar cəmiyyəti və tam ortaqlıqlar üçün Nizamnamə, filial və nümayəndəliklər üçün isə Əsasnamə formaları təqdim olunur).

“Lazımı sənədlər” səhifəsinin **“digər sənədlər”** alt bölməsində kommertiya qurumlarının dövlət qeydiyyatının aparılmasına və vergi orqanlarında vergi ödəyicilərinin uçotunun aparılmasına dair *metodik göstərişlər*, tədiyyələrin büdcə təsnifat kodları, büdcə səviyyəsinin kodu, hüquqi şəxslərin təşkilati-hüquqi formalarının təsnifatı və iqtisadi fəaliyyət növlərinin statistik təsnifatı üzrə müvafiq məlumatlar vergi ödəyicilərinin diqqətinə təqdim olunur.

Bu səhifənin **“Vergi uçotuna alınmış vergi ödəyiciləri üzrə axtarış bazası”** alt bölməsində şəxsin adı və ya VÖEN üzrə axtarış menyusu vergi ödəyicisinin vergi uçotunda olub-olmamağı barədə məlumat ala bilər.

Vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyi ilə bağlı suallarının cavablandırılması

Saytın “Müraciətlər” bölməsi beş alt bölmədən ibarətdir:

1. Sual-cavab
2. Onlayn müraciətlər
3. Qəbul qrafiki
4. Əlaqə
5. Vətəndaşların video qəbulu

“Sual-cavab” səhifəsi

Bölmənin **“Sual-cavab”** alt bölməsi vasitəsilə hər bir şəxs vergi sistemi ilə bağlı maraqlandığı sual barədə məlumat ala bilər. **“Sual-cavab”** alt bölməsi aşağıdakı hissələrdən ibarətdir:

1. Ən çox verilən suallar
2. Sual-cavab bazası üzrə axtarış
3. Sizin sual

4. Suallar və cavablar

Alt bölmənin “*Sizin sual*” hissəsində sualların verilməsi qaydası və sualın vergi orqanı əməkdaşına ünvanlanması üçün xüsusi forması göstərilmişdir. Xüsusi araşdırılma tələb edən suallara cavablar istisna olmaqla bütün suallar 5 gündən 15 günədək müddət ərzində cavablandırılaraq səhifədə yerləşdirilir ki, bu haqda da sual müəllifinə e-mail vasitəsilə xəbərdarlıq göndərilir.

Sualı verməzdən öncə bölmədəki «**Ən çox verilən suallar**» keçidinə müraciət etmək tövsiyə olunur. Belə ki, bu keçiddə vergi ödəyiciləri tərəfindən tez-tez verilən suallara cavablar yerləşdirilmişdir. Vergi ödəyicisi öz sualına cavabı həmin səhifədə

tapdığı halda müraciətə ehtiyac qalmır.

“Suallar və cavablar” bölməsində vətəndaşların sualları və bu suallara cavablar təqdim olunur. Vergi ödəyicisi istifadəçilərin ünvanladığıları suallara verilmiş cavablarla tanış ola bilər. Qeyd etmək lazımdır ki, bu bölməni mütəmadi olaraq izləməklə vergi praktikasını və vergi qanunvericiliyini də yaxşı öyrənmək olar.

Vergi ödəyicilərinin vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı, onların fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquq-pozmaları halları ilə bağlı rəhbərliyə elektron müraciət imkanları. Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət. Vətəndaşların qəbul qrafiki və videoqəbul qaydaları

Vergi ödəyicilərinin bu imkanları barədə məlumatlar “**Müraciətlər**” bölməsinin “Onlayn-müraciətlər” alt bölməsində verilmişdir.

Bu alt bölmə aşağıdakı hissələrdən ibarətdir:

1. “Vergilər nazirinə məktub yaz”;
2. “Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquq-pozmaları halları halları barədə məlumat ver”;
3. “Vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı barədə

məlumat ver”;

4. “Vergi Apellyasiya Şurasına elektron müraciət et”.

“Vergilər nazirinə məktub yaz” bölməsində fəaliyyət zamanı vergi məsələləri ilə bağlı qarşıya çıxan problemlərin həllində, ortaya çıxan sualları cavablandırmaqda, əsaslandırılmış şikayətlərə yerli vergi orqanlarında qane edici məlumat və ya yardımın alınması mümkün olmadığı təqdirdə Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə müraciətlə yanaşı, bu səhifə vasitəsilə nazirliyin rəhbərliyi ilə birbaşa əlaqə yaratmaq olar. Bunun üçün səhifədə təqdim olunmuş formanı doldurmaq tələb olunur:

Adınız, soyadınız *

Qeydiyyatda olduğunuz
Vergi orqanı

Ünvanınız *

Telefon nömrəniz (ev, iş, mobil) *

Email ünvanınız *

VÖEN (əgər varsa)

Şikayət və təkliflərinizlə öncədən
müraciət etdiyiniz vergi orqanı və onu
təmsil edən əməkdaş(-lar) *

Sizin müraciət *

“Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquq-pozmaları halları barədə məlumat ver” bölməsində aşağıdakı cədvəldə tələb olunan məlumatları əlavə etmək və kursoru cədvəlin aşağısında yerləşən

☐ düyməsinin üzərinə gətirərək “siçan”ın sol düyməsini sıxmaq lazımdır.

Vergi ödəyicisinin adı

VÖEN

Adınız, soyadınız, atanızın adı (vergi ödəyicisi olmadığınız halda)*

Email*

Yaşadığınız ünvan (poçt indeksi də göstərilməklə)*

Ev, iş, mobil telefon nömrəniz (təsdiqlənmə üçün Sizinlə əks-əlaqə yaradılacaqdır)*

Fəaliyyət göstərdiyiniz obyekt və onun yerləşdiyi ünvan

Fəaliyyət növünüz

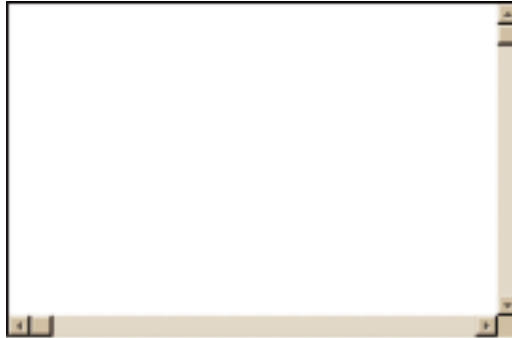
Müraciətlə əlaqədar əvvəllər müraciət etdiyiniz vergi orqanı

Müraciətə baxılmanın nəticəsi

Müraciətiniz nə barədədir:*

- vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyəti ilə əlaqədar korrupsiya və digər hüquq-pozmaları halları ilə bağlı
- vergi qanunvericiliyinin tətbiqi ilə bağlı
- vergi orqanı əməkdaşlarının hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində hüquqlarınızın pozulması ilə bağlı

Müraciətinizin məzmunu**

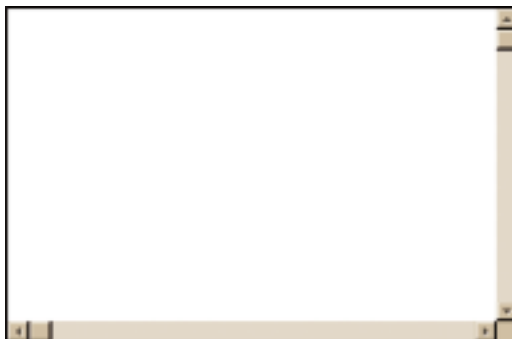
ok

“Vergi orqanı əməkdaşlarının qeyri-etik davranışı barədə məlumat ver” bölməsində sözügedən qayda pozuntuları barədə məlumatları Nazirliyə göndərmək üçün aşağıdakı cədvəldə göstərilmiş müvafiq xanalar üzrə məlumatları əlavə etmək və cədvəlin aşağısında yerləşən düyməsini sıxmaq lazımdır.

Adınız, soyadınız, atanızın adı

Email, poçt ünvanınız və telefon nömrəniz (nömrənin təsdiqlənməsi üçün Sizinlə əks əlaqə yaradılacaqdır)

Məlumatınız

ok

Vergi ödəyicisinin Vergi Apellyasiya Şurasına elektron müraciəti

Vergi ödəyicisi vergi orqanlarının aidiyyəti qərarları ilə razılaşmadıqda səhifənin “**Vergi Apellyasiya Şurasına elektron müraciət et**” bölməsi vasitəsilə Vergilər Nazirliyinin Apellyasiya Şurasına müraciət edə bilərlər. Bunun üçün bölmədə təqdim olunmuş cədvələ müvafiq məlumatları əlavə etmək və “göndər” düyməsini sıxmaq lazımdır.

Apellyasiya Şurasına elektron müraciət

Eyni qərardan vermək istədiyiniz şikayət ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatındadır mı?

- bəli

- xeyr

1.VÖEN

2. Ərizəni təqdim edən şəxs

Adı:

Soyadı:

Atasının adı:

3. Şikayətinizə səbəb olan hal nə vaxt baş vermişdir.

4. Şikayətinizlə bağlı sizə Vergilər Nazirliyinin Aparatının funksional idarələri tərəfindən verilən qərar və cavab məktubunun nömrəsi və tarixi

Nö

Tarix:

5. Şikayətin predmeti

6. Şikayətin mətni

Göndər

“Müraciətlər” bölməsinin “Qəbul qrafiki” alt bölməsi

Vergi ödəyicisi bu bölməyə daxil olmaqla vergi orqanlarında vətəndaşların qəbul Qaydaları, vətəndaşların müraciətlərinə baxılması qaydası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Dövlət hakimiyyəti orqanlarında, idarə, təşkilat və müəssisələrdə vətəndaşların təklif, ərizə və şikayətləri üzrə kargüzarlığın aparılması Qaydaları ilə tanış ola bilər. Bölmədə Vergilər Nazirliyinin Aparatı və onun strukturuna daxil olan idarə və departamentlərdə vəzifəli şəxslərin qəbul cədvəli və əlaqə telefonları da verilmişdir.

S/n-si	Qəbul edən şəxsin vəzifəsi, adı, atasının adı və soyadı	Bazar ertəsi	Çərşənbə axşamı	Çərşənbə	Cümə axşamı	Cümə	Telefonlar	
							daxili	iş

Vətəndaşların videoqəbulu

“Müraciətlər” bölməsinin “Vətəndaşların video qəbulu” alt bölməsində qəbulun və videoqəbul üzrə qeydiyyatın qaydaları təqdim olunur.

Vergi ödəyicisi “Video qəbul” hissəsinə daxil olmaqla nazirliyin məsul vəzifəli şəxsləri ilə birbaşa video əlaqə yarada bilər. Bunun üçün aşağıdakı qaydalarla tanış olmaq və onları qəbul etməni təsdiqləmək lazımdır. Bundan sonra vergi ödəyicisi qeydiyyat səhifəsinə yönəldilir. Vergi ödəyicisi

bu səhifədə yerləşən müraciət formasını dolduraraq məlumatı Vergilər Nazirliyinə göndərə bilər. Müraciət göndərildikdən sonra vergi ödəyicisinə video əlaqənin tarixi, vaxtı və ünvanı göstərilməklə bildiriş göndərilir.

***Video əlaqənin yaradılmasını
və canlı bağlantı zamanı davranışı tənzimləyən
QAYDALAR***

Əsas tələblər

- 1) Müraciət edən xarici görünüşünə fikir verməli və səliqəli olmalıdır.
- 2) Video əlaqə zamanı qaldırılan məsələlərə vətəndaşlar yazılı cavab verilməsini tələb edə bilərlər.
- 3) Xüsusi araşdırma tələb edən məsələlər üzrə vətəndaşların yazılı şəkildə müraciət etmələri tövsiyə olunur.

Digər tələblər

- 1) Canlı video əlaqə vasitəsilə müraciət etmək üçün ən aşağı yaş həddi 16-dır.
- 2) Video əlaqə yaratmaq üçün müraciət formasında göstərilən bəndlər üzrə vətəndaş tərəfindən təqdim olunan yanlış məlumatlar canlı bağlantıdan imtina üçün əsas ola bilər.
- 3) Müraciət formasının bütün bəndlərinin doldurulması vacibdir. Əks təqdirdə xüsusi proqram təminatı canlı video əlaqənin qurulmasına imkan verməyəcəkdir.
- 4) 3 və daha artıq şəxsin bir yerə toplaşaraq canlı bağlantı vasitəsilə müraciət etməsi hallarına yol verilmir.
- 5) Canlı video bağlantı bir qayda olaraq 15 dəqiqə ərzində başa çatmalıdır. Zəruri hallarda bu müddət qəbulu keçirən vəzifəli şəxs tərəfindən daha 15 dəqiqəyə qədər artırıla bilər.
- 6) Vətəndaşlara göstərilən xidmətin səmərəliliyinin artırılması və qəbul zamanı qaldırılan məsələlərin nəzərdən qaçırılmamağı məqsədi ilə canlı bağlantı video lentə yazılır.

Video qəbul qeydiyyatı

Video qəbula
elektron müraciət

Adınız, soyadınız, atanızın adı:

Ünvan, işlədiyiniz yer:

Telefon:

Email:

Şəxsiyyət vəsiqəsinin
seriyası, **pin kodu:**

VÖEN (əgər varsa):

Bu Sizin birinci müraciətinizdir?:

Qəbula yazılmaqda məqsəd
(müraciətin məzmunu):

Kimin qəbuluna yazılmaq istəyirsiniz?:

Qəbula yazılmaq istədiyiniz tarix: vaxt:

Qəbula haradan qoşulmağı
planlaşdırırsınız:

Spama qarşı yoxlama:

“Sahibkarın vergi bələdçisi” səhifəsində sahibkarın vergi uçotu və vergi öhdəlikləri barədə zəruri məlumatların təqdim edilməsi

“Sahibkarın vergi bələdçisi” səhifəsində fiziki və hüquqi şəxslərin, habelə hüquqi şəxslərin filial və nümayəndəliklərinin qeydiyyatata alınması və uçotdan çıxarılması, bank hesablarının açılması və bağlanması, ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyat və qeydiyyatdan çıxma, NKA-ların qeydiyyatata alınması və qeydiyyatdan çıxarılması qaydaları, o cümlədən vergi ödəyicilərinin vergi öhdəlikləri barədə geniş məlumat verilir.

Vergi ödəyicilərinə vergi borclarının ödənilməsi məsələləri ilə bağlı məlumatların təqdim edilməsi

“Vergi borcları üzrə kömək” səhifəsində dövlət büdcəsinə borclarla bağlı suallara ətraflı məlumat tapmaq olar. Səhifədə vergi borcları ilə bağlı tez-tez rast gəlinən suallar və onların ətraflı cavabları təqdim olunur:

1. Ümumiyyətlə vergi nədir?
2. Vergi öhdəliyi nə deməkdir və nə vaxtdan yaranır?
3. Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi hansı nəticələrə səbəb olur?
4. Vergi öhdəliyi hansı halda və müddətdə uzadıla bilər?
5. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi hansı hallarda dəyişdirilə bilər?
6. Vergi öhdəliklərinin uzadılmış müddətinə hansı hallarda vaxtıdan əvvəl xitam verilir?
7. Vergi öhdəliyinə hansı hallarda xitam verilir?
8. İflas prosesinə başlanması və baxılmasının ümumi qaydaları hansılardır?
9. Borclunun ödəmə qabiliyyətli olmayan sayılması üçün şərtlər hansılardır?

-
10. İflasla bağlı məhkəməyə verilən iddia ərizəsində hansı məlumatlar göstərilir?
 11. Məhkəməyə verilən iddia ərizəsinə əlavə olunan sənədlər hansılardır?
 12. İşə məhkəmədə baxılmamışdan qabaq həyata keçirilən hərəkətlər hansılardır?
 13. Son nəticədə məhkəmənin gəldiyi yekun qərarlar hansılardır?
 14. Məhkəmənin iştirakı olmadan iflas prosesinə başlanmasının başlıca prosedurları hansılardır?
 15. Hansı hallarda iflas prosesinə xitam verilir?
 16. Müflisləşmə və iflasla bağlı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş məsuliyyət tədbirləri hansılardır?

ELEKTRON XİDMƏTLƏR

***Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsi
portalı (“www.e-taxes.gov.az”)***

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Fərmanının icrası ilə əlaqədar və ölkədə sahibkarlığın sürətlə inkişaf etdirilməsi, daha əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması və biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi məqsədilə tətbiq edilən sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin qeydiyyatının “Bir pəncərə” prinsipinin davamı olaraq E-qeydiyyat Vergilər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən mühüm layihələrdən biridir.

E-qeydiyyat sisteminin tətbiqi ilə fiziki şəxslər vergi orqanlarına gəlmədən istifadəçilərinin sayına görə ən böyük dövlət portallarından biri olan Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsində uçota alınır. Sistemin imkanlarından Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər istifadə edə bilirlər. Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim olunan bu xidmət ölkəmizdə “Elektron hökumət”in yaradılması sahəsində atılan mühüm addımlardan biri olmaqla vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında münasibətlərin daha da sadələşdirilməsinə, səmərəliliyin və şəffaflığın artırılmasına yardım edir.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi, e-xidmətlərdən istifadənin kütləviləşdirilməsi müasir dövrün ən aktual məsələlərindən biridir. Burada məqsəd perspektivdə vergi ödəyiciləri ilə canlı (fiziki) əlaqə formalarını məhdudlaşdırmaq və bu sahədə müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə, vergi orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin elektron formada tətbiqinin genişləndirilməsinə nail olmaqdan ibarətdir.

Vergilər Nazirliyi elektron xidmətlərin tətbiqinə uğurla başlamış, 2006-cı ildən Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) tətbiq edilərək daxili sənəd dövriyyəsi, hesabat-məlumat sistemi tam elektronlaşdırılmış, İnternet Vergi İdarəsi yaradılmış, bəyannamələrin elektron formada göndərilməsinə və vergi ödəyicilərinə elektron xidmətlərin daha geniş şəkildə göstərilməsinə başlanmışdır.

Hal-hazırda fəal vergi ödəyicilərinin 90 faizindən çoxu vergi orqanı ilə elektron sənəd mübadiləsinə qoşulmuşdur. E-bəyannamənin tətbiqi ilə yanaşı

ƏDV depozit hesabı, banklarla məlumat mübadiləsi, 2010-cu ildən isə elektron vergi hesab-fakturaların tətbiqi də İnternet Vergi İdarəsi vasitəsilə aparılır.

Nazirliyin internet səhifəsində vergi ödəyiciləri qısa müddət ərzində verdikləri suala cavab ala, habelə konkret məsələ barəsində birbaşa «Vergilər naziri ilə əlaqə» bölməsinə müraciət edə, vergilərə dair normativ aktları, bəyannamələrin və vergi ödəyicilərinin uçotuna dair sənədlərin formalarını əldə edə bilərlər. Göstərilənlərlə yanaşı vergi ödəyiciləri ilə canlı əlaqə formalarının məhdudlaşdırılması, elektron xidmətlərin göstərilməsi vergi sisteminin daha çox sahələrini əhatə etməlidir. Bu bəyannamələrin elektron formada tətbiqinin kütləviləşdirilməsi, vergi ödəyiciləri ilə yazışmalar, vergilərin elektron vasitələrlə ödənilməsi imkanının yaradılması, vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinə vergi orqanları tərəfindən nəzarət məsələlərini əhatə edə bilər. Bu işlər tədricən, mərhələlərlə həyata keçirilməli, səmərəli olmalı, həm vergi ödəyicilərinə, həm də vergi orqanlarına vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunan vaxt və digər resursların azaldılmasına imkan yaratmalıdır.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər yerli vergi orqanlarında cari, gündəlik, ilkin əlaqə və qəbul etmə formasında, Vergilər Nazirliyində isə ümumi, analitik-təhlil və koordinasiya formasında qurulmuşdur.

Son vaxtlar yerlərdə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yaradılmasını və yaxın gələcəkdə belə mərkəzlərin sayının artacağını nəzərə alaraq vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin bu mərkəzlər vasitəsilə həyata keçirilməsi səviyyəsinin genişləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Gələcəkdə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin fəaliyyətinin, göstərilən xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi vergi ödəyicilərinin mərkəzlərə daha çox müraciət etməsinə, xidmətin daha səmərəli təşkilinə şərait yaratmalıdır.

Sahibkarlara göstərilən xidmətlərlə yanaşı, respublikamızda həyata keçirilən “elektron hökumət” layihəsi çərçivəsində bu mərkəzlər vasitəsilə əhalinin müxtəlif dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən istifadəsi də mümkündür.

Elektron bəyannamə

Elektron bəyannamələr 2 üsulla hazırlanır:

onlayn rejimdə - bilavasitə İnternet Vergi İdarəsi portalının “e-Bəyannamə” bölməsinin köməkliyi ilə. Bu rejimdə Java və BTP proqramlarının qurulmasına ehtiyac yoxdur.

Hal-hazırda yalnız “Sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi”nin hazırlanması və göndərilməsi onlayn rejimdə həyata keçirilir. Bunun üçün “e-Bəyannamə” bölməsinin “Sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi” adlı menyusunu icra etmək lazımdır. Gələcəkdə digər bəyannamələrin də bu rejimdə hazırlanması nəzərdə tutulur.

Oflayn rejimdə - əvvəlcə İnternetə daxil olmadan “Bəyannamə Tərtibatı Proqramı (BTP)” vasitəsilə bəyannamələr hazırlanır, müəyyən yoxlamalardan keçirilir və göndərilmək üçün paketlənir. Sonra isə İnternet Vergi İdarəsi portalının “e-Bəyannamə” bölməsinin “Paket göndər” menyusunu ilə BTP-də hazırlanmış həmin paketlər sistemə göndərilir. Bu rejimdə BTP proqramının işləməsi üçün Java (Java Runtime Environment (JRE)-) dəstəkləyici proqramın kompüterə qurulması tələb olunur.

PDF tipli faylları oxumaq üçün Adobe Reader proqramı sistemə qurulmalıdır.

Vahid ƏDV depoziti hesabı

Əlavə dəyər vergisinin depoziti hesabı — ƏDV-nin mədaxili, uçotu, hərəkəti və dövlət büdcəsinə məxarici ilə bağlı əməliyyatlar aparılan vahid xəzinə hesabıdır.

“ƏDV-nin depozit hesabı” altsistemi ƏDV üzrə yayınmaların qarşısının alınması və bu sahəyə avtomatlaşdırılmış nəzarətin həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulur. Bu sistem vasitəsilə vergi ödəyicisinə verilmiş *elektron* vergi hesab-fakturası üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən ƏDV-nin ödənilməsi, ƏDV-nin depozit hesabında uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülmə işlərinin yerinə yetirilməsi təmin olunur.

Vergi ödəyicisi İnternet Vergi İdarəsi portalından istifadə edərək ƏDV-nin sub-uçot hesabından aşağıdakı növ köçürmələri həyata keçirə bilər:

-
- digər vergi ödəyicilərinin sub-uçot hesablarına köçürmələri;
 - dövlət büdcəsinə ödənişləri;
 - idxala görə Dövlət Gömrük Komitəsinə köçürmələri.

Portalın “ƏDV depoziti hesabı” menyusunun təyinatı

Alınmış elektron vergi hesab-fakturasına əsasən Alıcı vergi ödəyicisi öz ƏDV sub-uçot hesabından ƏDV məbləğini Satıcı vergi ödəyicisinin ƏDV sub-uçot hesabına köçürür. Bu ödənişi aparmaq üçün vergi ödəyicisi vergi orqanından aldığı xüsusi parol-şifrə vasitəsilə İnternet Vergi İdarəsinə daxil olur və ƏDV-nin depozit hesabı menyusunu seçir. Bu menyu aşağıdakı altmenyulardan ibarətdir:

- Köçürmə əməliyyatının aparılması;
- Köçürmə əməliyyatlarının hesabat/axtarışı;
- Hesabdan çıxarış.

Şəxsi hesab və rəqəsinə (ŞHV) baxış

Vergi ödəyicisi öz şəxsi hesab və rəqəsinə (ŞHV) baxmaq üçün “Məlumat axtar / Şəxsi hesab və rəqə” alt menyusunu seçir. O, VÖEN nömrəsini, əməliyyat apardığı tarix intervalını daxil etməklə ŞHV-nə “detalsız” və ya “detallı” formada ekranda baxa bilər.

Elektron müraciət (onlayn kargüzarlıq)

01.03.2010-cu il tarixdən vətəndaşların və vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarına İnternet Vergi İdarəsi vasitəsilə onlayn rejimdə müraciət etməsi (şikayət, sorğu, təklif, təşəkkür, məktub və s. göndərmək) imkanı yaradılmış və bu məqsədlə onlara fərdi elektron qutular (e-Qutu) ayrılmışdır.

Onlayn kargüzarlıq altsistemi Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sisteminin (AVİS) daxili kargüzarlıq sistemində inteqrasiya olunmuşdur.

Bu sistemin üstün cəhəti ondan ibarətdir ki, istifadəçilər istənilən vaxt öz müraciətlərinin vergi orqanlarında hərəkətini real vaxt rejimində “əməliyyat tarixçəsi” vasitəsilə izləyə bilər və onlara ünvanlanan cavab sənədlərlə öz fərdi elektron qutularında tanış ola bilərlər.

Vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında onlayn kargüzarlığın

tətbiqi, ənənəvi kağız daşıyıcılarında sənədlərin göndərilməsilə müqayisədə vaxt və resurs itkilərinin azalmasına səbəb olur.

05.04.2010-cu il tarixdən etibarən vergi ödəyicilərinə göndərilən sənədlər (uyğunsuzluq məktubları, bildirişlər, xəbərdarlıqlar, məlumatlar və s.) imzalanan kimi sistem tərəfindən onların e-Qutusuna göndərilir.

Vergi orqanları ilə e-Qutuya malik şəxslər arasında yazışmalar elektron formada aparıldığından (kağız daşıyıcısında göndərilməsi tələb olunan hallar istisna olunmaqla) onlara mütəmadi olaraq öz e-Qutunlarının yoxlaması tövsiyə olunur.

Bu sistem üzərindən göndərilən ixtiyari sənəd rəsmi hesab olunur.

Elektron vergi hesab - fakturaları

Elektron vergi hesab-fakturası (EVHF) altsistemi vasitəsilə elektron vergi hesab-fakturanı onlayn rejimdə tərtib etmək, ləğv etmək, dəqiqləşdirmək, əvəzləşdirilən VHF barədə məlumatları daxil etmək, paketləmə aparmadan onları qarşı tərəfə göndərmək və s. kimi əməliyyatlar yerinə yetirilir.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyənləşdirilən, əlavə dəyər vergisi ödəyicisi olan və elektron sənəd mübadiləsi barədə müqaviləyə malik bütün vergi ödəyiciləri proqramdan istifadə edə bilirlər.

Proqramda aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

Obyekt – *elektron* vergi hesab-faktura göndərən müəssisə və təşkilatın filialları, alt qurumları başa düşülür (əgər obyekt yoxdursa, həmin xana boş saxlanılır);

Satıcı – ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçmiş, ƏDV-yə cəlb edilən və əməliyyat aparan vergi ödəyicisi;

Alıcı – malları (işləri, xidmətləri) alan vergi ödəyicisi.

Elektron vergi hesab-fakturasının uçotu hər bir əlavə dəyər vergisinin ödəyicisi üzrə Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) vasitəsilə həyata keçirilir.

Satıcı Alıcıya vergi hesab-fakturasını elektron formatda təqdim edir. Bunun üçün vergi ödəyicisi, ona vergi orqanı tərəfindən verilmiş istifadəçi kodu, parol və şifrədən istifadə etməklə İnternet Vergi İdarəsinə (www.e-

taxes.gov.az), daxil olaraq e-VHF altsistemini seçir, elektron vergi hesab-fakturanı hazırlayır və göndərir.

Təlimatın məzmunu *elektron* vergi hesab-fakturaların (əvəzləşmələrin) elektron variantda hazırlanması və internet vasitəsilə göndərilməsi qaydalarından ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilmiş əlavələr və dəyişikliklərə əsasən 01.01.2010 tarixdən etibarən elektron vergi hesab-fakturalarının tətbiqinə başlanılmışdır. Bu məqsədlə Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsi portalında (www.e-taxes.gov.az) müvafiq altsistem (bölmə) yaradılmışdır.

Vergi ödəyiciləri EVHF-ləri 2 üsulla hazırlaya bilərlər :

onlayn rejimdə - vergi ödəyicisi, ona vergi orqanı tərəfindən verilmiş istifadəçi kodu, parol və şifrədən istifadə etməklə İnternet Vergi İdarəsinin “Elektron vergi hesab-fakturası” altsisteminə (bölməsinə) daxil olur və onlayn rejimdə EVHF-ni tərtib edərək digər vergi ödəyicisinə təqdim edir. Bu altsistem vasitəsilə istifadəçi digər əməliyyatları da (fakturanın ləğvi, dəqiqləşdirilməsi, əvəzləşdirilən vergi hesab-fakturaları barədə məlumatların daxil edilməsi və s.) həyata keçirə bilər.

Oflayn rejimdə - vergi ödəyicisi EVHF-ni tərtib etmək üçün “Elektron Faktura Tərtibatı Proqramını (eFP)” və digər zəruri proqramları İnternet Vergi İdarəsindən öz kompüterinə yükləyir. Sonra o, EVHF-ləri bu proqram vasitəsilə internetdən istifadə etmədən hazırlayır və paketləyir.

Daha sonra istifadəçi kodu, parol və şifrəsindən istifadə etməklə İnternet Vergi İdarəsinin “Elektron vergi hesab-fakturası” altsisteminə (bölməsinə) daxil olur və hazırladığı paketi müvafiq menyudan seçərək sistemə yükləyir. Yükləmə zamanı sistem tərəfindən fakturalara seriya və nömrələr verilir və qarşı tərəfin e-Qutusuna göndərilir. Bundan sonra digər əməliyyatlar onlayn rejimdə aparılır.

Banklarla elektron mübadilə

Vergi ödəyicilərinə daha əlverişli şəraitin yaradılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı, Vergilər Nazirliyi və bank

idarələri arasında hesabların açılması və hesablanmış vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün banklara təqdim edilən şəhadətnamə-dublikatların və sərəncamların elektron mübadiləsi həyata keçirilir.

Elektron məlumat mübadiləsi Mərkəzi Bankın XÖHKS sistemi üzərindən aparılır. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən elektron məlumat mübadiləsini hüquqi cəhətdən tənzimləyən “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi və banklar arasında elektron sənəd mübadiləsi haqqında KOLLEKTİV SAZIŞ” imzalanmışdır. Sazişdə bank idarələrinin elektron mübadiləyə qoşulma mexanizmi müəyyənləşdirilmiş və Saziş XÖHKS sisteminin üzvü olan bütün banklar üçün açıqdır.

Elektron məlumat mübadiləsi haqqında Kollektiv Sazişə qoşulmaq üçün ilk növbədə bank idarəsi tərəfindən Vergilər Nazirliyinə yazılı müraciət edilir. Bank idarəsinin texniki imkanları sazişin şərtlərinə uyğun olduğu halda bank tərəfindən Kollektiv Sazişə qoşulmaq haqqında müvafiq Protokol imzalanaraq Mərkəzi Banka və Vergilər Nazirliyinə təqdim edilir. Hal-hazırda Vergilər Nazirliyi ilə elektron məlumat mübadiləsi haqqında Kollektiv Sazişə qoşulmuş bankların siyahısı ilə portalda tanış olmaq olar.

Onlayn kargüzarlıq sistemi vasitəsilə banklarda hesab açmaq üçün elektron ərizə doldurulur və həmin ərizə müvafiq banklara göndərilir. Sonra nəticəsi barədə bildiriş alınır.

Əgər bankla Vergilər Nazirliyi arasında elektron sənəd mübadiləsi mövcuddursa, onda şəhadətnamə-dublikat almaq üçün vergi orqanına müraciət etməyə ehtiyac qalmır. Vergi ödəyicisi bildirişdə göstərilən müddətdə banka müraciət edir.

Əks halda, çap edilmiş bildiriş əsasında vergi ödəyicisi qeydiyyatda olduğu vergi orqanından şəhadətnamə-dublikatı götürərək, müvafiq banka müraciət edir.

Yeni fərdi istifadəçi kodunun alınması

Yeni istifadəçi kodunu 2 üsulla əldə etmək olar:

-Vergi orqanına getmədən İnternet üzərindən qeydiyyatdan

keçməklə (“müqaviləsiz” istifadəçi kodu)

-Bilavasitə vergi orqanına müqavilə bağlamaq üçün müraciət etməklə (“müqaviləli” istifadəçi kodu – bunun üçün vergi orqanına getmək tələb olunur).

“Müqaviləsiz” istifadəçi kodu məhdud hüquqludur və onunla yalnız “Onlayn kargüzarlıq” alt sistemindən istifadə etməklə məktub, ərizə (o cümlədən, Fiziki şəxsin onlayn qeydiyyatı), şikayət və s. kimi yazışmalar aparmaq olar.

“Müqaviləsiz” istifadəçi kodunun hüquqlarını artırmaq üçün vergi orqanı ilə elektron sənəd mübadiləsi haqqında müqavilə bağlayıb bağlı zərfdə mövcud İstifadəçi koduna uyğun yeni Şifrə və Parol almaq lazımdır. İstifadəçi kodu istənilən vətəndaş və ya vergi ödəyici tərəfindən alınə bilər. Vətəndaşlar “müqaviləli” və ya “müqaviləsiz” istifadəçi kodu, vergi ödəyicisi isə yalnız müqaviləli istifadəçi kodu ala bilər.

Vergi kalkulyatoru

Bu bölmədə ayrı-ayrı vergi növlərinin hesablanması üzrə vergi ödəyicilərinə xidmət göstərilir. Konkret olaraq daxil edilmiş göstəricilərin əsasında vergi ödəyicisinin ödəməli olduğu vergilərin məbləği kalkulyator tərəfindən hesablanır. Məsələn: nümunə olaraq vergi borcu üzrə hesablanan faizin kalkulyatorun köməyi ilə hesablanması aşağıdakı şəkildə göstərilmişdir.

BORC ÜÇÜN HESABLANAN FAİZ

Borc məbləği	Faizin hesablama növü	İlk tarix	Son tarix	Günlərin sayı	Faiz məbləği
<input type="text"/>	Məcəllə	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
<input type="text"/>	Libor	<input type="text"/>	<input type="text"/>		

Hesabla

**VERGİ APELLYASIYA
ŞURASI**

***Vergi orqanlarının və onların
vəzifəli şəxslərinin məsuliyyəti***

Vergi orqanlarının hüquqa zidd hərəkətləri (qərarları) və ya hərəkətsizliyi, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin və digər işçilərinin öz vəzifələrini icra etdikdə, onların hüquqa zidd hərəkətləri (qərarları) və ya hərəkətsizliyinə, həmçinin bunların nəticəsində vergi ödəyicilərinə dəymiş zərərə görə vergi orqanları və vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Vergi ödəyicilərinə Vergi Məcəlləsinin 61.1-ci maddəsində göstərilən hərəkətlər (qərarlar) və ya hərəkətsizlik nəticəsində dəymiş zərər məhkəmənin qərarına əsasən ödənilir.

Vergi orqanları tərəfindən düzgün tutulmayan vergi, maliyyə sanksiyaları, faizlər və inzibati cərimələrin məbləğləri, vergilər üzrə borclar olmadıqda, bu Məcəllədə başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda vergi ödəyicisinin müraciətinə əsasən 45 gün müddətində geri qaytarılmalıdır və ya gələcək ödənişlərin hesabına aid edilə bilər.

Vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri və digər işçiləri özlərinin hüquqa zidd hərəkətlərinə (qərarlarına) və ya hərəkətsizliyinə, o cümlədən öz xidməti vəzifələrini yerinə yetirmədiyinə və ya lazımınca yerinə yetirmədiyinə görə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

***Vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından)
və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən
(hərəkətsizliyindən) şikayət verilməsi***

Şikayət verilməsi qaydası

Hər bir vergi ödəyicisinin və ya başqa vəzifəli şəxsin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət etmək hüququ vardır.

Vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən)

şikayət qanunla müəyyən edilmiş qaydada yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə verilir.

Şikayətin yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) verilməsi həmin şikayətin eyni zamanda və ya sonradan məhkəməyə verilməsini istisna etmir.

Vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) vergi ödəyicisi və ya başqa borclu şəxs tərəfindən öz hüquqlarının pozulduğunu bildiyi və ya bilməli olduğu gündən 3 ay müddətində verilir.

Vergi ödəyicisi və ya başqa borclu şəxs üzrlü səbəbdən bu maddənin birinci abzasında göstərilən müddəti buraxmışdırsa, yuxarı vergi orqanı və ya yuxarı vergi orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən şikayəti verən şəxsin ərizəsinə əsasən həmin müddət bərpa edilə bilər.

Vergi orqanında şikayətə baxılma

Vergi ödəyicisinin və ya başqa borclu şəxsin vergi orqanının qərarlarından (aktlarından), vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayətinə yuxarı vergi orqanı və ya onun vəzifəli şəxsi tərəfindən həmin şikayət alındığı gündən 30 gün müddətində baxılır *və şikayət vermiş şəxsə yazılı cavab verilir.*

Vergi ödəyicisi ona hesablanmış verginin məbləği ilə razı olmadığı halda, verginin ödənilməsini dayandırmadan bilavasitə vergi nəzarətini həyata keçirən və ya məhkəməyə şikayət verə bilər.

Vergi ödəyicisi və ya başqa borclu şəxs tərəfindən vergi orqanına (vəzifəli şəxsə) verilən şikayət, şikayət edilən qərarın (aktın) və ya hərəkətin icrasını dayandırmır. Lakin vergi ödəyicisinin şikayətə baxılan müddət ərzində maliyyə sanksiyasını ödəməmək hüququ vardır.

Şikayət edilən qərar (akt) və ya hərəkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olmadıqda şikayətə baxan vergi orqanı (vəzifəli şəxsi) onun icrasını tam və ya qismən dayandıra bilər. Qərarın (aktın) və ya hərəkətin icrasının tam və ya qismən dayandırmaq barədə qərarı həmin aktı qəbul etmiş vergi orqanının rəhbəri və ya yuxarı vergi orqanı qəbul edir.

Hesablanmasından və ya tətbiq edilməsindən şikayət edilən verginin, faizlərin və ya maliyyə sanksiyasının məbləği hesablanmaya (tətbiq

edilməyə) uyğun şəkildə ödənilməyi və bu şikayətin təmin edilməsi nəticəsində vergi, faizlər və ya maliyyə sanksiyası tamamilə və ya qismən ləğv edildiyi halda, vergi ödəyicisinin aşağıdakılara hüququ vardır:

- səhv tutulan məbləğlərə görə məhkəmənin qərarına əsasən kompensasiya almaq;
- Vergi Məcəlləsinə müvafiq olaraq həmin məbləğlərdən faizlər almaq.

Məhkəməyə verilmiş şikayətlərə baxılma

Vergi orqanlarının qərarları (aktları), onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətləri (hərəkətsizliyi) barəsində məhkəməyə verilmiş şikayətlərə (iddia ərizələrinə) Azərbaycan Respublikasının İnzibati-Prosessual Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada baxılır.

Vergi Apellyasiya Şurası haqqında ümumi məlumat

62-ci maddəsində vergi ödəyicisinin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə şikayət etmək hüququ təsbit edilmişdir.

Vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi, onların şikayətlərinə (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılması və məhkəməyə qədər sadələşdirilmiş prosedurlara əməl edilməklə mübahisələrin obyektiv şəkildə həll edilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyində Vergi Apellyasiya Şurası fəaliyyət göstərir.

Vergi Apellyasiya Şurası Vergilər Nazirliyinin aparatının funksional idarələri tərəfindən vergi orqanlarının yazılmış aktları və onların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlardan vergi ödəyiciləri tərəfindən verilmiş təkrar şikayət və ərizələrə məhkəmədən kənar (məhkəməyə qədər) obyektiv və hərtərəfli araşdırma aparılmaqla baxılmasını həyata keçirir.

Belə ki, vergi ödəyicisi vergi orqanının qəbul etdiyi qərarla razılaşmayaraq Vergilər Nazirliyinə müraciət etdikdə və onun müraciətinə nazirliyin funksional idarəsi tərəfindən bildirilmiş münasibət qanəedici olmadıqda o, bu məsələ ilə əlaqədar məhkəməyə müraciət etmədən Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət edə bilər.

Vergi Apellyasiya Şurasında vergi ödəyicilərinin aşağıdakı predmetlər üzrə müraciətlərinə baxılır:

-səyyar vergi yoxlaması və onun nəticəsi barədə tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

-operativ nəzarət tədbirləri ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlar və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

-kameral vergi yoxlamaları ilə əlaqədar verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

-vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş təkrar şikayət və ərizələr.

Vergi ödəyicisinin şikayət, ərizə və müraciətləri yazılı şəkildə verilməli və şikayət edən şəxs və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən (səlahiyyəti təsdiq edən sənəd əlavə edilməklə) imzalanmalı (hüquqi şəxslər olduqda həmçinin möhürlə təsdiq edilməli) və ya elektron karguzarlıqla göndərməli və şikayət, ərizə və müraciətlərində aşağıdakılar əks olunmalıdır:

-şikayət edən şəxs (fiziki və ya hüquqi) haqqında məlumat (adı və VÖEN-i);

-şikayət edilən qərarı qəbul etmiş müvafiq vergi orqanının adı;

-şikayət edilən vergi orqanının müvafiq qərarı haqqında məlumat (qərarın tarixi, nömrəsi və s.);

-şikayət edilən məsələ ilə bağlı nazirliyin aparatının funksional idarələrinə edilmiş müraciət və alınmış cavablar barədə məlumat;

- şikayət edən şəxsin tələbi və bununla bağlı irəli sürdüyü dəlillər;

-şikayətə əlavə edilmiş sənədlərin siyahısı;

-şikayət edən şəxsin şikayətini əsaslandırdığı digər sənədlərin (digər dövlət və ya qeyri-dövlət orqanlarından alınmış arayış, məktub, qəbz və s.) müvafiq qaydada təsdiq olunmuş surətləri.

Bununla yanaşı artıq vergi ödəyiciləri müraciət edə bilirlər.

Vergilər Nazirliyinə daxil olan şikayət qəbul edildikdən sonra icraya qəbul edilir və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılır. Bununla yanaşı tərəflərin məhkəməyə müraciət etmək hüququ saxlanılır.

Vergi ödəyicisinin eyni qərardan (aktdan) vermiş olduğu şikayət

ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatında olarsa, eyni predmet üzrə eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı Apellyasiya Şurasının qərarı olarsa və ya Vergilər Nazirinin eyni predmet üzrə və eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı qərarı (yazılı cavabı) olarsa həmin şikayətlər baxılması üçün Vergi Apellyasiya Şurası tərəfindən icraata qəbul edilmir.

Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə

Ümumi müddəalar

Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası (bundan sonra Apellyasiya Şurası) nazirliyin aparatının funksional idarələri tərəfindən vergi orqanlarının yazılmış aktlarından və aktların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlardan vergi ödəyiciləri tərəfindən verilmiş şikayət və ərizələrlə əlaqədar (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) qəbul edilmiş qərarlardan (verilmiş cavablardan) vergi ödəyicilərinin verdikləri təkrar şikayətlərə, o cümlədən yerli vergi orqanlarının nazirliyin aparatının funksional idarələri tərəfindən verilmiş yazılı göstərişlərin mübahisələndirilməsi ilə əlaqədar əsaslı müraciətlərinə və vergilər nazirinin Apellyasiya Şurasında baxılmasını məqsədamüvafiq hesab etdiyi istənilən məsələyə baxan kollegial orqandır.

-Apellyasiya Şurası öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsini, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Vergilər nazirinin əmr və sərəncamlarını və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

-Apellyasiya Şurası öz fəaliyyətini nazirliyin aparatı, yerli vergi orqanları və digər dövlət və qeyri-dövlət orqanları ilə əlaqəli həyata keçirir.

Apellyasiya Şurasında baxılan şikayət və ərizələrin, müraciətlərin predmetinə görə bölgüsü

Vergi ödəyicilərinin və vergi orqanlarının Vergi Apellyasiya Şurasında baxılan müraciətləri predmetinə görə aşağıdakı qaydada

bölünür:

-Səyyar vergi yoxlaması zamanı tərtib edilmiş aktlardan və bununla əlaqədar vergilərin və faizlərin hesablanması, maliyyə sanksiyaların tətbiqi ilə əlaqədar qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

-Operativ nəzarət tədbirləri ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlar və bununla əlaqədar maliyyə sanksiyalarının tətbiq edilməsi ilə bağlı qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

-Kameral vergi yoxlamaları ilə əlaqədar görülmüş tədbirlərlə əlaqədar verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

-Vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

-Vergilər Nazirliyinin funksional idarələri tərəfindən verilmiş yazılı göstərişlərin mübahisələndirilməsi ilə əlaqədar yerli vergi orqanlarının müraciətləri;

-Vergilər nazirinin Apellyasiya Şurasında baxılmasını məqsədemüvafiq hesab etdiyi məsələlər.

Apellyasiya Şurasının vəzifələri

Apellyasiya Şurasının əsas vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

-Bu Əsasnamədə müəyyən edilən (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) təkrar şikayətlərə, ərizələrə və müraciətlərə baxmaq, bununla bağlı hərtərəfli araşdırma aparmaq, şikayət edən tərəfin gətirdiyi bütün dəlillərə əsaslandırılmış münasibət bildirmək;

-Apellyasiya Şurasında baxılmış təkrar şikayətlər, ərizələr və müraciətlərlə əlaqədar obyektiv və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək, yazılı cavablar vermək və qəbul edilmiş qərarların icrasına nəzarət etmək.

Apellyasiya Şurasının hüquqları

Apellyasiya Şurası öz vəzifələrini həyata keçirmək üçün aşağıdakı hüquqlara malikdir:

- Apellyasiya Şurasında baxılan işlərlə əlaqədar nazirliyin funksional idarələrindən, yerli vergi orqanlarından və digər dövlət və qeyri-dövlət orqanlarından zəruri sənədləri və məlumatları almaq;

-Apellyasiya Şurasında baxılan işlərlə əlaqədar zərurət yaranarsa, şuranın iclaslarına ekspert, mütəxəssis, tərcüməçi və baxılan işin xüsusiyyətindən asılı olaraq digər şəxsləri cəlb etmək və digər tədbirləri həyata keçirmək;

-Apellyasiya Şurasının fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması üçün müvafiq tədbirlər görmək;

-Apellyasiya Şurasında baxılan işlərlə əlaqədar zərurət olduğu halda, vergi ödəyicilərindən və vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərindən izahatlar almaq və onların iştirakı ilə müzakirələr aparmaq.

Şuranın fəaliyyətinin təşkili

Vergi Apellyasiya Şurası kollegial orqan olaraq sədrdən və 7 şura üzvündən ibarət tərkibdə təşkil olunur və şuranın fərdi tərkibi Vergilər nazirinin əmri ilə təsdiq olunur.

Apellyasiya Şurasının sədri aşağıdakı vəzifələri həyata keçirir:

- Apellyasiya Şurasının fəaliyyətini təşkil edir və ona rəhbərlik edir;
- Apellyasiya Şurasının fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı işləri həyata keçirir.

Apellyasiya Şurasının üzvlərinin hüquq və vəzifələri aşağıdakılardır:

- Apellyasiya Şurasının iclaslarında və fəaliyyətində iştirak etmək;
-Apellyasiya Şurasının iclaslarının gündəliyinə daxil edilmiş məsələlər barədə təkliflər vermək və səs vermək;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarının gündəliyinə daxil edilmiş məsələlər barədə Apellyasiya Şurasının üzvlərinə təqdim edilmiş sənədlərin və toplanmış materialların kifayət olmadığı qənaətinə gələrsə, əlavə sənədlərin (vergi orqanlarından və digər dövlət və qeyri-dövlət orqanlarından müvafiq sənədlər, müzakirəyə çıxarılan məsələ ilə bağlı izahatlar və s.) əldə edilərək təqdim edilməsini tələb etmək;

-Apellyasiya Şurasının iclasında səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş qərardan razı olmazsa, razı olmaması ilə bağlı əsaslandırılmış yazılı rəyi ilə məsələnin Vergilər Nazirliyinin Kollegiya iclasında müzakirə edilməsi üçün Vergilər nazirinə müraciət etmək.

Apellyasiya Şurasının cari fəaliyyətinin təşkili üçün şuranın katibliyi yaradılır.

Apellyasiya Şurasının katibliyinin fərdi tərkibi Şura sədrinin təklifi

ilə Vergilər nazirinin əmri ilə təsdiq olunur.

Apellyasiya Şurasının katibliyi:

Apellyasiya Şurasında baxılmaq üçün katibliyə daxil olan şikayət, ərizə və müraciətlərlə əlaqədar bütün təşkilati tədbirləri həyata keçirir;

Katiblik Apellyasiya Şurasında baxılmaq üçün daxil olmuş şikayət, ərizə və müraciətlərin onların aidiyyəti tələblərə uyğunluğuna bu əsasnamənin tələbləri baxımından baxır və onlar bu tələblərə uyğun olduğu halda iş üzrə bütün zəruri sənədləri nazirliyin aidiyyəti funksional idarəsindən tələb edir. (Bu zaman nazirliyin aidiyyəti funksional idarələri həmin sənədləri 2 iş günündən gec olmayaraq təqdim etməlidirlər).

Daxil olmuş şikayət, ərizə və müraciətlər aidiyyət baxımından bu əsasnamənin tələblərinə uyğun olmadığı halda onların aidiyyəti üzrə göndərilməsi üçün Apellyasiya Şurasının sədrinə xidməti məruzə ilə müraciət edir;

-Apellyasiya Şurasında baxılacaq şikayət, ərizə və müraciətlərlə əlaqədar nazirliyin funksional idarələrindən tələb edilən sənədlərin tamlığı və zəruriliyi yoxlanıldıqdan sonra həmin sənədləri rəy bildirilməsi üçün Şuranın üzvlərinə göndərir.

Apellyasiya Şurasının üzvləri tərəfindən 2 iş günündən gec olmayaraq göndərilmiş rəyləri ümumiləşdirir və Apellyasiya Şurasının iclasını təşkil edir;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarının vaxtı barədə iclasa azı 3 iş günü qalmış Şura üzvlərinə yazılı məlumat verir;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarının protokolunu tərtib edir və imzalanmaq üçün Apellyasiya Şurasının üzvlərinə göndərir;

-Apellyasiya Şurasının qərarının layihəsini hazırlayır və baxılması üçün Apellyasiya Şurasının sədrinə təqdim edir.

-Apellyasiya Şurasının qəbul etdiyi qərarların aidiyyəti üzrə göndərilməsini təmin edir.

***Apellyasiya Şurasında baxılan şikayət,
ərizə və müraciətlərə dair tələblər***

Vergi ödəyicilərinin və vergi orqanlarının Vergi Apellyasiya Şurasında baxılan şikayət, ərizə və müraciətləri yazılı şəkildə verilməli və şikayət edən şəxs və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən (səlahiyyəti təsdiq edən

sənəd əlavə edilməklə) imzalanmalıdır.

Hüquqi şəxslər tərəfindən daxil olan şikayət, ərizə və müraciətlər hüquqi şəxsin rəhbəri və ya səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən (səlahiyyəti təsdiq edən sənəd əlavə edilməklə) imzalanmalı və hüquqi şəxsin möhürü ilə möhürlənməlidir (bu tələb rezident və xarici hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarına da şamil edilir. Bu zaman müvafiq olaraq filial və nümayəndəliyin möhürü vurulur).

AVIS proqram təminatında elektron kargüzarlıqdan istifadə etməklə göndərilən və ya Vergilər nazirinin elektron poçtuna daxil olmuş şikayət, ərizə və müraciətlər müvafiq qaydada rəsmiləşdirilməlidir.

Şikayətdə (ərizə və müraciətdə) aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

-Şikayət (ərizə və müraciət) edən şəxs (fiziki və ya hüquqi) haqqında məlumat (adı və VÖEN-i);

-Şikayət (ərizə və müraciət) edilən qərarı qəbul etmiş müvafiq vergi orqanının adı;

-Haqqında şikayət (ərizə və müraciət) edilən vergi orqanının müvafiq qərarı haqqında məlumat (qərarın tarixi, nömrəsi və s.);

-Şikayət (ərizə və müraciət) edilən məsələ ilə bağlı nazirliyin aparatının funksional idarələrinə edilmiş müraciət və alınmış cavablar barədə məlumat;

-Şikayət (ərizə və müraciət) edən şəxsin tələbi və bununla bağlı irəli sürdüyü dəlillər;

-Şikayət (ərizə və müraciət) əlavə edilmiş sənədlərin siyahısı.

Şikayət, ərizə və müraciətləri edən şəxsin vergi orqanının müvafiq qərarlarının mübahisələndirilməsi zamanı şikayəti əsaslandırdığı digər sənədlərin (digər dövlət və ya qeyri-dövlət orqanlarından alınmış arayış, məktub, qəbz və s.) müvafiq qaydada təsdiq olunmuş surətləri Apellyasiya Şurasına təqdim edilməlidir.

Vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarının yazılmış aktlarından və aktların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlarından birbaşa Apellyasiya Şurasına daxil olmuş şikayət və ərizələri (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) cavablandırılması üçün aidiyyəti üzrə nazirliyin aparatının funksional idarələrinə göndərilir.

Apellyasiya Şurasının eyni predmet üzrə, eyni əsaslarla qəbul edilmiş

qərarlarından və ya Vergilər nazirinin eyni predmet üzrə verdiyi qərarlardan (yazılı cavablardan) yenidən Apellyasiya Şurasına müraciət edilə bilməz.

Vergi ödəyicisinin eyni qərardan (aktdan) vermiş olduğu şikayət ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatında olarsa, həmin şikayətlər baxılması üçün Apellyasiya Şurası tərəfindən icraata qəbul edilmir.

Apellyasiya Şurasında baxılması üçün eyni predmet üzrə (müvafiq vergi orqanının eyni qərarından) bir neçə şəxs tərəfindən eyni vaxtda təkrar şikayət daxil olarsa və ya eyni şəxs tərəfindən eyni vaxtda eyni predmet üzrə (müvafiq vergi orqanının eyni qərarından) bir neçə şikayət daxil olarsa Apellyasiya Şurasının sədrinin razılığı ilə şikayətlər birləşdirilə və bir məsələ kimi Apellyasiya Şurasının gündəliyinə daxil edilə bilər.

Apellyasiya Şurasına daxil olmuş bir şikayət, ərizə və ya müraciət bir neçə şəxs tərəfindən edilərsə və ya vergi orqanının bir-birilə əlaqəli olmayan bir neçə qərarından edilərsə, Apellyasiya Şurasının sədrinin razılığı ilə şikayətlər bir-birindən ayrılə və ayrı-ayrı məsələlər kimi Apellyasiya Şurasının gündəliyinə daxil edilə bilər.

Apellyasiya Şurasında hər hansı məsələ baxılmamış saxlandıqda, bu barədə şikayət, ərizə və müraciəti edən şəxsə baxılmamış saxlamanın səbəbləri barədə əsaslandırılmış cavab məktubu göndərilir.

Apellyasiya Şurasının iclaslarının keçirilməsi qaydası

Apellyasiya Şurasının iclasları aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

-Apellyasiya Şurasının iclasları onun üzvlərinin azı üçdə ikisi iştirak etdikdə baş tutmuş sayılır;

-Apellyasiya Şurasının iclasları ayda bir dəfədən çox olmayaraq, zərurət yarandıqı hallarda isə katibliyin rəhbərinin müraciəti əsasında Apellyasiya Şurasının sədrinin razılığı ilə və ya Vergilər nazirinin göstərişi ilə keçirilir;

-Apellyasiya Şurasının iclasında müvafiq vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin, şikayət edən şəxsin, onun səlahiyyətli nümayəndəsinin (səlahiyyəti təsdiq edən sənəd təqdim edilməklə), həmçinin, müzakirəyə çıxarılan məsələ ilə bağlı ekspert, mütəxəssis və digər şəxslərin iştirakı təmin edilə bilər;

-Apellyasiya Şurasının iclasında gündəliyə çıxarılmış məsələ ilə bağlı

bütün dəlillər müzakirə edilir və hər birinə münasibət bildirilir;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarında səsvermə açıq şəkildə keçirilir və qərarlar sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Səslər bərabər olduqda, Şura sədri həlledici səsə malikdir;

-Apellyasiya Şurasının gündəliyinə daxil edilmiş işlər barədə Şuranın sədri, katibi və ya üzvlərdən biri məruzə edir;

-Apellyasiya Şurasının hər bir iclasının reqlamenti müzakirə olunacaq işlərdən asılı olaraq, Şuranın sədri tərəfindən müəyyənləşdirilir;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarına dəvət olunan ekspert və məsləhətçilər yalnız təkliflər vermək və müvafiq məsələlərə rəy bildirmək hüququna malikdirlər;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarında baxılan məsələlər barədə məlumat Şuranın sədrinin razılığı ilə katiblik tərəfindən kütləvi informasiya vasitələri və ya nazirliyin internet saytı vasitəsilə yayıla bilər;

-Apellyasiya Şurasının iclaslarının nəticəsi Şuranın sədri, üzvləri və katibi tərəfindən imzalanmış iclas protokolunda əks olunmaqla rəsmiləşdirilir (Apellyasiya Şurasının iclas protokolunda aşağıdakılar göstərməlidir:

1. İclasın keçirildiyi tarix və yer;

2. İclasda iştirak edən Apellyasiya Şurasının üzvləri və dəvət olunmuş digər şəxslərin və ya onların səlahiyyətli nümayəndələrinin adları, soyadları və atasının adları;

3. Müzakirə ediləcək təkrar şikayətin predmeti, qısa məzmunu və əsasları;

4. Təkrar şikayətə dair daha əvvəl qəbul edilmiş qərarlar və həmin qərarların əsasları;

5. Apellyasiya Şurasının iclasında iştirak edən şəxslərin çıxışları;

6. Apellyasiya Şurasının işlə bağlı topladığı sübutlar, gəldiyi nəticələrin səbəbləri və rəhbər tutduğu qanunlara istinad edilməsi;

7. Qəbul edilmiş qərar .

Apellyasiya Şurasının qərarları Şuranın sədri tərəfindən imzalanmış qərarla həyata keçirilir. Apellyasiya Şurasının sədri tərəfindən imzalanmış qərar giriş, təsviri, əsaslandırıcı və nəticə hissələrindən ibarət olur:

- Giriş hissədə qərarın qəbul edildiyi tarix və yer, qərarı qəbul edən

müvafiq vergi orqanı haqqında məlumat, təkrar şikayətin predmeti və irəli sürülən tələblər;

- Təsviri hissədə şikayət edən şəxsin tələbləri, haqqında şikayət edilən qərarın qısa məzmunu və əsasları, təkrar şikayətə dair daha əvvəl qəbul edilmiş qərarlar və həmin qərarların əsasları, işdə iştirak edən şəxslərin izahatları;

- Əsaslandırıcı hissədə Apellyasiya Şurasının əldə etdiyi sübutlar, qanun və digər normativ aktlara istinadlar, müvafiq vergi orqanlarından və digər dövlət və qeyri- dövlət orqanlarından əldə edilmiş sənədlər barədə məlumatlar;

- Nəticə hissədə Apellyasiya Şurasının qəbul etdiyi qərar, qərarın icrasına dair göstəriş və qərardan şikayət verilməsi qaydası öz əksini tapır.

Apellyasiya Şurasının sədri tərəfindən qəbul edilmiş qərarların aidiyyəti üzrə göndərilməsi şuranın katibliyi tərəfindən təmin edilir.

Apellyasiya Şurasının sədri üzrlü səbəblərlə əlaqədar (məzuniyyət, ezamiyyət, xəstəlik və sairə) Şuranın iclaslarında uzun müddət iştirak edə bilmədikdə Şuranın sədrini Vergilər nazirinin əmrinə əsasən Nazirin müavinlərindən biri əvəz edir.

Apellyasiya Şurasının yenidən təşkili və ləğv edilməsi Vergilər nazirinin müvafiq əmri ilə həyata keçirilir.

**QEYDİYYAT: VERGİ
ÖDƏYİCİLƏRİNİN DÖVLƏT
QEYDİYYATI VƏ VERGİ
UÇOTU**

Vergi ödəyiciləri tərəfindən qeydiyyatata dair ərizələrin təqdim edilməsi

Kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatına dair ərizə aidiyyəti vergi orqanına təqdim edilir. Qeydiyyat orqanında kommersiya qurumlarının dövlət qeydiyyatına və kommersiya qurumlarının dövlət reyestri məlumatlarında dəyişikliyə dair ərizələrin qəbulu və yoxlanılması işləri qeydiyyat zalında aparılır. Bu məqsədlə qeydiyyat zalında şüşə arakəsməli sahəsi 10-12 kv.metr olan xüsusi kabinetlər quraşdırılır. Ərizəni yoxlayıb qəbul edən qeydiyyat üzrə mütəxəssisin iş yeri olan bu kabinetdə eyni vaxtda bir qurumun qeydiyyatı üçün müraciət edəndən (edənlərdən) sənədlər qəbul edilir.

Qeydiyyat zalında hüquqi şəxsin adının unikalığının yoxlanılmasına imkan verən xüsusi məlumat köşkü quraşdırılmışdır.

Qeydiyyat zalının divarlarında stendlər asılmalıdır və bu stendlərdə ərizələrin formaları və onun doldurulma qaydaları, kommersiya qurumlarının dövlət qeydiyyatı və vergi ödəyicilərinin uçotunun aparılması qaydaları və müddətləri, bu qaydaların (müddətlərin) pozulmasına görə tətbiq edilən maliyyə sanksiyaları barədə Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” və “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının və digər normativ aktlarının müvafiq maddələri, habelə dövlət qeydiyyatının aparılması üçün təqdim edilməli olan sənədlərin siyahısı əks etdirilir. Qeydiyyat zalında müraciət edən şəxslərə ərizənin doldurulması və qəbul edilmə növbəsi çatanadək gözləməsi üçün müvafiq şərait yaradılmışdır.

Müraciət edənlərin növbəlilik sırasının müəyyən edilməsi üçün qeydiyyat zalında xüsusi avadanlıq quraşdırmışdır ki, bu avadanlığın düyməsini basmaqla müraciət edən öz növbəlilik sırasını göstərən talonu götürür və bu nömrə monitorda görünən zaman dəvət olunduğu müvafiq kabinetə daxil olur və ərizəni sənədlərlə birlikdə təqdim edir.

Vergi nəzarətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər, olduqları (dövlət qeydiyyatı haqqında sənədlərdə qeyd olunmuş hüquqi ünvan), vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənbəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər Azərbaycan mənbəyindən gəlirin alındığı yer üzrə,

fərdi sahibkarlar və vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bəyannamə verməli olan rezident fiziki şəxslər yaşadıkları, xüsusi notariuslar isə fəaliyyət göstərdiyi yer üzrə vergi orqanlarında uçota alınır.

Kommersiya hüquqi şəxslərinə, habelə xarici kommersiya hüquqi şəxsinin nümayəndəlik və filiallarına qanunvericiliyə müvafiq qaydada dövlət qeydiyyatına alındığı zaman vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi verilir və həmin andan onlar vergi uçotuna alınmış hesab olunurlar. Bu zaman verilən dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamə Vergi Məcəllənin məqsədləri üçün vergi ödəyicisinin vergi uçotuna alınmasını təsdiq edən şəhadətnamə hesab edilir.

Vergi ödəyicisinin filialı, nümayəndəliyi və ya digər təsərrüfat subyekti (obyekti) olduqda, vergi ödəyicisi həm özünün olduğu yer üzrə, həm də filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat subyektinin (obyektinin) olduğu ünvan üzrə vergi uçotuna alınır.

Vergi ödəyicisinin onun filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat subyektinin (obyektinin) olduğu yer üzrə uçota alınması Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir və bu barədə vergi ödəyicisinə müvafiq arayış verilir.

Sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi şəxslərin sərbəst balansa, cari və ya digər hesablara malik olan filialları, struktur bölmələri və ya digər ayrıca bölmələri, habelə qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış filialları və daimi nümayəndəlikləri ayrıca uçota alınır və onlara VÖEN verilir.

Azərbaycan Respublikasının büdcə və qeyri-kommersiya təşkilatları olduğu yerdən kənar yərləşən və onların funksiyalarının həyata keçirilməsi məqsədilə yaradılan bölmələri ayrıca uçota alınır və onlara VÖEN verilə bilər.

Hüquqi şəxsin və sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxsin Vergi Məcəlləsi ilə vergi ödəməsi vəzifəsini şərhləndirən halların olub-olmamasından asılı olmayaraq onlar vergi orqanında vergi ödəyicisi kimi uçota alınır.

Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən xarici ölkələrin diplomatik və konsulluq nümayəndəlikləri, habelə beynəlxalq təşkilatların nümayəndəlikləri bu maddəyə uyğun olaraq vergi orqanında uçota alınma bilərlər.

Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini fiziki şəxs kimi həyata keçirmək istəyən əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən verilən vəsiqə əsasında vergi orqanlarında vergi ödəyicisi kimi uçota alınrlar.

Azərbaycan Respublikasının vergi orqanlarında uçota alınmaq üçün vergi ödəyiciləri tərəfindən (kommersiya hüquqi şəxsləri, habelə xarici kommersiya hüquqi şəxsinin nümayəndəlik və filialları istisna olmaqla) onların olduğu və ya yaşadığı yer üzrə vergi orqanına ərizə verilir. Vergi orqanına ərizə qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatına alındığı gündən, Azərbaycan Respublikasında filial və nümayəndəlik vasitəsi ilə sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirildikdə isə filialın və ya nümayəndəliyin yaradılmasından sonra 30 gün müddətində verilməlidir.

Dövlət qeydiyyatını həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alınması barəsində onlara qeydiyyat sənədləri ilə birlikdə həmin sənədlərin verilməsi tarixini əks etdirən arayış verməlidir.

Daimi nümayəndəliyin vergi orqanlarında uçota alınması Azərbaycan Respublikasının hüquqi şəxsləri üçün müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxs ərizəni, sahibkarlıq fəaliyyətinə başladığı gündə vergi orqanına verməlidir.

Ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan və ya royaltidən gəliri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənar gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər ərizəni gəlir əldə etmək hüququ yarandığı gündən gec olmayaraq vergi orqanına verməlidirlər.

Dövlət qeydiyyatına və vergi uçotuna alınma

Dövlət qeydiyyatına və ya vergi uçotuna alınmaq üçün şəxs qeydiyyat zalında növbətçiyə müraciət edir. Növbətçi tərəfindən müraciət edənə müvafiq ərizə blankı (“Kommersiya hüquqi şəxsinin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”, “Qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin vergi uçotuna alınma-

sı haqqında ərizə”, “Hüquqi şəxsin filialının (bölməsinin) vergi uçotuna alınması haqqında ərizə”, “Vergi Məcəlləsinin 33.8-ci maddəsində göstərilən subyektlərin vergi uçotuna alınması barədə ərizə”, “Fiziki şəxsin vergi uçotu haqqında ərizə”) verilir, həmin ərizənin doldurulma qaydaları izah edilir və ərizəyə əlavə olunmalı sənədlər barədə ətraflı məlumat verilir.

Kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatına alınması barədə ərizə qurumun təsisçisi (bir neçə təsisçi olduqda isə bütün təsisçilər) tərəfindən və ya onun (onların) müvafiq qaydada vəkil etdiyi şəxs tərəfindən imzalanır və notariat qaydasında təsdiq olunduqdan sonra onun (onlar) və ya xud vəkil edilmiş şəxs tərəfindən müvafiq vergi orqanına təqdim edilir. Ərizə ilə birlikdə dövlət rüsumunun ödənilməsini təsdiq edən sənəd (qəbz), nizamnamə kapitalının ödənilməsini təsdiq edən sənəd (bank qəbzi, daşınmaz əmlakın ipotekası və s.), habelə, nizamnamə kapitalına pul formasında ödənilməyən əmlakın qiymətləndirilməsi haqqında müstəqil auditor rəyi təqdim edilməlidir.

Kommersiya qurumlarının dövlət qeydiyyatına alınması “Kommersiya hüquqi şəxsinin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə” əsasında aparılır. Kommersiya hüquqi şəxslərinin qeydiyyata alınması zamanı həmçinin qeydiyyata alınma barədə ərizələrin əlavələri olan “Təsisçi hüquqi şəxslər barədə məlumat” və (və ya) “Təsisçi fiziki şəxslər barədə məlumat” formaları doldurulur və ərizə ilə birlikdə təqdim edilir. Bu formalara kommersiya hüquqi şəxsin nizamnaməsində göstərilən bütün təsisçilər barədə məlumatlar daxil edilir.

Nizamnamədə kommersiya qurumunun adı, olduğu yer (hüquqi ünvanı), fəaliyyətinin idarə və ləğv olunma qaydası, habelə Mülki Məcəllədə hüquqi şəxslərin təşkilati-hüquqi formalarına uyğun olaraq nəzərdə tutulan digər məsələlər qeyd olunmalıdır. Eynilə, nümayəndəlik və ya filialların əsasnaməsində onu yaradan xarici hüquqi şəxsin adı, olduğu yer, qeydiyyat nömrəsi və qeydiyyat tarixi, nümayəndəliyin və ya filialın hüquq və vəzifələri, idarə olunma və ləğv olunma qaydası, habelə təsisçi tərəfindən zəruri hesab edilən digər məsələlər göstərilməlidir.

Kommersiya qurumu cəmiyyət olduqda, ərizə təqdim edilən tarixə Müşahidə Şurası yaradıldığı halda, “Müşahidə Şurasının üzvləri barədə məlumat” forması təqdim edilir. Bu formada cəmiyyətin Müşahidə Şurası-

nın üzvlərinin hər birinin soyadı, adı və atasının adı, yaşadığı ünvan və şəxsiyyət vəsiqəsinin rekvizitləri göstərilir.

Yenidən təşkil nəticəsində yaradılan kommərsiya hüquqi şəxs tərəfindən “Yenidən təşkil olunmuş hüquqi şəxs barədə məlumat” forması təqdim olunur. Bu formaya kommərsiya hüquqi şəxsinin yenidən təşkili nəticəsində yaranan hüquqi varisliyi barədə məlumatlar daxil edilir.

Kommərsiya qurumu bank, sığorta, maliyyə-sənaye qrupudursa, müvafiq olaraq Mərkəzi Bankın, Maliyyə Nazirliyinin və İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin müvafiq orqanının ilkin razılığını təsdiq edən sənəd təqdim olunur.

Azərbaycan Respublikasının “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Qanununun müddəalarına əsasən kommərsiya qurumunun dövlət qeydiyyatına alınması barədə ərizə və digər zəruri sənədlər qeydiyyat orqanına daxil olduqdan sonra 3 gündən gec olmayaraq qeydiyyat aparılır və həmin müddətdə kommərsiya qurumuna qeydiyyat sənədləri verilir.

Nizamnamənin bir nüsxəsi, qeydiyyat şəhadətnaməsi və reyestrdən çıxarış sənədləri qeydiyyat orqanından götürmək səlahiyyəti olan şəxsə “Kommərsiya qurumlarının dövlət qeydiyyatı və qeydiyyat məlumatlarında dəyişikliklər barədə sənədlərin təqdim olunması kitabı”nda imza etdirilməklə təqdim olunur. Sənədlər təqdim olunarkən reyestrdən çıxarışda əks olunan məlumatlar sənədləri qəbul edən şəxs tərəfindən yoxlanılmalıdır.

Sənədləri qəbul edən şəxs reyestrdən çıxarışda yanlışlıq aşkar etməsi barədə məlumat verməzsə, dövlət reyestrindəki yazının müvafiq qayda ilə həmin gün rəsmi internet səhifəsində yerləşdirilməsi və “Vergilər” qəzetinin növbəti sayında dərc olunmaq üçün hazırlanması Vergilər Nazirliyi tərəfindən təmin edilir.

Qeydiyyata alınmış kommərsiya qurumunun səlahiyyətli nümayəndəsinə qeydiyyat şəhadətnaməsi təqdim edilməmişdən əvvəl ona vergi qanunvericiliyi, bəyannamə formaları və onların doldurulması qaydaları, vergi öhdəlikləri və vergi məsuliyyəti barədə müvafiq məlumatlar, habelə bukletlər və yaddaşdan ibarət sənəd dəsti verilir. Bu zaman dövlət qeydiyyatına alınmış qurumun səlahiyyətli nümayəndəsinə həmçinin dövlət statistika orqanlarına, sosial müdafiə fondunun və məşğulluq xidmətinin

idarələrinə təqdim edilməli olan hesabatlar haqqında xüsusi olaraq hazırlanmış icmal məlumat və Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq subyektlərinə verilən “Nəzarət kitabçası” təqdim edilir.

Qeydiyyatata alınmış kommertiya qurumunun səlahiyyətli nümayəndəsinə qeydiyyat sənədləri təqdim edilməmişdən əvvəl qeydiyyat orqanında ona vergi hesabatlarının elektron sənəd formasında göndərilməsi imkanları barədə məlumat verilməli, şəxsin razılığı olduğu halda, müvafiq ərizə forması və müqavilə doldurularaq ona istifadəçi kodunun, parolun və şifrənin verilməsinin rəsmiləşdirilməsi işləri həyata keçirilir.

Qeyri-kommertiya hüquqi şəxslərin uçota alınması “Qeyri-kommertiya hüquqi şəxsin vergi uçotuna alınması haqqında ərizə” əsasında aparılır. Bu zaman həmçinin qeydiyyatata alınma barədə ərizələrin əlavələri olan “Təsisçi hüquqi şəxslər barədə məlumat” və (və ya) “Təsisçi fiziki şəxslər barədə məlumat” formaları doldurulur və ərizə ilə birlikdə təqdim edilir. Bu formalara qeyri-kommertiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatından keçmiş nizamnaməsində göstərilən təsisçilər barədə məlumatlar daxil edilir. Qeyri-kommertiya hüquqi şəxsin təsisçilərinin sayı 10-dan çox olduqda, bu halda təsis payı ən çox olan ilk 10 təsisçinin məlumatı qeyd edilir.

Fəaliyyəti zamanı vergi münasibətləri qanunla təsdiq olunmuş hasi-
latın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və digər bu qəbil-
dən olan sazişlərdə və ya qanunlarda, o cümlədən neft və qaz haqqında
qanunlarda nəzərdə tutulmuş və Vergi Məcəlləsindən fərqli olan müddə-
lər ilə tənzimlənən vergi ödəyicisi, habelə xarici ölkələrin səfirlikləri və on-
lara bərabər tutulan diplomatik nümayəndəliklər üzrə həmçinin “Xüsusi
vergi rejiminin tətbiqi barədə məlumat” forması doldurulur.

Yenidən təşkil nəticəsində yaradılan qeyri-kommertiya hüquqi şəxs
üzrə “Yenidən təşkil olunmuş hüquqi şəxs barədə məlumat” forması
təqdim olunur.

Qeyri-kommertiya qurumları, hüquqi şəxsin filialları (bölmələri) və
fiziki şəxslər, habelə Vergi Məcəlləsinin 33.8-ci maddəsində göstərilən
subyektlər isə vergi uçotuna alınma haqqında ərizə və digər zəruri sənədlər
vergi orqanına daxil olduqdan sonra 2 gündən gec olmayaraq uçota alınır
və həmin müddətdə onlara vergi şəhadətnaməsi verilir.

Uçota alınmış vergi ödəyicilərinə vergi şəhadətnaməsi təqdim edil-

məmişdən əvvəl vergi əməkdaşı tərəfindən ona vergi qanunvericiliyi, bəyannamə formaları və onların doldurulması qaydaları, vergi öhdəlikləri və vergi məsuliyyəti barədə müvafiq məlumatlar, habelə bukletlər və yad-
daşdan ibarət sənəd dəsti verilir. Bu zaman şəhadətnaməni qəbul edən şəx-
sə həmçinin dövlət statistika orqanlarına, sosial müdafiə fondunun və
məşğulluq xidmətinin idarələrinə təqdim edilməli olan hesabatlar haqqın-
da xüsusi olaraq hazırlanmış icmal məlumat təqdim edilir. Vergi Məcəlləsi-
nin 33.8-ci maddəsində göstərilən subyektlərin səlahiyyətli nümayəndəsi,
həmçinin ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında müvafiq bey-
nəlxalq müqavilədə nəzərdə tutulmuş müddətdə vergi uçotunun etibarlı
olması və bu müddət başa çatdıqdan sonra Azərbaycan Respublikasında
daimi nümayəndəlik yaradılması öhdəliyi barədə məlumatlandırılmalıdır.
Həmçinin, vergi ödəyicisi ilə vergi hesabatlarının elektron sənəd
formasında göndərilməsinə dair müvafiq müqavilənin bağlanması təmin
edilir və elektron sənəd mübadiləsi üçün istifadə olunan istifadəçi kodu,
şifrə və parol hazırlanaraq qapalı zərfdə vergi ödəyicisinə təqdim edilir.

Vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektinin olduğu yer üzrə uçota alınması

Vergi ödəyicisi təsərrüfat subyektinin olduğu yer üzrə uçota alındıq-
da, “Vergi ödəyicisinin filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat
subyektinin (obyektinin) olduğu yer üzrə vergi uçotuna alınması haqqında
ərizə” forması doldurulur.

Ərizəyə filialın və ya nümayəndəliyin əsasnaməsinin, filialın, nüma-
yəndəliyin və ya təsərrüfat subyektinin fəaliyyətə başlaması və onun rəhbəri
haqqında (təsərrüfat subyektinin rəhbəri onun istifadəçisi olan fiziki şəxsin
özü olduqda rəhbər barədə qərar tələb edilmir) vergi ödəyicisinin qərarları-
nın, habelə bu fəaliyyətin yerinə yetiriləcəyi ünvanı təsdiq edən sənədin
(mülkiyyət hüququnu təsdiq edən sənədin, icarə müqaviləsinin və ya qanun-
vericiliklə nəzərdə tutulmuş digər sənədin) surətləri əlavə edilir.

Vergi ödəyicisi tərəfindən ünvanı təsdiq edən sənəd təqdim edilə
bilmədikdə onun müraciətinə əsasən vergi orqanının operativ nəzarət
bölməsinin işçisi tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti göstərilən obyekt barədə

sərbəst formada akt tərtib edilməli və bu aktda vergi ödəyicisinin VÖEN-i, obyektin ünvanı, tikintinin növü (daş, kərpic, dəmir və s.) ümumi sahəsi və digər texniki parametrləri barədə məlumatlar göstərilməlidir.

Obyektin yerləşdiyi küçənin adı və tikilinin nömrəsi olmadığı hallarda aktda ünvan məlumatları (şimal, cənub, şərq, qərb) və ya səmt terminlərindən (sağ, sol, yanı və s.) istifadə edilməklə göstərilir. Akt vergi orqanının rəhbəri tərəfindən müvafiq qaydada təsdiq edildikdən sonra ünvanı təsdiq edən sənədə bərabər tutulmaqla vergi ödəyicinin obyektinin olduğu yer üzrə uçota alınmasına əsas verir.

Vergi ödəyicisinin mülkiyyətində olan tikilidə, torpaq sahəsində və ya həyətyanı təsərrüfatda yerləşmiş (tikilmiş) obyektlər üzrə, əgər onların ayrıca texniki pasportu və ya digər sənədi yoxdursa, həmin tikilinin, torpaq sahəsinin və ya həyətyanı təsərrüfatın mülkiyyət hüququnu təsdiq edən sənədlər uçotun aparılması üçün əsas götürülür.

Eynilə, texniki pasportu olmayan tikiliyə (obyektə) yerli icra hakimiyyəti, ərazi nümayəndəliyi və yaxud bələdiyyələr tərəfindən verilmiş ünvanı təsdiq edən sənədlər uçotun aparılması üçün əsas götürülə bilər.

Vergi ödəyicisinin dövlət qeydiyyatı və uçot məlumatlarında dəyişiklik edilməsi

Vergi ödəyicisinin dövlət qeydiyyatı və uçotu məlumatlarında dəyişiklik edilməsi üçün müraciət “Kommersiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”, “Qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin vergi uçotuna alınması haqqında ərizə”, “Hüquqi şəxsin filialının (bölməsinin) vergi uçotuna alınması haqqında ərizə”, “Vergi Məcəlləsinin 33.8-ci maddəsində göstərilən subyektlərin vergi uçotuna alınması barədə ərizə” və ya “Fiziki şəxsin sahibkarlıq uçotu haqqında ərizə” formasında edilir.

Bu zaman müraciət edən vergi ödəyicisi ərizədə onun dəyişiklik aparılması məqsədilə təqdim edildiyini işarə edir və adını (ad dəyişdikdə yeni adını) və VÖEN-ini, habelə dəyişikliyə məruz qalmış məlumatların yeni redaksiyasını qeyd edir. Ərizəyə aparılacaq dəyişikliyi təsdiq edən sənədlər əlavə edilməlidir. Dəyişiklik təsisçilərə aid olduqda və ya xüsusi vergi rejiminin tətbiqi ilə bağlı olduqda, müvafiq formalar doldurulur.

Dəyişiklik qurumunun yenidən təşkil olunması ilə əlaqədardırsa, bu halda yenidən təşkil haqqında qərarın, təhvil aktı və ya bölünmə balansının surətləri (kommersiya qurumu olduqda yeni redaksiyada nizamnamə və ya nizamnaməyə dəyişiklik, mətbuatda dərc olunmuş müvafiq elan) ərizəyə əlavə edilməlidir.

Vergi ödəyicisi dəyişiklik baş verən gündən 40 gün müddətindən gec olmayaraq vergi orqanına məlumat verməlidir.

Vergi Məcəlləsinin 58.2-ci maddəsinə görə vergi uçotu məlumatlarında baş vermiş dəyişiklik haqqında məlumatın 40 gün müddətində təqdim edilməməyinə görə vergi ödəyicisinə maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Kommersiya hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliklərinin dövlət reyestrinə daxil edilməsi

Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövlət qeydiyyatına alınmış kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filialları barəsində məlumatlar kommersiya hüquqi şəxslərin dövlət reyestrinə daxil edilir.

Dövlət qeydiyyatına alınmış kommersiya hüquqi şəxsin xarici ölkədə nümayəndəliyi və ya filialı yaradıldıqda, onun tərəfindən qeydiyyat orqanına “Hüquqi şəxsin xarici ölkədə nümayəndəliyinin və ya filialının yaradılması barədə məlumat” forması üzrə müraciət olunur və müraciət edənə kommersiya hüquqi şəxsin xarici dövlətdə yaradılan filial və ya nümayəndəliyinin uçot kodunu əks etdirən arayış təqdim edilir.

Yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin elektron dövlət qeydiyyatı

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsisçinin (təsisçilərin) istəyi ilə yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin dövlət qeydiyyatı (yenidən təşkil nəticəsində yaranma halları istisna olmaqla) elektron qaydada həyata keçirilir.

Elektron dövlət qeydiyyatı adı (yəni 3 gündən gec olmayaraq) və ya sürətli qaydada həyata keçirilir. Həmin cəmiyyətin elektron dövlət qeydiyyatının həyata keçirilməsi üçün Vergilər Nazirliyinin “İnternet vergi

idarəsi”ndə yerləşdirilmiş elektron ərizə forması doldurularaq gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiq edilməlidir.

“Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununa müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasında hüquqi şəxslərin elektron dövlət qeydiyyatı rüsumsuz aparılır.

Yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin sürətli elektron dövlət qeydiyyatı zamanı təsisçi fiziki şəxs elektron ərizə formasında yalnız cəmiyyətin təkbaşına icra orqanının rəhbəri və fəaliyyət sahəsi barədə məlumatları bəyan edir. Bu zaman cəmiyyətin təsis sənədləri sistem tərəfindən avtomatik formalaşdırılaraq, təsisçinin elektron qaydada təsdiq etməsi üçün ona təqdim edilir.

Cəmiyyətin təsis sənədləri təsisçi tərəfindən elektron qaydada təsdiq edildikdən sonra, sistem cəmiyyəti qeydiyyata alır və ona elektron ünvan yaradır.

Qeydiyyat sənədləri qeydiyyat orqanının rəhbəri tərəfindən elektron qaydada təsdiq edildikdən sonra həmin sənədlər real vaxt rejimində təsisçinin elektron ünvanına göndərilir.

Yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin adi elektron dövlət qeydiyyatı zamanı təsisçi (təsisçilər) tərəfindən təsis olunan cəmiyyətə təyin edilən idarəetmə orqanlarının üzvlərinin məlumatları, nizamnamə kapitalı, hüquqi ünvan, əlaqə vasitələri, vergi mükəlləfiyyəti və cəmiyyətin fəaliyyət sahəsi barədə məlumatlar sistemə daxil edilir.

Daxil edilmiş məlumatlara əsasən cəmiyyətin təsis qərarı və nizamnaməsinin layihəsi sistem tərəfindən avtomatik formalaşdırılaraq, təsisçinin (təsisçilərin) tanışlığına təqdim edilir. Təsisçiyə (təsisçilərə) sistem tərəfindən hazırlanmış nizamnamə ilə təsisçilərin özlərinin tərtib etdikləri nizamnamə arasında seçim etmək imkanı verilir.

Sistemin real vaxt rejimində təklif etdiyi nizamnamə təsisçi (təsisçilər) tərəfindən seçildikdən və ya təsisçinin (təsisçilərin) tərtib etdiyi nizamnamə sistemə əlavə olunduqdan sonra, nizamnamənin və cəmiyyətin yaradılması barədə qərarın təsisçilər tərəfindən imzalanması yerinə yetirilir.

Nizamnamə və cəmiyyətin yaradılması barədə qərar bütün təsisçilər tərəfindən imzalandıqdan sonra ərizə qəbul edilir və ona qeydiyyat nömrəsi verilir. Eyni zamanda, avtomatik olaraq ərizənin qəbul edilməsi barədə təsdiqetmə bildirişi müraciət edənin şəxsi elektron ünvanına göndərilir.

Bank hesablarının açılması üçün şəhadətnamə-dublikatların verilməsi

Büdcəyə vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borcu olmayan vergi ödəyicisinin vergi orqanına təqdim etdiyi ərizəyə əsasən ona 2 gündən gec olmayaraq bank hesabları açmaq üçün şəhadətnamə-dublikat verilir. Şəhadətnamə-dublikatın alınması üçün “Bankda hesab açılması məqsədilə şəhadətnamə-dublikatın alınması üçün ərizə” forması vergi orqanına təqdim edilir və ya elektron formada ötürülür. Şəhadətnamə-dublikat vergi ödəyicisinin büdcəyə vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə borcu olduqda verilmir.

Şəhadətnamə-dublikatın alınması barədə ərizə, kommersiya qurumunun ilkin dövlət qeydiyyatı ərizəsi ilə birlikdə təqdim edildikdə, şəhadətnamə-dublikat kommersiya qurumuna qeydiyyat şəhadətnaməsi ilə birlikdə verilir.

Şəhadətnamə-dublikat alındığı tarixdən (alınma tarixi şəhadətnamə-dublikatın üzərindəki verilmə tarixi hesab edilir) 10 gün müddətində hesab açılmaq üçün istifadə olunmadıqda qüvvədən düşmüş hesab edilir.

Şəhadətnamə-dublikatla yalnız onda göstərilmiş bankda (bankın filialında) hesab açıla bilər.

Vergilər Nazirliyi ilə müvafiq kommersiya bankı arasında elektron sənəd mübadiləsinin aparılması nəzərdə tutulduğu hallarda, şəhadətnamə-dublikatın məlumatlarının banka ötürülməsi və onun bildiriş hissəsinin məlumatlarının bankdan qəbul edilməsi elektron informasiya ötürücülərindən istifadə etməklə aparılır. Bu zaman şəxsə və ya vergi ödəyicisinə şəhadətnamə-dublikat təqdim olunmur.

Kommersiya hüquqi şəxsin, xarici hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliyinin ləğv edilməsi və dövlət reyestrindən çıxarılması

Kommersiya hüquqi şəxsin hüquq və vəzifələrinin hüquqi varislik qaydasında başqa şəxslərə keçmədən onun mövcudluğuna və fəaliyyətinə xitam verildiyi hallarda və yaxud hüquqi şəxsin yenidən təşkili nəticəsində qanunla müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatının ləğv edildiyi

hallarda, qeydiyyat orqanı onu dövlət reyestrindən çıxarır.

Kommersiya hüquqi şəxsin ləğv edilməsi və yenidən təşkil edilməsi barədə qanunla müəyyən edilmiş qaydada qərar onun təsisçiləri (iştirakçıları) və ya hüquqi şəxsin nizamnamə ilə vəkil edilmiş orqanı tərəfindən qəbul edilir. Kommersiya qurumunun ləğv edilməsi məhkəmə qərarına əsasən də həyata keçirilir.

Kommersiya hüquqi şəxs yenidən təşkil edilərkən Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin müddəalarına uyğun olaraq aşağıda göstərilənlərə diqqət yetirilməlidir:

- hüquqi şəxslər birləşdikdə onlardan hər birinin hüquq və vəzifələri təhvil aktına uyğun olaraq yeni yaranmış hüquqi şəxsə keçir, bu zaman birləşən hüquqi şəxslər ləğv edilməli və onların vergi öhdəlikləri yeni yaranan hüquqi şəxsə keçməlidir;

- hüquqi şəxs başqa hüquqi şəxsin ona qoşulması şəklində yenidən təşkil edilərkən qoşulan hüquqi şəxsin fəaliyyətinə xitam verilməsi haqqında qeydin hüquqi şəxslərin dövlət reyestrinə daxil edildiyi andan birinci hüquqi şəxs yenidən təşkil edilmiş sayılır. Bu zaman qoşulan hüquqi şəxs ləğv edilməli və onun vergi öhdəlikləri yenidən təşkil edilmiş hüquqi şəxsə keçməlidir;

- hüquqi şəxs onun bölünməsi şəklində yenidən təşkil edilərkən yeni yaranan hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alındığı andan yenidən təşkil edilmiş sayılır. Bu halda bölünməyə məruz qalmış hüquqi şəxs ləğv edilməli və onun vergi öhdəlikləri bölünmə balansına uyğun olaraq yenidən təşkil edilmiş hüquqi şəxslərin hər birinə keçməlidir.

Hüquqi şəxs tərkibindən bir və ya bir neçə hüquqi şəxsin ayrılması şəklində yenidən təşkil edildikdə ayrılmış hüquqi şəxslər dövlət qeydiyyatına alındığı andan yenidən təşkil edilmiş sayılır.

Yenidən təşkil edilmiş hüquqi şəxsin hüquq və vəzifələri bölünmə balansına uyğun olaraq ayrılan hüquqi şəxslərin hər birinə keçir.

Bir növdən olan hüquqi şəxs digər növdən olan hüquqi şəxsə çevrildikdə (təşkilati-hüquqi formanın dəyişməsi) yenidən təşkil edilmiş hüquqi şəxsin hüquq və vəzifələri təhvil aktına uyğun olaraq yeni yaranmış hüquqi şəxsə keçir.

Qeydiyyat orqanı aşağıdakı sənədlər daxil olduqda kommersiya hüquqi

şəxsinin, xarici hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliyinin ləğv prosesində olması barədə məlumatları hüquqi şəxslərin dövlət reyestrinə daxil edir:

-kommersiya hüquqi şəxsin, Azərbaycan Respublikasında xarici hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliyinin ləğv edilməsi barədə qərar, qurumun ləğvetmə komissiyasının (təsviyəçinin) “Hüquqi şəxsin dövlət reyestrindən (vergi uçotundan) çıxarılması haqqında ərizə” forması üzrə müraciəti və hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında məlumatın dərc edildiyi mətbuat orqanında (qəzetdə) dərc olunmuş müvafiq elan ilə birlikdə təqdim olunduqda;

-kommersiya hüquqi şəxsin ləğv edilməsi barədə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı;

-kommersiya hüquqi şəxsin müflis elan edilməsi və müsabiqə icraatının başa çatması haqqında məhkəmənin qərarı;

-hüquqi şəxs yenidən təşkil edildikdə onun qeydiyyatının ləğv edilməsi zərurəti yaranan hallarda (birləşmə, qoşulma və ya bölünmə), təsisçilərin və ya məhkəmənin yenidən təşkil edilmə barədə müvafiq qərarı, “Hüquqi şəxsin dövlət reyestrindən (vergi uçotundan) çıxarılması haqqında ərizə” forması üzrə müraciəti və mətbuat orqanında (qəzetdə) dərc etdirilmiş müvafiq elan ilə birlikdə təqdim olunduqda.

Ləğv edilən kommersiya qurumunun yekun mənfəət bəyannaməsi təqdim edilənədək onun ödəyicisi olduğu vergi növləri üzrə müvafiq bəyannamələr qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hesabat dövrləri üzrə vergi orqanına təqdim edilməlidir. Eyni zamanda, göstərilən dövrdə kommersiya qurumunun ləğv edilməsi tarixinədək bitməmiş hesabat dövrləri üzrə müvafiq yekun bəyannamələr ləğv edilmə haqqında qərarla göstərilən ləğv olunma tarixindən (qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi üçün bu tarix göstərilmədikdə qərarın Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki nümayəndəliklərinin leqallaşdırdığı tarixdən) 30 gün müddətində təqdim edilməlidir.

Bu zaman hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən ləğv edilmə haqqında qərarla göstərilən ləğv olunma tarixinədək (qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi üçün bu tarix göstərilmədikdə qərarın Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki nümayəndəliklərinin leqallaşdırdığı tarixədək) olan dövrü əhatə edir.

Kommersiya hüquqi şəxsinin ləğv edilməsi ləğvetmə komissiyası (təsviyəçi) tərəfindən aparıldıqda, vergi orqanına təqdim edilən bütün məlumatlar və bəyannamələr həmin komissiyanın rəhbəri tərəfindən imzalanmalıdır.

Dövlət reyestrindən çıxarılması üçün aşağıdakı sənədləri ləğv edilən qurum tərəfindən qeydiyyat orqanına təhvil verilməlidir:

- kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatı nizamnaməsinin (əsasnaməsinin) və dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnaməsinin əsli;
- kommersiya qurumunun möhürü və ştampları;
- kommersiya qurumu 2008-ci il 01 yanvar tarixədək vergi uçotunda dayanmışdırsa, vergi şəhadətnaməsi.

Ləğv edilən qurumun qeydiyyat və ya vergi şəhadətnaməsi və ya möhürü itmişdirsə, bu halda, qurum itmiş sənədin və ya möhürün etibarsız hesab edilməsi barədə mətbuatda elan dərc etdirib qeydiyyat orqanına təqdim edir.

Kommersiya qurumu qanunamüvafiq qaydada dövlət reyestrindən çıxarıldıqda ona verilmiş VÖEN məlumat bazasında ləğv edilmiş kimi arxivləşdirilir.

Qeyri-kommersiya qurumunun və fiziki şəxsin uçotdan çıxarılması

Qeyri-kommersiya qurumunun vergi uçotundan çıxarılması "Hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatından (vergi uçotundan) çıxarılması haqqında ərizə" formasında müraciətin və ya məhkəmənin müvafiq qərarının əsasında həyata keçirilir.

Hüquqi şəxsin ləğv edilməsi ləğvetmə komissiyası tərəfindən aparıldıqda, vergi orqanına təqdim edilən bütün məlumatlar və bəyannamələr həmin komissiyanın rəhbəri tərəfindən imzalanmalıdır.

Qeyri-kommersiya hüquqi şəxs yenidən təşkil edilərkən Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyin müddəalarına uyğun olaraq aşağıda göstərilənlər təmin edilməlidir:

- hüquqi şəxslər birləşdikdə onlardan hər birinin hüquq və vəzifələri təhvil aktına uyğun olaraq yeni yaranmış hüquqi şəxsə keçir, bu zaman

birləşən qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin vergi uçotu ləğv edilməli və onların vergi öhdəlikləri yeni yaranan hüquqi şəxsə keçməlidir.

- hüquqi şəxs başqa hüquqi şəxsin ona qoşulması şəklində yenidən təşkil edilərkən qoşulan hüquqi şəxsin fəaliyyətinə xitam verilməsi haqqında qeydin hüquqi şəxslərin dövlət reyestrinə daxil edildiyi andan birinci hüquqi şəxs yenidən təşkil edilmiş sayılır.

- qoşulan hüquqi şəxsin hüquq və vəzifələri təhvil aktına uyğun olaraq əvvəlki hüquqi şəxsə keçir. Bu zaman qoşulan qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin vergi uçotu ləğv edilməli və onun vergi öhdəlikləri yenidən təşkil edilmiş qeyri-kommersiya hüquqi şəxsə keçməlidir.

Hüquqi şəxs onun bölünməsi şəklində yenidən təşkili nəticəsində yeni yaranan hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alındığı andan yenidən təşkil edilmiş sayılır.

Bu halda bölünməyə məruz qalmış qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin vergi uçotu ləğv edilməli və onun vergi öhdəlikləri bölünmə balansına uyğun olaraq yenidən təşkil edilmiş qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin hər birinə keçməlidir.

Bölünmə balansı və ya digər təhvil aktı bölünən hüquqi şəxsin hüquqi varislərinin payını müəyyənləşdirməyə imkan vermədikdə və ya hər hansı hüquqi varis tərəfindən vergi öhdəliklərinin tam həcmdə yerinə yetirilməsi imkanını aradan qaldırırdıqda, yeni yaranan hüquqi şəxslər vergi öhdəliklərinin və ya bu öhdəliklərin müvafiq hissəsinin yerinə yetirilməsi üçün birgə məsuliyyət daşıyırlar.

Təhvil aktında və bölünmə balansında yenidən təşkil edilmiş hüquqi şəxsin bütün kreditörələri və borcluları barəsində öhdəliklərinin hamısı, o cümlədən dövlət büdcəsi qarşısında öhdəliklər üzrə hüquqi varislik haqqında müddəalar olmalıdır. Təhvil aktı və bölünmə balansı hüquqi şəxsin yenidən təşkili haqqında qərar qəbul etmiş onun təsisçiləri (iştirakçıları) və ya hüquqi şəxsin nizamnamə ilə vəkil edilmiş orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Fiziki şəxsin uçotunun ləğv edilməsi aşağıdakı hallarda aparılır:

- fiziki şəxsin fəaliyyətinə xitam verildikdə;
- fiziki şəxs məhkəmənin qərarı ilə ölmüş, itkin düşmüş və ya fəaliyyət qabiliyyətini itirmiş sayıldıqda;
- fiziki şəxs vəfat etdikdə.

Fiziki şəxsin vergi uçotundan çıxarılması üçün aşağıdakı məlumatlar əsasdır:

- fiziki şəxsin fəaliyyətinə xitam verilməsi barədə “Fiziki şəxsin vergi uçotundan çıxarılması haqqında ərizə” formasında müraciəti;

- fiziki şəxsin vəfat etməsi barədə məlumat;

- fiziki şəxsin ölmüş, itkin düşmüş və ya fəaliyyət qabiliyyətini itirmiş sayılması barədə məhkəmənin qərarı.

Vergi uçotu və müvafiq VÖEN ləğv ediləndək vergi orqanına aşağıdakı sənədlər təqdim edilməlidir:

- vergi ödəyicisinin uçota alınması barədə şəhadətnamənin əsli.

Uçotu ləğv edilən vergi ödəyicisinin şəhadətnaməsi itmişdirsə, bu itirilmə barədə vergi ödəyicisinin rəsmi məlumatı vergi orqanına təqdim edilir. Vəfat etmiş və varisi olmayan fiziki şəxsin şəhadətnaməsi tapılmadıqda, onun vergi uçotunun ləğvi üçün şəhadətnamə tələb edilmir.

LAYIHƏLƏR

“Vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi xidmətinin ünvanlığının təmin olunması” layihəsi

Problemin qoyuluşu

Hazırda Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergi ödəyiciləri üçün yaradılmış imkanlardan hələ də kifayət qədər səmərəli istifadə edilmir, vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində bir sıra çatışmazlıqlar mövcuddur. Belə ki, vergi ödəyicilərinin yazılı sorğularının tam və dolğun cavablandırılmaması halları tam aradan qaldırılmamış, nağdsız ödənişlər sahəsində işlər lazımı səviyyədə qurulmamış, sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsinin elektron formada təqdim edilməsi vəziyyəti tam qənaətbəxş deyildir.

Odur ki, vergi orqanlarında vergi ödəyiciləri ilə iş metodu yeni müstəviyə qaldırılmalı, bütün sahələrdə fəaliyyət göstərən hər bir vergi ödəyicisinə fərdi yanaşılmalı, onlarla maarifləndirmə, məlumatlandırma və təbliğat işləri günün tələbləri səviyyəsində qurulmalı, vergi ödəyicilərinin elektron bəyannamələri müstəqil şəkildə doldurmaq məqsədilə təlimatlandırılması və qanunvericilikdə edilən əlavə və dəyişikliklər barədə təlimlər təşkil edilməlidir.

Bununla əlaqədar olaraq, vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin ünvanlığının təmin olunması üzrə müvafiq Layihənin həyata keçirilməsi zərurəti yaranmışdır.

Layihənin məqsədi

Layihə vergi ödəyicilərinin vergi orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin çeşidinin və keyfiyyətinin artırılması, ondan səmərəli və sistemli istifadə imkanlarını, vergi ödəyicilərinin vergi inzibatçılığı sahəsində aparılan islahatlara münasibətini müəyyənləşdirmək məqsədilə keçirilir.

Fəaliyyət sahələri

Layihə çərçivəsində aşağıdakı fəaliyyətlər nəzərdə tutulur:

1. Vergi ödəyiciləri arasında sorğunun aparılması;
2. Dərinləşdirilmiş müsahibələrin aparılması;
3. Dəyirmi masaların keçirilməsi (yerli vergi orqanlarının inzibati binalarında, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində dəyirmi masaların təşkili);
4. Təlim materiallarının hazırlanması (təlimi keçirmək üçün sorğu vərəqələrinin hazırlanması);
5. Təlimçilərin təlimi;
6. “Vergi ödəyicisinin məlumat kitabı”nın hazırlanması, çap edilməsi və vergi ödəyicilərinə çatdırılması;
7. Vergi ödəyiciləri üçün maarifləndirici seminarların keçirilməsi (yerli vergi orqanlarının inzibati binalarında, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində keçiriləcək seminarlarda vergi ödəyicilərinin maarifləndirməsinin təşkili).

Layihənin əhatə dairəsi

Layihənin Bakı şəhərində və Vergilər Nazirliyinin Ərazi Vergi İdarələrinin əhatə etdiyi inzibati rayonlar üzrə keçirilməsi nəzərdə tutulur:

Sıra №-si	Vergi orqanının adı	Təlimin keçirilmə yeri
1	2	3
1	Bakı şəhəri Vergilər Departamenti	Bakı şəhəri
2	2 saylı ƏVİ	Sumqayıt şəhəri
3	3 saylı ƏVİ	Quba şəhəri
4	4 saylı ƏVİ	Şamaxı şəhəri
5	5 saylı ƏVİ	Şirvan şəhəri
6	6 saylı ƏVİ	Lənkəran şəhəri
7	8 saylı ƏVİ	Beyləqan şəhəri
8	9 saylı ƏVİ	Göyçay şəhəri
9	10 saylı ƏVİ	Qəbələ şəhəri
10	11 saylı ƏVİ	Yevlax şəhəri

1	2	3
11	12 sayılı ƏVİ	Gəncə şəhəri
12	13 sayılı ƏVİ	Zaqatala şəhəri
13	14 sayılı ƏVİ	Şəmkir şəhəri

İştirakçılar

Layihənin iştirakçıları: vergi ödəyiciləri, vergi məsləhətçiləri, vergi orqanlarının əməkdaşları, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələri, yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri, ictimaiyyətin nümayəndələri, KİV nümayəndələri.

Layihənin müddəti

Layihənin 6 ay müddətində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Gözlənilən nəticələr

Layihənin həyata keçirilməsi nəticəsində vergi ödəyicilərinin vergi mədəniyyətinin artması istiqamətində işlər görülməklə, onların vergi xidmətlərindən istifadə imkanları genişlənməklə, vergi xidmətlərinin ünvanlığı artacaq, məlumatlandırma və maarifləndirmə sahəsində yeni alətlər (təlim materialları, vergi ödəyicilərinin stolüstü kitabı və s.) hazırlanacaq və vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin çeşidini (e-trening) artıracaqdır.

Bütün bunlar vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında olan münasibətlərin pozitiv müstəvidə inkişafına təkan verəcəklə, vergi ödəyicilərinin Respublikanın vergi sistemində olan inamı daha da artacaqdır.

Sosioloji tədqiqatın və ekspert sorğusunun nəticələrinə dair məlumat

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin hazırkı səviyyəsinin müəyyən edilməsi, vergi ödəyicilərinin bu xidmətlərdən istifadə imkanlarının araşdırılması, xidmətlərin ünvanlığının, eyni zamanda elektron xidmətlərin keyfiyyətinin, vergi işçilərinin peşəkarlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi məqsədilə “Ziya” Hüquq və Sosioloji Araşdırmalar Cəmiyyəti və “Proqnoz” Müstəqil Sosioloji Tədqiqatlar Mərkəzi tərəfindən 2011-ci ilin 7 noyabr – 28 dekabr tarixlərində 1000 respondent

(onlardan 50%-i Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri) arasında “Vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarının araşdırılması və vergi xidmətlərinin ünvanlığının qiymətləndirilməsi” mövzusunda sosioloji sorğu keçirilmişdir.

Sorğuda müxtəlif sahələrdə (ticarət - 50,2%, iaşə xidməti -18,3%, səhiyyə, təhsil və elm - 8,9%, sənaye - 5,3%, tikinti - 3,5% və s.) fəaliyyət göstərən 400 hüquqi şəxsin təmsilçisi, 580 fərdi sahibkar və 20 qeyri-sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxs iştirak etmişlər. Onların 70,5%-ini sadələşdirilmiş verginin, 24%-i ƏDV-nin, 5%-i gəlir (mənfəət) vergisinin ödəyiciləri, 0,5%-i xüsusi rejimli vergi ödəyiciləri təşkil etmişdir. Eyni zamanda respondentlərin 41,9%-ini 1 ildən 5 ilədək, 22,5%-i 5 ildən 10 ilədək, 21,4%-i 10 ildən artıq və 14,2%-i 1 ildən az fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri olmuşdur.

Analoji mövzuda keçirilmiş ekspert sorğusunda isə 2 təsisçi (4%), 15 direktor (30%), 5 maliyyə direktoru (10%), 20 mühasib (40%), 2 auditor (4%), 4 vergi eksperti (8%), 1 hüquqi və siyasi məsələlər üzrə koordinator (2%) və 1 hüquqşünas (2%) olmaqla 50 respondent iştirak etmişdir.

Sorğu zamanı aşağıda qeyd olunan məsələlər əhatə edilmişdir:

- vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin, o cümlədən elektron xidmətlərin və qeydiyyat zamanı göstərilən xidmətlərin səviyyəsi, bəyannamələrin doldurulması və təqdim olunması prosesinin qiymətləndirilməsi;
- 195 Çağrı Mərkəzinin fəaliyyətindən vergi ödəyicilərinin məmnunluğu;
- Vergilər Nazirliyinin internet sahifəsinin (www.taxes.gov.az) fəaliyyətindən vergi ödəyicilərinin məmnunluğu;
- Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin fəaliyyətindən vergi ödəyicilərinin məmnunluğu;
- vergi ödəyiciləri ilə keçirilən görüş və seminarların səmərəliliyi;
- vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində çalışan əməkdaşların peşəkarlıq səviyyəsi;
- mövcud xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə, yeni xidmətlərin tətbiq edilməsinə dair vergi ödəyicilərinin təklifləri.

Alınmış cavabların təhlili aşağıdakıları göstərir:

1. Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin hazırkı səviyyəsini sorğuda iştirak etmiş respondentlərin 80,3%-i “yaxşı” (onlardan 44,9% - “yaxşı”, 35,4% - “əsasən yaxşı”), 18,1%-i orta, 1,5%-i “pis” (onlardan 0,9% - “əsasən pis”, 0,6% - “pis”) qiymətləndirmiş, 1 nəfər isə (0,1%) cavab verməmişdir. Xidmətləri “pis” və “əsasən pis” qiymətləndirmiş vergi ödəyicilərinin 7-si (0,7%) vergi əməkdaşlarının qeyri-peşəkarlığını, 4-ü (0,4%) vergi ödəyicilərindən rüşvət tələb edilməsini, 2-si (0,2%) bürokratik əngəlləri, 1-i (0,1%) vergi əməkdaşlarının nəzakətsiz rəftarını, 1-i (0,1%) isə vergi ödəyicilərinin maarifləndirilməsi işinin aparılmamağını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 88%-i “yaxşı” 30%-i 10 balla, 24%-i 9 balla, 22%-i 8 balla, 12%-i 7 balla), 4%-i “orta” (2%-i 6 balla, 2%-i 5 balla), 2%-i “pis” (1 nəfər 4 balla qiymətləndirmiş), 6%-i (3 nəfər) cavab verməyə çətinlik çəkmiş, 1-3 balla qiymətləndirmiş olmamışdır.

2. Vergi ilə bağlı məlumatların alınması üçün daha əlverişli mənbə respondentlərin 60,5%-i tərəfindən yerli vergi orqanına (vergi ödəyicilərinə xidmət strukturuna) yazılı və ya şifahi müraciət, 33,2%-i tərəfindən Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsi, 19,1%-i tərəfindən 195 Çağrı Mərkəzi, 8,1%-i tərəfindən vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri, 7,1%-i tərəfindən “Vergilər” qəzeti, “Azərbaycanın vergi xəbərləri” jurnalı, 5,3%-i tərəfindən KİV-ləri, 4%-i tərəfindən Vergilər Nazirliyinin reklam məhsulları (bilboardlar, KİV-də reklam) və çap materialları, 1,9%-i tərəfindən Vergilər Nazirliyinin Facebook sosial şəbəkəsindəki sahifəsi və s. hesab edilir.

Eyni zamanda faiz dərəcələri ayrı-ayrı vergi orqanları üzrə fərqlənir. Belə ki, Xüsusi rejimli Vergi Xidməti Departamenti və Bakı şəhəri Vergilər Departamentində qeydiyyatda olan vergi ödəyiciləri Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinə və 195 Çağrı Mərkəzinə, 2 -13 sayılı ƏVİ-lərdə qeydiyyatda olan vergi ödəyiciləri vergi orqanına müraciət edilməsinə, 3 və 14 sayılı ƏVİ-lərdə qeydiyyatda olan vergi ödəyiciləri isə xidmət mərkəzlərinə müraciət edilməsinə üstünlük verirlər.

Qeyd: Sorğu zamanı respondentlərə bir suala bir neçə cavab

variantının seçilməsi imkanı verildiyindən 1000 respondent tərəfindən 1400-dən çox cavab verilmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 72%-i tərəfindən vergi ilə bağlı məlumatların alınması üçün daha əlverişli mənbə Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsi, 54%-i tərəfindən 195 Çağrı Mərkəzi, 40%-i yerli vergi orqanı vergi ödəyicilərinə xidmət strukturu), 16%-i tərəfindən “Vergilər” qəzeti, “Azərbaycanın vergi xəbərləri” jurnalı, 12%-i KİV-ləri, 8%-i Vergilər Nazirliyinin reklam məhsulları (bilbordlar, KİV-də reklam) və çap materialları, 6%-i Vergilər Nazirliyinin Facebook sosial şəbəkəsindəki səhifəsi, 4%-i vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri və s. hesab edilir.

Qeyd: Sorğu zamanı respondentlərə bir suala bir neçə cavab variantının seçilməsi imkanı verildiyindən 50 respondent tərəfindən 100-dən çox cavab verilmişdir.

3. Respondentlərin 49,2%-i yalnız öz fəaliyyəti, 23,4%-i vergi qanunvericiliyi ilə bağlı məlumatları, 19,4%-i vergiyə aid istənilən məlumatı, 4%-i vergi inzibatçılığı ilə bağlı məlumatları izləməyə üstünlük verir, 4%-i isə heç bir məlumatı izləmir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 62%-i vergi qanunvericiliyi ilə bağlı məlumatları, 30%-i vergiyə aid istənilən məlumatı, 26%-i yalnız öz fəaliyyəti, 22%-i isə vergi inzibatçılığı ilə bağlı məlumatları izləməyə üstünlük verir.

4. Respondentlərin 43,5%-i 195 Çağrı Mərkəzindən istifadə etməmiş, 0,7%-inin isə bu xidmət haqqında məlumatı olmamışdır. 195 tÇağrı Mərkəzindən istifadə etmiş respondentlərin 65,2%-i onun fəaliyyətini “yaxşı”, 32,3%-i “orta”, 2,5%-i “pis” qiymətləndirmişdir.

Çağrı Mərkəzini “pis” qiymətləndirmiş respondentlərin 5-i dolğun cavabın verilməməyini, 4-ü əlaqə qurmaq çətinliyini, 3-ü operatorların qeyri-peşəkarlığını, 2-si isə alınan cavabın qanunvericiliyə zidd olmasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 88%-i 195 Çağrı Mərkəzini “yaxşı”, 6%-i “orta”, 4%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.1. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş (xidmətin fəaliyyətini “yaxşı”,

“orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 62,7%-i Çağrı Mərkəzi ilə əlaqə qurma mümkünlüyünü “yaxşı”, 35,7%-i “orta”, 1,4%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (0,2%) isə cavab verməmişdir. Əlaqə qurma mümkünlüyünü pis qiymətləndirmiş respondentlər birinci dəfədən əlaqə qurmağın mümkün olmamağını əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 90%-i Çağrı Mərkəzi ilə əlaqə qurma mümkünlüyünü “yaxşı”, 6%-i “orta”, 2%-i (1 nəfər) “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.2. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş (xidmətin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 62,4%-i operatorların peşəkarlığını “yaxşı”, 34,8%-i “orta”, 2,6% “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (0,2%) isə cavab verməmişdir. Operatorların peşəkarlığını “pis” qiymətləndirmiş respondentlərin 10-u operatorların qeyri-peşəkarlığını, 2-si operatorun robotla əvəz olunmasını, 1-i dolğun cavabın verilməməyini, 1-i sualın cavabsız qaldığını, 1-i isə konkret cavab verilmədiyini əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 84%-i operatorların peşəkarlığını “yaxşı”, 10%-i “orta”, 4%-i (2 nəfər) “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.3. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş (xidmətin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 80,1%-i operatorların rəftarını “yaxşı”, 19,7%-i “orta” qiymətləndirmiş, 1 nəfər isə (0,2%) cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 96%-i operatorların rəftarını “yaxşı”, 2%-i (1 nəfər) “orta”, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.4. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş (xidmətin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 60,4%-i müraciətin nəticəsini “yaxşı”, 36,6%-i “orta”, 2,5%-i “pis” qiymətləndirmiş, 3 respondent isə (0,5%) cavab verməmişdir.

Müraciətin nəticəsini “pis” qiymətləndirmiş respondentlərdən 8-i dolğun cavab verilməməsini, 4-ü alınan cavabın qanunvericiliyə zidd olmasını, 1-i eyni suala müxtəlif cavabların verilməsini, 1-i operatorun problemin həllinə cəhd göstərməməsini, 1-i isə sualının cavabsız qaldığını

əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 82%-i müraciətin nəticəsini “yaxşı”, 10%-i “orta”, 6%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.5. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş (xidmətin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 57,9%-i xidmətin operativliyini “yaxşı”, 40,5%-i “orta”, 1,4%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (0,2%) cavab verməmişdir.

Xidmətin operativliyini “pis” qiymətləndirmiş respondentlərdən 7-si qoyulan sualın cavabının gec verilməsini, 1-i isə şikayətlə bağlı müraciətlərə cavabın gec verilməsini əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin isə 86%-i xidmətin operativliyini “yaxşı”, 6%-i “orta”, 6%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

4.6. Respondentlərin 59,5%-i Vergilər Nazirliyindən SMS vasitəsilə məlumat almamış, 40,5%-inə isə SMS-lər daxil olmuşdur.

4.7. 195 Çağrı Mərkəzinin SMS xidmətindən yararlanmış respondentlərin 78%-i bu xidməti “yaxşı”, 21,5%-i “orta”, 0,5%-i “pis” qiymətləndirmişlər. “Pis” qiymətləndirmiş 2 respondent vergi borcu haqqında SMS-də borcun yaranma səbəbinin göstərilməməsini əsas gətirmişlər.

Eyni zamanda ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 94%-i SMS xidmətinin effektivliyini “yaxşı”, 2%-i “orta”, 2%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1 respondent (2%) cavab verməmişdir.

5. Respondentlərin 37,1%-i Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 78,4%-i onun fəaliyyətini “yaxşı”, 21,5%-i orta, 0,1%-i (1 respondent) “pis” qiymətləndirmiş, səhifə haqqında məlumatı olmayan respondent olmamışdır.

İnternet səhifəsinin fəaliyyətini “pis” qiymətləndirmiş 1 respondent yeni informasiyanın sayta operativ yerləşdirilməməsini əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin hamısı (100%-i) Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı” qiymətləndirmişdir.

5.1. Vergilər Nazirliyi tərəfindən göstərilən elektron xidmətləri qiymətləndirərkən internet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 22%-i isə internet səhifəsindən istifadə etsə də elektron kargüzarlıqdan istifadə etməmişdir. E-kargüzarlıqdan istifadə etmiş respondentlərin isə 71,1%-i bu xidməti “yaxşı”, 27,7%-i “orta”, 0,2%-i (1 respondent) “pis” qiymətləndirmiş, 1%-i cavab verməmişdir.

Elektron kargüzarlığı “pis” qiymətləndirmiş respondent elektron qutuya daxil olan məktublarda səhvlərin olmasını əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərdən 2%-i (1 respondent) elektron kargüzarlıqdan istifadə etməmişdir. E-kargüzarlıqdan istifadə etmiş respondentlərin isə 95,9%-i bu xidməti “yaxşı”, 4,1%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

5.2. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 22,4%-i internet səhifəsindən istifadə etsə də elektron qeydiyyatdan istifadə etməmişdir. E-qeydiyyatdan istifadə etmiş respondentlərin isə 77,3%-i bu xidməti “yaxşı”, 21,0%-i “orta”, 0,2%-i (1 respondent) “pis” qiymətləndirmiş, 1,5%-i cavab verməmişdir.

Elektron qeydiyyatı “pis” qiymətləndirmiş respondent qeydiyyat prosesinin mürəkkəbliyini əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 12%-i elektron qeydiyyatdan istifadə etməmişdir. E-qeydiyyatdan istifadə etmiş respondentlərin isə 97,7%-i bu xidməti “yaxşı”, 2,3%-i (1 nəfər) “orta” qiymətləndirmişdir.

5.3. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 1%-i internet səhifəsindən istifadə etsə də e-bəyannamə xidmətindən istifadə etməmişdir. E-bəyannamədən istifadə etmiş respondentlərin isə 80,4%-i bu xidməti “yaxşı”, 19,4%-i “orta”, 0,2%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 2%-i (1 nəfər) e-bəyannamə xidmətindən istifadə etməmişdir. E-bəyannamədən istifadə etmiş respondentlərin isə 93,9%-i bu xidməti “yaxşı”, 6,1%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

5.4. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 28,2%-i ƏDV depozit hesabından istifadə etməmişdir. ƏDV depozit hesabından istifadə etmiş respondentlərin isə 72,1%-i bu xidməti “yaxşı”, 23,6%-i “orta”, 1,4%-i “pis” qiymətləndirmiş, 2,9%-i cavab verməmişdir.

ƏDV depozit hesabını “pis” qiymətləndirmiş respondentlərdən 2-si Excel proqramına köçürərkən yerinə ayların əks olunmasını, 1-i siyahıda müxtəlif zamanda sıra üzrə yerdəyişmələrin olmasını, 1-i ƏDV üzrə artıq ödəmələrin geri alınması problemini əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 18%-i ƏDV depozit hesabından istifadə etməmişdir. ƏDV depozit hesabından istifadə etmiş respondentlərin isə 92,7%-i bu xidməti “yaxşı”, 4,9%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

5.5. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 21,8%-i elektron vergi hesab-fakturası xidmətindən istifadə etməmişdir. Elektron vergi hesab-fakturasından istifadə etmiş respondentlərin isə 72,3%-i bu xidməti “yaxşı”, 25,3%-i “orta”, 0,5%-i “pis” qiymətləndirmiş, 1,9%-i cavab verməmişdir.

Elektron vergi hesab-fakturasını “pis” qiymətləndirmiş 2 respondent cədvəldə maksimum son 49 hesab-fakturanın əks olunmasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 8%-i elektron vergi hesab-fakturası xidmətindən istifadə etməmişdir. Elektron vergi hesab-fakturasından istifadə etmiş respondentlərin isə 91,3%-i bu xidməti “yaxşı”, 6,5%-i “orta” qiymətləndirmiş, 2,2%-i (1 nəfər) cavab verməmişdir.

5.6. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 18,5%-i məlumat-axtəriş sistemindən istifadə etməmişdir. Məlumat-axtəriş sistemindən istifadə etmiş respondentlərin isə 70,5%-i bu xidməti “yaxşı”, 28,2%-i “orta”, 1,1%-i “pis” qiymətləndirmiş, 0,2%-i cavab verməmişdir.

Məlumat-axtəriş sistemini “pis” qiymətləndirmiş respondentlərdən

4-ü yeni informasiyanın operativ qoyulmamasını, 1-i axtarılan məlumatların çətinliklə tapılmasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 6%-i məlumat-axtarış sistemindən istifadə etməmişdir. Məlumat-axtarış sistemindən istifadə etmiş respondentlərin isə 89,4%-i bu xidməti “yaxşı”, 10,6%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

5.7. İnternet səhifəsindən istifadə etmiş (internet səhifəsinin fəaliyyətini “yaxşı”, “orta” və “pis” qiymətləndirmiş) respondentlərin 22,8%-i banklarla elektron mübadilə xidmətindən istifadə etməmişdir. Banklarla elektron mübadilə xidmətindən istifadə etmiş respondentlərin isə 68,8%-i bu xidməti “yaxşı”, 27,2%-i “orta” qiymətləndirmiş, 4%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 16%-i banklarla elektron mübadilə xidmətindən istifadə etməmişdir. Banklarla elektron mübadilə xidmətindən istifadə etmiş respondentlərin isə 95,2%-i bu xidməti “yaxşı”, 2,4%-i “orta” qiymətləndirmiş, 2,4%-i cavab verməmişdir.

6. Respondentlərin 82,2%-i vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etməmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 14%-nin xidmət mərkəzləri haqqında məlumatı olmamışdır.

6.1. Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etmiş respondentlərin 81,5%-i onların fəaliyyətini “yaxşı”, 18%-i “orta”, 0,5%-i (1 respondent) “pis” qiymətləndirmişlər. “Pis” qiymətləndirmiş respondent işçilərin iş yerində olmamasını əsas gətirmişdir (6 sayılı ƏVİ).

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş və xidmət mərkəzlərindən istifadə etmiş respondentlərin 79%-i vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətini “yaxşı”, 7%-i “orta”, 7%-i “pis” qiymətləndirmiş, 7%-i cavab verməmişdir.

6.2. Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etmiş respondentlərin hamısı vergi ödəyiciləri ilə rəftarı “müsbət” qiymətləndirmişlər (78,7% - “müsbət”, 21,3% - “əsasən müsbət”).

6.3. Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etmiş respondentlərin 60,7%-i mərkəzlərin işçilərinin peşəkarlığını “müsbət”,

38,8%-i “əsasən müsbət”, 0,5%-i (1 respondent) “əsasən mənfi” qiymətləndirmiş, mənfi qiymətləndirmiş olmamışdır. “Əsasən mənfi” qiymətləndirmiş respondent əməkdaşların sualları cavablandırma bilməmələrini əsas gətirmişdir.

7. Respondentlərin 71%-i vergi orqanlarında qeydiyyat prosedurlarının sahibkarlıq fəaliyyətinə başlayan şəxslərin tələblərinə cavab verməsini, 26,5%-i qismən cavab verməsini, 1,3%-i cavab verməməyini bildirmiş, 1,2%-i cavab verməmişdir.

Cavab verməməyini bildirən respondentlərdən 8-i sənədləşmənin çox uzun çəkməsini, 4-ü bürokratik əngəlləri, 1-i vergi əməkdaşlarının rüşvət tələb etmələrini əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 94%-i vergi orqanlarında qeydiyyat prosedurlarının səviyyəsini “yaxşı”, 6%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

7.1. Respondentlərin 15,3%-i “bir pəncərə” sistemi ilə kommərsiya hüquqi şəxslərin qeydiyyatından istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 85,6%-ini bu xidmət qane etmiş, 13%-ni qismən qane etmiş, 1,4%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 94%-i isə “bir pəncərə” sistemi ilə kommərsiya hüquqi şəxslərin qeydiyyatını “yaxşı”, 2%-i “orta”, 2%-i “pis” qiymətləndirmiş, 2%-i cavab verməmişdir.

7.2. Respondentlərin 7,6%-i fiziki şəxslərin vergi ödəyicisi kimi uçota alınması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin 74,8%-ini bu xidmət qane etmiş, 23,9%-ni qismən qane etmiş, 0,3%-ini qane etməmiş, 1%-i cavab verməmişdir.

Qane olmamış 3 respondent çoxlu sənədlərin tələb olunmasını əsas gətirmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 22%-i fiziki şəxslərin vergi ödəyicisi kimi uçota alınması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 97,4%-i bu xidməti “yaxşı”, 2,6%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

7.3. Respondentlərin 19,6%-i təsərrüfat obyektlərinin uçota alınması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin 62,1%-ini bu xidmət qane etmiş, 32,5%-ni qismən qane etmiş, 1,2%-ini qane etməmiş,

4,2%-i cavab verməmişdir.

Qane olmamış respondentlərdən 3-ü vergi əməkdaşlarının rüşvət tələb edilməsini, 2-si sənədləşdirmənin çox vaxt aparmasını, 1-i çoxlu sənədlərin tələb olunmasını, 1-i icarə müqaviləsinin tələb olunmasının əngəl törətməsini, 1-i kirayə götürəndə köhnə kodun bağlanması, yenisinin verilməməyini, 1-i köhnə NKA-nın yenidən istifadəyə verilməməyini, 1-i obyektin etibarnamə ilə uçota alınmamağını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 32%-i təsərrüfat obyektlərinin uçota alınması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 88,2%-i bu xidməti “yaxşı”, 8,8%-i “orta” qiymətləndirmiş, 3%-i cavab verməmişdir.

7.4. Respondentlərin 16,6%-i NKA-larının qeydiyyatına alınması, çıxarılması, plomblanması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin 54,8%-ini bu xidmət qane etmiş, 34,4%-ni qismən qane etmiş, 4,2%-ini qane etməmiş, 6,6%-i cavab verməmişdir.

Qane edilməmiş respondentlərdən 8-i tərəfindən çoxlu vaxt tələb edilməsi, 5-i tərəfindən qeydiyyatdan çıxarılmasında problemlərin olması, 4-ü tərəfindən POS-terminalın da əldə edilməsinin zərurətinin olması, 4-ü tərəfindən vergi əməkdaşlarının rüşvət tələb etmələri, 2-si tərəfindən NKA-nın digər şəxsə keçirilməsində problemlərin olması, 2-si tərəfindən POS-terminal olmadan NKA-nın qeydiyyatına alınmamağını və s. əsaslar gətirilmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 18%-i NKA-larının qeydiyyatına alınması, çıxarılması, plomblanması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 90,2%-i bu xidməti “yaxşı”, 9,8%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

7.5. Respondentlərin 46%-i ƏDV qeydiyyatına alınması və çıxarılması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin 53,7%-ini bu xidmət qane etmiş, 28,3%-ni qismən qane etmiş, 1,3%-ini qane etməmiş, 16,7%-i cavab verməmişdir.

Qane edilməmiş respondentlərdən 4-ü qeydiyyatına alınma prosedurunun, 3-ü isə qeydiyyatdan çıxarılma prosedurunun çox mürəkkəb olmasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 30%-i ƏDV qeydiyyatına alınması və çıxarılması xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 68,6%-i bu xidməti “yaxşı”, 11,4%-i “orta”, 17,1%-i “pis” qiymətləndirmiş, 2,9%-i cavab verməmişdir.

7.6. Respondentlərin 22,9%-i bank idarəsinə hesab açılması məqsədilə şəhadətnamə-dublikatın verilməsi xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin 60,8%-ini bu xidmət qane etmiş, 31%-ni qismən qane etmiş, 0,4%-ini qane etməmiş, 7,8%-i cavab verməmişdir.

Qane edilməmiş respondentlərdən 2-si bankda hesabın açılmasının uzun çəkməsini, 1-i isə istənilən bankda hesab açmaq mümkün olmamasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 4%-i bank idarəsinə hesab açılması məqsədilə şəhadətnamə-dublikatın verilməsi xidmətindən istifadə etməmiş, istifadə etmiş respondentlərin isə 91,7%-i bu xidməti “yaxşı”, 6,2%-i “orta”, 2,1%-i “pis” qiymətləndirmişdir.

8. Respondentlərin 62,5%-i vergi bəyannamələrini özləri tərtib edir, 37,5%-i isə digər şəxsə həvalə edir.

8.1. Respondentlərin 63,9%-i bəyannamənin tərtib edilməsinə az, 29,4%-i kifayət qədər az, 0,8%-i kifayət qədər çox, 0,3%-i çox vaxt sərf edir. 5,6%-i cavab verməmişdir.

8.2. Respondentlərin 89,9%-i bəyannamələrin elektron formada təqdim olunması zamanı problemlərlə rastlaşmamış, 1,5%-i daim, 0,5%-i tez-tez, 3%-i çox nadir hallarda internet sürətinin zəif olması, saytda texniki nasazlığı və s. problemlərlə rastlaşır.

9. Respondentlərin 51,3%-i elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə zərurət görmür, 16,4%-i e-kargüzarlıq, 11,9%-i e-bəyannamə, 5,2%-i e-VHF sistemlərinin təkmilləşdirilməsini zəruri hesab edir. 14,1% isə cavab verməmişdir.

10. Respondentlərin 97,5%-i hesablanmış vergi məbləğlərinin dövlət büdcəsinə ödənilməsi zamanı problemlərlə rastlaşmamışdır, 0,4%-i daim, 0,3%-i tez-tez, 1% çox nadir hallarda rastlaşmışdır. 0,8% cavab verməmişdir.

11. Respondentlərin 54,1%-i vergi orqanlarının təşkil etdiyi

görüşlərdə (brifinq, seminar və s.) iştirak etməmiş, 18,4%-nin belə görüşlər barədə məlumatı olmamışdır. Görüşlərdə iştirak etmiş respondentlərin isə 73,5%-i bu görüşlərdə verilən səmərəni qaneedici, 24,7%-i qismən qaneedici hesab etmiş, 1,8%-i isə qaneedici hesab etməmişdir.

Qane edilməmiş respondentlərdən 2-si görüşlər haqqında bildirişlərin vaxtında çatmamağını, 1-i məlumatlandırmanın zəif olmasını, 1-i tədbirlərin çox zaman ümumi xarakter daşmasını, 1-i verilən sualların cavablandırılmamasını əsas gətirmişlər.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 94%-i vergi orqanlarının təşkil etdiyi görüşlərin (brifinq, seminar və s.) təşkili səviyyəsini və məlumatlandırma sahəsində verdiyi effekti “yaxşı”, 4%-i “orta”, 2%-i (1 respondent) “pis” qiymətləndirmişdir.

12. Respondentlərin 60,3%-nin Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı yoxdur, 21,6%-nin məlumatı var, 18,1%-nin isə qismən məlumatı vardır.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 18%-nin Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı yoxdur.

12.1. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş və Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı olan respondentlərin 22%-i Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət etməmiş, müraciət etmiş respondentlərin isə 71,8%-i Şuranın fəaliyyətini “yaxşı”, 18%-i “orta”, 10,2%-i cavab verməmişdir.

12.2. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş və Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı olan respondentlərin 70,7%-i Apellyasiya şöbələrinin fəaliyyətini “yaxşı”, 12,2%-i “orta”, 4,9%-i “pis” qiymətləndirmiş, 12,2%-i cavab verməmişdir.

12.3. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş və Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı olan respondentlərin 64%-i yerli vergi orqanlarının Apellyasiya şöbələrinin əməkdaşlarının rəftarını “yaxşı”, 36%-i “orta”, 2%-i “pis” qiymətləndirmiş, 18%-i cavab verməmişdir.

12.4. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş və Vergi Apellyasiya Şurası barədə məlumatı olan respondentlərin 62%-i yerli vergi orqanlarının Apellyasiya şöbələrinin əməkdaşlarının peşəkarlığını “yaxşı”, 18%-i “orta”, 2%-i “pis” qiymətləndirmiş, 18%-i cavab verməmişdir.

13. Hüquq və qanuni mənafeyinin müdafiəsi üçün respondentlərin

47,7%-i onu pozmuş vergi orqanının vəzifəli şəxslərinə, 15,4%-i vergi orqanının apellyasiya şöbəsinə, 14,9%-i 195 Çağrı Mərkəzinə, 10,5%-i internet səhifəsinin xüsusi bölməsinə, 4,4%-i Vergi Apellyasiya Şurasına, 5,7%-i yerli iqtisad məhkəməsinə, 1,2%-heç kimə, 0,1-i (1 respondent) Prezident Administrasiyasına, 0,1-i (1 respondent) Avropa Şurasına müraciət etməyə üstünlük verərdi.

Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 22%-i isə hüquq və qanuni mənafeyin müdafiəsi üçün onu pozmuş vergi orqanının vəzifəli şəxslərinə, 22%-i vergi orqanının apellyasiya şöbəsinə, 20%-i internet səhifəsinin xüsusi bölməsinə, 16%-i Vergi Apellyasiya Şurasına, 14%-i 195 Çağrı Mərkəzinə, 2%-i yerli iqtisad məhkəməsinə, 2%-i bilavasitə Vergilər Nazirliyinə, 2%-i qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada müraciət etməyə üstünlük verərdi.

14.1. Respondentlərin 63,2%-i vergi əməkdaşlarının rəftarını “müsbət”, 32,8%-i “əsasən müsbət”, 2,7%-i “əsasən mənfi”, 1,3%-i “mənfi” qiymətləndirmişlər.

“Əsasən mənfi” və “mənfi” qiymətləndirmiş respondentlər kobud rəftarı, rüşvət tələb edilməsini, özlərini təqdim edərkən sənədlərin təqdim etməmələrini, əsassız cərimələri yazmalarını, bürokratik əngəllərin yaradılmasını əsas gətirmişlər.

14.2. Respondentlərin 53,6%-i vergi əməkdaşlarının peşəkarlığını “müsbət”, 39,6%-i “əsasən müsbət”, 3,3%-i “əsasən mənfi”, 0,6%-i “mənfi” qiymətləndirmiş, 2,9%-i cavab verməmişdir.

“Əsasən mənfi” və “mənfi” qiymətləndirmiş respondentlər işçilərin savadlarının aşağı səviyyədə olmasını, vergi ödəyicilərinə təzyiqlik göstərilməsini, bürokratik əngəllərin yaradılmasını, əsassız cərimələrinin yazılmasını, vergi ödəyicilərindən artıq vergilərin alınmasını əsas gətirmişlər.

15. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 84%-i vergi ödəyicilərinə xidmət göstərən vergi əməkdaşlarının rəftarını “yaxşı”, 14%-i “orta”, 2%-i (1 nəfər) “pis” qiymətləndirmişdir.

15.1. Ekspert sorğusunda iştirak etmiş respondentlərin 80%-i vergi ödəyicilərinə xidmət göstərən vergi əməkdaşlarının peşəkarlığını “yaxşı”, 20%-i “orta” qiymətləndirmişdir.

15.1. Respondentlərin 43,5%-i rastlaşdıqları vergi işçilərinin xidmət etika qaydalarına tam riayət etmələrini, 51,2%-i əsasən riayət etmələrini, 2,9%-i əsasən riayət etmələrini, 2%-i riayət etmələrini bildirmiş, 0,4%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 36%-i vergi işçilərinin xidmət etika qaydalarına tam riayət etmələrini, 56%-i əsasən riayət etmələrini, 8%-i əsasən riayət etməməklərini bildirmişdir.

15.2. Respondentlərin 30,8%-i son dövr ərzində vergi orqanlarının əməkdaşlarının peşəkarlıq səviyyəsinin olduğu kimi yüksək səviyyədə qaldığını, 59,3%-i yüksəldiyini, 4,4%-i aşağı düşdüyünü, 2,2%-i olduğu kimi aşağı səviyyədə qaldığını bildirmiş, 3,3%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 12% vergi orqanlarının əməkdaşlarının peşəkarlıq səviyyəsinin olduğu kimi yüksək səviyyədə qaldığını, 84%-i yüksəldiyini, 2%-i aşağı düşdüyünü, 2%-i olduğu kimi aşağı səviyyədə qaldığını bildirmişdir.

16. Respondentlərin 64,5%-i son dövr ərzində vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin yaxşılaşdığını, 30,7%-i dəyişmədiyini, 2,6%-i sərtləşdiyini bildirmiş, 2,2%-i cavab verməmişdir.

Ekspert sorğusunda isə iştirak etmiş respondentlərin 80%-i son dövr ərzində vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin yaxşılaşdığını, 16%-i dəyişmədiyini, 4%-i sərtləşdiyini bildirmişdir.

17. Vergi ödəyicilərinin fəaliyyətini dəstəkləyən və vergi inzibatçılığı sahəsində son illər ərzində tətbiq olunan yeniliklərdən respondentlərin 37%-i e-bəyannaməni, 25,9%-i “bir pəncərə” sistemini, 18,9%-i 195 Çağrı Mərkəzini, 9,5%-i internet səhifəsini, 7,7%-i e-kargüzarlığı, 7,3%-i fiziki şəxslərin e-qeydiyyatını, 6,2%-i e-vergi hesab-fakturalarını, 5%-i SMS xidmətini, 4,4%-i xidmət mərkəzləri və s. qeyd etmişlər.

18. Respondentlərin 7,1%-i vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsini vergi ödəyiciləri arasında maarifləndirmə işlərinin aparılması, 6,4%-i bəyannamələrin tərtibinin sadələşdirilməsi, 4,7%-i vergi ödənişlərinin elektronlaşdırılması, 4,5%-i e-kargüzarlıqdan istifadəsi və s. istiqamətlərində istərdilər.

19. Respondentlərin 9%-i vergi ödənişlərinin onlayn həyata keçirilməsi, ödəniş tapşırıqlarının elektronlaşdırılmasını, 7,5%-i hüquqi

şəxslərin elektron qeydiyyatını, 6,1%-i NKA-larının elektron qeydiyyatını, 4,7%-i elektron auditin tətbiq edilməsini, 3,6%-i vergi ödəyicilərinin kütləvi maarifləndirilməsi işlərinin təşkilini, 2,9%-i vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin sayının artırılmasını, 2,5%-i bəyannamələrin doldurulma zamanı onlayn nəzarəti, 2,3%-i NKA-lara aid kursların təşkili, 2,1%-i vergi orqanlarının təşkil etdiyi görüşlərin artırılmasını və s. yeni xidmətlər kimi əlavə edilməsini təklif etmişlər.

Tədqiqatın nəticələri göstərir ki,

- Vergi ödəyicilərinin əksəriyyəti (80%-dən artıq) Vergilər Nazirliyi tərəfindən onlara göstərilən xidmətlərdən, o cümlədən e-xidmətlərdən (70-80%) tam razıdır. Eyni zamanda internet səhifəsindən istifadə edən, lakin e-xidmətlərdən yararlanmayan vergi ödəyiciləri də mövcuddur ($\approx 20\%$).

- Vergi ödəyicilərini ən razı salan xidmətlərdən biri e-bəyannamə xidmətidir. Vergi ödəyicilərinin 90%-da e-bəyannamələrin təqdim edilməsi zamanı heç bir problem yaranmır.

- Qeydiyyat prosedurlarından vergi ödəyicilərini daha çox “bir pəncərə” prinsipi üzrə kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyata alınması və fiziki şəxslərin uçota alınması, daha az isə ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata alınması/qeydiyyatdan çıxarılması və NKA-larının qeydiyyata alınması/qeydiyyatdan çıxarılması qane edir.

- Vergi ödəyicilərinin 55,8%-i Çağrı Mərkəzindən istifadə edir ki, bu zaman Çağrı Mərkəzinin göstərdiyi mesaj xidməti (səsli və yazılı mesaj) nəzərə alınmamışdır. Çağrı Mərkəzindən istifadə etmiş vergi ödəyicilərinin 65,2%-i onun fəaliyyətini “yaxşı”, 32,3%-i “orta”, 2,5%-i (14 şəxs) isə “pis” qiymətləndirmişdir.

- 195 Telefon Mərkəzinin SMS xidməti ilə əhatə edilən vergi ödəyicilərinin sayı çoxdur və onların böyük əksəriyyəti ($\approx 80\%$) bu xidmətdən tam razıdır.

- İnternet səhifəsinin fəaliyyətindən tam razı qalmış respondentlərin sayı yüksəkdir, lakin ondan istifadə etməyən vergi ödəyicilərinin sayı da az deyildir (37%).

- Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edən vergi ödəyicilərinin sayı azlıq təşkil edir. Lakin respondentlərin sayının 50%-nin Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərindən ibarət olduğuna görə bu tədqiqat reallığı tam əks etdirmir. Müraciət edənlərin əksəriyyəti isə (80%-dən artıq) mərkəzlərin fəaliyyətindən tam razıdırlar.

- Vergi ödəyicilərinin yerli vergi orqanları tərəfindən keçiriləcək görüşlər haqqında məlumatlandırılması zəif həyata keçirilir. Nəticədə vergi ödəyicilərinin bir hissəsinin bu görüşlər barədə ya məlumatı olmur, ya da onlar bu tədbirlərdə iştirak etmir. İştirak edən vergi ödəyicilərindən tam razı qalanların sayının 75%-dən aşağı olması bu görüşlərin keyfiyyətinin artırılmasının zəruriliyini göstərir. Vergi Apellyasiya Şurası və onun fəaliyyəti barədə vergi ödəyicilərinin çox az bir hissəsi tam məlumatlandırılmışdır.

Tədqiqatın nəticələri araşdırılaraq, bəzi sualların düzgün qoyulmadığı və ya onların respondentlər tərəfindən düzgün başa düşülmədiyini səbəbindən bir sıra uyğunsuzluqlar aşkar edilmişdir.

- Vergi ilə bağlı məlumatın hansı mənbədən alınmasının daha əlverişliyi barədə suala digər variantlarla yanaşı “qeydiyyatda olduğum vergi orqanına yazılı, yaxud şifahi müraciət etməklə” və “yerli vergi orqanlarının vergi ödəyicilərinə xidmət strukturundan” cavab variantları verilmişdir. Lakin vergi orqanına edilən yazılı və şifahi müraciətlər əksər hallarda vergi ödəyicilərinə xidmət strukturu tərəfindən cavablandırıldıqdan bu variantların ayrı-ayrılıqda verilməsi düzgün deyildir.

- Vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində çalışan əməkdaşların vergi ödəyiciləri ilə rəftarı, onların peşəkarlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsinə dair suallara respondentlər tərəfindən verilmiş cavablar xidmət strukturunun əməkdaşlarına deyil, bütün vergi işçilərinə aid olmasını göstərir. Buna görə də, tədqiqatda xidmət strukturunun əməkdaşlarını qiymətləndirilməsi düzgün verilmir.

- Respondentlərin 50%-nin Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərindən ibarət olduğuna görə vergi ödəyicilərinə xidmət

mərkəzlərinə müraciət edilməsinin real vəziyyətini əks etdirmir.

- Fiziki şəxslərin vergi ödəyicisi kimi uçota alınması xidmətindən istifadə etməmiş respondentlərin sayı cəmi 7,6% olmuşdur ki, respondentlərin 40%-ni təşkil edən hüquqi şəxsin nümayəndələri də bu xidmətdən ya istifadə etmiş ya da istifadə etməsə də sualı cavablandırmışlar. Qane edilməməyinin səbəbi də reallığa uyğun deyildir.

- Vergi ilə bağlı məlumatların alınması üçün daha əlverişli mənbə respondentlərin yalnız 0,4%-i (4 nəfər) Vergi Məcəlləsini hesab edir.

“Vergi Dostları” layihəsi

Problemin qoyuluşu

Bu gün Vergilər Nazirliyinin qarşısında duran ən əsas məsələlərindən biri – cəmiyyətdə vergi mədəniyyətini formalaşdırmaq, vergi orqanı tərəfindən göstərilən vergi xidmətinin ünvanlılığına nail olmaqdır.

Amma bu sahədə hələ də çatışmazlıqlar mövcuddur və cəmiyyətdə vergi mədəniyyəti lazımi səviyyədə deyildir. Bunun həm obyektiv, həm də subyektiv səbəbləri vardır. İlkən səbəbi odur ki, biz ötən əsrin 70 ilini sovet sistemində yaşamış, o sistemdə ki, vergilərin ödənilməsi formal xarakter daşıyıb və əhali vergi sahəsindən məlumatsız olub. Digər səbəb isə, əhalinin bütün təbəqələrini, xüsusilə kommunikasiyası zəif olan, informasiya texnologiyaları olmayan qəsəbə və kənd sakinlərini vergi sahəsində məlumatlandırmaq, maarifləndirmək vergi orqanları üçün böyük çətinlik yaratmasıdır. Bu işdə ictimaiyyətin bütün təbəqələri iştirak etməli, vergi orqanlarına kömək etməlidirlər.

“Vergi” məfhumunun hər bir evə, hər bir ailəyə daxil olması vergi mədəniyyətini şərtləndirən amildir. Hər bir nümunəvi vergi ödəyicisi vergi ödəməyi ilə qürur duymalı, vergilərin dövlətin inkişafı və gücləndirilməsinin əsas amillərdən biri olduğunu dərk etməlidir. Ailənin hər bir üzvü vergi ödəmənin əhəmiyyətini başa düşməli, ailədə təqaüdçü aldığı təqaüdü mənbəyinin vergi olduğunu, vergi ödəyən valideyn ödədiyi vergiyə görə qürur duyduğunu övladlarına çatdırmalı və nəticədə gənc nəsil nümunəvi vergi ödəyicisi olmağa hazırlanmalıdır. Bir sözlə, vergini

ödəmək hər kəsin mənəvi borcu olmalıdır. Hər kəs bilməlidir ki, bu gün ödənilən vergilər gələcəyə qoyulan sərmayədir.

Ona görə də, vergi təbliğatının canlı daşıyıcıları hər bir kənddə, qəsəbədə və şəhərdə olmalıdırlar. Vergi orqanlarının azsaylı vergi ödəyicilərinə xidmət əməkdaşları bütün əraziləri əhatə edə bilməz. Bu iş cəmiyyətin bütün üzvləri cəlb edilməlidir.

Odur ki, vergi sahəsində məlumat, maarifləndirmə və təbliğat işinə dəstək vermək məqsədilə ictimaiyyətin daha aktiv, vergi işini başa düşən yerli kənd orta ümumtəhsil məktəblərinin müəllimlərini – “Vergi Dostları”-ni bu işə cəlb etmək məqsədmüvafiqdir.

Bununla əlaqədar olaraq, vergi ödəyicilərinin vergi xidmətlərindən istifadə imkanlarını genişləndirəcək və vergi orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin ünvanlılığını artıracaq “Vergi Dostları” layihəsinin həyata keçirilməsi zərurəti yaranmışdır.

Layihənin məqsədi

Layihənin həyata keçirilməsində məqsəd Ərazi Vergilər İdarələrinin və Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yerləşdiyi şəhər və rayonlar istisna olmaqla, həmin idarə və mərkəzlərin əhatəsindən kənarında olan kənd və qəsəbələrdə vergi ödəyicilərinə ünvanlı xidmət göstərmək, cəmiyyətdə vergi mədəniyyətini formalaşdırmaq, vergi sahəsində məlumat, maarifləndirmə və təbliğat işini gücləndirməkdir. Vergini ödəməyin hər kəsin mənəvi borcu və bu gün ödənilən vergilərin gələcəyinizə qoyulan sərmayə olduğunu ictimaiyyətin bütün təbəqələrinə aşılamaq – layihənin məqsədlərindəndir.

Bir sözlə, vergi mədəniyyətini hər kənd – obaya çatdırmaq üçün ictimaiyyətin ən aktiv təbəqələrini bu işə cəlb etmək – ictimaiyyətlə vergi orqanları arasında münasibətlərin yaxınlaşmasına xidmət edən başlıca amildir.

Fəaliyyət sahələri

Layihə çərçivəsində aşağıdakı fəaliyyətlər nəzərdə tutulur:

- Respublikanın kənd yerlərinin, Ərazi Vergilər İdarələrinin və Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yerləşdiyi şəhər və rayonlar istisna olmaqla, həmin idarə və mərkəzlərin əhatəsindən kənarında olan kənd və qəsəbələrdən “Vergi Dostları” şəbəkəsinə qoşulmaq istəyən orta ümumtəhsil məktəblərinin müəllimlərinin siyahısını hazırlamaq, tələb olunan meyarlara uyğunluğunu yoxlamaq və seçmək.
- “Vergi Dostları” seçilə biləcək müəllimlərin Seçim Meyarını müəyyənləşdirmək.
- “Vergi Dostları” üçün təlim materiallarını hazırlamaq.
- “Vergi Dostları” üçün təlimlər keçmək.
- “Vergi Dostları” klubunun yaradılması üçün metodiki köməklik göstərmək (Əsasnamənin hazırlanması).

Layihənin əhatə dairəsi

Layihə Ərazi Vergilər İdarələrinin və Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yerləşdiyi şəhər və rayonlar istisna olmaqla, həmin idarə və mərkəzlərin əhatəsindən kənarında olan kənd və qəsəbələri əhatə edəcəkdir.

Sıra №-si	Vergi orqanının adı	Şəhər və rayonların adı
1	2	3
1	2 sayılı ƏVİ	Sumqayıt, Abşeron, Xızı, Siyəzən
2	3 sayılı ƏVİ	Quba, Qusar, Xaçmaz, Şabran
3	4 sayılı ƏVİ	Şamaxı, Qobustan, Ağsu
4	5 sayılı ƏVİ	Şirvan, Sabirabad, Saatlı, Hacıqabul, Neftçala, Salyan
5	6 sayılı ƏVİ	Lənkəran, Masallı, Biləsuvar, Astara, Yardımlı, Lerik, Cəlilabad
6	8 sayılı ƏVİ	Beyləqan, Ağcabədi, İmişli
7	9 sayılı ƏVİ	Göyçay, Ağdaş, Zərdab, Ucar, Kürdəmir

1	2	3
8	10 saylı ƏVİ	Qəbələ, Oğuz, İsmayilli
9	11 saylı ƏVİ	Yevlax, Mingəçevir, Şəki, Bərdə, Tərtər
10	12 saylı ƏVİ	Gəncə, Naftalan, Daşkəsən, Goranboy, Samux, Xanlar
11	13 saylı ƏVİ	Zaqatala, Qax, Balakən
12	14 saylı ƏVİ	Şəmkir, Gədəbəy, Tovuz, Qazax, Ağstafa

Layihənin iştirakçıları

Layihənin iştirakçıları “Vergi Dostları”dır: Ərazi Vergilər İdarələrinin və Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yerləşdiyi şəhər və rayonlar istisna olmaqla, həmin idarə və mərkəzlərin əhatəsindən kənarında olan kənd və qəsəbələrdə yerləşən orta ümumtəhsil məktəblərinin müəllimləri.

Gözlənilən nəticələr

Layihənin həyata keçirilməsi ilə “vergi” anlayışı hər kəndə, hər evə daxil olacaq, bir sözlə, vergi mədəniyyətinin formalaşması prosesinə cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri cəlb edilmiş olacaqlar.

Vergi sahəsində maarifləndirmə, məlumatlandırma və təbliğat işi güclənəcək.

Vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri, o cümlədən, ictimaiyyətin digər təbəqələri arasında daha yaxşı münasibətlər qurulacaq.

“Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – Məlumatlandırma, Maarifləndirmə və Təbliğat işində Sahibkarların İctimai Təşkilatlarının rolunun artırılması” Layihəsi

Problemin qoyuluşu

Hazırda Vergilər Nazirliyinin qarşısında duran ən mühüm vəzifə - vergi ödəyicilərinə xidmətin ünvanlılığına nail olmaq və vergi sistemində

innovativ islahatları həyata keçirməkdir. Bu vəzifələrin keyfiyyətli icrası vergi mühitinin yaxşılaşdırılması və son nəticədə vergi orqanlarının imicinin yüksəlməsi deməkdir. Vergi mühiti isə ölkədə biznes mühitini müəyyən edən iqtisadi və işgüzarlıq, mövcud vergi qanunvericiliyi və onun inzibatçılıq səviyyəsinin göstəricisidir. Ona görə də vergi sisteminin istər vergi qanunvericiliyində, istər vergi inzibatçılığında, istərsə də onun təşkilati idarə strukturunda aparılan istənilən islahat vergi sisteminin stabilliyinə, legitimliyinə, ədalətliyinə və nəhayət səmərəliyinə, daha doğrusu, yuxarıda qeyd olunanların təmin olunmasına yönəlməlidir.

Vergi sisteminin hədəfi olan stabillik, legitimlik və ədalətlik prinsipləri həmişə diqqətdə saxlanmalı və bu sistemdə aparılan islahatlar, xüsusilə innovasiya, elmi cəhətdən əsaslandırılmalı və bu haqda ictimaiyyət mütəmadi məlumatlandırılmalıdır.

Vergilər Nazirliyi həm vergi mühitinin yaxşılaşdırılması, vergi orqanlarının müsbət imicinin formalaşdırılması, həm də vergi sistemində innovativ islahatların aparılması məqsədilə məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirir. Bu işə ictimaiyyətin ən aktiv üzvləri olan sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələrini cəlb etmək məqsədmüvafiq olar. Layihə məhz vergi siyasətinin təbliğində və vergi orqanlarının müsbət imicinin formalaşdırılmasında sahibkarların ictimai təşkilatlarının rolunu nəzərdə tutur.

Layihənin məqsədi

Layihənin məqsədi respublikamızda vergi sahəsində görülən işlər haqqında sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələrini məlumatlandırmaq, vergi ödəyicilərinin vergi orqanları haqqında subyektiv fikirlərini müsbət tərzdə formalaşdırmaq və gələcəkdə vergi təbliğatı üçün sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələrini cəlb etməkdir.

Fəaliyyət sahələri

1. “Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – Məlumatlandırma, Maarifləndirmə və Təbliğat işində Sahibkarların İctimai Təşkilatlarının rolunun artırılması layihə”sinin iştirakçılarına təqdim olunacaq materialların hazırlanması.

- Vergilər Nazirliyi haqqında
- Vergi mədəniyyəti
- Vergi xidmətləri
- Beynəlxalq təcrübə

2. İştirakçıların seçimi

- seçim meyarlarının müəyyənləşdirilməsi
- iştirakçıların siyahısının hazırlanması

3. Tədbirlər Planının hazırlanması

Layihənin keçirilmə yeri və müddəti

Layihə çərçivəsində tədbirlərin yekun mərasimi hər ilin oktyabr ayında Vergilər Nazirliyinin Şamaxı şəhərində yerləşən Tədris Mərkəzində keçiriləcək və 2 gün davam edəcəkdir.

İştirakçılar

- Vergi ödəyicilərini təmsil edən sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələri,
- Respublikada fəaliyyət göstərən aparıcı KİV nümayəndələri:
- TV kanalları, informasiya agentlikləri,
- Qəzet və jurnalların nümayəndələri.

Gözlənilən nəticələr

Layihənin uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində Vergilər Nazirliyinin vergi sahəsində apardığı siyasət və həyata keçirdiyi tədbirlər haqqında cəmiyyətin ən aktiv üzvləri məlumatlandırılacaq, bu iş isə öz növbəsində gələcəkdə geniş ictimaiyyətə sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələri tərəfindən təbliğ ediləcəkdir. Nəticədə:

- sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələri,
- sahibkarların ictimai təşkilatlarının nümayəndələri vasitəsilə geniş ictimaiyyət ölkəmizdə aparılan vergi siyasəti və vergi ödəyicilərinə xidmət haqqında məlumatlandırılacaqdır.

Layihə vergi orqanları ilə ictimaiyyət arasında sağlam və şəffaf münasibət qurmağa, vergi orqanlarının imicinin artırılmasına xidmət edəcəkdir.

Layihənin davamlığı

Layihənin davamlığını təmin etmək üçün hər ilin sentyabr ayının əvvəlində müsabiqə elan olunacaq, ayın sonunda müsabiqə keçiriləcək və vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – məlumatlandırma, maarifləndirmə və təbliğat sahəsində sahibkarların ictimai təşkilatlarının gördükləri işlər (seminarlar, dəyirmi masalar və s.) haqqında məlumatlar dinlənəcək və vergi sahəsində yazılmış məqalələr, hazırlanmış TV/Radio verilişləri müsabiqəyə çıxarılacaq və qaliblər seçiləcək. Qaliblərin müəyyənləşdirilməsi münisflər heyəti tərəfindən qabaqcadan müəyyən edilmiş meyarlar üzrə seçiləcəkdir.

Qaliblərə mükafatlar və Sertifikatlar Vergilər Nazirliyinin Vergi Tədris Mərkəzində hər ilin oktyabr ayında təşkil olunacaq 2-günlük tədbirdə təqdim ediləcəkdir.

“Avropa Birliyi ölkələrində vergi mühiti və investisiya imkanları” layihəsi

Azərbaycan Respublikasının Avropa İttifaqının Avropa Qonşuluq Siyasəti və Şərq Tərəfdaşlığı təşəbbüsündə iştirakı

Problemin qoyuluşu

Azərbaycan Respublikasını Avropa Qonşuluq Siyasətinə (AQS) daxil etmək haqqında Avropa İttifaqı Şurasının 14 iyun 2004-cü il tarixli qərarı ikitərəfli əməkdaşlıqda irəliyə doğru mühüm addım olmuşdur. Aİ ilə əlaqələr də daha yüksək səviyyəli siyasi və iqtisadi inteqrasiya vəd edən AQS ona daxil olan ölkələr üçün tərəfdaşlığın gələcək inkişafı baxımından yeni bir mərhələ olmuşdur.

AQS ölkəmiz üçün aşağıdakı imkanlar yaratmışdır:

- siyasi, iqtisadi və inzibati islahatların həyata keçirilməsi və birgə dəyərlərə hörmət edilməsində konkret irəliləyişə nail olunması

müqabilində Aİ-nin daxili bazarında müəyyən paya sahib olma imkanı;
- vətəndaşların, əmtəələrin, xidmətlərin və kapitalın sərbəst dövriyyəsinə təmin etmək məqsədilə gələcək inteqrasiya və liberalizasiya proseslərində iştirak;
- Aİ üzv ölkələri ilə daha səmərəli siyasi dialoq və əməkdaşlıq, güzəştli ticarət əlaqələri və açıq bazar, miqrasiya, narkotiklər və mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə sahəsində əməkdaşlıq, sərmayələrin təşviqi, yeni maliyyə mənbələrinin əldə edilməsi, ölkəmizin Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmasının dəstəklənməsi və s.

Həmçinin, AQS tərəfdaş ölkələr, o cümlədən Azərbaycan Respublikası üçün mədəni, təhsil və ətraf mühit kimi sahələr üzrə əlaqələri təşviq edən müəyyən Aİ proqramlarında daha çox iştirak və texniki yardım imkanları təqdim etmişdir. Bu kontekstdə, xüsusilə Avropa Qonşuluq və Tərəfdaşlıq Aləti (AQTA) çərçivəsində (TAİEX), Büdcəyə dəstək, Tempus, Erasmus Mundus kimi proqramlar qeyd oluna bilər.

AQS-in mərkəzi elementi isə Aİ ilə hər bir tərəfdaş ölkə arasında razılaşdırılmış və ölkə üzrə bir sıra qısa və orta müddətli prioritetlərin əks olunduğu Fəaliyyət Planlarıdır. AQS Strategiya Sənədinə əsasən, Aİ-nin tərəfdaş ölkələrlə münasibətlərini yaxın gələcək üçün tənzimləyən əsas sənəd Fəaliyyət Planlarıdır. 3-5 illik müddət üçün nəzərdə tutulan bu sənədlər hər bir ölkənin ehtiyac və imkanları, o cümlədən qarşılıqlı dəyər və maraqlar nəzərə alınaraq hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikası – 14 noyabr 2006-cı ilin tarixində Brüsseldə Azərbaycan Respublikası – Avropa İttifaqı Əməkdaşlıq Şurasının iclası zamanı qəbul edilmişdir. Beləliklə, daha əvvəl TƏS ilə tənzimlənən Azərbaycan Respublikası – Avropa İttifaqı münasibətlərinin gələcək inkişafının istiqamətləri AQS çərçivəsində Azərbaycan Respublikası – Avropa İttifaqı Fəaliyyət Planı ilə müəyyən olunmuşdur.

Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Gürcüstan, Moldova, Ukraynanın və Avropa Birliyinin üzv ölkələrinin dövlət və hökumət başçıları öz münasibətlərini yeni səviyyəyə qaldırmaq məqsədilə 2009-cu il mayın 7-də Praqada görüşmüş və Şərqi Tərəfdaşlığı Proqramını qəbul etmişlər.

Şərqi Tərəfdaşlığı Proqramı Avropa Birliyinin tərəfdaş ölkələrin

problemlərinə, arzu və meyllərinə cavabıdır. Belə ki, Avropa Birliyi şərq qonşuluğunda gələcəkdə iqtisadi inkişaf, daha geniş demokratik idarəetmə və artan sabitlik müşahidə etməkdə çox maraqlıdır.

AQS-də əldə olunmuş inkişafa əsaslanaraq, Şərq Tərəfdaşlığı intensivləşdirilmiş əməkdaşlıq üçün həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli tədbirlər təklif edir. Tərəfdaş ölkələr öz imkanlarından asılı olaraq Avropa Birliyinə yaxınlaşacaq və əməkdaşlıq etməklə, Avropa Birliyinin təcrübə və yaxşı praktikası ilə öz aralarında bölüşəcəklər.

Şərq Tərəfdaşlığı Proqramı Avropa İttifaqı və Şərq tərəfdaş ölkələri arasında münasibətlərin daha yüksək səviyyəyə qaldırılması, mövcud əməkdaşlığın ikitərəfli və çoxtərəfli formatda davam etdirilərək genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Belə ki, Avropa İttifaqı və hər bir tərəfdaş ölkə arasında daha sıx əlaqələrin yaradılması məqsədilə ikitərəfli format çərçivəsində mövcud Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişləri əvəzinə yeni Assosiasiya Sazişlərinin imzalanması, tərəfdaş ölkənin Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olduğu təqdirdə onunla dərin və müfəssəl azad ticarət zonasının yaradılması, həmçinin vizaların tədricən liberallaşdırılması, tərəfdaş ölkələrin və Aİ-nin enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi məqsədilə daha dərin əməkdaşlığın həyata keçirilməsi və s. planlaşdırılır.

ŞT həmçinin Aİ və Şərq tərəfdaş ölkələri arasında münasibətlərə yeni format əlavə etmişdir. Çoxtərəfli format tərəfdaş ölkələr arasında əlaqələri təşviq edərək, islahatlar sahəsində tərəfdaş ölkələrin həyata keçirdikləri tədbirlər üzrə məlumat və təcrübə mübadiləsinin və ŞT-nin gələcək inkişafına dair müzakirələrin aparılması üçün forum kimi nəzərdə tutulur. Bu format çərçivəsində ŞT-yə daxil olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının hər iki ildən bir görüşünün, hər il Aİ üzv dövlətlərinin və Şərq tərəfdaş ölkələrinin Xarici İşlər Nazirlərinin illik iclasının keçirilməsi nəzərdə tutulur. Əməkdaşlığın əsas sahələrinə uyğun olaraq dörd tematik platforma (demokratiya, yaxşı idarəçilik və sabitlik; iqtisadi inteqrasiya və Aİ siyasətlərinə yaxınlaşma; enerji təhlükəsizliyi; insanlar arasında təmaslar) yaradılmışdır.

Son 7-8 il ərzində ölkəmizdə ÜDM həcmi 3 dəfə artmış, 1 milyondan çox yeni iş yerləri açılmış, yoxsulluq səviyyəsi 49 faizdən 9,1 faizə enmiş, ölkənin valyuta ehtiyatları isə 35 milyard dollardan çox olmuşdur.

Respublikamızda neft və qeyri-neft sektorunun yüksəlişi, çoxşaxəli iqtisadiyyatın ahəngdar inkişafı təmin olunmuşdur. Güclü sahibkarlar sinfi yaranmış, vergi ödəyicilərinin sayı 388 minə çatmışdır. Azərbaycan sahibkarları həm ölkəmizdə, həm də qonşu ölkələrdə beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsində iştirak edirlər.

Azərbaycan iş adamları artıq investor kimi çıxış edirlər. Bu meyil daha çox keçmiş Sovetlər Birliyi ölkələrindədir – Rusiya, Qazaxıstan, Gürcüstanda, həmçinin Türkiyədə kifayət qədər azərbaycanlı iş adamı çalışır və sərmayə qoyur. Azərbaycan sahibkarları müstəqilliyimizin 20-ci ildönümündə kifayət qədər təcrübə toplamış və Avropa bazarına istehsal etdikləri məhsul, göstərdikləri xidmət və sərmayələrlə daxil olmağa hazırdırlar. Amma Avropa Birliyində vergi və investisiya mühiti haqqında kifayət qədər informasiyanın olmamağı, onlara bu sahədə bu ölkələrdə inamlı addım atmağa imkan vermir.

Layihənin məqsədi

Azərbaycan Respublikası Vergilər nazirinin 03.11.2008-ci il tarixli 08170401010826200 sayılı Əmri ilə təsdiq edilmiş “Vergi qanunvericiliyi və inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi üzrə 2009-2012-ci illər üçün Strateji Plan”a görə Beynəlxalq vergi münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq təcrübənin tədqiqinin genişləndirilməsi, o cümlədən Avropa İttifaqının daxili bazarına Azərbaycanın gələcək inteqrasiyasında ədalətli şərtlərin təmin edilməsi strateji məqsəd kimi (13.1-ci maddə) vergi orqanları qarşısında qoyulur. Bu məqsədə çatmaq üçün vergilər sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq və regional təşkilatlarla əlaqələrin genişləndirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Strateji Planda nəzərdə tutulan aidiyyəti fəaliyyətlərin davamlılığının təmin edilməsi həyata keçirilir.

Layihənin məqsədi vergilər sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq və regional təşkilatları, o cümlədən beynəlxalq ekspertləri cəlb etməklə Azərbaycan iş adamlarının Avropa Birliyi ölkələrinin iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşunu dəstəkləmək məqsədilə Avropa Birliyində vergi mühiti və investisiya imkanları haqqında, həmçinin Azərbaycan Respublikası ilə Avropa Birliyi ölkələri arasında ikiqat vergiyə dair razılaşmalar haqqında məlumat verməkdir.

Layihə çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlər:

- Vergi orqanlarının əməkdaşları üçün beynəlxalq vergi ekspertlərinin iştirakı ilə seminar, dəyirmi masa və təlimlərin keçirilməsi;
- Yerli vergi ödəyiciləri və onların ictimai təşkilatları üçün beynəlxalq vergi ekspertlərinin iştirakı ilə Avropa Birliyi ölkələrində vergi mühiti və investisiya imkanlarına həsr edilmiş seminar, dəyirmi masa, təlimlərin keçirilməsi;
- Vergi orqanlarının əməkdaşları, o cümlədən vergi ödəyiciləri üçün Avropa Birliyi ölkələrinə vergi sahəsində təcrübə mübadiləsi məqsədilə səfərlərin təşkili;
- Milli vergi sistemini tanımaq məqsədilə Avropa Birliyinin müvafiq ixtisaslaşdırılmış qurumları ilə əməkdaşlıq edilməsi.

İştirakçılar

- Vergilər Nazirliyinin mütəxəssisləri
- Avropa Birliyinin ekspertləri
- Avropa Birliyi ölkələrinə investisiya qoymaq istəyən azərbaycanlı iş adamları
- Vergi ödəyicilərinin ictimai təşkilatlarının nümayəndələri

Layihənin davamlılığı

Layihənin davamlılığını təmin etmək məqsədilə ölkədə aparılan vergi siyasətinə uyğun olaraq Avropa Birliyi ilə iqtisadi inteqrasiyaya xidmət edən tədbirlərin – seminar, dəyirmi masa, təlimlər və təcrübə mübadiləsinin müntəzəm keçirilməsi planlaşdırılır.

**VERGİ ÖDƏYİCİLƏRİNƏ
XİDMƏT MƏRKƏZİ**

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzi barədə məlumat

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12.09.2005-ci il tarixli 992 №-li Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi Dövlət Proqramı (2005-2007-ci illər)»na və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14.04.2009-cu il tarixli 80 №-li Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”na əsasən vergilərin könüllü ödənilməsi sisteminin inkişaf etdirilməsi, sahibkarlığın inkişafı və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədilə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yaradılması nəzərdə tutulmuş və 10.05.2007-ci il tarixdən etibarən mərkəzlərin tikilib vergi ödəyicilərinin istifadəsinə verilməsi prosesi başlanılmışdır.

Eyni zamanda, vergi ödəyicilərinə xidmət üçün yaradılan mərkəzlərin fəaliyyətini tənzimləmək məqsədilə Vergilər nazirinin 22 fevral yanvar 2012-ci il tarixli 1217040100210800 nömrəli əmrinə əsasən “Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinin fəaliyyət Qaydaları” təsdiq edilmişdir.

Yuxarıda qeyd olunan müddət ərzində Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində vergilərin könüllü ödənilməsi sisteminin inkişaf etdirilməsi, vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsi, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında elektron əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində bir sıra layihələr, o cümlədən “onlayn kargüzarlıq” sisteminin, fiziki şəxslərin və yerli investisiyalı kommertiya hüquqi şəxslərin, ƏDV məqsədləri üçün vergi ödəyicilərinin elektron qeydiyyatının, elektron ödəniş sisteminin və digər elektron xidmətlərin tətbiqi layihələri uğurla həyata keçirilmişdir.

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri yeni mebel, müasir kompüter və kompüter avadanlıqları, sürətli kommunikasiya sistemi ilə təchiz edilmişdir.

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin əsas məqsədi həmin regionda fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə müasir standartlara uyğun vergi xidmətlərinin göstərilməsinin təşkilindən ibarətdir. Daha konkret desək burada:

- vergi qanunvericiliyinin tətbiqi barədə məlumat və izahatların verilməsi;
- vergi bəyannamələri ilə bağlı xidmətlərin göstərilməsi;
- vergi bəyannamələrinin elektron formatda düzgün tərtib edilməsi

və göndərilməsi (elektron daşıyıcısında) barədə izahatların verilməsi;

- vergi ödəyicisi ilə vergi orqanı arasında elektron sənəd mübadiləsinin aparılmasına dair xidmətlərin göstərilməsi;

- vergi ödəyicilərinin büdcəyə olan borclarının öyrənilməsi, öz şəxsi vərəqəsinə baxış imkanının yaradılması;

- vergi qanunvericiliyinin tətbiqi prosesində qarşıya çıxan cari məsələlər barədə vergi ödəyiciləri, habelə sahibkarlıq fəaliyyətinə yeni başlamaq istəyən şəxslər üçün təlimlər keçirilir.

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinin fəaliyyət qaydaları

Ümumi müddəalar

1. Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinin fəaliyyət Qaydaları (bundan sonra “Qaydalar”) sahibkarlığın inkişafı və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması, vergilərin könüllü ödənilməsi sisteminin inkişaf etdirilməsi, elektron xidmətlərdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə vergi ödəyicilərinə xidmət üçün yaradılan mərkəzlərin fəaliyyətini tənzimləmək məqsədilə hazırlanmışdır.

2. Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzi (bundan sonra “Xidmət mərkəzi”) vergi ödəyicilərinə vergi xidmətlərinin göstərilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının hər hansı rayonunun (şəhərinin) ərazisində təşkil olunan Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti vergi orqanının vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsidir.

3. Xidmət mərkəzi bu Qaydalara uyğun fəaliyyət göstərir və öz fəaliyyəti zamanı Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Vergi Məcəlləsini, Azərbaycan Respublikasının digər hüquqi aktlarını, “Vergilər Nazirliyi haqqında Əsasnamə”ni, “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”ni, aidiyyəti vergi orqanının Əsasnaməsini, Vergilər Nazirliyinin Kollegiya qərarlarını, əmr, sərəncam və göstərişlərini rəhbər tutur.

4. Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər ödənişsizdir.

5. Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə xidmətlər iş günlərində göstərilir. Xidmət mərkəzinin iş vaxtı saat 9.00-dan 18.00-ə kimidir.

Xidmət mərkəzində göstərilən xidmətlər

Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər – vergi orqanı tərəfindən həyata keçirilən yoxlama-nəzarət, təhlil və təhqiqat, məcburi alınma prosesləri istisna olmaqla vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin bütün spektrini, o cümlədən aşağıdakıları əhatə edir:

1. Vergi ödəyicilərinə vergi qanunvericiliyi və qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər, qüvvədə olan vergilər, onların hesablanması və ödənilməsi qaydaları, vergi bəyannamələrinin tərtib edilməsi və təqdim olunma müddətləri, vergi orqanlarında qeydiyyat məsələləri, vergi ödəyicilərinin və vergi orqanlarının hüquq və vəzifələri haqqında məlumat və izahat vermək;

2. Vergi ödəyiciləri tərəfindən müraciət olduqda bəyannamələrin, hesabatların, ərizələrin və digər sənədlərin düzgün tərtib edilməsinə və göndərilməsinə köməklik göstərmək;

3. Vergilər Nazirliyi tərəfindən tətbiq edilən elektron xidmətləri göstərmək, o cümlədən bu məqsədlə vergi orqanlarına aşağıdakı elektron müraciətin (ərizənin) düzgün və tam təqdim edilməsinə köməklik göstərmək:

- fiziki və hüquqi şəxslərin elektron qeydiyyatının aparılması üzrə;
- NKA-nın, təsərrüfat subyektinin (obyektinin) qeydiyyata alınması və qeydiyyatdan çıxarılması üzrə;
- fəaliyyətin bərpası, dayandırılması, xitam verilməsi, uçot məlumatlarında dəyişiklik üzrə;
- bəyannamələrin, hesabat və arayışların göndərilməsi üzrə;
- bankda hesabın açılması üzrə;
- E-vergi hesab-fakturalarının göndərilməsi üzrə;
- məktub və ərizələrin göndərilməsi üzrə və s.

4. Vergi ödəyicisinin müraciəti əsasında ona göndərilən uyğunsuzluq məktublarını araşdırmaq, vergi ödəyicisinin bəyannaməsində yaranan uyğunsuzluğun, hesablanmış kameral vergi məbləğinin səbəbini izah etmək, uyğunsuzluğun aradan qaldırılmasına köməklik göstərmək;

5. Vergi ödəyicilərinə şəxsi hesab vəərəqələrindəki məlumatlara baxış imkanı yaratmaq, borclu vergi ödəyicisinə borcun yaranma səbəbi və vergi borcunun ödənilməsi barədə izahat vermək;

6. Vergilərin təyinatı üzrə ödənilməsinə (elektron qaydada və ya

ödəniş terminalları vasitəsilə nağd şəkildə) köməklik göstərmək;

7. Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada xidmət mərkəzi yerləşən rayonda (şəhərdə) fəaliyyət göstərən vergi ödəyicisi ilə vergi orqanı arasında elektron sənəd mübadiləsinin aparılmasına dair xidmətlər göstərmək;

8. Vergi ödəyicisi istifadəçi kodu, parol və şifrəni yanlış daxil etdiyi zaman sistemə giriş məhdudlaşdırıldıqda onu aradan qaldırmaq;

9. Qüvvədə olan ciddi hesabat blankları, onların tətbiqi və düzgün istifadəsi, gəlir və xərclərin uçotunun aparılması barədə vergi ödəyicilərinə məlumat və izahatlar vermək;

10. NKA və POS-terminalların qeydiyyatı, quraşdırılması, istifadəsi barədə vergi ödəyicilərinə məlumat və izahatlar vermək;

11. Xidmət mərkəzi yerləşən rayonda (şəhərdə) fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ilə Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş risk qrupları üzrə və vergi qanunvericiliyinə əmələtmə səviyyəsinə görə müvafiq məlumat, izahat və təbliğat işləri aparmaq;

12. Vergi ödəyiciləri, o cümlədən həmin ərazidə fəaliyyət göstərən vergi məsləhətçiləri ilə treninqlər keçirmək, Vergilər Nazirliyinin internet sahifəsində və İnternet Vergi İdarəsində yaradılan xidmətlər barədə məlumat vermək, e-bəyannamə, “Onlayn Kargüzarlıq” və digər elektron xidmətlərdən istifadə qaydalarını tədris etmək.

Xidmət mərkəzi tərəfindən e-imza barədə müraciət edən şəxslərə məlumat və izahatlar verilir, e-imzanın alınması üzrə müəyyən edilmiş prosedura uyğun xidmətlər göstərilir.

Vergilər Nazirliyi ilə hər hansı dövlət orqanı arasında olan razılaşma əsasında Xidmət mərkəzinə müraciət edən vətəndaşlara həmin dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən istifadə imkanı yaradılır.

Xidmət mərkəzinin fəaliyyətinin təşkili

1. Fəaliyyət xüsusiyyətlərinə uyğun standart (minimum) tələblər nəzərə alınmaqla Xidmət mərkəzinin sahəsi, avadanlıqlar və işçilərinin sayı həmin rayonda (şəhərdə) fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin sayına, iqtisadi potensialına əsasən müəyyən edilir.

2. Xidmət mərkəzinin fəaliyyət xüsusiyyətlərinə uyğun standart (minimum) tələblər aşağıdakılardan ibarətdir:

- eyni zamanda bir neçə vergi ödəyicisinin qəbulu, suallarının cavablandırılması, sənədlərin tərtibatı və onlara müvafiq izahatların verilməsi üçün müvafiq şəraitin olması;

- kiçik qrup (7-10 nəfər) halında treninqlərin keçirilməsi üçün böyük stolun ("dəyirmi masa") və stulların olması;

- ən azı iki əməkdaş nəzərə alınmaqla istifadə üçün zəruri avadanlıqların (xidmət masası, kreslo, kompüter, sənəd və paltar şkafları, dəftərxana ləvazimatları və s.) olması;

- xidmət zalında normativ sənədlər və bukletlərdən ibarət məlumat guşəsinin və vergiyə aid sənədlərin elektron formatda ayrıca kompüterdə olması;

- avtomatlaşdırılmış vergi informasiya sisteminin (bundan sonra – AVİS), o cümlədən aidiyyəti ərazi vergi orqanı ilə fasiləsiz rabitə üçün telefon xəttinin və faksın, printerin və skanerin olması;

- vergi ödəyicilərinin sərbəst istifadəsi üçün internetə qoşulmuş və vergi sahəsində tələb olunan məlumat bazası ilə təchiz olunmuş ən azı 2 ədəd kompüterin olması.

3. Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə xidmətlər Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti vergi orqanının vergi ödəyicilərinə xidmət strukturunun əməkdaşı (əməkdaşları) tərəfindən həyata keçirilir və onun Xidmət mərkəzində işləməsi həmin vergi orqanının əmri ilə rəsmiləşdirilir.

Zəruri hallarda Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsi prosesinə kömək məqsədilə vergi orqanının digər strukturlarının əməkdaşları cəlb edilə bilər.

4. Xidmət mərkəzində xidmət edən vergi orqanının əməkdaşının aşağıdakı vəzifələri vardır:

- Xidmət mərkəzində vergi ödəyicilərinə bu Qaydaların 2-ci bəndində qeyd edilən xidmətləri göstərmək;

- Xidmət mərkəzinin funksiyalarına dair aidiyyəti vergi orqanı tərəfindən hazırlanmış iş planına uyğun fəaliyyət göstərmək;

- Vaxtaşırı AVİS vasitəsilə daxil olmuş sənədlərə baxmaq, icra etmək, zəruri sənəd və məlumatları AVİS-ə daxil etmək, aidiyyəti vergi orqanına göndərmək;

- Xidmət mərkəzinin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsinin təkmilləşdirilməsi barədə aidiyyəti vergi orqanına təkliflər vermək;

- Qanunvericiliyə uyğun olaraq kommersiya (vergi) sirlinin və xidməti məlumatların qorunmasını təmin etmək;

- Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin qeydiyyatını aparmaq, göstərilən xidmətlər və görülmüş işlər barədə hesabatı müəyyən edilmiş müddətdə aidiyyəti vergi orqanına təqdim etmək;

- Əmək və xidməti intizam qaydalarının, vergi işçisinin etik davranış kodeksinin tələblərinə əməl etmək;

- Xidmət mərkəzində olan avadanlıq və texniki qurğuları düzgün istismar etmək, müəyyən edilmiş iş rejiminə riayət etmək, iş vaxtı Xidmət mərkəzini özbaşına tərk etməmək.

5. Aidiyyəti vergi orqanının vergi ödəyicilərinə xidmət strukturunun rəisi Xidmət mərkəzinin fəaliyyəti üzrə məsul şəxsdir və o, mütəmadi olaraq burada işin təşkilinə, işçilərin fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirir.

6. Vergi ödəyicilərinə xidmət strukturunun rəisinin təqdimatı əsasında rotasiya qaydasında Xidmət mərkəzində xidmət edən əməkdaş digər əməkdaşla dəyişdirilə və ya həmin vergi orqanının nəzarət əhatəsində olan digər Xidmət mərkəzinə keçirilə bilər.

7. Xidmət mərkəzinə müraciət edən vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli və əhatəli xidmətin göstərilməsi, onların eyni məsələ barədə təkrar olaraq vergi orqanına müraciət etməməkləri (gəlməmələri) üçün Xidmət mərkəzində xidmət edən vergi orqanının əməkdaşına AVİS müvafiq altsistemlərinə giriş, istifadə və baxış imkanları açılmalıdır.

Xidmət mərkəzində xidmət edən vergi orqanının əməkdaşına AVİS müvafiq altsistemlərindən istifadə imkanları (meyarları) Vergilər Nazirliyinin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsi tərəfindən müəyyən edilir və Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti strukturu tərəfindən açılması təmin edilir.

**NAĞDSIZ
HESABLAŞMALARIN
ÜSTÜNLÜKLƏRİ**

Nağdsız ödəniş nədir?

Nağdsız ödəniş pul nişanlarından istifadə etmədən pul vəsaitlərinin bir bank hesabından digər bank hesabına köçürülməsi vasitəsilə həyata keçirilən hesablaşmadır. Nağdsız ödənişlər vəsaitlərin dövriyyəsinin sürətləndirilməsində, nağd pulların çapı, daşınması, saxlanması və təsərrüfat əməliyyatlarının xərclərinin azalmasında, nəticədə isə iqtisadiyyatın inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır.

Nağdsız hesablaşmaların ödəniş kartları, bank köçürmələri, çeklər və s. kimi müxtəlif növləri mövcuddur. Onlardan ödəniş kartlarını xüsusilə qeyd etmək lazımdır.

Ödəniş kartları

Ödəniş kartı malların, iş və xidmətlərin dəyərinin ödənilməsi, öz hesabından digər şəxsin hesabına pul vəsaitinin köçürülməsi, habelə nağd pul vəsaitinin əldə edilməsi üçün istifadə edilən ödəniş alətidir.

İnkişaf etmiş ölkələrdə alış-verişin təxminən 80-85 faizi ödəniş kartı vasitəsi ilə aparılır. Dünyada 1,5 milyarda yaxın ödəniş kartları mövcuddur.

Artıq bir neçə ildir ki, ölkəmizdə də ödəniş kartlarının tətbiqinə başlanmış və bu kart istifadəçilərinin sayı ilbəil artmaqdadır. Hal-hazırda Azərbaycanda 4,5 milyona yaxın ödəniş kartı istifadə olunur. Əksər müəssisə və təşkilatlarda, təhsil və səhiyyə sahəsində işləyənlərin əmək haqları, pensiya və müavinətlər həmin şəxslərin bank hesablarına daxil olur. Onlar da bu vəsaitdən ödəniş kartları vasitəsilə müxtəlif əməliyyatlar aparırlar.

Əməliyyatların aparılmasına görə ödəniş kartları iki yerə bölünür:

✓ **debet kartlar** – kart sahibinə hesabında olan pul vəsaiti həcmində əməliyyat aparmaq imkanı verən kartdır.

✓ **kredit kartlar** – kart sahibinə müəyyən olunmuş şərtlər və limit daxilində məhsul və xidmətlərin alışımla reallaşdırmaq və hesabda kifayət qədər pul olmadıqda kredit əldə etmək hüququ verən kartdır.

Ödəniş kartları onda olan məlumatın saxlanması və oxunmasına görə **maqnit lentli** və ya **çipli** olur.

Beynəlxalq ödəniş sistemləri

Visa İnternational, MasterCard İnternational, American Express və digər beynəlxalq ödəniş sistemləri vasitəsilə ödəniş kartlarından tək ölkədaxili deyil, dünyanın əksər ölkələrində əməliyyat aparmaq mümkündür. Dünyada ödəniş kartı ilə aparılan əməliyyatların əksəriyyəti

Visa İnternational, MasterCard İnternational, American Express sisteminin, qalanları isə digər ödəniş sistemlərinin payına düşür.

Hər bir ödəniş kartının üzərində beynəlxalq ödəmə sisteminin loqotipi, kartın üz tərəfində 16 rəqəmli emboss (döyülmüş) olunmuş kart nömrəsi, kart sahibinin adı, soyadı və kartın istifadə müddəti, arxa tərəfində isə kart növündən asılı olaraq, maqnit lent, CVV/CVC – üç və ya dörd rəqəmli müdafiə kodu və kart sahibinin imzası olmalıdır.

Eyni ödəniş sisteminə aid olan kartlar xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir.

Məsələn: *Visa Electron/ Maestro* – bu plastik kart növləri debet rejimində işləyir və banklardan, bankomatlardan (ATM) nağd pul götürülməsi, POS-terminal quraşdırılmış mağazalarda, restoran, iaşə obyektlərində ödənişlərin aparılması və kommunal xidmətlərin dəyərini ödəmək üçün istifadə edilə bilər. Bu kartlar dünyada ən geniş yayılmış kartlardır.

Visa Classic/ MasterCard Standard – bu klassik kartlar istər debet, istərsə də kredit rejimində işləyir. ***Visa Electron/ Maestro*** kartlarının bütün üstünlüklərindən əlavə aviabiletləri, mehmanxanalarda otaqları və s. kimi xidmətləri, internet vasitəsilə malları sifariş etmək imkanına malikdir.

Visa Gold/ MasterCard Gold – qızıl kart öz sahibinin yüksək maliyyə mövqeyini göstərən elit kartdır. Bu növ kartlar bütün rejimlərdə işləyə bilər. ***Classic/ Standard*** kartların bütün üstünlüklərindən istifadə etmək və kartların müstəsnalığını nəzərə alaraq asanlıqla ən iri ödənişlər aparmaq mümkündür.

Visa Platinum / MasterCard Platinum – bu kartların sahibləri dünyanın ən nüfuzlu mehmanxanalarında, butiklərində, restoranlarında və s. mötəbər yerlərində müstəsna xidmət və güzəştlərə malik olur.

Göstərilən üstünlüklərdən başqa, hər bir bank öz kartlarına (müştərilərinə) bir sıra əlavə xidmətlər və əlverişli şərtlər təqdim edir. Məsələn, ölkədaxili alış-verişlərə görə güzəştlər və hədiyyə bonusları, kartda olan məbləğin qalıqına depozit faizlərinin hesablanması və s. Odur ki, kart seçməzdən öncə onun vasitəsilə ən çox hansı əməliyyatın aparılacağı müəyyənəndirilməlidir.

Ödəniş kartlarının üstünlükləri

Ödəniş kartlarının çoxsaylı imkanlarına baxmayaraq, Azərbaycanda onlardan əksər hallarda hesabda olan vəsaitin bankomat vasitəsilə nağdlaşdırılması üçün istifadə olunur. Halbuki, ödəniş kartlarının bir sıra unikal üstünlükləri mövcuddur.

✓ Pul vəsaitinin istifadəsinin daha rahat olması

- ticarət mərkəzlərində məhsul və xidmətlərin dəyərinin ödənilməsi;
- konvertasiya əməliyyatı zamanı əməliyyatların istənilən valyutada həyata keçirilməsi;
- səyahət zamanı nağd pulla bağlı ehtiyacların ödənilməsi;
- gömrükdən keçirilən pul vəsaitlərinin bəyan edilməsinə ehtiyacın qalmamağı;
- hesabda pul olmadıqda, tez bir zamanda hesabın bank vasitəsilə artırılması.

✓ Təhlükəsizlik

- ödəniş kartının itməsi və ya oğurlanması zamanı bankı vaxtında məlumatlandırmaqla pul vəsaitlərindən istifadənin qarşısının alınması.

DİQQƏT! Ödəniş kartının təhlükəsizliyi üçün PİN-kod kart sahibi tərəfindən məxfi saxlanmalıdır.

✓ ***Vaxta qənaət***

- fərqli ödənişlərin eyni vaxta evdən və ya iş yerindən ayrılmadan yerinə yetirilməsi;

- vergilərin, rüsumların və digər büdcə ödənişlərinin, kommunal xərclərin (işıq, qaz, su, telefon və s.) internet vasitəsilə ödənilməsi;

- elektron ödənişlərin qısa müddətdə şəxsi vərəqədə əks olunması;

- mehmanxana nömrələrinin öncədən sifariş edilməsi;

- avia biletlərin və digər mal və xidmətlərin internet vasitəsi ilə alışı.

✓ ***Şəxsi büdcənin səmərəli planlaşdırılması***

- pul vəsaitinin daxil olması və xərclənməsi barədə hesabatın əldə edilməsi;

- hesabda olan vəsaitlərə depozit faizlərin hesablanması;

- ödəniş kartı vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatlar üzrə bonusların əldə edilməsi və ya xərclənən məbləğin müəyyən hissəsinin həyata keçirilən kampaniya çərçivəsində hədiyyə şəklində geri əldə etmək imkanının olması.

POS-terminal

Ödəniş kartı ilə ticarət mərkəzlərində, mağazalarda, ictimai-iaşə obyektlərində aparılan ödənişlər elektron ödəniş aləti olan POS-terminal vasitəsi ilə həyata keçirilir. Pos-terminal kart vasitəsilə malların, iş və xidmətlərin dəyərinin ödənilməsi, valyuta mübadiləsi əməliyyatlarının aparılması, habelə nağd pul vəsaitinin alınması üçün nəzərdə tutulmuş avadanlıqdır.

POS-terminal həm ödəniş kartı sahibləri, həm də biznes subyektləri üçün faydalıdır. POS-terminal üzrə əməliyyatlar həyata keçirilərkən bir qayda olaraq iki nüsxədə qəbz çap olunur. İmzalanmış qəbzın bir nüsxəsi təsərrüfat subyektində qalır, digəri isə kart sahibinə verilir. Bu qəbzın alınması malın dəyişdirilməsi, geri qaytarılması və istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi baxımından digər məqsədlər üçün zəruridir.

POS-terminaldan istifadə vergi ödəyicisinə nə verir?

✓ ödəniş məbləğlərinin dəqiq olması və hesablaşmaların rahat aparılması;

- ✓ qalıq məbləğin müştəriyə qaytarılması üçün iri əskinasın kiçik əskinaslarla əvəz etməyə ehtiyacın yaranmaması;
- ✓ müştərilərin sayının artırılması;
- ✓ nağd vəsaitlərlə olan əməliyyatlarda iş yükünün azaldılması;
- ✓ inkassasiya xidmətlərinə olan ehtiyacın azaldılması;
- ✓ mal və xidmətlər üzrə hesablaşmalar zamanı etibarlılığın və təhlükəsizliyin artırılması;
- ✓ saxta pullarla hesablaşma riskinin aradan qaldırılması.

POS-terminaların quraşdırılması

POS-terminalların quraşdırılması və istifadəsi Nazirlər Kabinetinin 4 oktyabr 2012-ci il tarixli “Azərbaycan Respublikası ərazisində POS-terminalların quraşdırılması, istifadəsi və tətbiqi Qaydaları” və “POS-terminallar quraşdırılacaq obyektlərin müəyyənləşdirilməsi meyarları” ilə tənzimlənir.

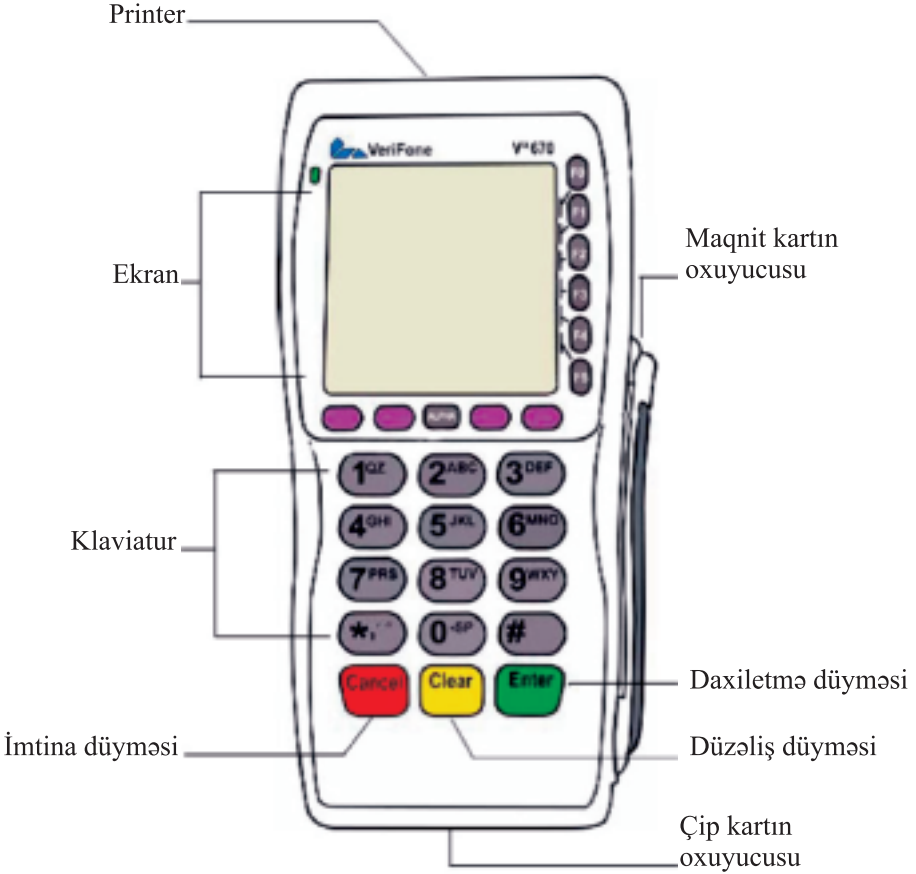
Qaydalara uyğun olaraq vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinə məxsus POS-terminal quraşdırılması tələb olunan bütün təsərrüfat subyektlərində POS-terminalların quraşdırılması üçün müvafiq bildiriş göndərilir.

Diqqət! Vergi ödəyicisi bildirişi aldıqdan sonra 10 (on) iş günü müddətində POS-terminalın quraşdırılması üçün bank ekvayerə müraciət etməlidir.

Bu qaydalara əsasən, POS-terminalın quraşdırılması üçün vergi ödəyicisi banka aşağıdakı sənədləri təqdim edir:

- vergi ödəyicisinin və ya dövlət orqanının qanuni təmsilçisinin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin surəti;
- vergi ödəyicisinin vergi uçotuna alınması haqqında şəhadətnamənin surəti;
- təsərrüfat subyektinin vergi uçotunu təsdiq edən sənədin surəti (obyektin kodu).

POS-terminalın forması

DİQQƏT! POS-terminalların quraşdırılması məqsədmüvafiq hesab edilən obyektlərdə POS-terminal quraşdırılmadan nəzarət-kassa aparatları vergi orqanında qeydiyyatda alınmur.

Bank ekvayer vergi ödəyicisinin müraciətinə göstərilmiş sənədlər təqdim edildikdən sonra 3 (üç) iş günü müddətində baxır. Bu müddətdə ərzində

bank ekvayer tərəfindən POS-terminalın quraşdırılması üçün texniki imkanların yoxlanması məqsədi ilə təsərrüfat subyektinə yerində baxış həyata keçirə bilər. Bank ekvayer tərəfindən vergi ödəyicisinin müraciətinə müsbət baxıldıqda və müqavilə şərtləri üzrə razılıq əldə edildikdə, tərəflər arasında müvafiq müqavilə bağlanılır və 20 iş günü müddətində vergi ödəyicisinin müqavilədə nəzərdə tutulmuş təsərrüfat subyektlərində POS-terminal quraşdırılır.

Vergi orqanı 2 iş günü müddətində bank ekvayerin təqdim etdiyi məlumatlar əsasında POS-terminala qeydiyyat nömrəsi verir və müvafiq məlumatları elektron qaydada bank ekvayerə göndərir.

Bank ekvayer vergi orqanından aldığı məlumatlar əsasında tərtib etdiyi POS-terminalın qeydiyyat nömrəsi haqqında məlumatı 2 (iki) iş günü müddətində sifarişçiyə göndərir.

POS-terminal xidmət mərkəzinə qoşulduqdan dərhal sonra vergi ödəyicisi POS-terminal vasitəsilə ödənişlərin qəbul edilməsini təmin edir.

POS-terminalın quraşdırılmasından imtina halları

Bank ekvayer vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektində POS-terminalın quraşdırılmasından aşağıdakı hallarda imtina edə bilər:

- ✓ nəzərdə tutulmuş sənədlər tam və düzgün təqdim edilmədikdə;
- ✓ bank ekvayerin təsərrüfat subyektində quraşdırmaq üçün POS-terminalı olmadığı;
- ✓ texniki səbəblərdən POS-terminalın quraşdırılması mümkün olmadığı.

Bank ekvayer tərəfindən vergi ödəyicisinə POS-terminalın quraşdırılmasından imtina etdikdə, 3 gün müddətdə imtinanın səbəbləri qeyd edilməklə, bu barədə vergi orqanına və vergi ödəyicisinə məlumat göndərir. Vergi ödəyicisi bank ekvayerdən imtina haqqında məlumat aldıqdan sonra 5 iş günü müddətində (texniki səbəblərdən

POS-terminalın quraşdırılması mümkün olmadıqda 15 gün) imtina-ya səbəb olan uyğunsuzluqları aradan qaldırmaqla, yenidən həmin banka və ya POS-terminalın quraşdırılması üçün digər bank ekvayerə müraciət edir.

POS-terminaldan istifadə edilməsi

Əməliyyata başlamazdan əvvəl terminalın istifadəçisi ödəniş kartının həqiqiliyini yoxlamalıdır və lazım olduğu halda kart sahibindən şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin təqdim edilməsini tələb etməlidir.

Aşağıdakı hallarda terminalın istifadəçisi bank ekvayer tərəfindən təqdim olunmuş təlimata uyğun olaraq tədbirlər görməlidir:

-terminalda əməliyyatın aparılması zamanı çap olunmuş qəbzə kart sahibinin imzasının ödəniş kartının üzərində qeyd olunmuş imza ilə uyğunsuzluğu aşkar edildikdə;

-terminalda əməliyyatın aparılması zamanı texniki nasazlıq səbəbindən əməliyyatın başa çatdırılması mümkün olmadıqda;

-terminalın istifadəçisi ödəniş kartının stop-listə (əməliyyatları dayandırılmış və ləğv edilmiş kartların daxil edildiyi siyahı) daxil olumasını müəyyən etdikdə.

İş gününün sonunda terminalın istifadəçisi xidmət mərkəzinə müvafiq sorğu göndərməlidir. O, terminalda gün ərzində aparılmış əməliyyatları sorğu nəticəsində xidmət mərkəzindən aldığı məlumatlarla üzləşdirməli və uyğunsuzluq olduğu halda terminalda aparılan bütün əməliyyatlar barədə məlumatları xidmət mərkəzinə ötürməlidir.

Əməliyyatlar

❖ SALE əməliyyatı (malların və xidmətlərin ödənilməsi)

1. Menyuda **Sale** seçilir və **ENTER (daxil et)** düyməsi sıxılır.

Terminal hazır vəziyyətdə olduqda, ekranın üzərində **SALE SWIPE THE CARD (Kartı keçirtmək)** yazısı olmalıdır.

Müştərinin kartı maqnit zolaq aşağı sağ tərəfdə olaraq yuxarıdan aşağıya doğru terminaldan keçirilməlidir. Əgər çip kartı təqdim edilibsə,

kart terminalın üzərində yerləşən müvafiq kəsiyə çip aşağıda solda yerləşərək, şaquli vəziyyətdə daxil edilir.

2. Ekranada **ENTER AMOUNT IN (Məbləği daxil edin)**... göstəriləcək. Qəpiklər də daxil olmaqla əməliyyat məbləğini yazın, **ENTER** düyməsini sıxın. Çip kartın istifadəsi zamanı **AMOUNT (məbləğ)** məlumatı kart daxil olunduqdan sonra görünür.

3. Ekranada **ENTER PİN (PİN-kodu daxil et)** göstəriləcək. Müştəri öz PİN-kodunu yazır və **ENTER** düyməsini basmaqla onu təsdiqləyir. PİN-kodu yazmaq ehtiyacı olmadıqda, terminalda olan **X** düyməsini və sonrada terminalın üzündə yerləşən **ENTER** düyməsini sıxın.

4. Terminal banka sorğu göndərir və bir neçə saniyədən sonra əməliyyatın nəticəsi haqda cavab qəbul olunur. Əməliyyat uğurlu keçdikdə qəbz çap olunur (əməliyyat uğursuz olduqda, çekdə səhvin kodu göstərilir. Məsələn, 51 - hesabda kifayət qədər pul olmadıqda). Müştəri həmin qəbz-də imza atmalıdır. İkinci qəbz **ENTER** düyməsini sıxaraq çap edə bilərsiniz. Qəbzın biri kassirdə, digəri isə müştəridə qalır.

CANCEL əməliyyatı (aparılan əməliyyatın ləğv edilməsi)

1. Əməliyyat menyusunda **CANCEL (imtina)** seçilir və **ENTER** düyməsi basılır.

2. Müştərinin kartı keçirilir, əgər çip kartı təqdim edilibsə, kart terminalının önündə (aşağı hissəsində) yerləşən müvafiq kəsiyə daxil edilir.

DİQQƏT!!! Əgər CANCEL əməliyyatı çip vasitəsilə aparılıbsa, çip vasitəsi ilə də ləğv olunmalıdır. Əməliyyat bitməyə nə və çek çap olunmayana qədər kartı kəsikdən çıxarmaq olmaz!!!

3. Ekranada **REFERENCE** göstəriləcəkdir. Çekin üzərində olan əməliyyatın unikal kodunu (**REFERENCE**) yazıb **ENTER** düyməsi sıxılır.

4. İmtina olunan məbləğ ekranada göstərilir. Əməliyyat **ENTER** düyməsi ilə təsdiqlənir.

5. Terminal banka sorğu göndərir və bir neçə saniyədən sonra əməliyyatın nəticəsi haqda cavab qəbul olunur. Əməliyyat uğurlu keçdikdə qəbz çap olunur. Müştəri həmin qəbz-də imza atmalıdır. İkinci qəbz **ENTER** düyməsini sıxaraq çap edilə bilər. Qəbzın biri kassirdə, digəri isə müştəridə qalır.

❖ **Report (Settlement-Z) əməliyyatı (hesabatın göndərilməsi)**

Gündəlik hesabatın elektron formada ekvayer banka göndərilməsi.

1. Ekranın üzərində olan **F2** düyməsi sıxılır.
2. Ekranda **ENTER PASSWORD (Şifrəni daxil et)** göstəriləcəkdir.
3. **11111** rəqəmlərini yazıb **Enter** düyməsini sıxın.
4. Ekranda **Report (Settlement-Z)** seçilir və **ENTER** düyməsi sıxılır.

Sonra hesabat çap edilir və istifadəçidə qalır.

❖ **REPORT COPY əməliyyatı (son əməliyyatın qəbzinin surəti)**

1. Əməliyyat menyusunda **Report Copy (Hesabatın surəti)** seçilir, **ENTER** düyməsi sıxılır və sonra yenə **ENTER** düyməsi sıxılır.

2. Sonuncu əməliyyatın qəbzi çap edilir.

Əməliyyatın xəta kodları:

◇ **05** – karta xidmət edilmir.

◇ **38** – PİN-kod yığıma məhdudiyəti keçib.

◇ **51** – **No sufficient funds** – hesabda kifayət qədər vəsait yoxdur.

◇ **54** – **Expired card** – ödəniş kartının istifadə müddəti bitmişdir.

◇ **55** – **Incorrect PİN** – PİN-kod səhv daxil edilib.

◇ **57** – **Transaction not permitted to cardholder** - əməliyyatın aparılması kart sahibinə icazə verilməyib.

◇ **61, 65** – pos-terminal üzrə kifayət qədər vəsait çıxarma məhdudiyəti.

◇ **77** – gündəlik hesabatın çıxarılmasında(settlement) səhv.

◇ **82** - **CVV**- kod səhv daxil edilib.

Göründüyü kimi, adi nağd hesablaşma ilə müqayisədə ödəniş kartı vasitəsilə aparılan əməliyyatlar kart sahibinə çoxsaylı üstünlüklər təqdim edir. İnkişaf etmiş ölkələrdə ödəniş kartları gündəlik həyatda əvəzəlməz alətdir və öz sahibləri üçün rahatlıq, səmərəlilik və təhlükəsizlik simvoluna çevrilib. Azərbaycanda nisbətən yeni istifadə olunan ödəniş kartları gündən günə populyarlıq qazanmaqdadır. Ölkəmizin iqtisadi inkişafı, innovativ islahatların aparılması və əhalinin rifahının yüksəlməsi öz növbəsində nağdsız ödəniş vasitələrinin geniş tətbiqini zəruri edir. Bu sahədə bizim hamımıza, istər dövlət orqanları, istərsə də ayrı-ayrı hüquqi və fiziki şəxslərə böyük məsuliyyət düşür. Bunu nəzərə alaraq müəssisələr müasir ödəniş vasitələrindən istifadəni genişləndirməli, nağdsız ödənişlərin tətbiqinə üstünlük verməli və rəqabətə davamlı olmaq üçün obyektlərində POS-terminal quraşdırmalıdırlar.

VERGİLƏR HAQQINDA

Fiziki şəxslərin gəlir vergisi

Gəlir vergisinin ödəyiciləri kimlərdir?

Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər gəlir vergisinin ödəyiciləridirlər.

Vergitutma obyektı

Rezidentlərin gəlirləri üzrə vergitutma obyektı vergi (təqvim) ili üçün rezidentlərin bütün gəliri ilə həmin dövr üçün gəlirdən çıxılan məbləğ arasındakı fərqdən ibarət olan vergiyə cəlb edilən gəlirdir. Ödəmə mənbəyində vergi tutulduğu halda, vergitutma obyektı vergiyə cəlb olunan gəlirdir.

Xüsusi notarius tərəfindən bir ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlar (xərclər nəzərə alınmadan) vergitutma obyektıdır.

Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəlik vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident vergi ödəyicisinin vergiyə cəlb olunan gəliri müəyyən dövr ərzində Azərbaycan mənbələrindən daimi nümayəndəliklə bağlı əldə edilən ümumi gəlirlə həmin dövrdə bu gəlirlərin əldə edilməsi ilə əlaqədar çəkilən və gəlirdən çıxılan məbləğ arasında fərkdir.

Qeyri-rezidentin ödəmə mənbəyində vergi tutulan ümumi gəliri, gəlirdən çıxılan məbləğ nəzərə alınmadan, ödəniş yerində vergitutma obyektıdır.

Gəlir

Rezident fiziki şəxslərin gəliri onun respublika daxilində və xaricində əldə etdiyi gəlirdən ibarətdir. Qeyri-rezident fiziki şəxsin gəliri onun Azərbaycan Respublikası mənbələrindən əldə etdiyi gəlirlərdən ibarətdir.

Gəlirlərə aşağıdakılar aiddir:

- muzzdlu işlə əlaqədar əldə edilən gəlir;
- muzzdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən əldə edilən gəlir;
- vergidən azad edilən gəlirlərdən və əsas vəsaitlərin (vəsaitin) yenedən qiymətləndirilməsindən yaranan artımdan başqa bütün digər gəlirlər.

Muzzdlu işlə əlaqədar əldə edilən gəlir və verginin dərəcələri

Muzzdlu iş dedikdə əmək qanunvericiliyinə uyğun olaraq müqavilə (kontrakt) əsasında haqqı ödənilməklə yerinə yetirilən əmək fəaliyyəti başa düşülür.

Fiziki şəxs tərəfindən maddəli işlə əlaqədar alınan gəlir isə - əmək haqqı, bu işdən alınan hər hansı ödəmə və ya faydadır.

Faktiki ezamiyyə xərclərinin, habelə dəniz nəqliyyatında ezamiyyə xərcləri əvəzinə üzücü heyətin üzvlərinə sutkalıq ödənişlərin və ya digər işgüzar xərclərin əvəzinin ödənilməsi gəlirə daxil deyildir.

Fiziki şəxslərin aylıq gəlirindən aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

Vergi tutulan aylıq gəlirin məbləği	Verginin məbləği
2500 manatadək	14 faiz
2500 manatdan çox olduqda	350 manat + 2500 manatdan çox olan məbləğin 25 faizi

Maddəli işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən vergi ödəyiciləri fiziki şəxslərin aylıq gəlirlərini hesablayaraq yuxarıda göstərilən dərəcələrə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində gəlir vergisi tutmalı və **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməli, ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni isə ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən **sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq**, digərləri isə gəlirin ödənilməsi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim etməlidir.

Fiziki şəxslərin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) hər hansı maddəli işlə əlaqədar əldə edilən aylıq gəliri **200 manatadək** olduqda **əmək qabiliyyətli əhali üçün ölkə üzrə yaşayış minimumunun 1 misli məbləğində olan hissəsi** azaldılır.

İki və ya daha çox yerdə maddəli işləyən fiziki şəxslərin gəlirlərindən gəlir vergisi hər bir iş yerində ödənilən məbləğdən ayrıca hesablanır və dövlət büdcəsinə ödənilir.

Dövlət sosial təminat sistemi vasitəsilə ödənilən pensiyalar istisna edilməklə, digər şəxslərə pensiya ödəyən və vergi ödəyicisi kimi vergi orqanlarında uçota alınmayan, VÖEN təqdim etməyən fiziki şəxslərin göstərdiyi xidmətlərə (işlərə) görə həmin fiziki şəxslərə haqq ödəyən fərdi sahibkarlar və xüsusi notaruslar da yuxarıda göstərilən dərəcələrə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində gəlir vergisi tutmalı və gəlirin ödənilməsi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməli, həmin müddətədək də ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Muzdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən gəlir və verginin dərəcələri

Muzdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən gəlirlər **sahibkarlıq** və **qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən** gəlirlərdən ibarətdir.

Sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirə aşağıdakılar aiddir:

- sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin təqdim edilməsindən gəlir;
- sahibkarlıq fəaliyyətinin məhdudlaşdırılmasına və ya müəssisənin bağlanılmasına razılıq verilməsinə görə alınan gəlir;
- əsas vəsaitlərin təqdim edilməsindən alınan məbləğlər;
- gəlirdən çıxılan, kompensasiya edilən məbləğlərdən və ya ehtiyatların azalmasından gəlir.

Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslərin vergiyə cəlb edilən gəlirlərindən **20 faiz dərəcə** ilə vergi tutulur.

Fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra **15 gündən gec olmayaraq** cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməli, hesabat ilindən **sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq** vergi orqanlarına gəlirləri haqqında bəyannamə verməli və həmin vaxtadək illik gəlir üzrə son hesablama aparmaqla (cari ödəmələr nəzərə alınmaqla) gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

Fiziki şəxslərin ümumi gəlirlərindən gəlirdən çıxılmayan xərclərdən başqa, gəlirlərin əldə edilməsi ilə əlaqədar bütün xərclər çıxılır.

Ezamiyyə xərclərinin normadan artıq olan hissəsi sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilən gəlirdən çıxılmaz.

Xüsusi notariuslar vergitutma obyektindən xərclər çıxılmadan **10 faiz dərəcə** ilə gəlir vergisi hesablamalı, hesablanmış vergi məbləğini **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməli, “Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi”ni isə hər rüb başa çatdıqdan sonra **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməlidirlər.

Qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirə aşağıdakılar aiddir:

- faiz gəliri;
- dividend;

- əmlakın icarəyə verilməsindən gəlir;
- royalti;
- işçinin işəgötürənə olan borcunun və ya öhdəliyinin bağışlandığı hallar istisna olmaqla, vergi ödəyicisinə bağışlanmış borcun məbləği;
- sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə olunmayan aktivlərin təqdim edilməsindən gəlir;
- işəgötürənin öz işçisinə malı, işi və ya xidməti təqdim etdiyi, yaxud hədiyyə verdiyi hallar istisna olmaqla, təqvim ili ərzində alınan hədiyyə və mirasların məbləği;
- vergi ödəyicisinin aktivlərinin ilkin qiymətinin artdığını göstərən hər hansı digər gəlir (təqdim olunduğu təqdirdə) - əmək haqqından başqa;
- həyatın yığım sığortası üzrə sığorta olunanın ödədiyi və ya onun xeyrinə ödənilən sığorta haqları ilə sığorta ödənişləri arasındakı fərq.
- xüsusi notarius tərəfindən aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlar.
- vəkillik fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən bu fəaliyyətlə bağlı göstərilən xidmətə görə alınan haqq.

Qeyri-sahibkarlıq fəaliyyəti üzrə fiziki şəxslərin illik gəlirindən aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

Vergi tutulan illik gəlirin məbləği	Verginin məbləği
30000 manatadək	14 faiz
30000 manatdan çox olduqda	4200 manat + 30000 manatdan çox olan məbləğin 25 faizi

Fiziki şəxslərin illik gəliri **2400** manatadək olduqda **əmək qabiliyyətli əhali üçün ölkə üzrə yaşayış minimumunun 12 misli** məbləğində olan hissəsi azaldılır.

Ödəniş mənbəyində fiziki şəxslərə ödənilən dividenddən (**10 faiz**), faizlərdən (**10 faiz**), icarə haqlarından (**14 faiz**) və royaltidən (**14 faiz**) vergi tutulmuşdursa, bu dividend, faizlər, icarə haqları və royalti gəlirdən çıxılır və bir daha vergiyə cəlb edilmir.

Vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənbəyindən olan və bu gəlirindən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər və ödəmə

mənbəyində vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənar gəlir, o cümlədən royaltidən gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər hesabat ilindən **sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq** vergi orqanlarına bəyannamə verirlər.

Gəlir vergisindən azadolmalar

Fiziki şəxslərin aşağıdakı gəlirlərindən gəlir vergisi tutulmur:

- rotasiya qaydasında xaricə ezamiyyətə göndərilən diplomatik xidmət əməkdaşlarının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin xarici ölkədə aldığı əmək haqqı, Azərbaycan vətəndaşı olmayan diplomatik və ya konsulluq əməkdaşlarının rəsmi məşğulluğundan gəlir;

- Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan şəxsin iş yerindən gəlir – əgər bu gəlir Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan işəgötürən tərəfindən, yaxud onun adından ödənilirsə və qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən və ya onun adından, yaxud daimi nümayəndəlikdə fəaliyyəti ilə əlaqədar ödənilmirsə;

- təqvim ili ərzində alınan hədiyyələrin, təhsil və ya müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin **1000** manatadək olan hissəsi, xaricdə müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın dəyərinin **2000** manatadək olan hissəsi, mirasların dəyərinin **20000** manatadək olan hissəsi;

Təhsil və ya müalicə haqları almış şəxslərə bu güzəşt o halda verilir ki, həmin məbləğlərin təyinatı üzrə ödənildiyini təsdiq edən müvafiq sənədlər təqdim edilmiş olsun.

- hədiyyə, maddi yardım və miras vergi ödəyicisinin ailə üzvlərindən alındığı halda, onun tam dəyəri;

- əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə ödənilən müavinətlər istisna olmaqla, dövlət müavinətləri, əvəzsiz dövlət köçürmələri, dövlət pensiyaları, dövlət təqaüdləri, işçilərin sayının və ştatların ixtisar edilməsi ilə əlaqədar olaraq əmək müqaviləsinə xitam verildikdə işçilərə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə müvafiq ödənilən təminatlar, habelə Azərbaycan Respublikası qanunları və Azərbaycan Respublikasının

Prezidentinin qərarları əsasında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına fərdi birdəfəlik ödəmələr və ya maddi yardımlar;

- alimentlər;

- qiymətli daşlardan və metallardan, qiymətli daşlar və metalların məmulatlarından, incəsənət əsərlərindən, əntiq əşyalardan və vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətində istifadə edilən və ya istifadə edilmiş əmlakdan başqa, daşınan maddi əmlakın təqdim edilməsindən gəlir;

- sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta olunanın və faydalanan şəxsin həyatına, habelə onun əmlakına və ya əmlak mənafeələrinə dəymiş zərərin əvəzini ödəmək üçün pul və ya natura şəklində ödənilmiş vəsait, həmçinin işəgötürən tərəfindən ödənilən bütün növ icbari sığorta və könüllü tibbi sığorta haqları, **3 ildən az olmayan müddətə** bağlanan müqavilə ilə həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə işəgötürənin Azərbaycan Respublikasının sığortaçılarına ödədikləri sığorta haqları, həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə müqavilənin qüvvəyə mindiyi andan etibarən **3 illik müddət keçdikdən sonra** sığorta olunana və faydalanan şəxsə ödənilən hər hansı məbləğlər;

- vergi ödəyicisinin azı **3 il ərzində** əsas yaşayış yeri olduğu daşınmaz əmlakının təqdim edilməsindən gəlir;

- dəymiş zərərlərin ödənilməsi ilə bağlı alınan kompensasiya ödənişləri;

- bilavasitə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalından alınan gəlirlər;

- sənətkarlıq sahəsində fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərin gəliri;

- müvafiq qaydada dövlət qeydiyyatından keçmiş lotereyalardan, habelə dövlət daxili uduşlu istiqrazlardan əldə olunan uduşların dəyəri;

- kompensasiya xarakterli müxtəlif ödənişlər,

- hərbi qulluqçulara, prokurorluq orqanlarının prokurorluq işçilərinə və prokurorluq işçiləri olmayan hərbi qulluqçularına, hüquq-mühafizə və feldyeger rəhbəri orqanlarının xüsusi rütbəsi olan əməkdaşlarına ödənilən bütün növ ödənişlər (vəzifə və hərbi (xüsusi) rütbəyə görə maaşlar istisna olmaqla), habelə, əməliyyat-axtarış fəaliyyəti subyektləri ilə əməkdaşlıq edən şəxslərə, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti subyektlərinə kömək edən şəxslərə ödənilən bütün növ əmək haqqı, mükafat və digər maddi təminatlar;

- işəgötürən tərəfindən işçinin hərbi və alternativ xidmətə çağırılması ilə əlaqədar ödənilən müavinətlərin qanunvericilikdə nəzərdə tutulan məbləği;
- yarışlarda və müsabiqələrdə əşya şəklində alınan mükafatların tam dəyəri;
- beynəlxalq yarışlarda və müsabiqələrdə pul şəklində alınan mükafatların **4000** manatadək olan dəyəri;
- respublika, şəhər və rayon yarışlarında və müsabiqələrində **200** manatadək olan dəyəri;
- dövlət qulluqçusu pensiya yaşına çatmasına görə könüllü işdən çıxması ilə əlaqədar verilən birdəfəlik haqq;
- Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarına və hakimlərə öz səlahiyyətlərinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı xərclərin ödənilməsi üçün qanunla müəyyən edilmiş miqdarda verilən aylıq pul təminatı və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qərarı ilə vəzifəyə təyin olunan Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti və digər dövlət orqanlarının (təsisatlarının) rəhbər işçilərinə səlahiyyətlərinin icrası ilə bağlı təmsilçilik xərclərinin ödənilməsi üçün verilən vəzifə maaşlarına aylıq əlavə pul təminatı;
- müəyyən edilmiş qaydada keçirilən idman mərc oyunlarından əldə edilən uduşlar;
- Azərbaycan Respublikasının keçmiş Prezidentinə və onun ailə üzvlərinə ödənilən pensiya, müavinət və digər ödənişlərin məbləği;
- Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının rezidenti fiziki şəxslərin sənaye və texnologiyalar parkındakı fəaliyyətdən əldə etdikləri gəlir (əmək haqqından tutulan gəlir vergisi istisna olmaqla) - qanunvericiliyə uyğun olaraq bu parkda qeydiyyatdan alındıqları hesabat ilindən başlayaraq - **7 il müddətinə**;
- Banklar və digər kredit təşkilatları tərəfindən fiziki şəxslərin əmanətləri üzrə ödənilən faizlər 2013-cü il yanvarın 1-dən **1 il müddətinə** gəlir vergisindən azad edilmişdir.

Vergi güzəştləri

Aşağıdakı fiziki şəxslərin hər hansı muzzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri **400 manat məbləğində** azaldılır:

- Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanlarının;

-
- Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanlarının;
 - Müharibə əlillərinin;
 - Həlak olmuş, yaxud sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarının (ərlərinin);
 - **1941-1945-ci illərdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallar ilə təltif edilmiş şəxslərin;**
 - qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müharibə veteranı adı almış şəxslərin;
 - Çernobıl AES-də qəza, mülki və ya hərbi təyinatlı atom obyektlərində radiasiya nəticəsində şüa xəstəliyinə və şüa yükü ilə əlaqədar xəstəliyə tutulmuş və ya bu xəstəlikləri keçirmiş şəxslərin.

I və II qrup əlillərin (müharibə əlillərindən başqa), sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşadək şəxslərin hər hansı muzzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri **200 manat məbləğində** azaldılır.

Aşağıdakı fiziki şəxslərin hər hansı muzzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri **100 manat məbləğində** azaldılır:

- həlak olmuş, yaxud sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin valideynləri, habelə vəzifələrinin icrası zamanı həlak olmuş dövlət qulluqçularının valideynləri və arvadları (ərləri). Bu şəxslərin arvadlarına (ərlərinə) güzəşt o halda verilir ki, onlar təkrar nikaha girmiş olmasınlar;

- **1990-cı il yanvarın 20-də SSRİ** qoşunlarının müdaxiləsi nəticəsində, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün müdafiəsi zamanı həlak olmuş şəxslərin valideynləri və arvadları (ərləri). Bu şəxslərin arvadlarına (ərlərinə) güzəşt o halda verilir ki, onlar təkrar nikaha girmiş olmasınlar;

- Əfqanıstana və döyüş əməliyyatları aparan başqa ölkələrə göndərilmiş hərbi qulluqçular və ya təlim-yoxlama toplanışlarına çağırılmış hərbi vəzifəlilər;

- daimi qulluq tələb edən sağlamlıq imkanları məhdud uşağa və ya **I qrup** əlilə baxan və onunla birlikdə yaşayan valideynlərdən biri (özlərinin istəyi ilə), arvad (ər), himayəçi və ya qəyyum;

- məcburi köçkünlər və onlara bərabər tutulan şəxslər. Bu güzəşt mənzil qanunvericiliyinə və ya mülki hüquqi əqdlərə əsasən ayrıca mənzil sahəsi əldə etməsi nəticəsində daimi məskunlaşmış şəxslərə şamil edilmir.

Fiziki şəxsin yuxarıda göstərilən güzəştlərin bir neçəsi üzrə güzəşt hüququ olduqda, ona bu güzəştlərdən biri, məbləğcə ən böyük olanı verilir.

Qohumluq dərəcəsiindən asılı olmayaraq himayəsində azı üç nəfər, o cümlədən gündüz təhsil alan **23** yaşınadək şagirdlər və tələbələr olan ər və ya arvadın birinin vergi tutulmalı olan aylıq gəliri **50 manat məbləğində** azaldılır.

Bu qayda uşaqların **18** yaşa, tələbələrin və şagirdlərin **23** yaşa çatdığı ilin sonunadək, habelə uşaqların və himayədəkilərin öldüyü hallarda ölüm ilinin sonunadək saxlanılır.

Əmək haqqından tutulan vergi hesablanarkən fiziki şəxslərin vergi güzəştləri hüququ qanunla müəyyən edilmiş sənədlərin təqdim edildiyi andan yaranır və yalnız fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) həyata keçirilir.

Mənfəət vergisi

Vergi ödəyicisinin gəliri (vergidən azad edilən gəlirdən başqa) ilə gəlirdən çıxılan xərci arasındakı fərq onun mənfəətidir.

Mənfəətdən ödənilən vergiyə mənfəət vergisi deyilir.

Vergi ödəyiciləri kimlərdir?

Azərbaycan Respublikasında rezident və qeyri-rezident müəssisələr mənfəət vergisinin ödəyiciləridir.

Fiziki şəxs olmayan hər hansı xarici şəxs birgə sahibkarlıq fəaliyyətinin obyektini olmadığını sübut etməyincə, ona mənfəət vergisinin ödəyicisi olan müəssisə kimi baxılır.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış hüquqi şəxslərin sərbəst balansına, cari və ya digər hesablara malik olan filialları, struktur bölmələri və ya digər ayrıca bölmələri mənfəət vergisinin ödəyiciləri deyildirlər.

Vergitutma obyektini

Rezident müəssisə üçün vergitutma obyektini həm Azərbaycan Respublikasındakı, həm də onun hüdudlarından kənardakı mənbələrdən

əldə edilmiş mənfəətdir.

Qeyri-rezident müəssisələr üçün vergitutma obyektii isə yalnız Azərbaycan Respublikasındaki mənbələrdən əldə edilmiş mənfəətdir.

Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəlik vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident müəssisənin daimi nümayəndəliklə bağlı əldə etdiyi mənfəətindən vergi tutulur.

Azərbaycan Respublikasında özünün daimi nümayəndəliyi vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident müəssisəsi bu fəaliyyətdən əldə etdiyi mənfəətindən, yəni daimi nümayəndəliyi ilə bağlı Azərbaycan mənbəyindən əldə etdiyi ümumi gəlirinin həmin gəlirin əldə edilməsinə çəkilən xərclər çıxıldıqdan sonra qalan məbləğindən vergi ödəyir.

Qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliklə bağlı olmayan ümumi gəliri isə xərclər çıxılmadan ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunur.

Qeyri-rezident müəssisəsinin Azərbaycan Respublikasındaki daimi nümayəndəliyi ilə bağlı olmayan əmlak təqdim etməsindən təqvim ili ərzində Azərbaycan mənbəyindən əldə etdiyi ümumi gəlirindən həmin gəlirə aid olan xərclər çıxıldıqdan sonra vergi tutulur.

Əsas vəsaitlərin (vəsaitin) yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan artım (yenidən qiymətləndirilmə nəticəsində yaranan müsbət fərq) mənfəət vergisinin vergitutma obyektii deyildir.

Verginin dərəcələri

Müəssisənin mənfəətindən **20 faiz** dərəcə ilə vergi tutulur.

Qeyri-rezident hüquqi şəxslərin daimi nümayəndəliklə bağlı olmayan, lakin Azərbaycan mənbəyindən əldə edilən ümumi gəlirindən (ƏDV və aksizlər çıxılmaqla) ödəmə mənbəyində aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

- rezident müəssisə tərəfindən ödənilən dividenddən **-10 %**;
- rezident banklarına, maliyyə lizinqini həyata keçirən rezident şəxslərə və ya qeyri-rezidentin banklarına, maliyyə lizinqini həyata keçirən qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındaki daimi nümayəndəliyinə kreditlər (ssudalar), depozitlər (hesablar) üzrə ödənilən faizlər istisna olmaqla, rezident müəssisə tərəfindən və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən, yaxud bu cür nümayəndəliyin adından ödənilən

faizlərdən, o cümlədən maliyyə lizinqi əməliyyatları üzrə ödənilən ssuda faizlərindən, gəlir Azərbaycan mənbəyindən əldə edilmişdirsə – **10 %**;

- rezident müəssisənin riskin sığortasına və ya təkrar sığortasına dair müqaviləyə uyğun olaraq sığorta ödəmələri - **4 %**;

- Azərbaycan Respublikası ilə digər dövlətlər arasında beynəlxalq rabitə və ya beynəlxalq daşımalar həyata keçirilərkən rabitə və ya nəqliyyat xidmətləri üçün rezident müəssisəsinin ödəmələri - **6 %**;

- muzzdlu işlə əlaqədar alınan gəlirlər istisna olmaqla, rezident hüquqi şəxsin işlərin görülməsindən və ya xidmətlərin göstərilməsindən əldə etdiyi gəlirləri və Azərbaycan mənbəyindən əldə edilən digər gəlirlərindən - **10 %**;

- icarə haqqından və royaltidən - **14%**;

- rezident müəssisənin muzzdlu işlə əlaqədar ödədiyi gəlir – **aylıq gəlir vergisinin dərəcələrinə uyğun olaraq.**

Qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyindən mənfəət vergisindən əlavə olaraq bu daimi nümayəndəliyin xalis mənfəətindən ödəmə mənbəyində həmin qeyri-rezidentə köçürdüyü hər hansı məbləğdən **10 faiz dərəcə** ilə vergi tutulur.

Azadolmalar və güzəştlər

Aşağıdakılar vergidən azaddır:

- xeyriyyə təşkilatlarının gəliri, sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa;

- qeyri-kommersiya təşkilatlarının aldıqları əvəzsiz köçürmələr, üzvlük haqları və ianələr;

- beynəlxalq, dövlətlərarası və hökumətlərarası təşkilatların gəlirləri, sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa;

- dövlət hakimiyyəti orqanlarının, büdcə təşkilatlarının və yerli özünüidarəetmə orqanlarının gəlirləri (sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa);

- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının, onun qurumlarının və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun, habelə Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun gəlirləri;

- alınmış sığorta ödənişləri (həmin sığorta hadisəsi ilə əlaqədar zərərə

aid edilən məbləğlərdən başqa);

- sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsil alması üçün yaradılmış xüsusi təhsil müəssisələrinin gəliri - sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa;

- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq dövlət büdcəsinə olan vergi borclarının silinməsindən əldə olunan gəlir.

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilmiş hallarda hüquqi şəxsin qərarı ilə onun özünün və onun tam mülkiyyətində olan rezident törəmə müəssisələrinin birinin balansından digərinin balansına əvəzsiz olaraq verilən aktivlərin dəyəri;

- Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən bir hüquqi şəxsin balansından əvəzsiz olaraq digər şəxsin balansına verilmiş əsas vəsaitlərin dəyəri;

- Neft-qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü, ixrac boru kəmərləri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlərə uyğun olaraq əsas fondların, daşınar əmlakın və digər aktivlərin hər hansı şəkildə həmin sazişlərdə Azərbaycan Respublikasını təmsil edən tərəfə təqdim edilməsi üzrə əməliyyatlar;

- Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının idarəedici təşkilatının və ya operatorunun mənfəətinin bu parkın infrastrukturunun tikintisinə və saxlanılmasına yönəldilmiş hissəsi, habelə həmin parkın rezidenti olan hüquqi şəxslərin bu parkda qeydiyyatda alındığı hesabat ilindən başlayaraq **7 il müddətinə** qeyd olunan fəaliyyətdən əldə etdikləri gəlir;

- əlillərin və ya sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların ictimai təşkilatlarına məxsus olan, işçilərinin ümumi sayının azı **50%-i** əlillərdən və ya sağlamlıq imkanları məhdud **18** yaşınadək şəxslərdən ibarət olan istehsal müəssisələrinin mənfəət vergisinin dərəcəsi **50% azaldılır**. Bu güzəştin alınması hüququ müəyyən edilərkən işçilərin orta siyahı sayına əvəzçilik, podrat müqavilələri və mülki-hüquqi xarakterli digər müqavilələr üzrə işləyən əlillər və ya sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək şəxslər daxil edilmir.

- Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi şəxslər **2014-cü ilin yanvar ayının 1-dək**

torpaq vergisi istisna olmaqla, mənfəət vergisini ödəməkdən azaddırlar. Bu hüquqi şəxslər digər fəaliyyət növləri ilə məşğul olduqda həmin fəaliyyət üzrə mənfəət vergisinə cəlb olunurlar.

Gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər

Gəlirdən çıxılmayan xərclərdən başqa gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı olan bütün xərclər, həmçinin qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş icbari ödənişlər gəlirdən çıxılır.

Gəlirdən çıxılmayan xərclər

Aşağıdakı xərclərin gəlirdən çıxılmasına yol verilmir:

- əsas vəsaitlərin alınmasına və qurulmasına çəkilən xərclər və kapital xarakterli digər xərclər;
- qeyri-kommersiya fəaliyyəti ilə bağlı olan xərclər;
- əyləncə və yemək xərcləri (Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş normalar daxilində müalicə-profilaktik yeməklərə, süd və ona bərabər tutulan digər məhsullara və vasitələrə sərf olunan xərclər, həmçinin dəniz nəqliyyatında üzücü heyətə verilən yemək xərcləri istisna olmaqla), habelə işçilərin mənzil və digər sosial xarakterli xərcləri.

Sahibkarlıq fəaliyyəti əyləncə və ya sosial xarakteri daşıyan müəssisələrin xərcləri bu cür fəaliyyət çərçivəsində çəkilirsə, müvafiq olaraq əyləncə və sosial xərclər gəlirdən çıxılır.

- öz işçilərinin xeyrinə əmlakın zərərdən sığortalanması, habelə xarici sığorta təşkilatları ilə bağlanmış həyat sığortası müqavilələri üzrə sığorta haqları.

Azərbaycan Respublikasının və ya digər dövlətlərin ərazilərində ödənilmiş mənfəət vergisi və ya gəlirdən hesablanan hər hansı digər vergilərin, Vergi Məcəlləsi və digər qanunlarla müəyyən edilmiş qaydada hesablanmış faizlərin, maliyyə sanksiyalarının və inzibati cərimələrin (gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı mülki hüquq müqavilələri üzrə faizlər, dəbbə pulu (cərimə), icranın gecikdirilməsi ilə əlaqədar vurulmuş zərərin əvəzinin ödənilməsi və digər analogi cərimələr istisna olmaqla), habelə faktiki eza-miyyə xərclərinin Nazirlər Kabinetinin müəyyənləşdirdiyi normadan artıq olan hissəsinin gəlirdən çıxılmasına yol verilmir.

Gəlirdən çıxılan xərclər

- əmək haqqı kartlarının alınmasına çəkilən xərclər;

- xaricdən alınmış borclar üzrə, habelə qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslərin bir - birinə ödədikləri faizlərin faktiki məbləği (hesablamalar metodundan istifadə edildikdə - ödənilməli faizlərin məbləği), faizlərin aid olduğu dövrdə eyni valyuta ilə, oxşar müddətə verilmiş banklararası kredit hərəracında olan və ya hərərac keçirildiyi təqdirdə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının dərc etdiyi banklararası kreditlər üzrə faizlərin orta səviyyəsinin **125 faizdən** artıq olmamaqla;

- malların təqdim edilməsi, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar gəlir əvvəllər sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilən ümumi gəlirə daxil edilmişdirsə, onlarla bağlı olan ümitsiz borc məbləğləri;

- banklar və bank fəaliyyətinin ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən kredit təşkilatları, qanunvericiliyə müvafiq qaydada, aktivlərin təsnifatından asılı olaraq, xüsusi ehtiyat fondlarının yaradılmasına aid edilən məbləğlər;

- sığorta fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi şəxslər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş normalara uyğun olaraq ehtiyat sığorta fondlarına ayırdıqları məbləğlər;

- gəlir götürmək məqsədi ilə aparılan elmi tədqiqat, layihə-axtarış və təcrübə-konstruktor işlərinə çəkilən xərclər (əsas vəsaitlərin alınması və qurulması ilə bağlı xərclər, habelə kapital xarakterli digər xərclər istisna olmaqla);

- əsas vəsaitlər üzrə hesablanan amortizasiya ayırmaları;

- öz işçilərinin xeyrinə əmlakın zərərdən sığortalanması, habelə xarici sığorta təşkilatları ilə bağlanmış həyat sığortası müqavilələri üzrə sığorta haqları istisna olmaqla, sığortalının ödədiyi sığorta haqları.

Hər il üçün gəlirdən çıxılmalı olan təmir xərclərinin məbləği əsas vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının əvvəlki ilin sonuna qalıq dəyərinin binalar, tikililər və qurğuların ilin sonuna qalıq dəyərinin 2 faizi, maşınlar, avadanlıq, hesablama texnikası və nəqliyyat vasitələri 5 faizi, digər əsas vəsaitlər 3 faizi və köhnəlmə (amortizasiya) hesablanmayan əsas vəsaitlər üzrə sıfır (0) faizi həddi ilə məhdudlaşdırılır. Təmir xərclərinin faktiki məbləği bu hədd ilə müəyyənləşdirilən məbləğdən az olduqda, gəlirdən həmin təmir xərclərinin faktiki məbləği çıxılır.

Zərərin keçirilməsi

Müəssisənin gəlirlərdən çıxarılmasına yol verilən xərclərinin gəlirdən artıq olan hissəsi beş ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilir və illər üzrə məhdudiyət qoyulmadan həmin illərin mənfəəti hesabına kompensasiya edilir.

Xarici ölkədə ödənilən verginin nəzərə alınması

Rezidentin Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənarında Azərbaycan mənbəyindən olmayan gəlirindən ödənilmiş mənfəət vergisinin məbləği Azərbaycanda vergi ödənilərkən nəzərə alınır.

Azərbaycan Respublikasından kənarında ödənilmiş mənfəət vergisinin məbləği həmin mənfəətdən Azərbaycan Respublikasında müəyyən edilmiş dərəcələrlə tutulan verginin məbləğindən çox olmamalıdır.

Gəlirin və xərcin uçotu qaydası

Vergi ödəyicisi vergi tutulan gəlirin (mənfəətin) dəqiq əks etdirilməsi üçün sənədləşdirilmiş məlumat əsasında gəlir və xərclərinin vaxtlı-vaxtında dəqiq uçotunu aparmağa borcludur.

Vergi ödəyicisi vergi ili ərzində eyni metodu tətbiq etmək şərti ilə vergilərin uçotunu kassa metodu və ya hesablamalar metodu ilə apara bilər.

Kassa metodu ilə uçot aparan vergi ödəyicisi gəliri əldə edəndə və ya gəlir onun sərəncamına verildəndə, bu gəliri nəzərə almalı və gəlirdən öz xərclərini yalnız bu xərcləri çəkdiyi zaman çıxmalıdır.

Vergi ödəyicisinin nağd pul vəsaitini aldığı, nağdsız ödəmədə isə pul vəsaitinin bankda onun hesabına daxil olduğu vaxt gəlirin əldə edildiyi, xərclərin çəkildiyi vaxt isə xərcin faktiki çəkildiyi vaxt sayılır.

Hesablama metodu ilə uçot aparan vergi ödəyicisi gəlir əldə edilməsinin və xərc çəkilməsinin faktiki vaxtından asılı olmayaraq gəlirini və xərcini müvafiq öhdəliyin yarandığı vaxt nəzərə almalıdır.

Borc öhdəliyi üzrə faizlər və ya əmlakın icarə haqqı ödənilərkən ödənişin müddəti bir neçə hesabat dövrünü əhatə edərsə, xərc həmin hesabat dövrləri üzrə onun hesablanma qaydasına müvafiq surətdə həmin hesabat dövrləri üzrə bölüşdürülür.

Vergi bəyannaməsi

Mənfəət vergisinin hesabat dövrü təqvim ili sayılır. Vergi ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə təqdim etməlidirlər. Vergi ödəyiciləri vergi ili üçün

bəyannamənin verilməsinin müəyyən edilmiş vaxtınadək son hesablamayı aparmalı və vergini ödəməlidirlər.

Müəssisə Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdıqda, **30** gün müddətində vergi orqanlarına bəyannamə verməlidir. Bu halda müəssisə üçün hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən müəssisənin sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

Hüquqi şəxs və ya qeyri - rezidentin daimi nümayəndəliyi ləğv edildikdə, ləğvetmə komissiyası və ya vergi ödəyicisi bu barədə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada vergi orqanına məlumat verməlidir.

Hüquqi şəxslər rüb qurtardıqdan sonra **15 gündən gec olmayaraq** cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə ödəyirlər.

Cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin **2 metodu** mövcuddur:

1. Hər ödəmənin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış vergi məbləğinin $\frac{1}{4}$ **hissəsini** təşkil edir.

2. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini bu rübdəki gəlirinin həcmi onun keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyənləşdirə bilər.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və **hər il aprel ayının 15-dək** bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün yuxarıda göstərilən ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra **15 gün ərzində** mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat vermədiyi halda vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir və həmin metod vergi ilinin sonunadək dəyişdirilmir.

Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Əlavə dəyər vergisi

1992-ci ildən Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan Əlavə dəyər vergisi (ƏDV) dolayı vergi olmaqla dövriyyədən vergini əvəz etmişdir.

ƏDV vergi tutulan dövriyyədən hesablanan verginin məbləği ilə verilən elektron vergi hesab-fakturalara və ya idxalda ƏDV-nin ödənildiyini göstərən sənədlərə müvafiq surətdə əvəzləşdirilməli olan verginin məbləği arasındakı fərkdir.

Vergi ödəyiciləri kimlərdir?

Aşağıdakı rezident və qeyri-rezident hüquqi və fiziki şəxslər ƏDV-nin ödəyicisi sayılırlar:

- ƏDV-nin ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçən və ya qeydiyyatdan keçməli olan şəxslər
 - Azərbaycan Respublikasına ƏDV tutulan malları idxal edən şəxslər, bu cür idxal malları üzrə
 - ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçmədən iş görən və ya xidmət göstərən və vergiyə cəlb edilməli olan qeyri-rezident şəxslər, həmin işlər və ya xidmətlər üzrə
 - Aksizli malların istehsalçıları və mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər.

Qeydiyyatda dair ərizənin tələb edilməsi

Sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən və **ardıcıl 12 aylıq dövrün** istənilən ayında (aylarında) vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi **120000 manatdan** artıq olan şəxslər (mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində sərnişin və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslər və idman mərc oyunlarının operatoru və satıcıları istisna olmaqla) növbəti ayın birinci günündən başlayaraq **10 gün ərzində** vergi orqanına ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyata dair ərizə verməyə borcludur.

Bir əqd və ya müqavilə üzrə əməliyyatın ümumi dəyəri **120.000 manatdan** artıq olduqda, bu əməliyyat ƏDV tutulan əməliyyat sayılır və həmin əməliyyatı həyata keçirən şəxs bu əməliyyatın aparıldığı gündə ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyata dair ərizə verməyə borcludur.

Qeydiyyatdan keçməli olmayan sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən şəxs vergi orqanına ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyat haqqında könüllü ərizə verə bilər.

Qeydiyyat

ƏDV üzrə qeydiyyat hansı tarixin əvvəl başlanmasından asılı olaraq aşağıdakı tarixlərin birində qüvvəyə minir:

- məcburi qeydiyyat zamanı - ardıcıl **12 aylıq dövrün** istənilən ayında (aylarında) vergi tutulan əməliyyatların həcmi **120.000 manatdan** artıq olduqda - növbəti ayın birinci günündə;

bir əqd və ya müqavilə üzrə ƏDV-yə cəlb olunan əməliyyatın ümumi dəyəri **120.000 manatdan** artıq olduqda - əməliyyatın aparıldığı gündə.

- könüllü qeydiyyat zamanı - qeydiyyat haqqında ərizənin verildiyi aydan sonrakı hesabat dövrünün birinci günündə;

- həmin tarix əvvəlki **3 illik dövrədən artıq** müddəti əhatə etməməklə, vergi ödəyicisinin qeydiyyat haqqındakı ərizəsində göstərilən tarixdə;

- ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçməyə borclu olan, lakin qeydiyyat üçün ərizə verməyən vergi ödəyicisini vergi orqanı öz təşəbbüsü ilə qeydiyyata alır və ona müvafiq qeydiyyat bildirişi göndərir.

Qeydiyyatın ləğv edilməsi

Fəaliyyətin müvəqqəti dayandırılması halları istisna olmaqla, vergi ödəyicisi ƏDV-yə cəlb olunan əməliyyatlar aparmağı dayandırsa, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın ləğv olunmasına dair ərizə verməyə borcludur. Bu halda, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın ləğv olunması vergi ödəyicisinin vergi tutulan əməliyyatları tam dayandırdığı gün qüvvəyə minir.

Vergi ödəyicisinin vergiyə cəlb olunan əməliyyatlarının ümumi məbləği əvvəlki **ardıcıl tam 12 təqvim ayı ərzində 60000 manatdan çox deyilsə**, əvvəlki abzasda nəzərdə tutulan hallar istisna edilməklə, vergi ödəyicisi ƏDV-nin məqsədləri üçün son qeydiyyatın qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən bir il keçdikdən sonrakı istənilən vaxt qeydiyyatın ləğv olunmasına dair ərizə verə bilər. ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın

ləğv olunması vergi orqanına qeydiyyatın ləğv edilməsinə dair ərizənin verildiyi gün qüvvəyə minir.

Şəxs ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata çıxarıldıqdan sonra, yenidən qeydiyyata dair ərizə vermək və vergi ödəyicisi kimi qeydiyyata alınmaq öhdəliyi yaranarsa, həmin şəxs yenidən qeydiyyata dair ərizə verməyə və vergi ödəyicisi kimi qeydiyyata alınmağa borcludur.

Vergitutma obyektı

Malların təqdim edilməsi, işlərin görülməsi, xidmətlərin göstərilməsi və vergi tutulan idxal vergitutma obyektidir.

Vergidən azad edilən mallar göndərilməsindən, işlər görülməsindən və xidmətlər göstərilməsindən başqa, Azərbaycan Respublikasının ərazisində sahibkarlıq fəaliyyəti çərçivəsində mallar göndərilməsi, işlər görülməsi və xidmətlər göstərilməsi vergi tutulan əməliyyat sayılır. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarında xidmətlər göstərilməsi və ya işlər görülməsi vergi tutulan əməliyyata daxil edilmir.

Vergidən azad edilən idxal istisna edilməklə, malların idxalı vergi tutulan idxal sayılır. Tranzit yük daşınması qaydasında, müvəqqəti idxal şəkilində Azərbaycan Respublikası ərazisinə buraxılan mallar və ya gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq daxili istehlak üçün idxal edilmiş və ya qəbul edilmiş sayılmayan mallar ƏDV-nin məqsədləri üçün idxal malları hesab edilmir.

Vergi ödəyicisinin haqqı ödənilməklə və ya əvəzsiz qaydada öz işçilərinə və digər şəxslərə mal verməsi, iş görməsi və ya xidmət göstərməsi, habelə barter əməliyyatı vergi tutulan əməliyyat sayılır.

Vergi ödəyicisi malları (işləri, xidmətləri) ƏDV-ni ödəməklə əldə edirsə və müvafiq əvəzləşdirmə alırsa və ya almaq hüququna malikdirsə, belə mallardan (işlərdən, xidmətlərdən) qeyri-kommersiya məqsədləri üçün istifadə edilməsi, fəvqəladə hallardan başqa malların itməsi, əskik gəlməsi, xarab olması, tam amortizasiya olunmadan uçotdan silinməsi və ya oğurlanması vergi tutulan əməliyyat sayılır.

Vergi ödəyicisinin qeydiyyatı ləğv edilirsə, ləğvetmə vaxtı onun sahibliyində qalan mallar həmin vaxt və vergi tutulan əməliyyat çərçivəsində təqdim edilən mallar kimi qiymətləndirilir.

Malları ƏDV-yə cəlb edilən əməliyyatlar nəticəsində əldə edən, lakin

bu malları əldə edərkən ƏDV-ni əvəzləşdirməyə hüququ olmayan şəxsin həmin malları göndərməsinə vergi tutulan əməliyyat kimi baxılır. Əgər mallar əldə edilərkən əvəzləşdirilməsinə qismən yol verilməmişdirsə, vergi tutulan əməliyyatın məbləği əvəzləşdirmənin qismən yol verilməmiş payına mütənasib olaraq azaldılır.

ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçməyən şəxslərin ƏDV tətbiq etməklə aparılan əməliyyatları, habelə ƏDV-dən azad edilən və ya sıfır (0) dərəcə ilə ƏDV-yə cəlb edilən, lakin ƏDV tətbiq etməklə aparılan əməliyyatları vergitutma obyektidir.

Mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən ƏDV-nin məqsədləri üçün vergi tutulan minimum dövriyyə vergitutma obyektinə olan zirzəmilər, mərtəbələr və çardaqlar daxil olmaqla, tikilən binanın ümumi sahəsinin (dövlətə ayrılan hissə, dövlət büdcəsi, büdcədən kənar fondlar, dövlət zəmanəti və dövlətə ayrılan yardımlar hesabına tikilən yaşayış sahəsi, başqa tikintilərlə təmasda olmayan ayrıca tikilən fərdi və ya şəxsi yaşayış və ya bağ evlərinin, yaxud tikililərinin sahəsi istisna olmaqla) hər kvadrat metri üçün **225 manat məbləğinə** ölkənin şəhər və rayonlarının ərazilərinin zonalar üzrə Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi əmsallar tətbiq edilməklə hesablanır.

Sənaye və texnologiyalar parkının idarəedici təşkilatı, operatoru və rezidentlərinin idxal etdiyi və gömrükdə vergidən azad edilmiş texnikanın, texnoloji avadanlıqların və qurğuların, habelə konkret dövr ərzində konkret sahənin inkişafı üçün idxal edilən və gömrükdə vergidən azad olunan istehsal təyinatlı xammal və müasir texnologiyaları təmin edən avadanlıqların Azərbaycan Respublikasının ərazisində təqdim edilməsi vergi tutulan əməliyyat sayılır.

Müəssisənin təqdim edilməsi

Müəssisənin bir əməliyyat çərçivəsində bir vergi ödəyicisi tərəfindən digər vergi ödəyicisinə təqdim edilməsi vergi tutulan əməliyyat sayılmır.

Bu zaman müəssisəni alan və ya qəbul edən şəxs təqdim edənə və təqdim edilən müəssisəyə aid hüquq və öhdəliklərini öz üzərinə götürür. Bu müddəa müəssisəni təqdim edən şəxsi əvvəlki vergi dövrləri üçün vergiləri, faizləri və ya maliyyə sanksiyalarını ödəməkdən azad etmir.

Qeyd edilən müddəalar yalnız o halda tətbiq edilir ki, müəssisəni

təqdim edən və alan (qəbul edən) tərəflər təqdim edilmədən sonra 10 gündən gec olmayaraq bu müddəaların tətbiq edilməsi üçün vergi orqanına yazılı məlumat vermiş olsun. Əks halda həmin əməliyyat vergi tutulan əməliyyat sayılır.

Vergi tutulan əməliyyatın və idxalın dəyəri

Vergi tutulan əməliyyatın dəyəri vergi ödəyicisinin müştəridən və ya hər hansı digər şəxsdən aldığı, yaxud almağa hüququ olduğu haqqın ƏDV nəzərə alınmadan məbləği (hər hansı rüsumlar, vergilər və ya başqa yığımlar da daxil olmaqla) əsasında müəyyən edilir.

Vergi tutulan idxalın dəyəri malların Azərbaycan Respublikasının gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən edilən gömrük dəyərindən və mallar Azərbaycan Respublikasına gətirilərkən ödənilməli olan rüsumlardan və vergilərdən (ƏDV nəzərə alınmadan) ibarətdir.

Vergi tutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi

Vergi tutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi aşağıdakı hallarda mal göndərən, iş görən və xidmət göstərən vergi tutulan əməliyyatlarına tətbiq edilir:

- əməliyyat tam və ya qismən ləğv edildikdə, o cümlədən mal tam və ya qismən geri qaytarıldıqda
- əməliyyatın xarakteri dəyişdikdə
- qiymətlərin aşağı düşməsi və ya hər hansı digər səbəbdən əməliyyat üçün razılaşdırılmış kompensasiya dəyişdikdə; yaxud
- vergi ödəyicisi elektron vergi hesab-faktura verdikdən sonra vergi tutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi üçün əsas verən hallar üzə çıxdıqda və bu cür dəqiqləşdirmə qanunvericiliyə müvafiq olaraq aparıldıqda.

Vergi ödəyicisi yuxarıda göstərilən hallardan birinin nəticəsində ƏDV üçün elektron vergi hesab-fakturanı vermiş və ƏDV-nin məbləğini həmin elektron vergi hesab-fakturada düzgün göstərməmişdirsə, yaxud ƏDV-nin bəyannaməsində verginin məbləğini düzgün göstərməmişdirsə, vergitutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi aşağıdakı qaydada aparılmalıdır:

- büdcəyə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləği vergi ödəyicisinin bəyannamədə göstərdiyi ƏDV-nin məbləğindən artıq olduqda, artıq

məbləğ qiymətləndirmə bazasında dəqiqləşdirilmənin aparılmalı olduğu dövr ərzində büdcəyə ödənilməli ƏDV sayılır və həmin dövr ərzində büdcəyə ödənilməli olan verginin məbləğinə əlavə edilir

- vergi ödəyicisinin elektron vergi hesab-fakturada və bəyannamədə göstərdiyi ƏDV-nin məbləği büdcəyə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləğindən artıq olduqda, bu artıq məbləğin qiymətləndirmə bazasında dəqiqləşdirilmənin aparılmalı olduğu dövr ərzində vergi ödəyicisi tərəfindən əvəzləşdirilməsinə icazə verilir

- dəqiqləşdirmə qiymətləndirmə bazasında dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövründə aparılır.

* Mövcud vergi qanunvericiliyində ƏDV-dən azad edilən və sıfır (0) dərəcə ilə ƏDV-yə cəlb edilən əməliyyatların aparılması da nəzərdə tutulub.

Vergi tutulan əməliyyatın aparıldığı və idxalın vaxtı

Vergi tutulan əməliyyatın vaxtı həmin əməliyyat üçün ödəmə 30 gün müddətində həyata keçirildikdə, ödəmənin həyata keçirildiyi, ödəmə 30 gündən sonra həyata keçirildikdə isə ƏDV-nin elektron vergi hesab-fakturasının verildiyi vaxt sayılır. Mallar (işlər, xidmətlər) təqdim edildiyi müddətdən sonrakı **5 gün ərzində** ƏDV-nin elektron vergi hesab-fakturası verilmirsə vergi tutulan əməliyyat aşağıdakı vaxtlarda aparılmış sayılır:

- malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən və xidmətlərin göstərilməsindən ödəmə 30 gün müddətində həyata keçirildikdə ödəmənin həyata keçirildiyi vaxtda, 30 gündən sonra həyata keçirildikdə isə malların göndərildiyi və ya təqdim edildiyi, işlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi vaxtda, yaxud

- malların göndərilməsi onların daşınmasını nəzərdə tutursa, ödəmə 30 gün müddətində həyata keçirildikdə ödəmənin həyata keçirildiyi vaxtda, 30 gündən sonra həyata keçirildikdə isə daşınmanın başladığı vaxtda.

- ödəmə yuxarıda göstərilən müddət başlananadək həyata keçirildikdə, ödəmədən sonrakı **5 gün ərzində** ƏDV-nin elektron vergi hesab-fakturası verilmirsə, vergi tutulan əməliyyat ödəmə həyata keçirildikdə aparılmış sayılır. Vergi tutulan əməliyyat üçün iki və ya daha çox ödəmə aparılırsa, hər ödəmə ödəniş miqdarında ayrıca əməliyyat üçün

həyata keçirilmiş sayılır.

- xidmətlər müntəzəm və ya daimi əsasda göstərilirsə, xidmətlərin göstərilməsi vaxtı bu əməliyyatın hər hansı hissəsi üçün hər dəfə ƏDV-nin elektron vergi hesab-fakturasının verildiyi vaxt, yaxud ödəmə əvvəl həyata keçirilmişsə, əməliyyatın hər hansı hissəsinin ödənilməsi vaxtı sayılır.

- gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq mallara gömrük rüsumları tutulduğu vaxt malların idxal edilməsi vaxtı sayılır. Əgər idxal olunan mallar gömrük rüsumlarından azad edilsə, malların idxal edilməsi vaxtı onların gömrük xidmətinin nəzarətindən çıxdığı vaxt sayılır.

Malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edildiyi yer

1. Malların təqdim edilməsi onların verildiyi yerdə həyata keçirilir. Malların göndərilməsi şərtlərində malların yola salınması və ya nəql edilməsi nəzərdə tutulursa, təqdim edildiyi yer onların yola salınmasına və ya nəql edilməsinə başladığı yer sayılır. Lakin malları göndərən tərəf onları qurursa və ya quraşdırırsa, təqdim edilmə malların qurulduğu və ya quraşdırıldığı yer sayılır.

2. İşlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi yer aşağıdakılar sayılır:

2.1. daşınmaz əmlakın olduğu yer - işlər (xidmətlər) bilavasitə bu əmlakla bağlıdırsa. Bu cür işlərə (xidmətlərə) tikinti, tikinti-quraşdırma, təmir, bərpa işləri, daşınmaz əmlakla bağlı agent və ekspert xidmətləri və digər analoji işlər (xidmətlər) aiddir;

2.2. işlərin faktiki görüldüyü (xidmətlərin faktiki göstərildiyi) yer - bunlar daşınan əmlakla bağlıdırsa;

2.3. xidmətlərin faktiki göstərildiyi yer - xidmətlər mədəniyyət, incəsənət, təhsil, bədən tərbiyəsi və ya idman sahəsində, yaxud digər analoji fəaliyyət sahələrində göstərilirsə;

2.4. nəqliyyatın faktiki həyata keçirildiyi yer - işlər (xidmətlər) bu nəqliyyat ilə bağlıdırsa;

2.5. iş görənin və ya xidmətlərin alıcının yerləşdiyi və ya qeydiyyatda olduğu, təsis edildiyi, işlər və xidmətlər alıcının daimi nümayəndəliyi ilə bilavasitə bağlı olduğu halda həmin daimi nümayəndəliyin olduğu yer. Bu bəndin müddəaları aşağıdakı xidmətlərə tətbiq edilir:

- patentlərin, lisenziyaların, ticarət markalarının, müəlliflik və digər

analoji hüquqların mülkiyyətə verilməsi və ya güzəşt edilməsi;

- məsləhət, hüquq, mühasibat, mühəndis və ya reklam xidmətlərinin, həmçinin məlumatların işlənməsi üzrə xidmətlərin və digər analoji xidmətlərin göstərilməsi;

- işçi qüvvəsinin verilməsi üzrə xidmətlərin göstərilməsi;

- daşınan əmlakın icarəyə verilməsi (nəqliyyat müəssisələrinin nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla);

- müqavilənin əsas iştirakçısı adından bu bənddə göstərilən xidmətlərin yerinə yetirilməsi üçün hüquqi və ya fiziki şəxsi cəlb edən agentin xidmət göstərməsi;

- telekommunikasiya xidmətlərinin göstərilməsi (siqnalların, sənədlərin, şəkillərin və ya səs, yaxud istənilən xarakterli informasiyanın teleqraf, radio, optik və ya digər elektromaqnit sistem vasitəsilə alınması, yayılması, ötürülməsi, o cümlədən bu cür ötürmə, alma və ya yayım hüquqlarının təqdim edilməsi və ya alınması);

- radio və televiziya yayımı, poçt rabitəsi xidmətlərinin göstərilməsi;

- kompüter, internet və digər elektron şəbəkələr, elektron poçt və digər oxşar vasitələrlə xidmətlərin göstərilməsi, yaxud bu cür şəbəkələrdən və ya xidmətlərdən istifadə hüququnun verilməsi.

2.6. işi yerinə yetirən və ya xidmət göstərən şəxsin fəaliyyəti həyata keçirdiyi yer.

3. 2-ci bənd tətbiq edildikdə, birdən çox bənddə sadalanan işlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi yer bu bəndlərin sıra üzrə birincisi ilə müəyyənləşdirilir.

Qeyri-rezidentin vergiyə cəlb edilməsi

ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmayan qeyri-rezident Azərbaycan Respublikasının ərazisində vergi agenti sayılan şəxs üçün xidmət göstərirsə və ya iş görürsə, bu işlərin görülməsi və ya xidmətlərin göstərilməsi vergiyə cəlb olunur. Bu əməliyyatlar üzrə vergi agentinin qeyri-rezidentə ödənməli olan məbləğə (ƏDV nəzərə alınmadan) ƏDV hesablanmalı və ödənməlidir.

Vergi agenti ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçmişdirsə, hesablanan ƏDV, əməliyyatın aparıldığı aydan **sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** ödənilir və vergi orqanına bəyannamə təqdim edilir. Hesablanan

verginin ödənilməsini təsdiq edən ödəmə sənədi vergi agentinə ƏDV-nin məbləğini əvəzləşdirmək hüququnu verən elektron vergi hesab-fakturadır.

Vergi agenti ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçməmişdirsə, o, hesablanan vergini tutmağa və tutulan vergini qeyri-rezidentə ödəmə verildikdən sonrakı **7 gün ərzində** büdcəyə ödəməyə və **növbəti ayın 20-dək** ƏDV-nin bəyannaməsini verməyə borcludur. Bu əməliyyat vergi agentinin ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyata alınmasına görə müəyyənləşdirilən vergi tutulan əməliyyatlarına aid edilmir və qeyri-rezidentin əvəzindən verginin ödənilməsi vergi agentinə ƏDV-nin məbləğini əvəzləşdirməyə əsas vermir.

Agentin həyata keçirdiyi əməliyyatlar

1. Digər şəxsin (vəkalət verən) agenti (vəkalət alan) olan şəxs tərəfindən mallar göndərilməsi, işlər görülməsi və ya xidmətlər göstərilməsi vəkalət verənin həyata keçirdiyi əməliyyat sayılır.

Bu müddəa agentin vəkalət verənə göstərdiyi xidmətlərə tətbiq edilmir.

Agentin vəkalət verənə göstərdiyi xidmətlər agent üçün vergitutma obyektini sayılır.

2. 1-ci bənd rezident olmayan və Azərbaycan Respublikasında ƏDV-nin ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçməmiş şəxsin rezident agentinin Azərbaycan Respublikasına mallar göndərməsinə tətbiq edilmir. Belə hallarda, ƏDV-nin məqsədləri üçün malların göndərilməsi agent tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat sayılır. Bu hal malların qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyi və ya nümayəndəlik funksiyalarını yerinə yetirən digər şəxs tərəfindən təqdim edilməsinə şamil edilmir.

ƏDV-nin dərəcəsi

ƏDV-nin dərəcəsi hər vergi tutulan əməliyyatın və hər vergi tutulan idxalın dəyərinin **18 faizidir**.

Vergi tutulan dövriyyə hesabat dövrü ərzində vergi tutulan əməliyyatın ümumi dəyərindən ibarətdir.

Büdcəyə ödəmələr müəyyən edilərkən əvəzləşdirilən və vergi tutulan dövriyyədən büdcəyə ödənməli olan ƏDV

Əvəzləşdirilən ƏDV-nin məbləği vergi ödəyicisinə verilmiş elektron vergi hesab-fakturası üzrə nağdsız qaydada (mal, iş və xidmət təqdim

edənin bank hesabına birbaşa nağd qaydada ödənişlər istisna edilməklə) ödəmələr üzrə ƏDV-nin depozit hesabına və bu hesab daxilində aparılan əməliyyatlarda ödənilən vergi məbləği sayılır.

Bir hissəsi vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyəti, digər hissəsi isə başqa məqsədlər üçün nəzərdə tutulan vergiyə cəlb edilən əməliyyatlara görə nağdsız qaydada ƏDV-nin depozit hesabı vasitəsilə ödənilmiş (mal, iş və xidmət təqdim edənin bank hesabına birbaşa nağd qaydada ödənişlər istisna olmaqla) və malların idxalı üçün vergi ödəyicisinə verilmiş elektron vergi hesab-fakturaları üzrə onun tərəfindən ödənilmiş ƏDV-nin məbləği sahibkarlıq fəaliyyəti üçün istifadə olunan malların (işlərin, xidmətlərin) xüsusi çəkisinə görə müəyyənləşdirilən ƏDV-nin məbləği qədər əvəzləşdirilir.

Sahibkarlıq fəaliyyəti əyləncə və sosial xarakter daşıyan vergi ödəyicisinin bu fəaliyyət çərçivəsində çəkdiyi xərclər istisna olmaqla əyləncə və yemək xərcləri, habelə işçilərin mənzil və digər sosial xarakterli xərcləri çəkiləndə, ƏDV-nin əvəzləşdirilməsinə yol verilmir.

Vergi ödəyicisi eyni vaxtda vergi tutulan əməliyyatlar və ƏDV-dən azad edilmiş əməliyyatlar aparırsa, ƏDV üzrə əvəzləşdirmə üçün vergi tutulan dövriyyənin ümumi dövriyyədəki xüsusi çəkisinə uyğun olaraq müəyyən edilən ƏDV-nin məbləği qəbul olunur.

ƏDV tutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi həyata keçirilən zaman dəqiqləşdirilmə aparılan dövrdə bəyannamədə büdcəyə çatması ƏDV-nin məbləği düzgün göstərilməmişdirsə, büdcəyə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləği həmin halların yarandığı hesabat dövrü üzrə vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilmiş bəyannamədə dəqiqləşdirilir.

ƏDV-dən azad olunan, yaxud ƏDV-yə cəlb edilməyən əməliyyatlar aparan şəxslər tərəfindən mallar (işlər, xidmətlər) alınarkən ödənilmiş ƏDV məbləği əvəzləşdirilmir. «Büdcə sistemi haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun müvafiq maddəsində nəzərdə tutulmuş subsidiyalar istisna olmaqla, dövlət büdcəsindən muxtəlif mənbələr üzrə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) hesabına mallar (işlər, xidmətlər) alınarkən, ödənilmiş ƏDV-nin məbləği əvəzləşdirilmir.

Sıfır (0) dərəcəsi ilə ƏDV tutulan əməliyyatlar ƏDV cəlb olunan əməliyyatlar hesab edilir və belə əməliyyatlar aparan şəxslər tərəfindən

mallar (işlər, xidmətlər) alınarkən nağdsız qaydada (mal, iş və xidmət təqdim edən bank hesabına birbaşa nağd qaydada ödənişlər istisna edilməklə) ƏDV-nin depozit hesabı vasitəsilə ödənilmiş ƏDV-nin məbləği əvəzləşdirilir.

ƏDV ödəyiciləri, habelə ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatda olmayan səhmlərinin və paylarının **50 faizindən çoxu** dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və büdcə təşkilatları tərəfindən mallar, xidmətlər (işlər) alınarkən onlara verilmiş elektron vergi hesab-fakturaları üzrə ƏDV-nin məbləği ƏDV-nin depozit hesabına köçürülməlidir. ƏDV-nin depozit hesabında uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülməsi qaydaları **Nazirlər Kabinetinin 30.12.2007-ci il tarixli 219 nömrəli Qərarı ilə müəyyən edilir.**

Vergi tutulan dövriyyədən büdcəyə ödənilməli olan ƏDV

Vergi tutulan əməliyyatların aparıldığı hesabat dövrü ərzində vergi tutulan dövriyyədən büdcəyə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləği vergi tutulan dövriyyədən hesablanan vergi məbləği ilə büdcəyə ödəmələr müəyyənləşdirilərkən əvəzləşdirilməli olan verginin məbləği arasındakı fərq kimi müəyyən olunur.

ƏDV tutulan dövriyyənin dəqiqləşdirilməsi həyata keçirilən zaman dəqiqləşdirilməsi aparılan dövrdə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləği vergi ödəyicisinin həmin dövr üçün tərtib etdiyi bəyannamədə göstərdiyi ƏDV-nin məbləğindən artıq olduqda, artıq məbləğ qiymətləndirmə bazasında dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrü ərzində ödənilməli olan ƏDV sayılır və hesabat dövrü ərzində ödənilməli olan verginin məbləğinə əlavə edilir.

Elektron vergi hesab-fakturaları

ƏDV-nin ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçən və vergi tutulan əməliyyat aparən şəxs malları, işləri və ya xidmətləri qəbul edən şəxsə elektron vergi hesab-fakturasını verməyə borcludur. ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçməyən şəxsin elektron vergi hesab-fakturası verməyə hüququ yoxdur.

Vergi ödəyicisi malın alıcısına (işlərin, xidmətlərin sifarişçisinə)

Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada tərtib olunmuş elektron vergi hesab-fakturasını mal göndəriləndən (iş görüldəndən, xidmət göstəriləndən) sonra **5 gündən gec olmayaraq** verməyə borcludur.

ƏDV-nin ödəyiciləri olmayan alıcılara pərakəndə mal göndərildikdə və ya xidmət göstərildikdə, elektron vergi hesab-fakturası əvəzinə qəbz və ya çek verilə bilər. Bu sənədlər ƏDV-nin əvəzləşdirilməsinə əsas vermir və əvəzləşdirildikdə etibarsız hesab edilir.

Gömrük orqanları tərəfindən verilmiş idxalda ƏDV-nin ödənildiyini göstərən idxal sənədləri ödənişin formasından asılı olmayaraq ƏDV-nin əvəzləşdirilməsinə əsas verir.

ƏDV üzrə hesabat dövrü, bəyannamənin verilməsi və verginin ödənilməsi

ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməli və həmin müddətədək vergini dövlət büdcəsinə ödəməlidir.

Vergi ödəyicisi ləğv edildikdə (fəaliyyətinə xitam verildikdə) ƏDV bəyannaməsi növbəti ayın **20-dən gec olmamaq şərti ilə 30 gün müddətində** vergi orqanına təqdim edilməlidir. Bu zaman vergi dövrü hesabat dövrü sayılan müddətin əvvəlindən vergi ödəyicisi fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

Vergi tutulan idxal üzrə ƏDV gömrük rüsumlarının ödənilməsi üçün nəzərdə tutulan qaydada gömrük orqanları tərəfindən hesablanır və alınır.

Vergi ödəyicisinin ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatı onun qeydiyyat haqqında ərizəsində göstəriləndi tarixdə əsasən keçmiş tarixlə aparıldıqda, vergi ödəyicisi qeydiyyatın qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən vergiyə cəlb edilən əməliyyatlar üzrə ƏDV ödəməlidir və vergi ödəyiciləri üçün müəyyən edilmiş qaydada vergi məbləğlərini əvəzləşdirmək hüququna malikdir. Müvafiq əməliyyatlar vergi ödəyicisi tərəfindən verilən birinci bəyannamədə əks etdirilməlidir. Bu əməliyyatlar bəyannamənin verildiyi ay ərzində baş vermiş əməliyyatlar sayılır. Bu halda vergi ödəyicisi bəyannamədə əks etdirilmiş əməliyyatlar üçün ƏDV üzrə elektron vergi hesab-fakturaları təqdim etmək hüququna malikdir.

Aksizlər

Aksiz – qanunvericilikdə müəyyən edilən aksizli malların satış qiymətinə daxil edilən dolayı (istehlak) vergi növüdür.

Azərbaycan Respublikasında aksizli mallara aşağıdakılar aid edilir:

- spirt, pivə və spirtli içkilərin bütün növləri;
- tütün məmulatları;
- neft məhsulları;
- minik avtomobilləri (xüsusi nişan və avadanlıqlarla təchiz olunmuş xüsusi təyinatlı avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla);
- istirahət və ya idman üçün yaxtalar və bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan digər üzən vasitələr.

Vergi ödəyiciləri kimlərdir?

- Azərbaycan Respublikasında aksizli malların istehsalçıları;
- Azərbaycan Respublikasına aksizli malların idxalçıları;
- xaricdə özü və ya podratçı vasitəsilə aksizli malları istehsal edən və orada vergi ödəyicisi kimi uçotda olmayan Azərbaycan Respublikasının rezidentləri;

Onu da qeyd edək ki, aksizli mallar sifarişçinin göndərdiyi xammaldan Azərbaycan Respublikası ərazisində istehsal edildiyi hallarda, malların istehsalçısı (podratçı) aksizin ödəyicisidir. Bu halda istehsalçı (podratçı) aksiz məbləğlərini sifarişçidən almalıdır.

Aksizli malların istehsalçısı və sifarişçisi qarşılıqlı surətdə asılı olan rezident şəxslər olduqda, malın sahibi (sifarişçi) aksizin ödəyicisidir.

Vergitutma obyektı

- Respublika ərazisində istehsal edilən aksizli malların istehsal binasının hüdudlarından kənara buraxılması;
- İdxal edilən aksizli malların gömrük xidmətinin nəzarətindən çıxması.

Qeyd edək ki, istehsal binalarına istehsalın olduğu ərazidə yerləşən anbarlar, köməkçi anbar sahələri və digər oxşar binalar aiddir.

Vergi tutulan əməliyyatın məbləği

- Respublika ərazisində istehsal olunan mallar üzrə:

a) neft məhsulları və tütün məmulatları üçün - vergi ödəyicisinin müştəridən və ya hər hansı digər şəxsdən, o cümlədən barter əsasında aldığı və ya almalı olduğu haqqın topdansatış bazar qiymətindən (aksiz və ƏDV çıxılmaqla) aşağı olmayan məbləği;

b) digər aksizli mallar üçün - istehsal olunan malların miqdarı.

- Respublikaya idxal olunan mallar üzrə:

a) minik avtomobilləri, istirahət və ya idman üçün yaxtalar və bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan digər üzən vasitələr üçün – vasitələrin mühərrikinin həcmi;

b) digər idxal malları üçün - topdansatış bazar qiymətindən aşağı olmayan malların gömrük dəyəri (aksiz və ƏDV çıxılmaqla).

Vergi tutulan əməliyyatın vaxtı

- Respublika ərazisində istehsal olunan mallar üçün – malların istehsal binasının həddlərindən kənara buraxıldığı vaxt;

- İdxal edilən mallar üçün - malların gömrük xidmətinin nəzarətindən çıxdığı vaxt.

Aksizdən azadolmalar

- Fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün **3 litr** alkoqollu içkinin və **600 ədəd** siqaretin idxalı;

- Azərbaycan Respublikasına avtomobillərlə gələn şəxslər üçün avtomobilin texniki pasportu ilə nəzərdə tutulmuş bakındakı yanacaq;

- Respublika ərazisindən tranzitlə daşınan mallar;

- Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 192-ci və 194-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallarda, malların respublika ərazisinə müvəqqəti idxalı.

İstehsal ehtiyacları üçün aksizlərin əvəzləşdirilməsi

Aksizli malları (xammal və materialları) alan və bu malları vergi tutulan digər aksizli malların istehsalı üçün istifadə edən şəxs ödənilmiş aksizin məbləğini əvəzləşdirmək və ya geri almaq hüququna malikdir.

Ödənilmiş aksizin əvəzləşdirilməsi və ya geri qaytarılması üçün vergi ödəyicisi vergi orqanına aksizin ödənildiyini təsdiq edən elektron vergi hesab – fakturasını və ya müvafiq idxal sənədlərini təqdim etməlidir.

Artıq ödənilən verginin məbləği sənədlər vergi orqanına verildikdən sonra **45 gün ərzində** qaytarılır.

Əvəzləşdirmə üçün ərizə aksizin ödənilməsinə dair bəyannamə ilə birlikdə vergi orqanına verilir.

Təkrar ixrac zamanı aksizin qaytarılması

Sonradan təkrar ixrac məqsədi ilə idxal olunan mallar üçün aksiz malların idxal vaxtı ödənilir və sonradan təkrar ixracın faktiki həcminə müvafiq məbləğdə aksizi almış gömrük orqanları tərəfindən **15 gün ərzində** geri qaytarılır.

Bu rejim aksizlərdən azad edilən - təkrar ixrac üçün nəzərdə tutulan və girovla təminat verilən idxal mallarına tətbiq edilmir.

Vergi dərəcələri

• Respublikada istehsal olunan mallar üzrə:

a) içməli spirtə, pivəyə, spirtli içkilərə və tütün məmulatlarına tətbiq edilən aksiz dərəcələri:

• içməli spirt (o cümlədən tərkibində 80 %-dən az spirt olmayan denaturlaşdırılmamış etil spirti; tərkibində 80 %-dən az spirt olan denaturlaşdırılmamış etil spirti)	hər litrinə 80 qəpik
• araq (vodka), tündləşdirilmiş içkilər və tündləşdirilmiş içki materialları, likyor və likyor məmulatları	hər litrinə 50 qəpik
• konyak və konyak materialları	hər litrinə 20 qəpik
• şampan şərabı	hər litrinə 20 qəpik
• şərablər və şərab materialları	hər litrinə 10 qəpik
• pivə (alkoqolsuz pivə istisna olmaqla) və pivə tərkibli digər içkilər	hər litrinə 8 qəpik
• tütün məmulatları	12,5 faiz.

- neft məhsullarının **1 tonu üçün** tətbiq edilən aksiz dərəcələri:

• Avtomobil benzini Aİ-95	101 %
• Avtomobil benzini Aİ-92	92 %
• Avtomobil benzini Aİ-80	93 %
• Dizel yanacağı	24 %
• Məişət soba yanacağı	28 %
• Ağ neft (KO-20)	32 %
• Reaktiv mühərrik yanacağı	14 %
• Nafta (ilkin emal benzini)	19 %
• Maye qaz (butan-butilen və propan-propilen fraksiyası)	30 %

ÜNVANLI VERGİ XİDMƏTLƏRİ

• Qaz benzini	37 %
• Mühərrik yanacağı DT-36	52 %
• Mühərrik yanacağı DT-20	61 %
• Soba mazutu	11 %
• Motor yağları - M-12VB, M-14V2	52 %
• Sənaye yağları İ-12A, İ-20V, İ-40A, İ-8B1, İ- 30V	72 %
• Turbin yağları T-22, T-30, T-46	39 %
• Transformator yağı T-1500	54 %
• Digər yağlar AK-15, S-11, XM-6, K-12, K-19, VM-4	56 %
• Kokslar K-8, K-0, K-0,25	19 %
• Koks ümumi	18 %
• Bitum BN 60/90, BNB – 60/70	33 %
• Bitum MQO	34 %
• Bitum BNV, rubraks A–30, BNB–70/30, BNB–85/25	31 %
• Kimya sənayesi üçün ilkin benzin fraksiyası	8 %

c) minik avtomobilləri, istirahət və ya bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan digər üzən vasitələrə tətbiq olunan aksiz dərəcəsi onların mühərrikinin həcmnin hər kub santimetrinə görə **0 manat** təşkil edir.

- Respublikaya idxal olunan mallar üzrə:

a) minik avtomobillərinin mühərrikinin həcminə mütənasib olaraq tətbiq edilən aksiz dərəcələri:

• Mühərrikin həcmi	• Aksizin dərəcəsi
2000 sm ³ -dək olduqda	hər 1 sm ³ 0,15 manat
3000 sm ³ -dək olduqda	300 manat + 2001 sm ³ -dən başlayaraq hər 1 sm ³ görə 1 manat
4000 sm ³ -dək olduqda	1300 manat + 3001 sm ³ -dən başlayaraq hər 1 sm ³ görə 2 manat
4000 sm ³ -dən çox olduqda	3300 manat + 4000 sm ³ -dən çox hissəsi üçün hər sm ³ görə - 4 manat

b) istirahət və ya idman üçün yaxtalara və bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan digər üzən vasitələrə aksiz onların mühərrikinin həcmnin hər sm³ görə **1 manat** dərəcə ilə hesablanır.

c) digər aksizli mallara tətbiq olunan aksiz dərəcələri Nazirlər Kabinetinin müvafiq Qərarları ilə tənzimlənir.

İxracın vergiyə cəlb olunması

Aksizli malların ixracı sıfır (0) dərəcəsi ilə vergiyə cəlb olunur.

Elektron vergi hesab-fakturasının verilməsi

Aksizli malları göndərən vergi ödəyicisi malı qəbul edənə müvafiq qaydada tərtib olunmuş elektron vergi hesab-fakturasını verməlidir.

Mallar pərakəndə qaydada göndərildiyi hallarda elektron vergi hesab-fakturası əvəzinə qəbz və ya çek də verilə bilər. Qəbzlər, çeklər, müəyyən edilmiş qaydada tərtib edilməyən elektron vergi hesab-fakturaları və nağd aparılan əməliyyatların rəsmiləşdirildiyi sənədlər istehsal ehtiyacları üçün aksizin əvəzləşdirilməsinə əsas vermir və aparılan əvəzləşdirmə etibarsız hesab edilir.

Aksizin bəyan edilməsi

İstehsalçılar hesabat dövrü olan hər hesabat ayı üçün mövcud olmuş vergi tutulan əməliyyatlar barədə bəyannaməni növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına bilavasitə, poçt və ya elektron formatda İnternet vasitəsilə təqdim etməlidirlər.

Hesabat ayı ərzində vergi tutulan əməliyyat olmadıqda vergi orqanına müvafiq arayış forması təqdim olunmalıdır.

Vergi ödəyicisinin ləğvi (onun fəaliyyətinə xitam verilməsi) zamanı hesabat ayının əvvəlindən fəaliyyəti dayandırılan günə qədər olan dövrü əhatə edən bəyannamə vergi orqanına **növbəti ayın 20-dən gec olmamaqla 30 gün müddətində** təqdim olunmalıdır.

İdxalçılar idxal edilən malları gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq gömrük orqanlarında bəyan edirlər.

Aksizin ödənilməsi:

İstehsalçılar hər hesabat ayı üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizləri **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

Ödəyicinin aksizin ödənişi üzrə borcu olduqda, həmin borc yaranandan ödənilənədək həyata keçirilən vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər sözügedən əməliyyatların aparıldığı vaxt ödənilir. Əks təqdirdə, yəni ödəniş aparmadıqda ödəyicinin malları istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarmağa hüququ yoxdur.

Malların idxalı zamanı aksiz gömrük orqanları tərəfindən gömrük rüsumlarının tutulduğu qaydada tutulur.

Aksizli malların üzərində vergi nəzarəti

Vergi orqanları aksizli malların markalanmasına nəzarəti ödəyicilərin müvafiq binalarında nəzarət postları, ölçü cihazları, plomblar qurmaqla və digər tədbirlər görməklə həyata keçirir.

• Plombların vurulması və açılması arasındakı müddətdə nəzarət-ölçü cihazlarının göstəricilərində dəyişikliklərin edilməsinə, texnoloji avadanlıqlardakı plombların zədələnməsinə, istehsal olunmuş məhsulların aksiz markası ilə markalanmamasına, tam uçota alınmamasına, aksiz markaların inventarizasiyasında kənarlaşmalara yol verilməsinə, eləcə də hazır məhsulun istehsal sahəsindən kənara çıxarılmasına görə Vergi Məcəlləsinin müddəalarına uyğun olaraq vergi ödəyicisinə **5000 manat** məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Digər tərəfdən, İnzibati Xətalər və Cinayət Məcəllələrinin müddəalarına uyğun olaraq qanun pozuntusuna yol vermiş şəxslərə qarşı aşağıdakı cəza tədbirləri görülə bilər:

- aksizli məhsulların (malların) aksiz markası olmadan az miqdarda, yəni **500 manatadək olan məbləğdə** satılmasına, satış məqsədi ilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasına görə həmin məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə fiziki şəxslər **35** manatdan **40** manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər **80** manatdan **90** manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər isə **200** manatdan **300** manatadək miqdarda cərimə edilir;

- aksizli məhsulların (malların) aksiz markası olmadan xeyli miqdarda, yəni **500 manatdan 2000 manatadək olan məbləğdə** satışı, satış məqsədi ilə saxlanması, istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılması və ya idxal edilməsi **1000** manatdan **3000** manatadək miqdarda cərimə və ya **1 ilədək müddətə** islah işləri və ya **2 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır;

- eyni əməllər külli miqdarda, yəni **2000 manatdan yuxarı** olan məbləğdə, təkrarən və ya qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə **5 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır;

- saxta aksiz markalarını satış məqsədilə hazırlama, habelə əldə etmə və ya satma **1000 manatdan 2000 manatadək** olan miqdarda cərimə və ya **2 ilədək müddətə** islah işləri və ya **3 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.

- aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan **500 manatadək olan məbləğdə** idxal edilməsinə görə aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə fiziki şəxslər **150** manatdan **250** manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər **300** manatdan **500** manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər **1000** manatdan **3000** manatadək miqdarda cərimə edilir.

Əmlak vergisi

Müəssisənin əmlak vergisi dedikdə müəssisənin balansında olan əsas vəsaitlərə görə hesablanıb ödənilən vergi başa düşülür.

Vergi ödəyiciləri kimlərdir?

Vergitutma obyektini olan rezident müəssisələr və Azərbaycan Respub-

likasında özünün daimi nümayəndəliyi vasitəsi ilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən qeyri-rezident müəssisələr **əmlak vergisinin ödəyiciləridirlər.**

Vergitutma obyektləri

Əmlak vergisi üzrə aşağıdakılar vergitutma obyektii sayılır:

- müəssisələrin balansında olan əsas vəsaitlərin orta illik dəyəri;
- Azərbaycan Respublikasında özünün daimi nümayəndəliyi vasitəsilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən qeyri-rezident müəssisələr üçün – yalnız daimi nümayəndəliklə bağlı olan əsas vəsaitlərin orta illik dəyəri.

Vergi dərəcəsi

Müəssisələr əsas vəsaitlərin orta illik qalıq dəyərindən **1%** dərəcəsi ilə əmlak vergisi ödəyirlər.

Vergi güzəştləri və azadolmalar

Dövlət hakimiyyəti orqanları, büdcə təşkilatları və yerli özünü idarəetmə orqanları, Mərkəzi Bank və onun qurumları, dövlət fondları və əlillərin, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların ictimai təşkilatları əmlak vergisini ödəməkdən azaddır.

Vergitutma məqsədləri üçün müəssisənin əmlakının dəyəri aşağıdakı əmlakların dəyərində azaldılır:

- ekologiya, yanğından mühafizə və ya mülki-müdafiə üçün istifadə edilən obyektlərin;
- məhsul ötürücü kəmərlərin, dəmir və avtomobil yollarının, rabitə və enerji ötürücü xətlərinin, meliorasiya və suvarma sistemi obyektlərinin;
- yol vergisinə cəlb edilən avtonəqliyyat vasitələrinin;
- təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və idman müəssisələrinin yalnız bu sahələrin təyinatı üzrə istifadə etdiyi obyektlərinin.

Şəhərlərdə sərnişin daşımaları üçün istifadə olunan trolleybuslar və tramvaylar əmlak vergisindən azaddır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının rezidenti olan hüquqi şəxslər və fiziki şəxslər həmin parkda qeydiyyatda alındıqları hesabat ilindən başlayaraq, **7 il müddətinə** bu parkdakı əmlaklarına görə əmlak vergisini ödəməkdən azaddırlar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının idarəedici təşkilatı və ya operatoru həmin parkın ərazisində yerləşən əmlaklarına görə əmlak vergisini ödəməkdən azaddır.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) hüquqi şəxslər **2014-cü ilin yanvar ayının 1-dək** bu fəaliyyət prosesində istifadə olunan obyektlərdən əmlak vergisini ödəməkdən azaddırlar.

Verginin hesablanması və ödənilməsi qaydası

Əmlak vergisi müəssisənin əmlakının orta illik qalığı dəyərinə əsasən hesablanır.

Müəssisənin əmlakı qalığı dəyərindən artıq qiymətə sığortalandığı halda əmlak vergisi bazar qiyməti nəzərə alınmaqla hesablanır.

Sığortalanan əmlakın dəyəri bazar qiyməti nəzərə alınmaqla hesablandığı halda, həmin əmlaka əmlakın orta illik qalığı dəyərindən əmlak vergisinin hesablanması qaydası tətbiq edilmir.

Müəssisənin əmlak vergisi üçün vergi dövrü təqvim ili sayılır.

Əmlak vergisinin ödəyiciləri cari vergi ödəmələri kimi **hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq** əvvəlki ildəki əmlak vergisi məbləğinin **20 faizi** həcmində vergi ödəyir.

Əvvəlki hesabat ilində əmlak vergisi ödəyicisi olmayan və növbəti ildə bu verginin ödəyicisi olan, habelə yeni yaradılmış və əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər əmlakın əldə edildiyi rübdən sonra **hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq** həmin əmlaka görə hesablanmalı olan illik əmlak vergisi məbləğinin **20 faizi** miqdarında cari vergi ödəmələri həyata keçirirlər. Əmlak vergisi üzrə cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Dövlət büdcəsinə hesabat dövrü üçün ödənilməli olan verginin məbləği hesabat dövrü ərzində əvvəllər hesablanmış ödəmələr nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

Cari vergi ödəmələri müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün vergi ödəyicisindən ödənilməmiş cari vergi ödəmələrinə görə faiz tutulur.

Əmlak vergisi üzrə cari vergi ödəmələri hesabat ili başa çatdıqdan

sonra yenidən haqq-hesab edilir və bu zaman hesablanmış cari vergi məbləği hesabat üzrə vergi məbləğindən çox olduğu halda artıq hesablanmış cari vergi və ona uyğun faiz məbləğləri azaldılır.

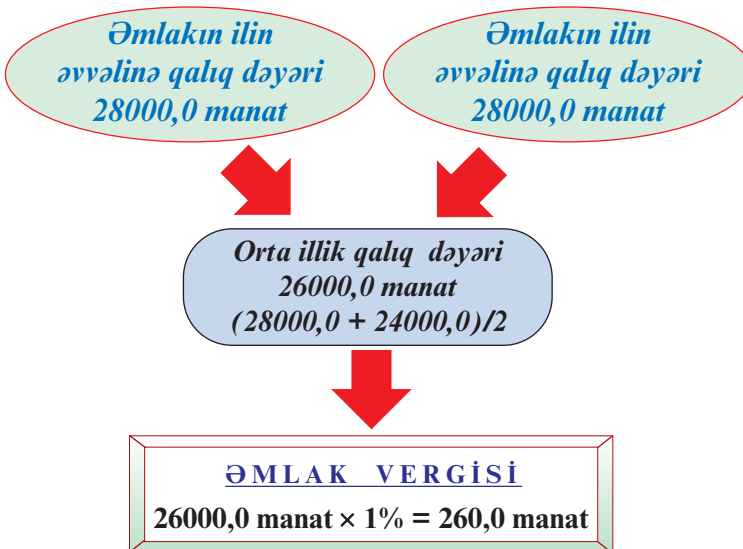
Müəssisə əmlak vergisinin illik bəyannaməsini hesabat ilindən **sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq** vergi orqanına verir.

Vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxs onun ləğv edilməsi haqqında qərarının qəbul edilməsi tarixindən, qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi üçün bu tarix göstərilmədikdə isə qərarın Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki nümayəndəlikləri (Azərbaycan Respublikasının mənafeyini təmsil edən digər ölkənin konsulluq idarələrində) leqallaşdırıldığı tarixindən sonra **30 gün** müddətində vergi orqanına əmlak vergisinin bəyannaməsini verməlidir və bu halda hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

Əmlak vergisinin bəyannaməsi üzrə vergilər bu bəyannamənin verilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətlərdə ödənilir. Hesablanmış verginin məbləği mənfəət vergisinin məqsədləri üçün məhdudlaşdırılmayan gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

Müəssisələrin əmlak vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.

Müəssisənin əmlak vergisinin hesablanmasına dair aşağıdakı misala baxaq:

Vergi tutulan dəyərin müəyyən edilməsi qaydası

Vergitutma məqsədləri üçün müəssisənin əmlakının orta illik qalıq dəyəri götürülür.

- Əmlakın qalıq dəyəri dedikdə əsas vəsaitlərin ilkin dəyərindən həmin əsas vəsaitlərə hesablanmış amortizasiya məbləği çıxıldıqdan sonra qalan dəyəri başa düşülür.

- Əmlakın orta illik qalıq dəyərini hesablamaq üçün avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla müəssisənin əmlakının ilin əvvəlinə və sonuna **qalıq dəyəri** toplanıb **ikiyə** bölünür. Müəssisənin əmlakının orta illik qalıq dəyəri hesablanarkən, əsas vəsaitlərin (vəsaitin) yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan artım (yenidən qiymətləndirilmə nəticəsində yaranan müsbət fərq) nəzərə alınmır.

- Müəssisə hesabat ili ərzində yaradıldıqda və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduqda, onun əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) yaradıldığı və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduğu tarixə və ilin sonuna qalıq dəyəri toplanaraq **24-ə bölünür** və müəssisənin yaradıldığı və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduğu aydan sonra, ilin sonuna qədər olan ayların sayına vurulur.

- Müəssisə hesabat ili ərzində ləğv edildikdə və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduqda, onun əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) ilin əvvəlinə və ləğv edildiyi və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduğu tarixə qalıq dəyəri toplanaraq **24-ə bölünür** və ilin əvvəlindən müəssisənin ləğv edildiyi və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduğu aya qədər olan ayların sayına vurulur.

Torpaq vergisi

Torpaq vergisinin ödəyiciləri kimlərdir?

Təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrindən asılı olmayaraq fiziki şəxslər və müəssisələr Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaq sahələrinə görə torpaq vergisini ödəməlidirlər.

Torpaq vergisini ödəməli olan şəxslər torpaq sahələri barədə mülkiyyət və ya istifadə hüquqlarını təsdiq edən sənədləri aldıqdan sonra fiziki şəxslər və bələdiyyə müəssisələri bələdiyyələrdə, digər müəssisələr isə vergi orqanında **1 ay müddətində** uçota durmalıdırlar.

Vergitutma obyektı

Fiziki şəxslərin və müəssisələrin Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaq sahələri vergitutma obyektı sayılır və torpaq vergisi buna əsasən hesablanır.

Bu zaman torpaq sahələri barədə mülkiyyət və ya istifadə hüququnu təsdiq edən sənədlər əsas götürülür. Tikililərin və qurğuların altında qalan torpaqlara, obyektlərin sanitariya mühafizəsi üçün zəruri olan torpaq sahələrinə görə də torpaq vergisi hesablanıb ödənilməlidir.

Verginin dərəcəsi, hesablanması və ödənilməsi qaydası

Kənd təsərrüfatı torpaqlarının torpaq vergisini hesablamaq üçün torpaq sahəsinin hər bir hektarını əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərti bala vurmaq lazımdır. Şərti bal kənd təsərrüfatı torpaqlarının təyinatı, coğrafi yerləşməsi, keyfiyyəti nəzərə alınmaqla konkret olaraq müəyyən edilərək **torpağın sənədində qeyd edilmişdir**. Bir şərti balın qiyməti **6 qəpikdir**.

Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı torpaqlar, yaşayış fondlarının, həyətyanı sahələrin torpaqları və vətəndaşların bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar üzrə torpaq vergisini hesablamaq üçün həmin torpaq sahəsinin **hər 100 kvadrat metrini** aşağıdakı cədvəldə göstərilən dərəcələrə vurmaq lazımdır.

<i>Yaşayış məntəqələri</i>	<i>Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı torpaqlar (manatla)</i>	<i>Yaşayış fondlarının, həyətyanı və bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar (manatla)</i>
Bakı	10	0,6
Gəncə, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron rayonu	8	0,5
Digər şəhərlər (rayon tabeliyində olan şəhərlər istisna olmaqla), rayon mərkəzləri	4	0,3
Rayon təbəçiliyində olan şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə (Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin, habelə Abşeron rayonunun qəsəbə və kəndləri istisna olmaqla)	2	0,1

Müəssisələr torpaq vergisini torpaq sahələrinin ölçüsünə və yuxarıdakı cədvəldəki qeyd olunan dərəcələrə əsasən illik olaraq hesablayır və **mayın 15-dən gec olmayaraq** müvafiq bəyannaməni vergi orqanına verirlər.

Fiziki şəxslərin torpaq vergisi bələdiyyələr tərəfindən cari ilin **iyul ayının 1-dək** yuxarıda qeyd olunan qaydada hesablanır və ödənilməli torpaq vergisinin məbləğini özündə əks etdirən tədiyə bildirişini isə həmin ilin **avqust ayının 1-dən gec olmayaraq** onlara çatdırılır.

Ayrılıqda bir neçə hüquqi və ya fiziki şəxsin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan tikililərin altında qalan və ya onlara xidmət üçün ayrılmış torpaq sahələrinə görə vergi onlara məxsus tikili sahələrinə mütənasib surətdə hesablanır.

Hesablanmış torpaq vergisi bərabər məbləğlərdə **15 avqust və 15 noyabr tarixlərindən gec olmayaraq** müəssisələr tərəfindən dövlət büdcəsinə, fiziki şəxslər tərəfindən isə yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir.

Torpaq vergisi torpağın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi halda, vergi müəyyən edilmiş ödəmə vaxtına həmin torpağın sahibi tərəfindən ödənilir.

Fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə etdikləri torpaqlara, habelə hüquqi şəxslərə məxsus olan torpaqlara görə hesablanmış torpaq vergisinin məbləği məhdudlaşdırılmayan gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

Torpağın icarə haqqı torpaqdan müddətli istifadəyə görə icarəçinin icarəyə verənə ödədiyi vəsaitdir.

İcarəyə verən torpaq vergisi tədiyəçisi olduqda, torpaq vergisi icarə haqqının tərkibinə daxil edilir. İcarəyə verən torpaq vergisi tədiyəçisi olmadıqda, icarə haqqının tərkibində torpaq vergisi nəzərə alınmır.

Vergi güzəştləri

Aşağıdakı torpaqlar vergiyə cəlb edilmir:

- yaşayış məntəqələrinin ümumi istifadədə olan torpaqları;
- dövlət hakimiyyəti orqanlarının, büdcə təşkilatlarının və yerli özünüidarətmə orqanlarının, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının və onun qurumlarının, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaqlar;
- istehsal fəaliyyətində cəlb edilməmiş dövlət, meşə, və su fondu torpaqları, Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına məxsus

olan sektorunun altında yerləşən torpaqlar;

- dövlət sərhəd zolaqları və müdafiə təyinatlı torpaqlar.

Aşağıdakı fiziki şəxslərin mülkiyyətində olan torpaqlara görə ödəməli olduqları torpaq vergisinin məbləği 10 manat azaldılır:

- Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanları;
- Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanları;
- müharibə əlilləri;
- həlak olmuş, yaxud sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadları (ərləri);
- 1941-1945-ci illərdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslər;
- müharibə veteranı adı almış şəxslər;
- Çernobil AES-də mülki və ya hərbi təyinatlı atom obyektlərində radiasiya nəticəsində xəstəliyə tutulmuş və bu xəstəliyi keçirmiş şəxslər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının rezidenti olan hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər həmin parkda qeydiyyatla alındıqları hesabat ilindən başlayaraq, bu parkda istifadə etdikləri torpaqlara görə **7 il müddətinə** torpaq vergisini ödəməkdən azaddırlar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin qərarına əsasən yaradılan sənaye və texnologiyalar parkının idarəedici təşkilatı və ya operatoru bu parkın ərazisində istifadə etdiyi torpaqlara görə torpaq vergisini ödəməkdən azaddır.

Yol vergisi

Yol vergisinin ödəyiciləri kimlərdir?

Azərbaycan Respublikasının ərazisinə daxil olan və həmin ərazidən sərnəşin və yük daşınması üçün istifadə edən avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin sahibləri olan qeyri-rezident müəssisələr və qeyri-rezident fiziki şəxslər, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində minik avtomobilləri, avtobuslar və digər avtomobil

nəqliyyatı vasitələri olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının avtomobil yollarından istifadəyə görə yol vergisinin ödəyiciləridir.

Vergitutma obyektı

Azərbaycan Respublikasının ərazisinə daxil olan xarici dövlətlərin, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində şəxslərin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri yol vergisinin vergitutma obyektidir.

Verginin dərəcələri və hesablanması qaydası

Avtonəqliyyat vasitələrinin növündən, mühərriklərinin həcmindən, Azərbaycan Respublikasının ərazisində qaldığı müddətdən, oturmaqların sayından, oxların sayından və avtonəqliyyat vasitəsinin yüklə birlikdə ümumi çəkisindən, Azərbaycan Respublikası ərazisində qət edilən məsafədən, təhlükəli yüklərin daşınmasından asılı olaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə daxil olan xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələrindən, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində şəxslərin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələrinin mühərriklərinin həcmindən asılı olaraq avtonəqliyyat vasitələrindən yol vergisi hesablanır.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan şəxslər illik yol vergisini həmin avtonəqliyyat vasitələrinin mühərrikinin həcminə görə aşağıdakı dərəcələrlə ödəyirlər:

Vergitutma obyektinin adı	Yol vergisinin dərəcəsi
1	2
<p>Minik avtomobilləri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mühərrikinin həcmi 2000 sm³-dək olduqda • Mühərrikinin həcmi 2000 sm³-dən 3000 sm³-dək olduqda • Mühərrikinin həcmi 3000 sm³-dən 4000 sm³-dək olduqda 	<p>20 manat</p> <p>20 manat + mühərrikin həcminin 2000 sm³-dən çox hissəsi üçün hər sm³-rə görə – 0,02 manat</p> <p>40 manat + mühərrikin həcminin 3000 sm³-dən çox hissəsi üçün hər sm³-rə görə – 0,03 manat</p>

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Mühərrikinin həcmi 4000 sm³-dən 5000 sm³-dək olduqda 	<p>70 manat + mühərrikin həcminin 4000 sm³-dən çox hissəsi üçün hər sm³-rə görə – 0,04 manat</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mühərrikinin həcmi 5000 sm³-dən çox olduqda 	<p>110 manat + mühərrikin həcminin 5000 sm³-dən çox hissəsi üçün hər sm³-rə görə - 0,05 manat</p>

Misal 1: Mühərrikinin həcmi **2400 sm³** olan Mercedes markalı avtomobilin illik yol vergisi **28 manat** (20 manat + $400 \times 0,02$ manat) təşkil edir.

Misal 2: Mühərrikinin həcmi **3600 sm³** olan «Chevrolet» markalı avtomobilin illik yol vergisi **58 manat** (40 manat + $600 \times 0,03$ manat) təşkil edir.

Misal 3: Mühərrikinin həcmi **105850 sm³** olan **KAMAZ** markalı yük maşınının illik yol vergisi **402,5 manat** (110 manat + $5850 \times 0,05$ manat) təşkil edir.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında istifadə olunan kənd təsərrüfatı texnikası (traktorlar, kombayn və yığım maşınları, pambıq yığan maşınlar) yol vergisini ödəməkdən azaddırlar.

Yol vergisinin tutulması və bəyannamənin təqdim edilməsi

Xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələri müəyyən edilmiş vergini həmin avtonəqliyyat vasitələri Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə daxil olan zaman və Azərbaycan Respublikasının ərazisini tərk edərkən yol vergisinə cəlb olunmalı hallarda gömrük orqanları tuturlar və **bir bank günü ərzində** dövlət büdcəsinə köçürürlər.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan fiziki şəxslər illik yol vergisini avtomobillər texniki baxışdan keçən zaman dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

İllik yol vergisinin ödənildiyini təsdiq edən sənədlər təqdim edilmədikdə, avtonəqliyyat vasitələrinin dövlət qeydiyyatını aparan orqan (Daxili İşlər Nazirliyi) tərəfindən avtonəqliyyat vasitələrinin qeydiyyatı,

yenidən qeydiyyatı və texniki baxışı keçirilmir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində təqvim ilinin sonu vəziyyətinə mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan hüquqi şəxslər yol vergisinin illik bəyannaməsini hesabat ilindən sonrakı ilin **mart ayının 31**-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edir və həmin müddətədək hesablanmış vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

Hesablanmış verginin məbləği məhdudlaşdırılmayan gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

Avtonəqliyyat vasitələrini dövlət qeydiyyatına alan orqan (Daxili İşlər Nazirliyi) hər rüb hesabat **rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** yeni qeydiyyata alınmış və qeydiyyatdan çıxarılmış avtonəqliyyat vasitələri barədə məlumatı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə təqdim edir.

Mədən vergisi

Mədən vergisinin ödəyiciləri kimlərdir?

Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölgəsi də daxil olmaqla Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerin təkindən faydalı qazıntıları çıxaran fiziki şəxslər və müəssisələr mədən vergisinin ödəyiciləridir.

Mədən vergisinin vergitutma obyektı, dərəcələri və hesablanması qaydası

Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan sektoru da daxil olmaqla Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerin təkindən çıxarılan faydalı qazıntılar mədən vergisinin vergitutma obyektı sayılır.

Mədən vergisi üzrə vergi tutulan əməliyyatın aparıldığı vaxt faydalı qazıntıların çıxarıldığı vaxt sayılır.

Mədən vergisi yerin təkindən çıxarılan faydalı qazıntılara aşağıdakı dərəcələrlə tətbiq olunur:

1. Yerin təkindən çıxarılan xam neft, təbii qaz və filiz faydalı

qazıntılarına görə mədən vergisi onların **topdansatış qiymətinə** tətbiq edilməklə aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

Mədən vergisinə cəlb olunan faydalı qazıntıların adı	Mədən vergisinin dərəcələri (faizlə)
• Xam neft	26
• Təbii qaz	20
• Filiz faydalı qazıntıları: - bütün növ metallar	3

Vergitutma məqsədləri üçün topdansatış qiyməti dedikdə, vergi ödəyicisinin çıxardığı faydalı qazıntılar üçün müəyyən etdiyi (əlavə dəyər vergisiz) faktiki buraxılış (satış) qiyməti (bazar qiymətlərindən aşağı olmayan), bu qiymətlər dövlət tərəfindən müəyyən edildikdə isə tənzimlənen qiymətlər nəzərdə tutulur.

2. Yerin təkindən çıxarılan qeyri-filiz faydalı qazıntıların növündən asılı olaraq mədən vergisi **hər kubmetr üçün** aşağıdakı dərəcələrlə hesablanır:

Mədən vergisinə cəlb olunan qeyri-filiz faydalı qazıntıların adı	Mədən vergisinin dərəcələri (manatla)
1	2
Qeyri-filiz faydalı qazıntıları:	
• seolit	0,5
• barit	0,5
• mişar daşları	0,5
• çınqıl xammalı	0,5
• Yüngül doldurucular (keramzit, aqloporit) istehsalı üçün gillər	0,5
• bentonit gilləri	0,5
• kərpic-kirəmit gilləri	0,5
• vulkan külü və pemza	0,5
• kvars qumları	0,5

1	2
• tikinti qumları	0,5
• sement xammalı (əhəng daşı, mergel, gil, vulkan külü)	0,5
• üzlük daşları (mərmər, qabbro, tuflar, travertin, mərmərləşmiş əhəng daşı)	1
• qiymətli və yarımqiymətli bəzək daşları	4
• duz	4
• yodlu bromlu sular	0,02
• mineral sular	6

Mədən vergisi yerin təkindən çıxarılmış xam neft, təbii qaz və bütün növ metalların topdansatış qiymətinə, yerin təkindən çıxarılmış digər faydalı qazıntıların isə hər kubmetrinə yuxarıdakı cədvəllərdə qeyd olunan dərəcələri tətbiq etməklə hesablanır.

Xam neftin və qazın hasilatı zamanı mədən vergisi hesablanarkən, hasil edilmiş neftin və qazın miqdarından texnoloji proseslə əlaqədar quyuya geri vurulan neftin və qazın miqdarı Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilən normativlər əsasında çıxılır.

Verginin ödənilməsi və bəyannamənin verilməsi müddətləri

Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır.

Hesabat ayı üçün mədən vergisinin məbləği faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın **20-dən** gec olmayaraq ödənilir.

Mədən vergisinin ödəyiciləri vergi bəyannaməsini hər ay hesabat ayından sonrakı ayın **20-dən** gec olmayaraq vergi orqanına, yerli büdcələrə daxil olan mədən vergisi üzrə isə bələdiyyələrə təqdim etməlidirlər.

Mədən vergisi gəlirdən məhdudlaşdırılmayan çıxımlara aid edilir.

Mədən vergisi (yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi istisna olmaqla) dövlət büdcəsinə ödənilir.

Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə büdcəsinə) büdcəyə ödənilir.

Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpic-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çinqıl xammalı aid edilir.

Sadələşdirilmiş vergi

Bu müddəalar avtomobil nəqliyyatı vasitələri, o cümlədən taksi ilə sərnişin və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslərə və mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərə şamil edilmir.

Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri kimlərdir?

ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmamış və **ardıcıl 12 aylıq dövrün** istənilən ayında (aylarında) vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi **120000 manat və ondan az olan** şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malikdirlər. Belə vergi ödəyiciləri **hər il aprel ayının 20-dən gec olmayaraq** vergi bəyannaməsini və ya bu hüquqdan istifadə etməyəcəyi barədə yazılı məlumatı uçotda olduqları vergi orqanına təqdim etməklə seçdiyi metodu təqvim ilinin sonunadək tətbiq etməlidirlər.

Həmçinin idman mərc oyunlarının operatoru və satıcıları olan şəxslər də sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləridirlər.

Aşağıda göstərilən şəxslər sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi ola bilməzlər:

- aksizli mallar istehsal edən şəxslər;
- kredit və sığorta təşkilatları, investisiya fondları, qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçıları, lombardlar;
- qeyri-dövlət pensiya fondları;
- əmlakın icarəyə verilməsindən və royaltidən gəlir əldə edənlər;
- Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş təbii inhisar subyektləri;
- mülkiyyətindəki avtonəqliyyat vasitələrindən başqa digər əsas vəsaitlərinin qalıq dəyəri **1.000.000 (bir milyon) manatdan** artıq olan, lakin fəaliyyəti avtonəqliyyat vasitələri ilə daşımaların və mənzil tikinti fəaliyyətinin həyata keçirilməsindən ibarət olmayan şəxslər.

Vergitutma obyektı

Hesabat dövrü ərzində sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilmiş mallara (işlərə, xidmətlərə) və əmlaka görə əldə edilmiş

ümumi hasilatın, habelə satışdankənar gəlirlərin həcmi (ödəmə mənbəyində vergi tutulmuş gəlirlər, məsələn faizlər, dividendlər istisna edilməklə) vergitutma obyektidir.

Satışdankənar gəlirlərə digər müəssisələrin fəaliyyətində payçı kimi iştirakdan gəlir, müəssisəyə məxsus səhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızlardan əldə olunan gəlirlər, habelə mal və xidmət (iş) istehsalı və satışı ilə bilavasitə bağlı olmayan əməliyyatdan götürülən digər gəlirlər, o cümlədən cərimə və zərərin ödənilməsi şəklində alınmış məbləğ, xarici valyuta əməliyyatları üzrə artan məzənnə fərqi, qanunvericiliyə müvafiq iddia müddəti keçmiş kreditor deponent borc məbləğləri daxildir.

İdman mərc oyunlarının operatoru üçün oyun iştirakçılarında qəbul edilmiş pul vəsaiti, idman mərc oyunlarının satıcısı üçün isə operatorun ona verdiyi komissiyon haqq sadələşdirilmiş verginin vergitutma obyektidir.

Sadələşdirilmiş vergi ödəyən hüquqi şəxslər ƏDV-nin, mənfəət vergisinin və əmlak vergisinin, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər bu fəaliyyət üzrə gəlir vergisinin və ƏDV-nin ödəyicisi deyildirlər.

Sadələşdirilmiş verginin dərəcəsi

Sadələşdirilmiş vergi, bu verginin ödəyicilərinin malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən əldə etdiyi vəsaitin məbləğindən (ümumi hasilatının həcmindən) və satışdankənar gəlirlərdən aşağıdakı dərəcə ilə hesablanır;

Bakı şəhərində - 4 faiz,

digər şəhər və rayonlarda, Naxçıvan Muxtar Respublikasında - 2 faiz.

Bakı şəhəri istisna olmaqla Azərbaycan Respublikasının digər şəhər və rayonlarında, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə bu regionlar üzrə müəyyən edilmiş dərəcələri o halda tətbiq edilir ki, bu vergi ödəyiciləri özünün istehsal sahəsi, daşınmaz əmlakı və işçi qüvvəsi ilə həmin ərazilərdə fəaliyyət göstərmiş olsunlar.

Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonlarında, Naxçıvan MR-da vergi uçotuna alınmış, lakin Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri vergini Bakı şəhəri üzrə müəyyən olunmuş vergi dərəcələri ilə ödəyirlər.

Müxtəlif vergi dərəcələri ilə vergiyə cəlb edilən gəlirlər üzrə uçot ayrı-ayrılıqda aparılmalıdır. Belə uçot aparılmadıqda ən yüksək vergi dərəcəsi tətbiq edilir.

İdman mərc oyunlarının operatoru tərəfindən oyun iştirakçılarında qəbul edilmiş vəsaitdən **6 faiz** dərəcəsi ilə, idman mərc oyunlarının satıcısı tərəfindən isə operatorun ona verdiyi komisyona haqdan **4 faiz** dərəcəsi ilə sadələşdirilmiş vergi hesablanır.

Sadələşdirilmiş verginin hesablanması qaydası, ödəmə müddəti və bəyannamənin verilməsi

Hesabat dövrü üçün sadələşdirilmiş verginin məbləği müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə hesabat dövrünün ümumi hasilatının həcminə tətbiq etməklə hesablanır. Məsələn:

Siz pərakəndə ticarətlə məşğul olursunuz və rüblük dövriyyəyiniz **12.000** manat olmuşdur:

Bakı şəhərində fəaliyyət göstərirsinizsə ödəyəcəyiniz verginin məbləği **$12.000 \times 4\% = 480$** manat,

digər şəhər və rayonlarda, Naxçıvan MR-da fəaliyyət göstərirsinizsə **$12.000 \times 2\% = 240$** manat olacaqdır.

Sadələşdirilmiş vergi üçün hesabat dövrü rübdür.

Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri, o cümlədən də idman mərc oyunlarının operatoru və satıcıları hesabat dövründən sonrakı **ayın 20-dən** gec olmayaraq ödənilməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin müddətdə hesablanmış vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

Məsələn: **İdman mərc oyunlarını həyata keçirən Operator** kimi oyun iştirakçılarında qəbul edilmiş pul vəsaitinizin (gəlirinizin) məbləği 130.000 manat olmuşdur. Bu zaman ödəyəcəyiniz verginin məbləği $130.000 \times 6\% = 7800$ manat.

Məsələn: **İdman mərc oyunları satıcısı** kimi həmin oyunların operatorları tərəfindən Sizə verilən komisyona haqqının məbləği 10.000 min manat olmuşdur. Bu zaman ödəyəcəyiniz verginin məbləği $10.000 \times 4\% = 400$ manat olacaqdır.

Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi fəaliyyətini dayandırdıqda, habelə hüquqi şəxs ləğv edildikdə və ya fərdi sahibkarın fəaliyyətinə xitam

verildikdə, hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına faktiki fəaliyyət göstərilən dövrü əhatə edən bəyannamə təqdim edilməlidir.

Əmlakın icarəyə verilməsindən və royaltidən gəlir əldə edən şəxslər bu fəaliyyətlə yanaşı, digər fəaliyyət növləri ilə də məşğul olduqda, **ardıcıl 12 aylıq dövrün** istənilən ayında (aylarında) vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi **120.000 manat və ondan az olduqda**, digər fəaliyyətdən əldə etdiyi gəlirlərə sadələşdirilmiş vergini tətbiq etmək hüququna malikdirlər. Bu halda əmlakın icarəyə verilməsi, royalti və digər fəaliyyət növləri üzrə əldə edilən gəlirlərin və xərclərin uçotu hər bir fəaliyyət növü üzrə ayrılıqda aparılır.

Məsələn: gəlir və xərclərin uçotu ayrıca aparılmaqla vergi ödəyicisi olan hüquqi və ya fiziki şəxs ticarət obyektinin bir hissəsini icarəyə verir, digərində isə ticarət fəaliyyəti ilə özü məşğul olur. Fiziki şəxsin əldə etdiyi icarə haqqı icarə götürən tərəfindən ödəmə mənbəyində vergiyə və ya bilavasitə icarəyə verən özü tərəfindən 14 faizlə gəlir vergisinə, hüquqi şəxsin belə gəliri isə mənfəət vergisinə cəlb olunur. Eyni zamanda, hər 2 şəxs ticarət fəaliyyətindən əldə olunan hasilata sadələşdirilmiş vergi tətbiq edə bilər.

Ödəmə mənbəyində verginin tutulması

Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan və ödəmə mənbəyində vergi tutan hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzzla işləyən fiziki şəxslərə, habelə qeyri-dövlət pensiyaları və digər ödəmələri (rezident müəssisələrə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliklərinə Azərbaycan Respublikasında ödənilən icarə haqqı və royalti istisna olmaqla) verərkən onlardan ödəmə mənbəyində vergini tutmağa borcludurlar.

Belə ki, sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri tərəfindən fiziki şəxslərə muzzlu işlə əlaqədar hesablanmış aylıq gəlirdən gəlir vergisi aylıq hesablanmalı və hesablanmış vergi **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə köçürülməli, bu barədə müvafiq bəyannamə isə hesabat ilindən sonrakı ilin **yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməlidir.

Qeyri-dövlət pensiyaları və digər ödəmələr (rezident müəssisələrə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliklərinə Azərbaycan Respublikasının

da ödənilən icarə haqqı və royalti istisna olmaqla) verilərkən qeyd edilən gəlirdən vergi tutulmalı, tutulmuş vergi gəlirin ödənildiyi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə köçürülməli və bu barədə müvafiq bəyannamə isə həmin müddətdə vergi orqanına təqdim edilməlidir.

Avtonəqliyyat xidmətini həyata keçirən şəxslər üçün sadələşdirilmiş vergi

Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri kimlərdir?

Mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə (beynəlxalq yük və sərnişin daşımaları istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikasının ərazisində sərnişin və yük daşımalarını (o cümlədən taksi ilə) və yaxud həmin daşımaları müqavilə əsasında digər şəxslər vasitəsi ilə həyata keçirən şəxslər sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləridir. Bu şəxslərin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtomobil nəqliyyatı vasitələri sadələşdirilmiş verginin vergitutma obyektinə hesab olunur.

Sadələşdirilmiş verginin dərəcəsi

Avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə sərnişin və yük daşımalarını həyata keçirən vergi ödəyiciləri üçün aylıq olaraq sadələşdirilmiş vergi aşağıdakı kimi müəyyən olunur:

Daşınma növü	Ölçü vahidi	Verginin aylıq məbləği (manatla)
Sərnişin daşınması (taksi istisna olmaqla), oturmaq yerlərinin sayına görə	1 oturmaq yeri üçün	1,8 manat
Taksi ilə sərnişin daşınması	1 ədəd nəqliyyat vasitəsi üçün	9 manat
Yük daşınması	yük götürmə qabiliyyəti üçün (hər tona)	1 manat

Sadələşdirilmiş verginin məbləği sərnişin və yük daşınmasının həyata keçirildiyi ərazidən asılı olaraq yuxarıdakı cədvəldə göstərilmiş vergi məbləğinə xüsusi əmsallar tətbiq etməklə müəyyən edilir. Belə ki, daşımalar Bakı şəhərində (kənd və qəsəbələr daxil olmaqla) və Bakı şəhəri ilə ölkənin digər yaşayış məntəqələri arasında həyata keçirildikdə bu əmsal **2-yə**, Abşeron rayonu, Sumqayıt, Gəncə şəhərlərində və həmin rayon və şəhərlərlə digər yaşayış məntəqələri arasında (Bakı şəhəri istisna olmaqla) həyata keçirildikdə **1,5-ə** bərabər olur. Daşıma digər şəhər və rayonlarda və həmin şəhər və rayonlarla digər yaşayış məntəqələri arasında həyata keçirildikdə isə (Bakı, Sumqayıt, Gəncə şəhərləri və Abşeron rayonu istisna olmaqla) əmsal tətbiq edilmir.

Avtomobil nəqliyyatı vasitələrində (taksi istisna olmaqla) oturacaq yerlərinin sayı və ya yük götürmə qabiliyyəti avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin qeydiyyat şəhadətnaməsinə əsasən müəyyən edilir.

Avtomobil nəqliyyatı vasitələrindəki (taksi istisna olmaqla) oturacaq yerlərinin sayı və ya yük götürmə qabiliyyəti avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin qeydiyyat şəhadətnaməsində göstərilmədikdə həmin göstəricilər Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən vergi orqanlarına verilmiş arayışlar əsasında müəyyən edilir. Oturacaq yerlərinin sayını avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin qeydiyyat şəhadətnaməsi və ya Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən verilmiş arayışlar əsasında müəyyən etmək mümkün olmadıqda sadələşdirilmiş verginin məbləği yerlərin faktiki sayına görə müəyyən edilir.

Sadələşdirilmiş verginin hesablanması qaydası və ödəmə müddəti

Avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə sərnişin və yük daşımalarına görə aylıq sadələşdirilmiş vergi hər bir avtonəqliyyat vasitəsi üçün – yuxarıdakı cədvəldə göstərilmiş sadələşdirilmiş verginin ölçü vahidini verginin aylıq məbləğinə və daşımanın həyata keçirildiyi ərazidən asılı olaraq müəyyən edilmiş əmsala vurmaqla hesablanır və dövlət büdcəsinə ödənilir.

Məsələn: Oturacaqlarının sayı **17** ədəd olan mikroavtobusunuzla Bakı şəhərində sərnişin daşınmasını həyata keçirirsiniz. Bu zaman Sizin ödəyəcəyiniz verginin aylıq məbləği aşağıdakı kimi hesablanacaq:

Oturacaqların sayı **17** ədəd olduğundan sadələşdirilmiş verginin aylıq məbləği $17 \times 1,8 = 30,6$ manat olacaq və Sizin fəaliyyətiniz Bakı şəhərində həyata keçirildiyindən ödəyəcəyiniz sadələşdirilmiş verginin

aylıq məbləği $30,6 \times 2 = 61,2$ manat olacaqdır.

Bundan sonra vergi ödəyicisi təqvim ayının sonunadək ərizə ilə birlikdə sadələşdirilmiş verginin tam məbləğdə ödənilməsinə təsdiq edən bank ödəniş sənədini Nəqliyyat Nazirliyinə təqdim etməklə öz istəklərinə uyğun olaraq növbəti ay, rüb, yarım il və ya il üçün ciddi hesabat blankı olan «Fərqlənmə nişanı» alır.

Bank ödəniş sənədində avtomobil nəqliyyatı vasitəsinin dövlət qeydiyyat nişanının seriya və nömrəsi aydın göstərməlidir. «Fərqlənmə nişanı» vergi ödəyicisinin ərizəsinə əsasən **2 iş günündən gec olmayaraq** verilir.

Avtonəqliyyat xidməti göstərən şəxslər tərəfindən ödənilmiş vergi onların həmin ayda fəaliyyət göstərən göstərməməsindən asılı olmayaraq geri qaytarılmır və növbəti ayın vergiləri ilə əvəzləşdirilmir.

Avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi və ya istifadəçisi dəyişdikdə, həmin nəqliyyat vasitəsinə sonrakı aylar üçün əvvəlki sahib və ya istifadəçi tərəfindən qabaqcadan ödənilmiş vergilər nəzərə alınır və verginin ödənilməsinə təsdiq edən «Fərqlənmə nişanı»nın yenidən rəsmiləşdirilməsi tələb olunmur.

Sadələşdirilmiş verginin ödənilməsinə avtonəqliyyat vasitəsinin sahibi, nəqliyyat vasitəsi vəkalətnamə (etibarnamə) və ya icarə müqaviləsi əsasında istifadə edildikdə isə vəkalətnamə (etibarnamə) və ya icarə müqaviləsi ilə idarə edən şəxslər məsuliyyət daşıyır.

Hüquqi şəxs özünə məxsus avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə daşımaları həyata keçirdikdə sadələşdirilmiş vergi onun tərəfindən ödənilməlidir.

Fəaliyyəti yalnız avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə sərnişin və yük daşımalarından ibarət olan vergi ödəyiciləri vergi orqanlarına bəyannamə vermirlər.

Vergi ödəyicilərinin mülkiyyətində olan avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə öz istehsal fəaliyyətini təmin etmək üçün işçilərinin və özünə məxsus yüklərinin daşınmasında istifadə olunan avtomobil nəqliyyatı vasitələri sadələşdirilmiş vergiyə cəlb edilmir və bu nəqliyyat vasitələri üçün heç bir haqq ödənilmədən «Xüsusi fərqlənmə nişanı» alınır. «Xüsusi fərqlənmə nişanı» vergi ödəyicisinin müraciətindən sonra **5 iş günü ərzində**

Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən verilir. Bu nişanı almış vergi ödəyiciləri avtomobil nəqliyyatı vasitələrini satarkən və ya icarəyə verərkən, habelə digər məqsədlər üçün istifadə edərkən **ən azı 1 iş günü əvvəl** bu nişanı geri qaytarmalıdır.

Vergi ödəyicisi işçi heyətini və özünə məxsus yükləri daşımaq üçün yeni avtonəqliyyat vasitəsi aldıqda bu nəqliyyat vasitələri müvafiq qaydada qeydiyyatı alındıqdan sonra **5 gün ərzində** Nəqliyyat Nazirliyinə bu barədə müəyyən edilmiş formada məlumat təqdim edir.

«Fərqlənmə nişanı» və «Xüsusi fərqlənmə nişanı» aşağıdakı məlumatları özündə əks etdirir:

- vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxsin tam adı və ya fiziki şəxsin adı, atasının adı, soyadı;
- vergi ödəyicisinin VÖEN-i;
- nişanın qüvvədə olma müddəti;
- avtonəqliyyat vasitəsinin markası və dövlət qeydiyyatı nişanı;
- avtonəqliyyat vasitəsində oturacaq yerlərinin sayı və ya yükləmə qabiliyyəti;
- daşımanın həyata keçirildiyi ərazi;
- ödənilmiş verginin məbləği.

Avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə daşımaları həyata keçirən vergi ödəyiciləri bu fəaliyyətdən başqa digər fəaliyyətlə məşğul olurlarsa əldə olunan gəlir və xərclərin uçotu hər bir fəaliyyət növü üzrə ayrılıqda aparılır və bu fəaliyyət növü üzrə mənfəəti (zərəri) digər fəaliyyət növündən əldə edilmiş mənfəətə (zərəərə) aid edilmir.

Xüsusi nişan və avadanlıqlarla təchiz olunmuş xüsusi təyinatlı (sahibkarlıq fəaliyyəti çərçivəsində onlara digər vergi ödəyiciləri tərəfindən göstərilən bu cür xidmətlər istisna olmaqla), habelə dövlət hakimiyyəti orqanlarının, büdcə təşkilatlarının və yerli özünüidarəetmə orqanlarının, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının, hasilatın pay bölgüsü, əsas ixrac boru kəməri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlər çərçivəsində fəaliyyət göstərən xarici podratçıların və subpodratçıların, dövlət fondlarının, xarici ölkələrin diplomatik və konsulluq nümayəndəliklərinin, beynəlxalq təşkilatların nümayəndəliklərinin rəsmi istifadəsi üçün nəzərdə tutulan avtomobil nəqliyyatı vasitələri üçün «Fərqlənmə nişanı» və ya

«Xüsusi fərqlənmə nişanı» alınmır. Belə avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin sahibləri həmin avtonəqliyyat vasitələri barədə Nəqliyyat Nazirliyinə məlumat verirlər.

Bələdiyyə vergiləri

Bələdiyyə vergiləri dedikdə, Vergi Məcəlləsi ilə və müvafiq qanunla müəyyən edilən, bələdiyyələrin qərarlarına əsasən tətbiq edilən və bələdiyyələrin ərazilərində ödənilən vergilər nəzərdə tutulur.

Bu bölmədə Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş və bələdiyyə büdcəsinə ödənilən aşağıdakı vergilər barədə məlumat verilir:

1. fiziki şəxslərin torpaq vergisi
2. fiziki şəxslərin əmlak vergisi
3. yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi
4. bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatların mənfəət vergisi.

Bələdiyyə vergilərinin dərəcələri vergi qanunvericiliyində təsbit edilmiş hədlər daxilində müəyyən edilir. Vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bələdiyyələr öz ərazilərində vergi ödəyicilərinin ayrı-ayrı kateqoriyalarını yerli vergilərdən tam və ya qismən azad etmək, vergi dərəcələrini azaltmaq barədə qərar qəbul edə bilirlər.

Torpaq vergisi

Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində torpaq sahələri olan fiziki şəxslər və müəssisələr torpaq vergisinin ödəyiciləridir. Torpaq mülkiyyətçiləri və ya istifadəçiləri təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrindən asılı olmayaraq torpaq vergisinə cəlb olunurlar və onların mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaq sahələri vergitutma obyektii sayılır.

Kənd təsərrüfatı torpaqlarının vergi dərəcələri torpaqların təyinatı, coğrafi yerləşməsi və keyfiyyəti nəzərə alınmaqla şərti ballar əsasında torpaq sahəsinin hər bir hektarına görə hesablanır. Bir şərti balın qiyməti 6 qəpikdir.

Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər

xüsusi təyinatlı yaşayış fondlarının həyətəni sahələri və vətəndaşların bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar üzrə vergi torpaq sahəsinin hər **100 kvadrat metr**inə görə hesablanır və aşağıdakı cədvəldə göstərilən dərəcələr tətbiq olunur:

Yaşayış məntəqələri	Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı torpaqlar (hər 100 m² görə manatla)	Yaşayış fondlarının, həyətəni sahələrinin torpaqları və vətəndaşların bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar (hər 100 m² görə manatla)
• Bakı	10	0,6
• Gəncə, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron rayonu	8	0,5
• Digər şəhərlər (rayon tabeliyində olan şəhərlər istisna olmaqla), rayon mərkəzləri	4	0,3
• Rayon tabeliyində olan şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə (Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin, habelə Abşeron rayonunun qəsəbə və kəndləri istisna olmaqla)	2	0,1

Torpaq vergisi torpaq barəsində mülkiyyət və ya istifadə hüququnu təsdiq edən sənədlər əsasında müəyyənləşdirilir. Tikililərin və qurğuların altında olan torpaqlara, həmçinin obyektlərin sanitariya mühafizəsi üçün zəruri olan torpaq sahələrinə görə torpaq vergisi tutulur.

Fiziki şəxslər və bələdiyyə müəssisələri torpaq sahələri barədə özlərinin mülkiyyət və istifadə hüquqlarını təsdiq edən sənədləri aldıqdan sonra bələdiyyələrdə **1 ay müddətində** uçota durmalıdırlar.

Fiziki şəxslərin torpaq vergisi bələdiyyələr tərəfindən hər il **iyul ayının 1-dək** hesablanır və ödənilməli olan torpaq vergisinin məbləğini özündə əks etdirən tədiyə bildirişini isə **avqust ayının 1-dən** gec olmayaraq onlara çatdırılır.

Ayrılıqda bir neçə fiziki şəxsin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan tikililərin altında qalan və ya onlara xidmət üçün ayrılmış torpaq sahələrinə görə vergi onlara məxsus tikili sahələrinə mütənasib surətdə hesablanır.

Hesablanmış torpaq vergisi bərabər məbləğlərdə **15 avqust və 15 noyabr tarixlərindən gec olmayaraq** fiziki şəxslər tərəfindən yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir.

Torpaq vergisi torpağın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi halda, vergi müəyyən edilmiş ödəmə vaxtına həmin torpağın sahibi tərəfindən ödənilir.

Fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə etdikləri torpaqlara görə hesablanmış torpaq vergisinin məbləği gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

Vergi güzəştləri

Aşağıdakı fiziki şəxslərin mülkiyyətində olan torpaqlara görə ödəməli olduqları torpaq vergisinin məbləği **10 manat** azaldılır:

- Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanları;
- Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanları;
- müharibə əlilləri;
- Həlak olmuş, yaxud sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadları (ərləri);
- 1941-1945-ci illərdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslər;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müharibə veteranı adı almış şəxslər;
- Çernobıl AES-də qəza, mülki və ya hərbi təyinatlı atom obyektlərində digər radiasiya qəzaları nəticəsində şüa xəstəliyinə tutulmuş və ya bu xəstəlikləri keçirmiş şəxslər.

Əmlak vergisi

Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər əmlak vergisinin ödəyiciləridir.

Fiziki şəxslərin xüsusi mülkiyyətində olan və Azərbaycan

Respublikasının ərazisində yerləşən tikililərin və ya onların hissələrinin (bundan sonra bina adlandırılacaq), həmçinin yerindən və istifadə edilib- edilməməsindən asılı olmayaraq rezident fiziki şəxslərə məxsus su və hava nəqliyyatı vasitələri əmlak vergisinin vergitutma obyektii sayılır.

Fiziki şəxslər əmlak vergisini aşağıdakı qaydada və dərəcələrlə ödəyirlər:

- onların xüsusi mülkiyyətində olan binaların inventarlaşdırılmış dəyərindən: bu dəyər **5000 manatadək** olduqda vergi tutulmur, **5000 manatdan** çox olan məbləğdən isə - **0,1 faizlə**.
- su və hava nəqliyyatı vasitələrinə görə: su və hava nəqliyyatı vasitəsinin mühərrikinin **1 kub santimetri** üçün **0,02 manat**; mühərriki olmayan su və hava nəqliyyatı vasitələri üçün - onların bazar qiymətinin **1 faizi**.

Binalar üzrə əmlak vergisi müəyyən edilmiş qaydada binaların inventar dəyərinə əsasən hesablanır.

Fiziki şəxslərin xüsusi mülkiyyətində olan binalarına görə əmlak vergisi onların yerləşdiyi ərazinin bələdiyyəsi tərəfindən hesablanır. Bir neçə sahibi olan bina üzrə əmlak vergisi həmin binanın hər sahibi üçün onun binanın dəyərindəki payına uyğun olaraq hesablanır.

Su və hava nəqliyyatı vasitələrinə görə vergi onların qeydiyyatını həyata keçirən təşkilatlar tərəfindən verilən məlumatlar əsasında hər il **yanvarın 1-i** vəziyyətinə hesablanır. Belə qeydiyyatın olmadığı hallarda, həmin əmlakın sahibi mülkiyyətində olan su və hava nəqliyyatı vasitələri barədə lazımi məlumatları (buraxılış ili, alışı qiyməti və texniki xarakteristikası) əks etdirən sənədləri hər il **yanvar ayının 1-dək** bələdiyyəyə təqdim edir. Bir neçə fiziki şəxsə məxsus olan su və hava nəqliyyatı vasitəsinə görə vergi həmin nəqliyyat vasitəsinə öz adına qeydiyyatdan keçirmiş şəxsdən tutulur.

Bələdiyyələr əmlak vergisinin ödənilməsi barədə tədiyə bildirişini vergi ödəyicilərinə **avqustun 1-dən gec olmayaraq** verməlidirlər. Cari il üçün verginin məbləği bərabər hissələrlə - həmin il **avqustun 15-dək** və **noyabrın 15-dək** ödənilir. Əmlak vergisi əmlakın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi hallarda, vergi bu maddə ilə müəyyən edilmiş ödəmə vaxtında həmin əmlakın sahibi tərəfindən ödənilir.

Fiziki şəxslərdən əmlak vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir.

Vergi güzəştləri

Binaların icarəyə, kirayəyə verildiyi, habelə sahibkarlıq və ya kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla yuxarıda qeyd olunan, torpaq vergisindən güzəşt verilən fiziki şəxslərin, habelə pensiyaçıların və müddətli hərbi xidmət qulluqçularının və onların ailə üzvlərinin müddətli hərbi xidmət dövründə binalara görə ödəməli olduqları əmlak vergisininin məbləği **30 manat** azaldılır:

Misgərlik, qalayçılıq, dulusçuluq və saxsı məmulatlarının, təsərrüfat müxəlləfatının, bağçılıq-bostançılıq alətlərinin, xalq musiqi alətlərinin, oyuncaqların, suvenirlərin, qamışdan və qarğıdan məişət əşyalarının düzəldilməsi, keramika məmulatlarının bədii işlənməsi, bədii tikmə, ağac materiallarından məişət alətlərinin hazırlanması sahəsində hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin sənətkarlıq emalatxanalarının binaları və ya binaların bu emalatxanalar yerləşən hissələri əmlak vergisinə cəlb edilmir.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan (o cümlədən sənaye üsulu ilə) fiziki şəxslər **2014-cü ilin yanvar ayının 1-dək** bu fəaliyyət prosesində istifadə olunan obyektlərdən əmlak vergisini ödəməkdən azaddırlar.

Mədən vergisi

Azərbaycan Respublikasının ərazisində faydalı qazıntıların çıxarılmasına görə ödənilən vergi mədən vergisi adlanır və yerin təkindən bu faydalı qazıntıları çıxaran fiziki şəxslər və müəssisələr mədən vergisinin ödəyiciləridir.

Aşağıdakı yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi bələdiyyə büdcəsinə ödənilir:

- kərpic-kirəmit gilləri
- tikinti qumları
- çınqıl xammalı.

Fiziki şəxslər və müəssisələr bu tikinti materiallarına görə mədən vergisini onların yerin təkindən çıxarılan hər **1 kub metri** üçün **0,5 manat** məbləğində ödəyirlər.

Mədən vergisi üzrə vergitutulan əməliyyatın aparıldığı vaxt faydalı qazıntıların çıxarıldığı vaxt sayılır.

Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Hesabat ayı üçün mədən vergisinin məbləği faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı **ayın 20-dək** ödənilir.

Mədən vergisinin ödəyiciləri mədən vergisinin bəyannaməsini hər ay, hesabat ayından sonrakı **ayın 20-dən gec olmayaraq** bələdiyyələrə təqdim etməlidirlər.

Mənfəət vergisi

Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatların mənfəət vergisi bələdiyyə büdcəsinə ödənilir. Mənfəət vergisinin **dərəcəsi 20%**-dir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan fiziki şəxslər yol vergisini avtomobillər texniki baxışdan keçən zaman dövlət büdcəsinə ödəyirlər. İllik yol vergisinin ödənildiyini təsdiq edən sənədlər təqdim edilmədikdə avtonəqliyyat vasitələrinin dövlət qeydiyyatını aparan orqan tərəfindən avtonəqliyyat vasitələrinin qeydiyyatı, yenidən qeydiyyatı və texniki baxışı keçirilmir.

**Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə
tətbiq edilən məsuliyyət tədbirləri**

I	Vergi qanunvericiliyinin pozulması halları	Vergi Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən maliyyə sanksiyaları və faizlər
1	Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə uçota alınmaq üçün ərizənin verilməməsi; Olduğu yer barədə ərizənin verilməməsi; Digər uçot məlumatlarında (vergi ödəyicisinin vergi uçotuna alınma haqqında ərizədə qeyd olunan rekvizitlər) dəyişiklik haqqında məlumatın təqdim edilməməsi; «Fərqlənmə nişanı» olmadan avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə sərnəşin və ya yük daşınması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.2)	40 manat
2	Vergi hesabatının və ya hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti və ya digər vergi tutulan əməliyyat olmadığı halda vergi orqanına vergi hesabatı əvəzinə arayışın əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim edilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 57.1)	40 manat
3	Sənədlərin (o cümlədən elektron formada məlumatların) müəyyən edilmiş müddətlərdə vergi orqanına təqdim edilməməsi və ya bilərəkdən təhrif olunmaqla təqdim edilməsi, habelə sənədlərin və ya məlumatların tam oxunaqlı şəkildə 5 ildən az olmamaqla qanunla müəyyən edilmiş müddətdə üzrlü səbəb olmadan saxlanılmaması (Vergi Məcəlləsi, maddə 57.3)	100 manat
4	Verginin (o cümlədən ödəmə mənbəyində verginin) hesabatda göstərilən məbləğinin verginin hesabatda göstərilməli olan məbləğinə nisbətən azaldılması, habelə büdcəyə çatması vergi məbləğinin hesabat təqdim etməməklə yayındırılması (kameral vergi yoxlanması nəticəsində hesablanmış əlavə vergi məbləği istisna olmaqla) (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.1)	Azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin 50 faizi miqdarında
5	Vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün kredit təşkilatlarına və ya bank əməliyyatları apararı şəxslərə sərəncamın verildiyi tarixdən, kredit təşkilatlarında və ya bank əməliyyatları apararı şəxslərdə hesabları olmadığı halda isə vergi orqanının hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilərin, faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə dair vergi orqanına göndərilmiş bildirişdə göstərilən 5 gün müddətin başa çatdığı tarixdən vergi ödəyicisi tərəfindən onun kassasından Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş hesabdən pul vəsaitinin silinməsi növbəliliyi pozulmaqla nəğd qaydada məxariə əməliyyatları aparıldıqda (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.3)	Aparılmış məxariə əməliyyatlarının 50 faizi miqdarında

6	Vergi ödəyicisi tərəfindən ƏDV üzrə qeydiyyat məcburi olduğu halda, qeydiyyat olmadan fəaliyyət göstərilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.4)	ƏDV üzrə qeydiyyat olmadan fəaliyyət göstərdiyi bütün dövr ərzində büdcəyə ödənilməli olan ƏDV məbləğinin 50 faiz miqdarında
7	ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyat qüvvəyə minmədən və ya ləğv edildiyi halda ƏDV üzrə elektron vergi hesab-fakturasının təqdim edilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.5)	Təqdim edilmiş elektron vergi hesab-fakturasında göstərilmiş vergi məbləğinin 100 faiz miqdarında
8	Vergi Məcəlləsinin 175.1.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq Vergi Məcəlləsinin 175.8-ci maddəsində göstərilən şəxslər, yəni ƏDV ödəyiciləri, habelə ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatda olmayan şəxslərinin və paylarının 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və bütöe təşkilatları tərəfindən malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilən gündən gec ƏDV məbləğinin ödənilməsinə (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.6)	Vaxtında ödənilməmiş ƏDV məbləğinin 50 faiz miqdarında
9	Nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarının pozulması , yəni NKA və ya ciddi hesabat blankları tətbiq edilmədən (NKA quraşdırılmadan, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş formalara uyğun ciddi hesabat blankları olmadan və ya nağd ödənilmiş məbləği mədəxil etmədən), vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçirilməmiş və ya texniki tələblərə cavab verməyən NKA-dan istifadə etməklə, qanunvericiliklə müəyyən olunmuş ciddi hesabat blanklarından istifadə etmədən və ya müəyyən olunmuş qaydada təsdiq olunmuş formalara uyğun olmayan ciddi hesabat blanklarından istifadə etməklə əhali ilə pul hesablaşmalarının aparılması, alıcıya təqdim edilməli olan çekin, bankların valyuta mübadilə şöbələri tərəfindən müştəriyə təqdim edilməli olan bank çıxarışlarının və ya digər ciddi hesabat blanklarının verilməməsi və ya ödənilmiş məbləğdən aşağı məbləğ göstərilməklə verilməsi, NKA-dan istifadə edilməsi dayandırıldıqda əhali ilə pul hesablaşmalarının qeydiyyatının aparılması qaydalarının pozulması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.7)	- təqvim ili ərzində belə hallara birinci dəfə yol verildikdə 400 manat - təqvim ili ərzində belə hallara ikinci dəfə yol verildikdə 800 manat - təqvim ili ərzində belə hallara üç və daha çox dəfə yol verildikdə 1200 manat
10	Xammalın, materialların, yarımfabrikatların, hazır məhsulların və digər sərəvələrin, habelə pul vəsaitinin 1000 manatdan çox olan məbləğdə uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.8)	- gizlədilmiş və ya uçota alınmamış sərəvələrin və ya vəsaitin ümumi məbləğinin 1000 manatdan çox olan hissəsinə 5 faiz miqdarında - il ərzində belə hallara təkrar yol verildikdə , gizlədilmiş və ya uçota alınmamış sərəvələrin və ya vəsaitin ümumi məbləğinin 1000 manatdan çox olan hissəsinə 10 faiz miqdarında

11	Vergi Məcəlləsinin 194.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş plömlərin vurulması və açılması arasındakı müddətdə nəzarət-ölçü cihazlarının göstəricilərində dəyişikliklərin edilməsi, texnoloji avadanlıqlardakı plömlərin zədələnməsi, istehsal olunmuş məhsulların aksiz markası ilə markalanmaması, tam uçota alınmaması, aksiz markaların inventarizasiyasında kənarlaşmalara yol verilməsi, eləcə də Vergi Məcəlləsinin 191.2-ci maddəsinin tələblərini pozmaqla hazır məhsulun istehsal sahəsindən kənara çıxarılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.9)	5000 manat
12	Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan işə götürən tərəfdən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.10)	İşəgötürənə hər bir belə şəxs üzrə 1000 manat
13	Vergi orqanından şəhadətnamə-dublikat alınmadan sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün qeyri-rezident bank idarələrində və digər qeyri-rezident kredit təşkilatlarında hesabın açılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.11)	Açılmış hesaba (rezident banklar tərəfindən qeyri-rezident banklarda açılmış müxbir hesablar istisna olmaqla) mədaxil edilmiş pul vəsaitinin 100 faiz miqdarında
14	Banklara və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən digər kredit təşkilatlarına 1. Şəhadətnamə-dublikat olmadan sahibkarlıq fəaliyyətini göstərən hüquqi və fiziki şəxslərə hesablaşma hesabı və ya digər hesablar açdıqda 2. Sahibkarlıq fəaliyyətini göstərən hüquqi və fiziki şəxslərin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsait olduqda, onun vergilərin ödənilməsinə dair tapşırıqlarını, habelə vergilər üzrə borclarını, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının vergi ödəyicisinin hesabından Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliyinə uyğun tutulması, yaxud Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilən həcmdə vəsaitin döndürülməsi haqqında vergi orqanlarının sərəncamlarını icra edilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 60)	Hər açılmış hesab üçün 400 manat növbəliyi pozmaqla aparılan əməliyyatların məbləğlərinin, yaxud Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilən həcmdə vəsaitin döndürülməsi haqqında vergi orqanlarının sərəncamlarında göstərilən məbləğlərin 50 faiz miqdarında Bu zaman tətbiq edilən maliyyə sanksiyasının məbləği həmin ödəmə tapşırıqlarında və ya vergi orqanının sərəncamında göstərilən məbləğin 50 faizindən çox olmamalıdır
15	Vergi və ya cari vergi ödəməsi Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 59)	Ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün, ancaq bir ildən çox olmamaq şərti ilə, vergi ödəyicisindən və ya vergi agentindən ödənilməmiş vergi və ya cari vergi ödəməsi məbləğinin 0,1 faiz miqdarında faiz tutulur

16	<p>Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi müddəti vergi ödəyicisinin vergi öhdəliklərinin ödənilməsi müddətində yazılı şəkildə əsaslandırılmış və onun tərəfindən vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq girovun və ya zəmanətin verildiyini özündə əks etdirən müraciəti olduqda (Vergi Məcəlləsi, maddə 85)</p>	<p>Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi müddəti vergi ili ərzində 1 aydan 9 ayadək uzadıla bilər. Həmin müddət ərzində vergi ödəyicisinə faizlər hesablanmır</p>
17	<p>Vergilər üzrə borcların alınması qaydası, yəni</p> <p>1. Vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 65.1)</p> <p>2. Vergi orqanının hesabladığı və ya yenidən hesabladığı vergilər, faizlər və ya tətbiq etdiyi maliyyə sanksiyaları "Bildiriş"də göstərilən 5 gün müddətində ödənilmədikdə (vergi ödəyicisinin özü tərəfindən hesablanmış və bəyan edilmiş vergilər və onun yazılı razılığı olduğu hallar istisna olmaqla) "Vəsaitin döndürülməsi haqqında icra sənədi olan Sərəncam"ın verilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 65.2)</p> <p>3. Vergi ödəyicisinin özü tərəfindən hesablanmış və bəyan edilmiş vergilər vergi orqanının bu barədə ona göndərdiyi "Bildiriş"də göstərilən 5 gün müddətində ödənilmədikdə, vergi orqanının hesabladığı vergilər, faizlər və tətbiq etdiyi maliyyə sanksiyalarının 5 gün müddətində ödənilməsi barədə göndərilmiş "Bildiriş"in vergi ödəyicisi tərəfindən alındığı tarixdən 30 təqvim günü müddətində məhkəməyə şikayət verilmədikdə, məhkəmənin müvafiq qərarı olduqda həmin qərara uyğun olaraq vergi ödəyicisinin yazılı razılığı olduğu halda "Borcların alınması haqqında (ödəniş) sənədi olan Sərəncamın" verilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 65.2.1)</p> <p>4. Vergi orqanının hesabladığı vergilər, faizlər və tətbiq etdiyi maliyyə sanksiyalarının 5 gün müddətində ödənilməsi barədə göndərilmiş "Bildiriş" alındığı tarixdən 30 təqvim günü müddətində vergi ödəyicisi tərəfindən məhkəməyə şikayət verildikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 65.2.2)</p>	<p>Vergi orqanı hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilərin, faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının 5 gün müddətində ödənilməsinə dair vergi ödəyicisinə "Bildiriş" göndərir.</p> <p>Vergi orqanı vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında borc məbləğinin 105 faiz həcmində pul vəsaitinin məxaric əməliyyatları üzrə döndürülməsi haqqında müvəkkil banka və ya digər kredit təşkilatına icra sənədi olan "Sərəncam" verir</p> <p>Vergi orqanı vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarından vergilər üzrə borcların dövlət büdcəsinə alınması üçün müvəkkil banka və ya digər kredit təşkilatına icra (ödəniş) sənədi olan "Sərəncam" verir. Sərəncamları bank və digər kredit təşkilatı Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliyini ardıcılıqla uyğun olaraq icra edirlər</p> <p>Vergi ödəyicisi tərəfindən məhkəməyə şikayət verildikdə döndürülmə sərəncamı qüvvədə saxlanılmaqla məhkəmənin qərarını qüvvəyə minmiş qərarına uyğun olaraq müvəkkil banka və ya digər kredit təşkilatına verilmiş icra (ödəniş) sənədi olan "Sərəncam"ın icrası təmin edilir</p>

18	Vergi ödəyicisi tərəfindən vergi borclarını, faizləri və maliyyə sanksiyalarını Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə büdcəyə ödənilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 89)	Vergi borclarının, vergi borcları üzrə hesablanmış faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə təmin etmək üsulu kimi vergi ödəyicisinin əmlakı vergi orqanının rəhbərinin qərarına əsasən siyahıya alınır. Əmlakı siyahıya alınmış vergi ödəyicisinin vergilər üzrə borcları ödənilənədək bu əmlakə sərəncam vermək hüququ məhdudlaşdırılır
19	Vergi ödəyicisi tərəfindən aktivləri barədə məlumatın 10 gün ərzində vergi orqanına əsas olmadan təqdim etməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 57.2)	100 manat
20	Vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alındıqdan sonra 30 gün müddətində vergi öhdəliyi yerinə yetirilmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 90.1).	Vergi orqanı tərəfindən siyahıya alınmış əmlakın ixtisaslaşdırılmış açığ hərraədə satılması barədə məhkəməyə müraciət edilir
21	Vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakının ixtisaslaşdırılmış təşkilat tərəfindən məhkəmənin qərarı qüvvəyə mindikdən sonra ixtisaslaşdırılmış açığ hərraədə satılmasından əldə edilən gəlirin yönəldilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 90.4)	Əmlakın satılmasından əldə edilən məbləğlər - əvvəlcə tənbəh tədbirinin yönəldilməsi və əmlakın satışı üzrə xərclərin, sonra isə hesablanmış vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə yönəldilir. Vəsaitin qalan hissəsi isə vergi ödəyicisinin yeni borcu yaranmadıqda 3 bank günü ərzində vergi ödəyicisinə qaytarılır. - əmlakın satışından daxil olan pul vəsaiti vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə dövlət büdcəsinə yaranmış borcların ödənilməsi üçün kifayət etmədikdə və ya əmlak qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada satılmadıqda, borcların dövlət büdcəsinə ödənilməsinə təmin etmək məqsədilə icra məmuru tərəfindən vergi ödəyicisinin həmin borclarının qalan məbləği həcmində digər əmlakı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada siyahıya alınma bilər

II	Vergi hüquq pozuntularına görə inzibati xətaların törədilməsi halları	İnzibati Xətalar Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən inzibati cərimələr
1	<p>Xüsusi razılıq (lisenziya) olmadan özəl tibbi fəaliyyətlə məşğul olmağa görə, yəni</p> <p>1. Xüsusi razılıq (lisenziya) olmadan özəl tibbi fəaliyyətlə və ya əcazılıqla məşğul olma (İnzibati Xətalar Məcəlləsi, maddə 64.1)</p> <p>2. Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada verilən müvafiq diplom və ya xüsusi icazə olmadan xalq təbabəti ilə məşğul olma (İnzibati Xətalar Məcəlləsi, maddə 64.2)</p>	<p>300 manatdan 500 manatadək</p> <p>400 manatdan 600 manatadək</p>
2	<p>Qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmağa görə, yəni</p> <p>1. Dövlət qeydiyyatına alınmadan və ya xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunduğu hallarda belə razılıq olmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma,</p> <p>2. Yaxud lisenziyada nəzərdə tutulmuş şərtlərin pozulması ilə və ya xüsusi icazə olmadan mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyalardan istifadə etməklə sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi (İnzibati Xətalar Məcəlləsi, maddə 199)</p> <p>İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 199-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllər xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan artıq ziyan vurduqda və ya həmin miqdarda gəlir əldə etməklə törədildikdə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 192.1-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə səbəb olur.</p>	<p>fiziki şəxslərə 10 manatdan 15 manatadək</p> <p>vəzifəli şəxslərə 30 manatdan 50 manatadək</p> <p>hüquqi şəxslərə 120 manatdan 160 manatadək</p>
3	<p>Vəkil adından qanunsuz istifadəyə görə, yəni vəkil statusunu əldə etməmiş şəxs tərəfindən gəlir əldə etməklə vəkil adından istifadə olunması (İnzibati Xətalar Məcəlləsi, maddə 199-1)</p>	<p>fiziki şəxslərə 30 manatdan 40 manatadək</p> <p>vəzifəli şəxslərə 70 manatdan 90 manatadək</p>
4	<p>Yalançı sahibkarlıq, yəni kredit almaq, rüsumlardan azad olmaq və ya digər əmlak mənfəəti əldə etmək, yaxud qadağan edilmiş fəaliyyəti gizlətmək məqsədilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək niyyəti olmadan müəssisə və digər hüquqi şəxsin yaradılması (İnzibati Xətalar Məcəlləsi, maddə 200)</p> <p>İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 200-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllər xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan artıq ziyan vurmaqla və ya həmin miqdarda gəlir əldə etməklə törədildikdə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 193.1-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə səbəb olur.</p>	<p>20 manatdan 50 manatadək</p>

5	<p>Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı zamanı yanlış məlumatların verilməsi, yəni hüquqi şəxs statusu almaq istəyən qurumun, xarici hüquqi şəxsin nümayəndəlik və ya filialının dövlət qeydiyyatına alınması, habelə Azərbaycan Respublikasında dövlət qeydiyyatına alınmış hüquqi şəxsin nümayəndəliyinin və ya filialının və digər qurumlarının dövlət reyestrinə daxil edilməsi, eləcə də təsis sənədlərində edilmiş dəyişikliklərin və reyestrə qeydə alınmış faktların sonrakı dəyişikliyinə dövlət qeydiyyatına alınması zamanı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə bilavasitə təbə olan vergi orqanlarına yanlış məlumatların verilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 200-1)</p>	<p>fiziki şəxslərə 700 manat hüquqi şəxslərə 4000 manat</p>
6	<p>Valyuta sərəfətlərinin ictimai yerlərdə alınma-satılması və ya dəyişdirilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.1)</p>	<p>inzibati xətanın bilavasitə obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 30 faizindən 70 faizinədək miqdarda</p>
7	<p>Valyuta sərəfətlərinin ödəmiş vəsait kimi qəbul edilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.2)</p>	<p>inzibati xətanın bilavasitə obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 40 faizindən 80 faizinədək miqdarda</p>
8	<p>Müvəkkil banklar tərəfindən müştərilərin xarici valyuta əməliyyatlarının qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydaların pozularaq aparılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.3)</p>	<p>vəzifəli şəxslərə inzibati xətanın bilavasitə obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 5 faizindən 20 faizinədək miqdarda</p> <p>hüquqi şəxslərə inzibati xətanın obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 5 faizindən 30 faizinədək miqdarda</p>
9	<p>Avans yolu ilə ödənilmiş valyuta vəsaitinin müqəbilində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətlərdə müvafiq mallar idxal edilmədikdə, işlər görülmədikdə və ya xidmətlər göstərilmədikdə ödənilmiş valyuta vəsaitinin xaricdən geri qaytarılmaması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.4)</p>	<p>vəzifəli şəxslər inzibati xətanın bilavasitə obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 10 faizindən 20 faizinədək miqdarda</p> <p>hüquqi şəxslər inzibati xətanın obyektinə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 20 faizindən 30 faizinədək miqdarda</p>
10	<p>Aksiz markası ilə markalanmış olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda, yəni 500 manatadək olan məbləğdə satılması, satış məqsədi ilə saxlanması və ya istehsal binasının hədudlarından kənarə çıxarılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 229)</p>	<p>aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə fiziki şəxslərə 35 manatdan 40 manatadək vəzifəli şəxslərə 80 manatdan 90 manatadək hüquqi şəxslərə 200 manatdan 300 manatadək</p>

11	Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda, yəni 500 manatadək olan məbləğdə idxal edilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 293-1)	aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə fiziki şəxslər 150 manatdan 250 manatadək vəzifəli şəxslər 300 manatdan 500 manatadək hüquqi şəxslər 1000 manatdan 3000 manatadək
12	Az miqdarda, yəni 2000 manatadək olan məbləğdə vergilərin və məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 246)	inzibati xətanın bilavasitə obyektli olmuş vergilərin və ödənişlərin məbləğinin 30 faizindən 70 faizədək miqdarda
13	Vergilərin və digər icbari ödənişlərin hesablanması və ödənilməsi ilə bağlı tərtib edilmiş başqa sənədlərin vergi orqanına təqdim edilməməsi və ya vaxtında təqdim edilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 247)	fiziki şəxslərə 25 manatdan 30 manatadək vəzifəli şəxslərə 40 manatdan 60 manatadək
14	Dövlət rüsumunun ödənilməsi qaydalarının pozulması, yəni dövlət rüsumunu tutan səlahiyyətli vəzifəli şəxslər tərəfindən dövlət rüsumunun düzgün tutulmaması və ya dövlət büdcəsinə vaxtında və tam ödənilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 248)	vəzifəli şəxslərə 70 manatdan 90 manatadək
15	Bankın vəzifəli şəxsləri tərəfindən müəssisələrin hesablarından vergilərin və ya digər icbari ödənişlərin silinməsi qaydalarına əməl olunmaması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 249)	vəzifəli şəxslərə 70 manatdan 90 manatadək
16	Vergi xidməti sahəsində Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin vəzifəli şəxslərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərinin yerinə yetirilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 325)	fiziki şəxslərə 10 manatdan 20 manatadək vəzifəli şəxslərə 30 manatdan 40 manatadək
17	Dini etiqad azadlığı haqqında qanunvericiliyin pozulması, yəni 1. Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə razılaşdırmadan vətəndaşların dini təhsil müəssisələrində təhsil almaq üçün xərçə göndərilməsi, din xadimlərinin mübadiləsi; 2. İslam dininə aid ayin və mərasimlərin Azərbaycan Respublikasından kənarında dini təhsil almış vətəndaşlar tərəfindən həyata keçirilməsi; 3. Qanunla müəyyən edilmiş qaydada satışına razılıq verilmiş dini təyinatlı ədəbiyyatın, əşyaların və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarının Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin razılığı ilə yaradılan ixtisaslaşdırılmış satış məntəqələrindən kənarında satılması;	inzibati xətanın bilavasitə obyektli olmuş ədəbiyyat nümunələri, əşyalar və materiallar müsadirə edilməklə vətəndaşlar 2000 manatdan 2500 manatadək, vəzifəli şəxslər 8000 manatdan 9000 manatadək, hüquqi şəxslər 20000 manatdan 25000 manatadək, əcənilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər isə 2000 manatdan 2500 manatadək miqdarda cərimə edilməklə Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarı inzibati qaydada çıxarılır.

	<p>4. Öcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən dini təbliğatın aparılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 300)</p> <p>Bu əməl qanunsuz olaraq dini təyinətli ədəbiyyatı, əşyaları və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarını yaymaqla (satmaqla) törədildikdə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 167-2-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə səbəb olur</p>	
III	Vergi hüquq pozuntularına görə cinayət əməllərinin törədilməsi halları	Cinayət Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən cəzalar
1	<p>Qanunsuz sahibkarlığa görə, yəni dövlət qeydiyyatına alınmadan və ya xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunduğu hakla bəls razılıq (lisenziya) alınmadan, həmçinin lisenziyalaşdırılma şərtlərinin pozulması ilə və ya xüsusi icazə olmadan mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyalardan istifadə etməklə həyata keçirilən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaqla vətəndaşlara, təşkilatlara və ya dövlətə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192.1)</p> <p>Eyni əməllər: külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda; külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə; mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192.2)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 2 misli miqdarda cərimə və ya 6 ayadək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 3 misli miqdarda cərimə və ya 1 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
2	<p>Qanunsuz olaraq lotereyaların (stimullaşdırıcı lotereyalar istisna olmaqla) buna hüququ olmayan şəxs tərəfindən təşkili və ya keçirilməsi ilə vətəndaşlara, təşkilatlara və ya dövlətə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192-1.1)</p> <p>Qanunsuz olaraq akkreditasiya olunmadan idman mərc oyunlarının təşkili və ya keçirilməsi ilə vətəndaşlara, təşkilatlara və ya dövlətə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192-1.2)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 2 misli miqdarda cərimə və ya 1 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 2 misli miqdarda cərimə və ya 1 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>

	<p>Bu əməllər təkrar törədildikdə; külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda və ya külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə; mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) tərəfindən törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192-1.3)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 3 misli miqdarında cərimə və ya 1 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>3</p>	<p>Yalançı sahibkarlığa görə, yəni kredit almaq, rüsumlardan azad olmaq və ya digər əmlak mənfəəti əldə etmək, yaxud qadağan edilmiş fəaliyyəti gizlətmək məqsədi ilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək niyyəti olmadan müəssisə və ya digər hüquqi şəxsin yaradılması ilə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193.1)</p> <p>Eyni əməllər: külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda; külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə; mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193.2)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 2 misli miqdarında cərimə və ya 6 ayadək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) 3 misli miqdarında cərimə və ya 1 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>4</p>	<p>Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vasitələrini və ya digər əmlakı leqallaşdırmaya görə, yəni cinayət yolu ilə əldə edildiyini bilə-bilə pul vasitələri və ya digər əmlakın əldə edilməsinin həqiqi mənbəyini gizlətmək və ya cinayət törətmiş şəxsin məsuliyyətdən yayınması üçün ona kömək etmək məqsədilə belə pul vasitələrinin və ya digər əmlakın konversiyası və ya köçürülməsi, yaxud həmin məqsədlə cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vasitələrindən və ya digər əmlakdan istifadə etməklə maliyyə əməliyyatlarının və ya digər əqdirlərin həyata keçirilməsi (Cinayət Məcəlləsi, 193-1.1.1)</p> <p>Cinayət yolu ilə əldə edildiyini bilə-bilə pul vasitələri və ya digər əmlakın həqiqi xarakterinin, mənbəyinin, yerinin, onların sərəncam verilməsinin, onların yerdəyişməsinin, belə pul vasitələri və ya digər əmlak olan hüquqların və ya onların kimə məxsus olmasının ört-basdır edilməsi və ya gizlədilməsi (Cinayət Məcəlləsi, 193-1.1.2)</p>	<p>2000 manatdan 5000 manatadək cərimə və ya 3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə, 2 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>2000 manatdan 5000 manatadək cərimə və ya 3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 2 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>

<p>Eyni əməllər: qabaqcadan albir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə; təkrar törədildikdə; şəxs tərəfindən öz qulluq müvqeyindən istifadə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, 193-1.2)</p> <p>Cinayət Məcəlləsinin 193-1.1-ci və ya 193-1.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər: müəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) tərəfindən külli miqdarda, yəni 45000 manatdan artıq olan məbləğdə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193-1.3)</p>	<p>3 ildək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə, 5 ildən 8 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>3 ildək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 7 ildən 12 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>5 Qanunsuz kredit alma və ya kreditdən təyinatı üzrə istifadə etməmə, yəni təşkilatın rəhbəri və ya fərdi sahibkar tərəfindən təşkilatın, yaxud fərdi sahibkarmın təsərrüfatı və ya maliyyə vəziyyəti barədə bilə-bilə yalan məlumatlar verməklə kreditin, güzəştli şərtlərlə kreditin və ya məqsədli dövlət kreditinin alınması, habelə ondan təyinatı üzrə istifadə edilməməsi ilə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 195.1)</p> <p>Eyni əməllərlə külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 195.2)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın 2 misli miqdarında cərimə və ya 2 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın 3 misli miqdarında cərimə və ya 2 ildən 5 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>6 Qanunsuz olaraq (müvafiq razılıq olmadan) dini təyinatlı ədəbiyyatı, əşyaları və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarını istehsal etmə, idxal etmə, satma və ya yayma (Cinayət Məcəlləsi, maddə 167-2.1)</p> <p>Eyni əməllər; qabaqcadan albir olan bir qrup şəxs və ya müəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə; təkrar törədildikdə; vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq müvqeyindən istifadə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 167-2.2)</p>	<p>5000 manatdan 7000 manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>7000 manatdan 9000 manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ildən 5 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>7 Saxta əksiz markaların satışı məqsədilə hazırlama, habelə əldə etmə və ya satma (Cinayət Məcəlləsi, maddə 205-1.)</p>	<p>1000 manatdan 2000 manatadək olan miqdarda cərimə və ya 2 ildək müddətə islah işləri və ya 3 ildək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>

<p>8 Müflisləşmə zamanı qanunsuz hərəkətlər, yəni</p> <p>1. Borclu təşkilatın rəhbəri və ya mülkiyyətçisi, habelə fərdi sahibkar tərəfindən müflisləşmə zamanı və ya müflisləşmə güman edilən zaman əmlakın və ya əmlak öhdəliklərinin, əmlak haqqında məlumatların, onun miqdarının, olduğu yerin, yaxud əmlak haqqında digər məlumatların gizlədilməsi, əmlakın digərinin sahibliyinə verilməsi, əmlakın özgəninkiləşdirilməsi və ya məhv edilməsi, habelə iqtisadi fəaliyyəti əks etdirən mühasibat və ya digər hesabat sənədlərinin gizlədilməsi, məhv edilməsi və ya saxtalaşdırılması ilə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 210.1)</p> <p>2. Borclu təşkilatın rəhbəri və ya mülkiyyətçisi, habelə fərdi sahibkar tərəfindən özünün müflis olduğunu bilə-bilə digər kreditörün mənafeyinə ziyan vurmaqla ayrı-ayrı kreditörün əmlak tələblərinin təmin edilməsi, habelə müflisləşmiş borclunun üstünlük verdiyi kreditör tərəfindən əmlakın qəbul edilməsinin digər kreditörlərə ziyan vurduğunu bilə-bilə həmin əmlakın qəbul edilməsi ilə külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 210.2)</p>	<p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın 2 misli miqdarında cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın 3 misli miqdarında cərimə və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>9 Qəsdən müflisləşmə, yəni kommersiya təşkilatının rəhbəri və ya mülkiyyətçisi, habelə fərdi sahibkar tərəfindən özünün və ya digər şəxslərin mənafeyi namına qəsdən ödəmə qabiliyyətsizliyinin yaradılması və ya artırılması xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 211.1)</p> <p>Eyni əməllər külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda və ya digər ağır nəticələrə səbəb olduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 211.2)</p>	<p>2 ilədək müddətə islah işləri və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>2 ildən 4 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>10 Saxta müflisləşmə, yəni kommersiya təşkilatının rəhbəri və ya mülkiyyətçisi, habelə fərdi sahibkar tərəfindən kreditörlərə olan borcun ödənilməsini taxıra salmaq və ya möhlət almaq, habelə borcun azaldılmasına nail olmaq və ya borcu ödəməkdən yayınmaq üçün kreditörləri aldatmaq məqsədi ilə özünü bilə-bilə yalandan ödəmə qabiliyyəti olmayan elan etməsi ilə xeyli miqdarda, yəni 1000 manatdan 7000 manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 212.1)</p> <p>Eyni əməllər külli miqdarda, yəni 7000 manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda və ya digər ağır nəticələrə səbəb olduqda (Cinayət Məcəlləsi, maddə 212.2)</p>	<p>2000 manatdan 4000 manatadək miqdarda cərimə və ya 1 ilədək müddətə islah işləri və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>

<p>11 Vergi ödəməkdən yayınmağa görə, xeyli miqdarda, yəni 2000 manatdan 50000 manatadək olan məbləğdə vergiləri və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməkdən yayınma (Cinayət Məcəlləsi, maddə 213.1)</p> <p>Eyni əməllər: mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə; külli miqdarda, yəni 50000 manatdan yuxarı olan məbləğdə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 213.2)</p> <p>Cinayət Məcəlləsinin 213.1-ci və 213.2-ci maddələrində nəzərdə tutulan əməlləri ilk dəfə törətmiş şəxs cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad olunur.</p>	<p>3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 1000 manatdan 2000 manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 3 ildən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>
<p>12 Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulları (malları) belə marka olmadan xeyli miqdarda, yəni 500 manatdan 2000 manatadək olan məbləğdə satma, satış məqsədi ilə saxlama, istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarma və ya idxal etmə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 213-1.1)</p> <p>Eyni əməllər: külli miqdarda, yəni 2000 manatdan yuxarı olan məbləğdə törədildikdə; təkrar törədildikdə; qabaqcıl albir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə Cinayət Məcəlləsi, maddə 213-1.2)</p>	<p>1000 manatdan 3000 manatadək cərimə və ya 1 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p> <p>5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə</p>

Dünyanın bir çox ölkələrinin, xüsusən inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, vergi qanunvericiliyində daha sərt cəza tədbirləri nəzərdə tutulub və bu cəzaların sərtləşdirilməsi öz müsbət nəticələrini verir. Belə ki, ən sərt cəza tədbirləri ABŞ qanunvericiliyində nəzərdə tutulub. Məsələn şüurlu surətdə vergi ödəməkdən yayınmağa cəhd edilmə, ağırlıq dərəcəsiindən, kommersiya əhəmiyyətindən asılı olaraq ən ağır cinayət kimi təfsir olunur və bu əmələ görə istənilən hüquqi və ya fiziki şəxslər qanunvericilikdə göstərilən sanksiyalarla yanaşı məhkəmənin qərarı ilə 100 min dollar cərimə (hüquqi şəxslər üçün 500 min dollar) və ya 5 il ərzində həbs cəzasına məhkum oluna bilərlər.

Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə tətbiq edilən cərimə və maliyyə sanksiyaları başqa ölkələrə nisbətən

kifayət qədər yumşaqdır. Bu ölkəmizdə əlverişli vergi mühitinin yaradılması, investisiyanın təşviq edilməsi ilə əlaqədar qanunlarımızın humanist olması ilə bağlıdır. Lakin vergi qanunvericiliyinin mütəmadi qaydada pozulması nəticədə cəza tədbirlərinin sərtləşdirilməsinə gətirib çıxara bilər. Odur ki, vergi ödəyiciləri mövcud qanunvericiliyin tələblərinə tam və vaxtında əməl etməklə öz vəzifələrini yerinə yetirmiş olar və maliyyə sanksiyalarına, inzibati cəzalara məruz qalmaz.

**VERGİ ORQANLARI
TƏRƏFİNDƏN VERGİ
ÖDƏYİCİLƏRİNƏ GÖSTƏRİLƏN
XİDMƏTLƏRİN İNKİŞAFI
K O N S E P S İ Y A S I
(2011-2015)**

Hüquqi baza

Ötən müddət ərzində sahibkarlığın inkişafına dəstək və vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsi üzrə yeni layihələrinin həyata keçirilməsi ilə yanaşı vergi sisteminin, o cümlədən vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsinin davamlı inkişafının hüquqi bazası olan aşağıdakı normativ aktlar təsdiq edilmişdir:

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 sentyabr 2005-ci il tarixli 992 №-li Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi Dövlət Proqramı (2005-2007-ci illər)»;

- Vergilər Nazirliyinin 03 noyabr 2008-ci il tarixli 081704010108620 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Vergi qanunvericiliyi və inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi üzrə 2009-2012-ci illər üçün Strateji Plan”.

Vergi ödəyicilərinə xidmətin inkişafı Konsepsiyası

Konsepsiya yeni mərhələdə vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsinin inkişafını, vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsini və keyfiyyətinin yüksəldilməsini, bu sahədə funksional idarəetmənin yeni formalarının tətbiq olunmasını nəzərdə tutur. Məqsəd vergi ödəyiciləri ilə əlaqələri yeni - partnyorluq və qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsipləri əsasında, daha müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə quraraq vergi qanunvericiliyinə könüllü əmələmə prosesinin inkişaf etdirilməsidir ki, burada da əsas hədəflər aşağıdakılardır:

- Elektron xidmətlərin tətbiqinin genişləndirilməsi, e-xidmətlərdən istifadənin kütləviləşdirilməsi;

- Vergi bəyannamələrinin təkmilləşdirilməsi, tərtibatının sadələşdirilməsi;

- Vergilərin ödənilməsi prosesinin asanlaşdırılması, elektron ödəmələrin tətbiqi;

- Vergilərin vaxtında ödənilməsi, vergi borclarının yaranmamağı üçün profilaktik işlərin təşkili;

- Vergi Apellyasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi;

- Vergi ödəyicilərinə xidmətin forma və metodlarının təkmilləşdirilməsi;

- Vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində çalışan əməkdaşların peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi.

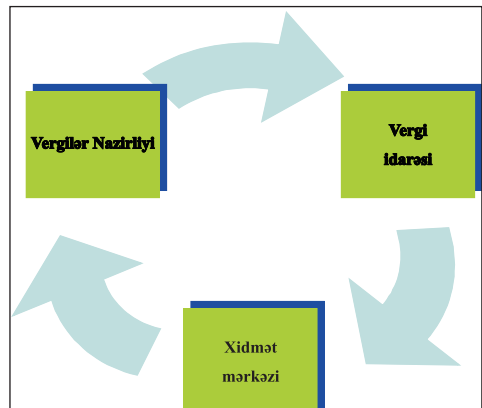
E-xidmətlər

Vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi, e-xidmətlərdən istifadənin kütləviləşdirilməsi müasir dövrün ən aktual məsələlərindən biridir. Burada məqsəd perspektivdə vergi ödəyiciləri ilə canlı (fiziki) əlaqə formalarını məhdudlaşdırmaq və bu sahədə müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə, vergi orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin elektron formada tətbiqinin genişləndirilməsinə nail olmaqdan ibarətdir.

Vergilər Nazirliyi elektron xidmətlərin tətbiqinə uğurla başlamış, 2006-cı ildən Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) tətbiq edilərək daxili sənəd dövriyyəsi, hesabat-məlumat sistemi tam elektronlaşdırılmış, İnternet Vergi İdarəsi yaradılmış, bəyannamələrin elektron formada göndərilməsinə və vergi ödəyicilərinə elektron xidmətlərin daha geniş şəkildə göstərilməsinə başlanmışdır. Hal-hazırda fəal vergi ödəyicilərinin 90 faizindən çoxu vergi orqanı ilə elektron sənəd mübadiləsinə qoşulmuşdur. E-bəyannamənin tətbiqi ilə yanaşı ƏDV depozit hesabı, banklarla e-mübadilə, 2010-cu ildən isə elektron vergi hesab fakturaların tətbiqi də İnternet Vergi İdarəsi vasitəsilə aparılır.

Nazirliyin internet sahifəsində vergi ödəyiciləri qısa müddət ərzində verdikləri suala cavab ala, habelə konkret məsələ barəsində birbaşa «Vergilər naziri ilə əlaqə» bölməsinə müraciət edə, vergilərə dair normativ aktları, bəyannamələrin və vergi ödəyicilərinin uçotuna dair sənədlərin formalarını əldə edə bilərlər.

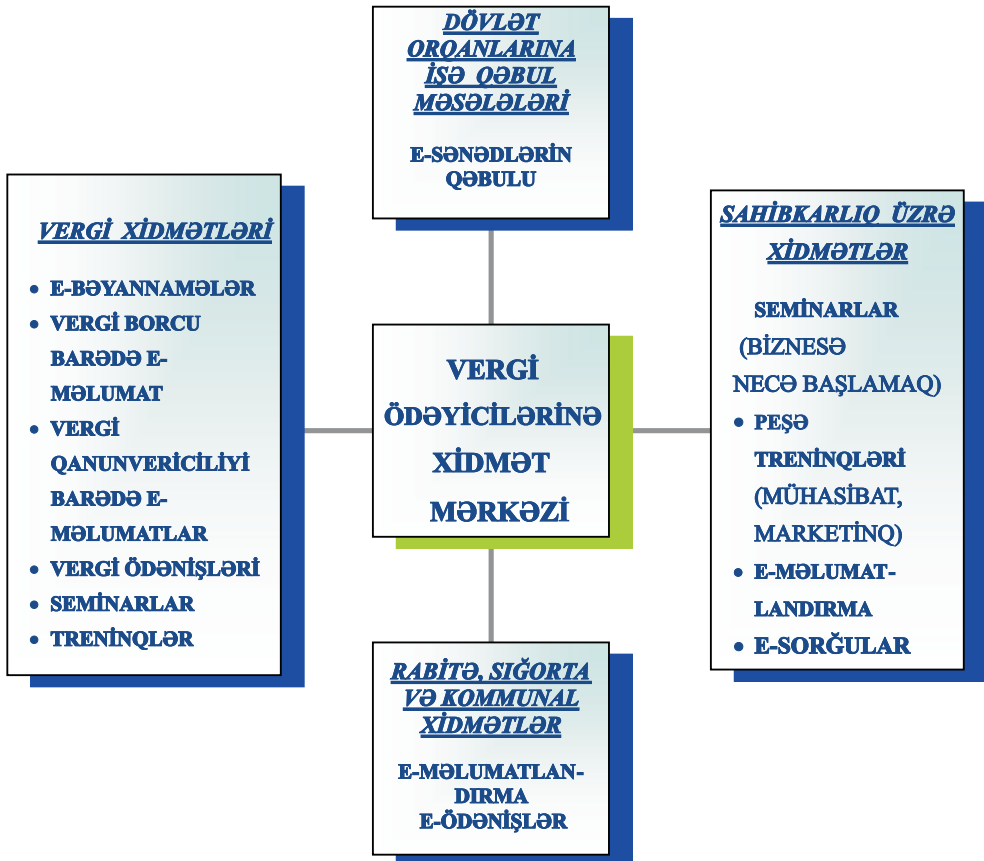
Göstərilənlərlə yanaşı vergi ödəyiciləri ilə canlı əlaqə formalarının məhdudlaşdırılması, elektron xidmətlərin göstərilməsinin vergi sisteminin daha çox sahələrini əhatə etməsi üçün müvafiq tədbirlər görülür. Bu bəyan-

namələrin elektron formada tətbiqinin kütləviləşdirilməsi, vergi ödəyiciləri ilə yazışmalar, vergilərin elektron vasitələrlə ödənilməsi imkanının yaradılması, vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinə vergi orqanları tərəfindən nəzarət məsələlərini əhatə edə bilər. Bu işlər səmərəli olması üçün tədricən, mərhələlərlə həyata keçiriləcək, həm vergi ödəyicilərinə, həm də vergi orqanlarına vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunan vaxt və digər resursların azaldılmasına imkan yaradacaqdır.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlər yerli vergi orqanlarında cari, gündəlik, ilkin əlaqə və qəbul etmə formasında, Vergilər Nazirliyində isə

Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin fəaliyyətinin mümkün istiqamətləri

ümumi, analitik-təhlil və koordinasiya formasında qurulmuşdur. Son vaxtlar yerlərdə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yaradılmasını və yaxın gələcəkdə belə mərkəzlərin sayının artacağını nəzərə alaraq vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin bu mərkəzlər vasitəsilə həyata keçirilməsi səviyyəsinin genişləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir.

Gələcəkdə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin fəaliyyətinin, funksiyalarının, göstərilən xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi vergi ödəyicilərinin mərkəzlərə daha çox müraciət etməsinə, xidmətin daha səmərəli təşkilinə şərait yaratmalıdır.

Sahibkarlara göstərilən xidmətlərlə yanaşı, respublikamızda həyata keçirilən “elektron hökumət” layihəsi çərçivəsində bu mərkəzlər vasitəsilə əhalinin müxtəlif dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən istifadəsi də mümkündür.

Çağrı Mərkəzi (ÇM)

Vergilər Nazirliyinin “195” Çağrı Mərkəzi 2003-cü ildə Bakı şəhərini əhatə etməklə fəaliyyətə başlamış, 2006-cı ildə isə respublikanın bütün ərazisini əhatə edərək vergi ödəyicilərinin ən çox müraciət etdikləri ünvanlardan biri olmuşdur. 2012-ci ilin birinci yarımilliyi ərzində ÇM-ə müraciət edənlərin sayı 140000 nəfərdən çox olmuşdur. Bu xidmət sahəsində edilən son yeniliklərdən biri də vergi ödəyicilərinə avtomatlaşdırılmış şəkildə məlumatların göndərilməsidir.

Bu məqsədlə beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş və vergi ödəyicilərinə səsli mesajların göndərilməsinin təşkilinə dair texniki tapşırıq, mesaj göndərmək və göndərilmiş mesajların nəticəsi barədə məlumat almaq üçün yeni proqram təminatı hazırlanmış, mesaj göndəriləcək ödəyicilərin siyahısının hazırlanması üçün “Axtarış&Hesabat” informasiya sistemindəki menyuya və AVİS-in “Xidmət” alt sistemindəki menyuya lazımi əlavələr edilmişdir. 2009-cu il 13 noyabr tarixində ilk dəfə olaraq mesajların göndərilməsinə başlanılmış və zərurət yarandıqca belə mesajların göndərilməsi həyata keçirilir. 2012-ci ilin birinci yarımilliyi ərzində vergi ödəyicilərinə 195 Çağrı Mərkəzi tərəfindən 240000-dən çox səsli məlumatların və SMS-in göndərilməsi təmin olunmuşdur.

Hazırda sahibkarların və vətəndaşların vaxt itkisinə yol vermədən bir

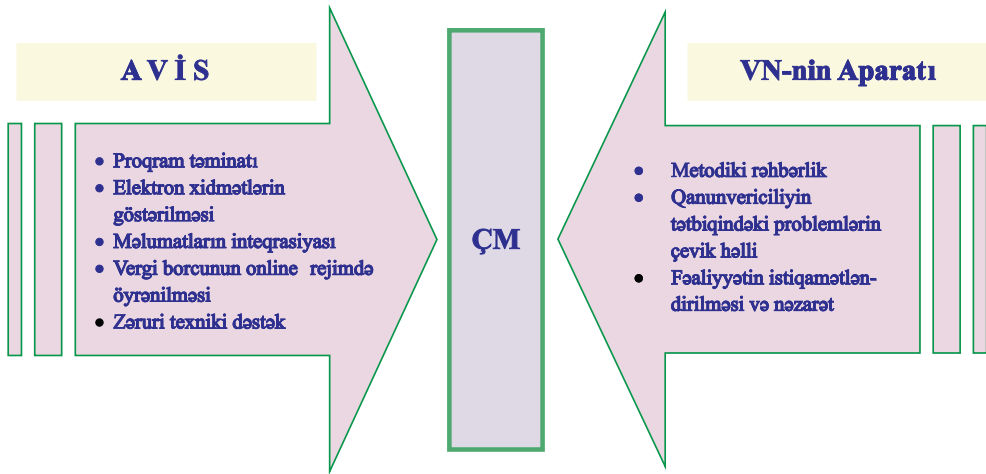
mənbədən biznesin qeydiyyatı, lisenziyalaşdırma, mühasibat uçotu, vergilər, rüsumlar, gömrük rəsmiləşdirilməsi, sosial və digər icbari ödənişlər, əmək qanunvericiliyi, sosial müdafiə, pensiya təminatı və s. barədə məlumat almalarını təmin etmək məqsədilə “195” Çağrı Mərkəzinin və ayrı-ayrı dövlət orqanlarındakı analoji xidmətlərin Çağrı Mərkəzinə inteqrasiya olunmaqla, mərkəzləşmiş şəkildə vahid prefiks nömrəli ÇM-nin təşkil edilməsi üzərində iş aparılır. 01.07.2009-cu il tarixdən İqtisadi İnkişaf Nazirliyi “195” nömrəli Çağrı Mərkəzinə qoşulmuşdur (195-2). Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 avqust 2010-cu il tarixli, 1056 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010-2012-ci illər üçün Dövlət Proqramı»nda (Elektron Azərbaycan) “Sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində

Azərbaycan Respublikasında vətəndaşların sorğularına aid universal Çağrı Mərkəzinin mümkün sxemi

universal Çağrı Mərkəzi”nin yaradılması da Vergilər Nazirliyinə, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və digər aidiyyəti dövlət orqanlarına həvalə edilmişdir. “Sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində universal Çağrı Mərkəzi”nin təşkil edilməsi, bu sahədə görülməli işlərin sistemli və əlaqəli şəkildə aparılmasının təmin olunması barədə təkliflər hazırlanaraq respublika hökumətinə təqdim edilmişdir.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərin genişləndirilməsi, o cümlədən e-bəyannamənin tətbiqi, ƏDV depozit hesabı, banklarla e-mübadilə kimi məsələlər 195-ə edilən müraciətlərin sayının çoxalmasına səbəb olmuş və həmin sualların əksəriyyəti AVİS-ə yönəldilərək (texniki dəstək 195-1-2) cavablandırılmışdır. Elektron hesab fakturalarının tətbiqi ilə əlaqədar e-xidmətlərlə bağlı edilən müraciətlərin daha da artacağını nəzərə alaraq

onların cavablandırılmasının və texniki problemlərin izahının bilavasitə AVİS vasitəsilə həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Ümumiyyətlə ÇM tərəfindən göstərilən xidmətlərin spektrinin genişlənməsi və elektron xidmətlərin inkişafını nəzərə alaraq AVİS-in imkanlarından istifadə səviyyəsinin artırılması zəruridir.

Çağrı Mərkəzinin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasını təmin etmək məqsədilə aşağıdakı məsələlərə xüsusi diqqət yetirilir:

- ÇM-də çalışan əməkdaşların peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi,

onlar üçün xüsusi treninqlərin təşkili,

- daxil olan eyni suala cavabın vahid və çevik formada verilməsi üçün sual-cavab bazasının yaradılması, mürəkkəb sualların qeydiyyatını aparmaq və onların həlli barədə müraciət edən şəxslərə cavabların əks əlaqə formasında verilməsinin təmin edilməsi,

- vergi ödəyicisinə ünvanlı avtomatlaşdırılmış şəkildə səsli məlumatların və elektron məktublarnın (e-mail) göndərilməsinin sistemləşdirilməsi, faydalılıq əmsalının artırılması, mobil telefonlara yazılı mesajların (SMS) göndərilməsinin tətbiq edilməsi,

- regionlardan (ayrı-ayrı şəhər və rayonlardan) və mobil operatorlardan daxil olan zənglərin statistikasının uçotunun təşkili və bu istiqamətdə təhlillərin aparılması,

- ölkənin hər yerindən birbaşa, pulsuz zəng etmək, məlumat və izahatlar almaq imkanları barədə əhalinin məlumatlandırılması işlərinin genişləndirilməsi.

Vergi ödəyicilərinə məlumatların göndərilməsinin tezləşdirilməsi baxımından ÇM vasitəsilə vergi ödəyicilərinə avtomatlaşdırılmış şəkildə məlumatların (mesajların) göndərilməsinin tətbiqinin genişləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması üçün aşağıdakı işlərin aparılması planlaşdırılır:

- yerli vergi orqanları tərəfindən bütün vergi ödəyicilərinin uçot məlumatlarındakı telefon nömrələrində olan uyğunsuzluqların aradan qaldırılması,

- mütəmadi olaraq vergi ödəyicilərinin uçot məlumatlarında zəruri dəyişikliklərin aparılmasının təmin edilməsi,

- vergi bəyannamələrində vergi ödəyicisinin elektron poçt ünvanının və aktiv telefon nömrəsinin göstərilməsi üçün ayrıca qrafanın əlavə edilməsi.

Vergi bəyannamələrinin təkmilləşdirilməsi, vergi ödənişlərinin asanlaşdırılması

Son bir neçə ildə vergi bəyannamələrinin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar ardıcıl işlər görülmüş, vergi bəyannamələrinin formaları dəyişdirilmiş, həcmi genişləndirilmiş, məlumat sətirlərinin sayı artırılmışdır.

Bəyannamələrin vergi orqanına təqdim edilməsi prosesi inkişaf etdirilmiş, vergi ödəyicilərinə bəyannamələrin elektron daşıyıcıları vasitəsilə birbaşa təqdim edilməsi imkanı yaradılmışdır. Vergi sisteminin inkişafı çərçivəsində vergi bəyannamələrinin təkmilləşdirilməsi, tərtibatının sadələşdirilməsi mütəmadi olaraq həyata keçirilir. Əksər inkişaf etmiş ölkələrdə vergi ödəyicisinin statusuna, gəlirlərinin növünə və həcminə görə əsasən sadədən mürəkkəbə doğru olmaqla müxtəlif bəyannamə formaları tətbiq olunur ki, bu təcrübənin də öyrənilməsi və tətbiqinin zəruriliyi nəzərdən keçirilir.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərin genişləndirilməsi fonunda vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün sərf edilən vaxtın azaldılması, vergi ödənişi prosesinin təkmilləşdirilməsi və asanlaşdırılması sahibkarlıq fəaliyyətinə və büdcə daxilolmalarına müsbət təsir göstərən vacib amillərdən biridir. Bu ödəmə vaxtı keçmiş vergilər üzrə faizlərin hesablanmasının minimuma endirilməsi və bununla vergi ödəyicilərinin maliyyə itkilərinin azaldılmasına imkan yaradır.

Əksər ölkələrdə vergilərin ödənilməsini sadələşdirmək üçün yeni texnoloji vasitələrdən istifadə olunmasına ciddi fikir verilir. Düzgün tətbiq edildikdə elektron ödəmə sistemləri prosesi sürətləndirir, məlumatların toplanmasını təkmilləşdirir və xəta səviyyəsini aşağı endirir. Məsələn, ABŞ-da 2009-cu il ərzində elektron şəkildə tərtib edilmiş bəyannamələrdə xəta səviyyəsi 1%, kağız formalarda isə 20% olmuşdur.

Vergi ödəyiciləri ödəmə sisteminə tam etibar etməli, eyni zamanda məlumatların məxfiliyinin qorunması ilə bağlı və elektron imzanın tətbiqinə icazə verən qanunlar olmalıdır. Elektron ödəmə internet vasitəsilə ödəmə də daxil olmaqla bir neçə yolla həyata keçirilə bilər. İndiki mərhələdə vergi ödəyiciləri tərəfindən daha az riskli hesab edilən

ödəmələrin qəbulu köşkləri vasitəsilə ödəmə aparılmasına üstünlük verilməlidir.

Beynəlxalq təcrübədə vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün sərf edilən vaxt göstəricisinə 3 əsas vergi növü – mənfəət (korporativ gəlir) vergisi, ƏDV (və ya satışdan vergi) və əmək haqqından vergilər (əmək haqqından vergi və sosial sığorta müavinətləri də daxil olmaqla) üzrə vergi bəyannamələrinin hazırlanması, təqdim edilməsi və vergilərin ödənilməsi (və ya mənbədə tutulması) üçün sərf edilən vaxt daxildir. Dünya Bankının Doing Business qrupu tərəfindən bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün sərf edilən vaxtı hesablamağı və növbəti 3 fəaliyyəti - “vergi bəyannamələrinin hazırlanması”, “təqdim edilməsi” və “vergilərin ödənilməsi”nin təhlili göstərmişdir ki, dünyanın ən iri ölkələrində (G8) vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün orta hesabla 219 saat sərf edilir ki, bu da dünya üzrə orta göstəricidən 67 saat azdır. OECD-yə üzv olan 30 ölkədə isə orta göstərici 212 saatdır. 2009-cu ildə bu göstərici Azərbaycanda 376, Türkiyədə 223, Qazaxıstanda 271, Rusiya Federasiyasında 320, Gürcüstanda 387, Ukraynada 736 saat təşkil etmişdir.

ƏDV üzrə ödənişlərin elektron qaydada İnternet Vergi İdarəsi vasitəsi ilə aparılması təcrübəsi göstərir ki, digər vergilər üzrə büdcəyə ödənişlərin də elektron qaydada və ya hər hansı digər avtomatik ödəmə sistemi formasında təşkili öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün sərf edilən vaxtın azalmasına, büdcə daxilolmalarının intensivliyinə şərait yaratmış olardı. “Vergi bəyannamələrinin hazırlanması”na sərf edilən vaxtın azaldılması məqsədilə müəyyən təkmilləşdirilmələrin aparılmasına ehtiyac vardır.

Göstərilənləri nəzərə alaraq vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə sərf edilən vaxtın azaldılması, vergi bəyannamələrinin təkmilləşdirilməsi, vergi ödənişlərinin asanlaşdırılması məqsədilə əlavə bir sıra layihələrin həyata keçirilməsi, eyni zamanda vergi inzibətçiliğinin inkişafı, korrupsiya risklərinin azaldılması və şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə yaxın gələcəkdə aşağıdakı işlərin görülməsi vacibdir:

- vergi bəyannamələrinin sadələşdirilməsi, universallaşdırılması;
- bəyannamələrlə yanaşı, vergi ödəyicilərinin fəaliyyəti ilə bağlı digər zəruri sənədlərin elektron daşıyıcıları vasitəsilə təqdim edilməsinin kütləviləşdirilməsi;

-
- bəyannamələrin qəbulu və emalı, bəyannamələrdə vergidən yayınma riskinin müəyyən edilməsi proseslərinin avtomatlaşdırılması;
 - vergi və büdcəyə digər ödənişlərin vergi ödəyiciləri tərəfindən elektron qaydada ödəmə sisteminin təşkili.

Vergi borclarının minimuma endirilməsi və yaranmamağı üzrə profilaktika

Vergi borcunun qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vaxtda ödənilməmiş vergi kimi büdcə daxilolmalarına mənfi təsirini, vergi orqanları tərəfindən həyata keçirilən məcburi alınma prosesinə xeyli vaxt və resurs cəlb edildiyini nəzərə alaraq bu istiqamətdə könüllü əmələtmanın səviyyəsinin yüksəldilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Vergi borclarının minimuma endirilməsi və yaranmasının qarşısının alınması istiqamətində irəliləyişə nail olmaq üçün, vergi ödəyicilərinin ümumi qaydada məlumatlandırma və maarifləndirməsi ilə yanaşı, onlara konkret hüquqi, metodiki və texniki yardımların göstərilməsi də vacibdir.

Bu Konsepsiyaya uyğun olaraq vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi öhdəliklərinin vaxtında yerinə yetirilməsi əmsalının yüksəldilməsi, vergi borcu məbləğinin və vergi borcunun yaranması risklərinin azaldılması üzrə tədbirlərə aşağıdakılar aiddir:

- Ayrı-ayrı dövrlər və vergilər üzrə vergi borclarının dinamikasının təhlili, həmin borcların yaranma səbəblərinin müəyyən edilməsi;
- Vergi ödəyicilərinin borclarının minimuma endirilməsi, belə borcların yaranmamağı üçün əməli işlərin görülməsi;
- Vergi ödəyicilərinə yaranmış vergi borcu və onun ödənilməsi barədə məlumatların operativ çatdırılması;
- Vergi borcunu ödəməyən vergi ödəyiciləri və onlar barəsində görülmüş cəza tədbirləri haqqında xüsusi məlumatların hazırlanması və yayılması.

Vergi Apellyasiya sistemi

Vergilərlə bağlı şikayətlərin və ya mübahisələrin məhkəmədən kənar baxılması sistemi həm vergi ödəyiciləri, həm də vergi orqanı tərəfindən vergi

qanunvericiliyinə əməl olunmasını təmin edən ən vacib aspektlərdən biridir.

Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə vergilərlə bağlı şikayətlərin və ya mübahisələrin məhkəmədən kənar (məhkəməyə qədər) baxılması əsasən vergi administrasiyalarının nəzdində fəaliyyət göstərən apellyasiya sistemi tərəfindən həyata keçirilir.

Respublikamızda ixtisaslaşdırılmış vergi məhkəmələri mövcud olmadığına görə bütün vergi mübahisələrinə iqtisad məhkəmələrində baxılması həm vergi ödəyiciləri, həm də vergi orqanları üçün vaxt itkisinə və digər resursların sərf edilməsinə səbəb olur.

Vergi ödəyiciləri üçün daha mükəmməl apellyasiya sisteminin yaradılması «Azərbaycan Respublikasında vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi Dövlət Proqramı (2005-2007-ci illər)»nda nəzərdə tutulmuş, ötən dövrdə inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi araşdırılmış və Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası yaradılmışdır. Vergi ödəyicilərinin hüquqlarının hərtərəfli müdafiəsi, şikayətlərə baxılması işinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə təsdiq edilmiş, Vergi Apellyasiya Şurasının tərkibi genişləndirilmiş, Şuranın daimi fəaliyyət göstərən katibliyi yaradılmışdır.

Vergilər Nazirliyinə belə bir sistemin yaradılması daxil olan şikayətlərin mərkəzləşmiş şəkildə vahid bir strukturda toplanmasını, onlara qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada baxılmasına nəzarətin gücləndirməsini, ümumi yanaşma prinsipi əsasında vergi orqanının mövqeyinin əks etdirilməsini həyata keçirir.

Vergi Apellyasiya Şurasında Vergilər Nazirliyinin Mərkəzi Aparatının funksional idarələri tərəfindən baxılmış şikayət və ərizələrlə əlaqədar (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara bağlı və bu aspektdə olan digər müraciətlər istisna olmaqla) qəbul edilmiş qərarlarla və ya verilmiş yazılı cavablarla razılaşmayan vergi ödəyicilərinin şikayətlərinə baxılır.

Bakı şəhəri üzrə kameral vergi yoxlamaları ilə bağlı vergi ödəyicilərinin etirazları və mübahisələndirilən məsələlərə dair şikayətlərə baxmaq məqsədilə Apellyasiya şöbəsi fəaliyyət göstərir.

Vergi Apellyasiya sisteminin davamlı olaraq təkmilləşdirilməsi məqsədilə müraciətlərə baxılmasında operativliyin və şəffaflığın təmin

edilməsi, fəaliyyət üzrə ictimaiyyətin məlumatlandırılması istiqamətində məqsədyönlü işlərin aparılması nəzərdə tutulur.

Mükəmməl Vergi Apellyasiya sisteminin üstünlükləri və gözlənilən nəticələrinə aşağıdakıları aid etmək olar:

- vergi ödəyiciləri tərəfindən təqdim edilmiş şikayətlərə baxılmasında obyektivliyin təmin edilməsi;
- vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarına etibarının və inamının artırılması;
- səyyar və kameral yoxlamaların obyektiv və düzgün aparılmasına görə vergi orqanı əməkdaşlarının məsuliyyətinin artırılması;
- vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi.

Vergi ödəyicilərinə xidmətlərin təşkilinin təkmilləşdirilməsi

Vergi ödəyicilərinə xidmətin səmərəli təşkili dedikdə vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin spektrinin müəyyən edilməsi, bu xidmətlərin göstərilməsi meyarlarının, hər bir hal (xidmət) üzrə standartların müəyyən edilməsi və ona əməl edilməsi nəzərdə tutulur.

Vergi orqanları tərəfindən həyata keçirilən məcburi alınma prosesinin bir neçə mərhələdən ibarət olması, bu işə xeyli maddi-texniki və insan resurslarının cəlb edilməsi, habelə borc məbləğlərinin faktiki olaraq müəyyən olunmuş vaxtda büdcədə əksini tapmaması könüllü əmələtmə prosesinin davamlı inkişafını zəruri edir.

Könüllü əmələtmə prosesinin inkişaf etdirilməsi öz növbəsində bu sahədə vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyinə əmələtmə səviyyəsinin müəyyən edilməsini və müəyyən olunmuş səviyyə qrupları ilə xüsusi tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir.

Vergi qanunvericiliyinə əmələtmə (intizamlılıq) səviyyəsinə görə vergi ödəyiciləri aşağıdakı qruplara bölünür:

- Vergi qanunvericiliyinə əməl edən,
- Vergi qanunvericiliyinə qismən əməl edən,
- Vergi qanunvericiliyinə əməl etməyən vergi ödəyiciləri.

Vergi qanunvericiliyinə əməl edən vergi ödəyiciləri intizamlı olmaqla, əsasən vergi öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirir, hesabat və zəruri olan məlumatları vaxtında təqdim edir, vergi sistemində baş verən dəyişiklikləri mənimsəməyə meyllidirlər. Vergi orqanı ilə münasibəti sağlam əməkdaşlığa söykənən bu qrup ödəyicilərə məlumatların çatdırılmasında, yeniliklərin tətbiqində problemlər yaranmır.

Daha çox diqqət yetiriləsi qrup vergi qanunvericiliyinə qismən əməl edən vergi ödəyiciləri qrupudur. Bu qrup ödəyicilərlə iş ona görə vacib hesab edilir ki, onların birinci (vergi qanunvericiliyinə əməl edən) qrupa daxil edilməsi imkanları mövcuddur və bu bilavasitə onlarla aparılacaq işin səmərəliliyindən asılıdır. Burada nəzərdə tutulan tədbirlər daha çox profilaktik xarakter daşıyır. Bu qrup vergi ödəyicilərində könüllü əmələtmə səviyyəsini artırmaq və bu işi stimullaşdırmaq üçün ünvanlı qaydada məlumatlandırma və vergi maarifləndirməsi ilə yanaşı, qanunlara əməl edilməsi sahəsində onlara konkret vergi xidmətlərinin, hüquqi, metodiki və texniki yardımın göstərilməsi də nəzərdə tutulur.

Bu zaman hüquqi və fiziki şəxslər, dövlət və özəl sektor, sənaye, istehsal və başqa sahələr üzrə fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin borclarının təhlili, miqyası və borcların ödəməməklərinin səbəblərinin araşdırılması, habelə kiçik borc məbləğinin müəyyən edilməsi, vergi ödəyicilərində olan belə borcların ləğvi və sonradan yaranmamağı, qanunla müəyyən edilmiş qaydada vergi bəyannamələrinin təqdim edilməsi müddətində hesablanmış vergilərin ödənilməsinin təmin edilməsi üçün onlara qrup və fərdi şəkildə məlumat, məsləhət və izahatların verilməsi və əməli köməklik göstərilməsi zəruridir.

Üçüncü qrup – vergi qanunvericiliyinə əməl etməyən vergi ödəyiciləridir ki, bu qrup ödəyicilərlə yuxarıda qeyd olunan istiqamətlərdə iş istənilən səmərəni vermir. Bu vergi ödəyicilərinin vergi intizamsızlığı məlumatsızlıqdan deyil, daha çox bilərəkdən vergilərin ödənilməsindən yayınmaq məqsədindən irəli gəlir. Bu halların qarşısının alınması üçün vergi intizamına əməl etməməyə görə qanunvericiliyin, o cümlədən vergi borclarının məcburi alınması prosesinin sərtləşdirilməsi zərurəti yaranır.

Vergi ödəyicilərinə məqsədyönlü xidmətlərin göstərilməsinin digər istiqaməti isə vergi ödəyicilərini seqmentiv və sahələr üzrə qruplaşdırmaqla təyinatlı məlumatlandırma mexanizmlərinin tətbiqi sistemidir. İri və orta

müəssisələrin – vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması zamanı əsasən elektron yazışmalardan, Vergilər Nazirliyinin internet sahifəsinin və kütləvi informasiya vasitələrinin imkanlarından, kitabça, buklet və digər nəşrlərin paylanmasından istifadəyə üstünlük verilsə, kiçik müəssisələrin və fərdi sahibkarların məlumatlandırılmasında əsasən “195” ÇM və kütləvi informasiya vasitələrinin imkanlarından daha geniş istifadə edilir. Ümumiyyətlə bu işdə məlumatların ünvanlı şəkildə çatdırılmasına diqqət artırılmalıdır.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin təşkilinin səmərəliliyini artıran mühüm amillərdən biri də göstərilən xidmətlərin spektrinin, bu xidmətlərin göstərilməsi meyarlarının, hər bir hal (xidmət) üzrə vahid standartların müəyyən edilməsi və bütün vergi orqanları tərəfindən müəyyən edilmiş standartlara riayət edilməsidir. Xidmət üzrə vahid standartlar yoxlama-nəzarət, vergilərin məcburi alınması prosesləri istisna olmaqla vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisi ilə hər hansı əlaqəni, müraciətin cavablandırılmasını, sənədləşdirmə və rəsmiləşdirmə xidmətlərinin göstərilməsini ehtiva edir.

Vergi ödəyicilərinə vahid standartlara uyğun xidmətlərin göstərilməsi, bu məqsədlə vergi orqanlarının binalarında yaradılmış çoxfunksiyalı xidmət və əməliyyat zallarında həyata keçirilir. Bu zaman vergi ödəyicisi əməliyyat zalına daxil olur, ona zəruri olan xidmətlər burada göstərilir, eyni zamanda gözləmək və informasiya almaq üçün rahat şərait yaradılır. Vergi ödəyicisi üçün xidmət zalında zəruri xidmətlərin göstərilməsi təmin edildiyindən o, vergi orqanının digər otaqlarına və ya mərtəbələrə daxil olmur.

Vergi ödəyicilərinə xidmətin vahid standartlarının həm vergi orqanlarında, vergi orqanlarının binalarındakı xidmət və əməliyyat zallarında, habelə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində tətbiqi bütün ölkə boyu vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin və səmərəliliyinin artırılmasına səbəb olar. Vergi orqanlarının binalarında çoxfunksiyalı xidmət və əməliyyat zallarının yaradılması, göstərilən xidmətlərin (koordinasiya, məlumatlandırma, qeydiyyat, NKA-lar üzrə xidmət, borclar, ödəmələr və s.) vahid məkanda və əlaqəli şəkildə aparılması müasir vergi inzibatçılığının əsas şərtidir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş

“Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nda sahibkarlara göstərilən vergi xidmətlərinin yaxşılaşdırılması və əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. 2012-i ilin sonunadək yeni tikilib istifadəyə verilən mərkəzlərin sayı 40-a çatdırılacaq, 2013-cü ilin sonunadək bütün şəhər və rayonlarda belə mərkəzlərin istifadəyə verilməsi təmin olunacaqdır.

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası arasında bağlanmış partnyorluq sazişinə uyğun olaraq vergi ödəyicilərinin istifadəsinə verilmiş mərkəzlərdə xidmət Konfederasiyanın nümayəndəsi və vergi orqanının əməkdaşı vasitəsilə həyata keçirilir. Gələcəkdə də həm bu, həm də vergi ödəyicilərinin mənafeyinə uyğun digər layihələrin hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində Konfederasiya və digər qeyri-hökumət qurumları ilə əməkdaşlıq davam etdiriləcəkdir.

Konsepsiyada nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi, xidmətlərin müəyyən edilən qaydada göstərilməsi üçün vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının iş həcminə uyğun optimal sayda kadrlarla komplektləşdirilməsi və texniki təchizatının yaxşılaşdırılması işi davam etdiriləcəkdir.

Gözlənilən nəticələr

Konsepsiyada qeyd olunan tədbirlərin həyata keçirilməsindən gözlənilən başlıca nəticə, ilk növbədə vergi qanunvericiliyi sahəsində könüllü əmələmənin inkişafına nail olmaq, sahibkarlarla münasibətlərin yeni - partnyorluq və qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsipləri əsasında qurulması hesabına ölkədə əlverişli vergi mühiti formalaşdırılmasına yardım göstərməkdən ibarətdir.

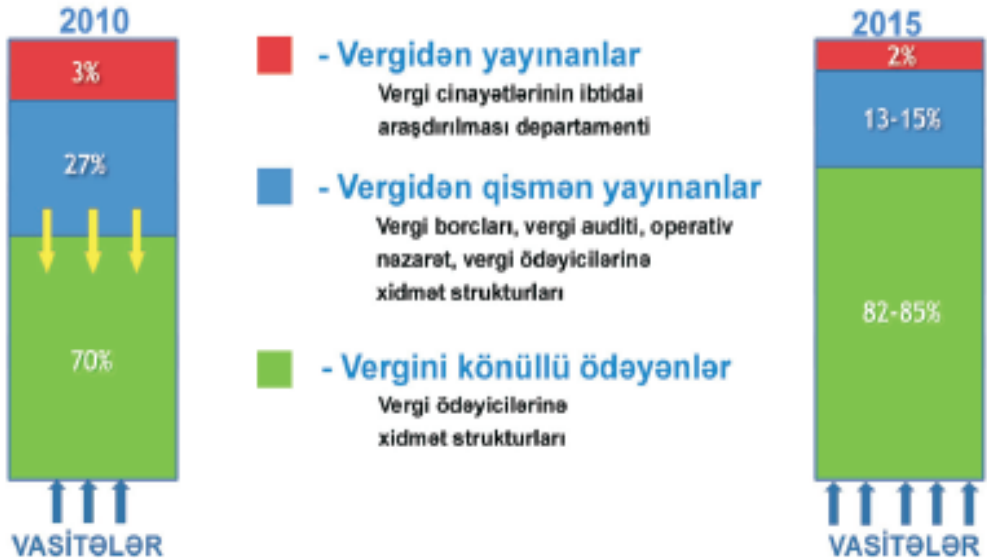
Elektron xidmətlərin tətbiqini genişləndirməklə vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin optimal vaxtda həyata keçirilməsi, şəxslərin vergi orqanına gəlmə asılılığının minimuma endirilməsi vergi ödəyiciləri ilə fiziki əlaqə formalarını məhdudlaşdıracaq, eyni zamanda həm vergi ödəyicilərində,

həm də vergi orqanlarında vaxt və maddi resurs sərfiyyatını azaldacaqdır.

Sahibkarlara göstərilən vergi xidmətlərlə yanaşı, respublikamızda həyata keçirilən “elektron hökumət” layihəsi çərçivəsində vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri vasitəsilə əhalinin müxtəlif dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən istifadəsi mümkün olacaq, xidmət mərkəzlərinin funksiyalarının, göstərilən xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi vergi ödəyicilərinin mərkəzlərə daha çox müraciət etməsinə, bu da vergi orqanında iş yükünün azalmasına, səmərəli iş bölgüsünün təşkilinə gətirib çıxaracaqdır.

Çağrı Mərkəzinin fəaliyyətinin səmərəliliyi artırılacaq, xüsusi treninqlər təşkil etməklə burada çalışan əməkdaşların peşəkarlıq səviyyəsini artırmaqla ÇM vasitəsilə vergi ödəyicilərinə məlumatların göndərilməsi tezləşdiriləcək və ünvanlılığı təmin ediləcəkdir.

KONSEPSİYANIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ NƏTİCƏSİNDƏ KÖNÜLLÜ ƏMƏLETMƏ SƏVİYYƏSİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ SXEMİ

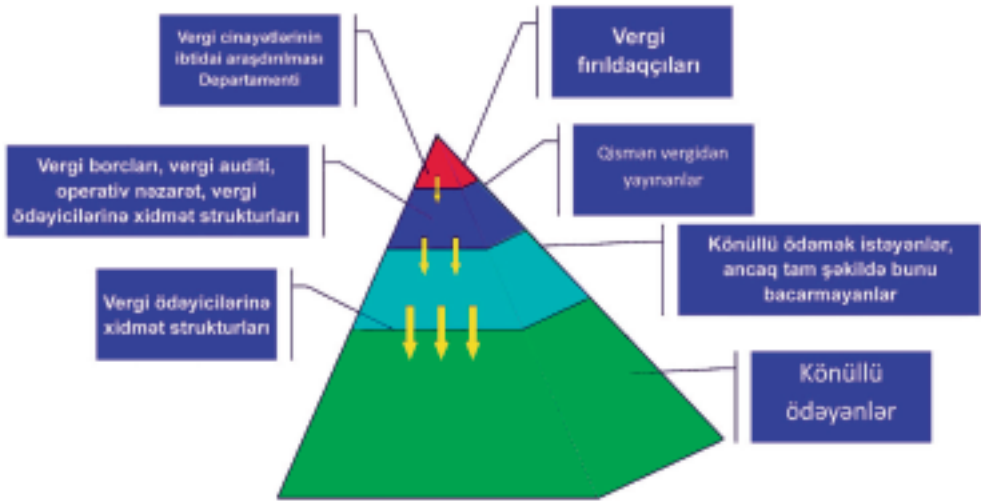

Vergi bəyannamələri təkmilləşdiriləcək, vergi ödənişlərinin aparılması asanlaşdırılacaqdır.

Mükəmməl Vergi Apellyasiya sistemi vasitəsilə vergi ödəyicilərinin şikayətlərinə baxılmasının obyektivliyi, vergi orqanlarına vergi ödəyicilərinin etibarı və inamı artacaqdır.

Vergi ödəyicilərinə vahid standartlara uyğun xidmətlərin göstərilməsi həyata keçiriləcəkdir.

Konsepsiyada qeyd olunan tədbirlərin həyata keçirilməsi vergi sisteminin müasirləşdirilməsi, vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı vergi qanunvericiliyi sahəsində könüllü əmələmənin, sahibkarlığın inkişafına və daha əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılmasına, nəticədə büdcə daxilolmalarının artmasına xidmət edəcəkdir.

**VERGİLƏR NAZİRLİYİNİN
TƏDRİS MƏRKƏZİ**

Vergilər Nazirliyinin

Tədris Mərkəzi haqqında məlumat

Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 19 iyul tarixli 539 nömrəli Fərmanına əsasən, Nazirlər Kabinetinin 05 iyun 2002-ci il tarixli 90 nömrəli Qərarı ilə yaradılmışdır.

Son illər vergi sahəsində aparılan islahatlar çərçivəsində səmərəli vergi sisteminin formalaşdırılması, onun qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, vergi orqanları əməkdaşlarının peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, ölkədə əlverişli vergi mühitinin və vergi mədəniyyətinin yaradılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər həyata keçirilmişdir. Bu kimi mühüm addımlardan biri də, 2011-ci ilin sentyabr ayında Şamaxı rayonunda müasir standartlara cavab verən Tədris Mərkəzinin yeni kompleksinin təntənəli sürətdə istifadəyə verilməsi olmuşdur. Həmin tədbirdə cənab prezident İlham Əliyev iştirak etmiş və Vergilər Nazirliyinin əməkdaşları ilə öz dəyərli fikirləri, tövsiyələrini bölüşərək lazımi tapşırıqlar vermişdir.

İxtisasartırma və yenidən hazırlama tədris müəssisəsi statuslu elm və təhsil ocağı olan bu Mərkəzin yaradılmasında əsas məqsəd Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi sistemində çalışan əməkdaşların bilik və peşə hazırlığı səviyyəsinin artırılması istiqamətində məqsədyönlü proqram və tədris layihələrinin həyata keçirilməsindən, o cümlədən vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin peşə hazırlığının təkmilləşdirilməsi və ixtisaslarının artırılmasının, habelə vergi siyasətinə dair elmi tədqiqatların aparılmasının təmin olunmasından ibarətdir.

Öz fəaliyyətinin əsas istiqamətlərinə uyğun olaraq Tədris Mərkəzi aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirir:

- vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin peşə hazırlığının təkmilləşdirilməsini, yenidən hazırlanmasını və ixtisaslarının artırılmasını həyata keçirir;
- vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi və vergi orqanlarının müasir metodoloji bazasının yaradılması sahəsində elmi tədqiqatlar aparır;
- Mərkəzin dinləyicilərinin vergilərin müxtəlif sahələri üzrə əvvəllər qazanılmış biliklərinin, habelə mövcud qanunvericiliyə edilən dəyişiklik

və əlavələr üzrə biliklərinin elmi, nəzəri və praktiki baxımdan təkmilləşdirilməsini təmin edir;

- təhsilin yekunlarına görə dinləyicilərin peşəkar biliklərini və işgüzar keyfiyyətlərini qiymətləndirir, bunun əsasında onların sonrakı istifadəsi üzrə tövsiyələr hazırlayır;

- tədris planlarını işləyib hazırlayır və təsdiq edilmək üçün Azərbaycan Respublikasının vergilər nazirinə təqdim edir;

- tədris prosesini yüksək səviyyədə, mövcud standartlara uyğun təşkil edir;

- tədris, elmi-tədqiqat işləri və digər fəaliyyətlərin planlaşdırılmasını və təşkilini həyata keçirir;

- vergi orqanlarının təcrübəsinin dərinədən öyrənilməsinə təşkil edir;

- dinləyicilərin ixtisasının artırılması sahəsində tələbatları öyrənir və buna müvafiq təkliflər hazırlayır;

- əməli fəaliyyət prosesində müasir elmi-texniki informasiyadan və vasitələrdən səmərəli istifadəni təmin edir;

- təlimin keyfiyyətini yaxşılaşdırır, əldə edilən bilikləri və vərdişləri konkret məsələlərin praktiki həllinə istiqamətləndirir;

- digər ixtisasartırma müəssisələri və elmi-tədqiqat təşkilatları ilə əməkdaşlığı həyata keçirir;

- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olan digər vəzifələri həyata keçirir.

Missiya və perspektivlər

Tədris Mərkəzinin missiyası ölkəmizin milli-mədəni dəyərlərinə və Vergilər Nazirliyinin strateji məqsədlərinə uyğun tədris və təhsil prosesini təşkil etməklə vergi sisteminin inkişafında elmin fəal iştirakının təmin olunmasına, vergitutma sahəsində elmi tədqiqatların prioritetlərinin ölkənin mühüm sosial-iqtisadi və ictimai-mədəni problemlərinin həllinə istiqamətləndirilməsinə, elmi tədqiqatların kompleks problem mövzular üzrə aparılmasına, yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanmasına, elmin, təhsilin, real sektorun və vergi qanunvericiliyinin inteqrasiyasının sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə, Azərbaycan vergi sisteminin beynəlxalq vergi münasibətləri məkanına inteqrasiyasına yönəlmiş elm və texnologiyaların

inkışafı sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərinin icra edilməsinə yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsindən ibarətdir.

Tədris Mərkəzinin perspektivləri vergitutma sahəsində həyata keçirilən fundamental və tətbiqi tədqiqatların prioritetlərini ölkənin mühüm sosial-iqtisadi və ictimai-mədəni məsələlərinin həllinə uyğun müəyyənləşdirmək və əlaqəli araşdırmaların inkışafını təmin etmək, Azərbaycan Respublikasının vergi sistemində mövcud kadr potensialını, o cümlədən bu sahənin elmi tədqiqat problemləri ilə məşğul olan mütəxəssis və eləcə də vergi sistemində peşəkar idarəçilik funksiyalarını həyata keçirməyə qadir olan kadrların hazırlığını təmin etmək, vergi sisteminin fəaliyyət effektivliyinin yüksəldilməsinə yönələn innovasiyaların son dövr geniş yayılmış növlərindən geniş istifadə etməklə vergi qanunvericiliyi bazasının elmi-metodoloji əsaslarını müəyyənləşdirmək və praktik-hüquqi modellərini hazırlamaq; beynəlxalq və ikitərəfli proqramlar çərçivəsində xarici ölkələrin vergi sisteminin tədqiqi ilə əlaqəli qurumların fəaliyyətində iştirakını əks etdirən beynəlxalq elmi əməkdaşlığı həyata keçirməkdir.

Maddi və texniki resurslar

Tədris Mərkəzi dövlət büdcəsinin vəsaitləri və dövlət vergi orqanlarının büdcədən kənar fondundan ayırmalar hesabına, habelə bağlanmış müqavilələr əsasında ödənişli əsaslarla müxtəlif sahələrdə çalışan mütəxəssislərin ixtisaslarının artırılmasından, həmçinin elmi tədqiqat işlərindən əldə edilən vəsait hesabına və qanunvericiliyə zidd olmayan digər mənbələr hesabına maliyyələşdirilir.

Mərkəz ona fiziki və ya hüquqi şəxslər tərəfindən hədiyyə, ianə şəklində və ya vəsiyyətlə verilən pul vəsaitləri, əmlak və başqa mülkiyyət obyektləri, habelə Mərkəzin öz fəaliyyətindən götürülən gəlirlər hesabına əldə edilən mülkiyyət obyektləri üzərində istifadə hüququna malikdir.

Mərkəz yuxarıda göstərilən gəlirlərdən və mülkiyyət obyektlərindən tədris, elmi və maddi bazanın inkışaf etdirilməsi və öz fəaliyyəti ilə bağlı digər ehtiyaclar üçün istifadə edir.

Mərkəz öz fəaliyyətinin nəticələrinin operativ və mühasibat uçotunu aparır, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə statistik və mühasibat hesabatlarını təqdim edir.

2011-ci ilin sentyabr ayından Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2002-ci il 5 iyun tarixli 90 nömrəli qərarına dəyişiklik edilərək hüquqi ünvanı Şamaxı rayonunun Nağaraxana kəndi olan Tədris Mərkəzi üçün ümumi sahəsi 2,5 hektar ərazidə yerləşən müasir standartlara cavab verən yeni tədris kompleksinin istifadəyə verilməsi və tədris prosesinin həmin kompleksdə davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Kompleksin tərkibinə üç mərtəbəli 1 tədris binası (2352,0 kv.m), iki mərtəbəli 1 inzibati bina (1315,0 kv.m), üç mərtəbəli 1 yataqxana binası (1972,0 kv.m), əməkdaşlar üçün üç mərtəbəli 2 yaşayış binası (3026,0 kv. m) və dəvət olunan ekspertlər üçün hər birində 2 nömrə olmaqla ikimərtəbəli 2 kottec (686,8 kv.m), qapalı idman-sağlamlıq kompleksi (579,2 kv.m), qazanxana binası, elektrik yarımstansiyası və digər xidmətedici tikililər daxildir.

Kompleksin digər texniki imkanları aşağıdakı kimidir:

- kompüterlərlə tam təmin edilmiş və hər birində proyektor olan 20 nəfərlik 3 auditoriya;
- seminarların keçirilməsi üçün hər biri 10-15 nəfərlik olmaqla 3 auditoriya;
- proyektor və mikrofon sistemi ilə təchiz edilmiş 25 nəfərlik bir konfrans zalı;
- kompüterlərlə təmin olunmuş kitabxana;
- intranet və internetə qoşulmuş 15 kompüterlə təmin olunmuş oxu zalı;
- 96 nəfərlik akt zalı (6 yer prezidiumda, 91 yer zalda olmaqla);
- dinləyicilərin yaşaması üçün nəzərdə tutulmuş 72 yerlik 27 otaq;
- Mərkəzin əməkdaşlarının və dəvət olunmuş təlimçilərin yaşaması üçün sahəsi 40,6 kv.m olan 12 ədəd 1 otaqlı və sahəsi 52,8 kv.m olan 24 ədəd 2 otaqlı mənzillər;
- üzgüçülük hovuzu, idman alətləri ilə təmin edilmiş idman-sağlamlıq kompleksi, duşxana, camaşırxana;
- eyni vaxtda 60 nəfərin nahar edə biləcəyi yeməkhana və 20 nəfərin nahar edə biləcəyi kafe və s.

Qeyd üçün:

Qeyd üçün:

*Akif Fərhad oğlu Musayev,
Ələkbər Cəmərəd oğlu Məmmədov*

ÜNVANLI VERGİ XİDMƏTLƏRİ

Vergi ödəyicilərinin məlumat kitabı

Nəşriyyatın direktoru
Mətbənin direktoru
Texniki redaktor
Dizayn
Korrektor

E.A.Əliyev
S.O.Mustafayev
M.H.Xanbabayeva
V.F.Nağıyev
F.M.Ələsgərli

Çapa imzalanmış 00.00.2012-ci il.

Formatı 70x100 ¹/₁₆.

Ofset çapı. F.ç.v. 18. Tiraj 000.

“Çaşıoğlu” mətbəəsi.

Bakı şəhəri, M.Müşfiq küçəsi 2E. Tel.: 447-49-71.